

**Základní škola a Mateřská škola Kamýk nad Vltavou,
příspěvková organizace**

Kamýk nad Vltavou 141 PSČ 262 63

**ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM
PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ**

CESTA K VĚDĚNÍ

„Žák není nádoba, kterou je třeba naplnit, ale pochoděň, kterou je třeba zapálit.“ (Sokrates)

Obsah

1. Identifikační údaje.....	3
2. Charakteristika školy.....	4
2.1 Úplnost a velikost školy, vybavení školy.....	4
2.2 Charakteristika pedagogického sboru	4
2.3 Charakteristika žáků.....	5
2.4 Spolupráce se zákonnými zástupci a dalšími sociálními partnery	5
2.5 Dlouhodobé projekty.....	6
3. Charakteristika školního vzdělávacího programu	7
3.1 Zaměření školy.....	7
3.2 Výchovné a vzdělávací strategie	8
3.3 Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných a mimořádně nadaných	13
3.4 Začlenění průřezových témat	14
4. Učební plán	29
4.1 Poznámky k učebnímu plánu	31
5. Učební osnovy.....	32
5.1 Vzdělávací oblasti	32
5.2 Jazyk a jazyková komunikace	32
5.3 Matematika a její aplikace	64
5.4 Informatika.....	78
5.5 Člověk a jeho svět.....	89
5.6 Člověk a společnost	103
5.7 Člověk a příroda.....	115
5.8 Umění a kultura.....	135
5.9 Člověk a zdraví	154
5.10 Člověk a svět práce	173
6. Hodnocení výsledků vzdělávání žáků	188

Přílohy:

INFORMATIKA - Vzdělávací obsah pro 6. – 9. ročník
na přechodné období 2023 / 2024 – 2026 / 2027

Vzdělávání žáků s odlišným mateřským jazykem

1. Identifikační údaje

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

CESTA K VĚDĚNÍ

Údaje o škole:

Název: Základní škola a Mateřská škola Kamýk nad Vltavou,
příspěvková organizace

Adresa: Kamýk nad Vltavou 141
262 63 Kamýk nad Vltavou

Ředitelka: Mgr. Lýdia Milanovská

Kontakty: Telefon: 731 411 924, 731 411 923
E-mail: skola@zsmskamynv.cz
ID datové schránky: w52mbqk
Webové stránky: www.zsmskamynv.cz
IČO : 663 25 111
RED-IZO: 600 054 489
IZO : 114 001 545

Zřizovatel školy:

Název: Obec Kamýk nad Vltavou

Adresa: Kamýk nad Vltavou 69
262 63 Kamýk nad Vltavou

Kontakty: Telefon: 318 677 104
E-mail: obeckamyk@obeckamyk.cz
Webové stránky: www.obeckamyk.cz

Účinnost od 1. 9. 2023

V Kamýku nad Vltavou 11. 7. 2023
Č.j.: 239/2023

2. Charakteristika školy

2.1 Úplnost a velikost školy, vybavení školy

Základní škola a Mateřská škola Kamýk nad Vltavou, příspěvková organizace, vznikla jako samostatný právní subjekt ke dni 1. 1. 2016 sloučením dvou organizací – Základní škola Kamýk nad Vltavou, okres Příbram a Mateřská škola Kamýk nad Vltavou, okres Příbram.

Kapacita základní školy je 250 žáků a je úplnou základní školou se třídami ve všech devíti ročnících. Od školního roku 1993/1994 fungují ve škole speciální třídy pro žáky se středně těžkým mentálním postižením, těžkým mentálním postižením a souběžným postižením více vadami. Školní družina má v současnosti tři oddělení. V posledních letech je ve škole otevřena také přípravná třída.

Objekt školy je umístěn v malebné lokalitě středního Povltaví, je spádovou školou pro obce Zduchovice, Velkou, Třtí, Hojšín, Drážkov, Skrýšov, Svatý Jan, Brzinu a Švastalovu Lhotu.

Školní budova byla dokončena v roce 1962. Jedná se o dvoupatrovou budovu se dvěma křídly a přízemní přístavbou. V roce 2006 byly provedeny zásadní stavební a technické úpravy, které vedly k zajištění bezbariérového přístupu v budově školy do 1. patra, jídelny a tělocvičny. Ve školním roce 2011/2012 prošla základní škola další rekonstrukcí. Bylo provedena výměna oken, zateplení, instalována byla nová kotelna na biopaliva. Budova školy dostala novou fasádu.

V průběhu let vznikly nové učební prostory. Ve škole jsou kromě kmenových tříd odborné učebny – učebna přírodopisu, fyziky a chemie, učebna informatiky. Vyučující mají své kabinety. Škola má vlastní tělocvičnu, žákovskou kuchyňku, knihovnu a venkovní učebnu, tzv. „Třidu na výsluní“. K pohybovým aktivitám je dále využíváno hřiště vzdálené od budovy asi 0,5 km. V roce 2022 byly na školu instalovány další fotovoltaické panely za účelem snížení energetických nákladů.

Materiální vybavení školy je na dobré úrovni, průběžně dochází k jeho obnově. Třídy jsou vybaveny dataprojektory a plátny na promítání, k dispozici jsou žákům i učitelům notebooky a moderní učební pomůcky.

Škola dle možností organizuje ozdravné pobyty, příp. lyžařský výcvik nebo školu či pobyt v přírodě.

2.2 Charakteristika pedagogického sboru

Pedagogický sbor tvoří učitelé, učitelky, vychovatelky a asistentky pedagoga. Působí zde výchovná poradkyně a školní metodička prevence. Ve škole pracují jak místní obyvatelé, tak i dojíždějící pedagogičtí pracovníci.

Cílem školy je vytvoření a udržení stabilního kvalifikovaného pedagogického sboru. Pedagogický sbor by měl různorodý – složený ze zkušených i z mladých pedagogů, kteří budou spolupracovat a vzájemně se obohacovat.

Škola dbá na zvyšování úrovně pedagogické práce, podporuje další vzdělávání pedagogických pracovníků, vzdělávání ke splnění kvalifikačních předpokladů, k prohlubování odborné kvalifikace, nové metody a formy práce v jednotlivých předmětech a další specificky zaměřené kurzy a semináře k prohlubování jejich pedagogických a psychologických dovedností. Pedagogičtí pracovníci mají povinnost účastnit se dalšího vzdělávání v souladu s potřebami školy.

2.3 Charakteristika žáků

Naše škola je otevřená všem dětem a žákům bez rozdílu nadání, zdravotního či tělesného stavu, národnosti nebo sociálního postavení. Respektujeme různorodost žáků a vytváříme jim optimální podmínky pro vzdělávání.

Školu navštěvují také žáci se středně těžkým a těžkým mentálním postižením a žáci se souběžným postižením více vadami. Tito žáci jsou vyučováni v rámci skupinové integrace ve speciálních třídách podle vlastního ŠVP.

Ve škole funguje žákovský parlament, ve kterém jsou zástupci žáků jednotlivých tříd (3. – 9. ročník). Žáci mají možnost podílet se na dění ve škole, vznášet dotazy, obracet se na vedení školy se svými náměty a připomínkami. Prostřednictvím žákovského parlamentu se tak učí principům demokracie.

2.4 Spolupráce se zákonnými zástupci a dalšími sociálními partnery

Spolupráce se zákonnými zástupci žáků je pro naši školu velice důležitá. Zákonní zástupci se podílejí na správě školy prostřednictvím školské rady. Organizujeme školní akce, na kterých mohou rodiče a další rodinní příslušníci spolupracovat s dětmi a potkávat se s učiteli. Profesní zkušenosti rodičů a rodinných příslušníků se snažíme využívat při přípravě společných projektů.

Prostřednictvím moderních informačních technologií mohou rodiče a pedagogové společně komunikovat v kontaktu prakticky každodenně. Zákonní zástupci mají možnost podílet se prostřednictvím školské rady na správě školy.

Důležité dokumenty a informace o dění ve škole zveřejňujeme na webových stránkách školy, o všech akcích informujeme také na facebooku.

Zákonní zástupci jsou vždy na začátku školního roku seznámeni se školním řádem a s personálním obsazením školy. Komunikace mezi školou a rodiči se uskutečňuje prostřednictvím e-mailů a školního informačního systému Škola OnLine.

Pozornost věnujeme osobním setkáním se zákonnými zástupci, která se uskutečňují formou třídních schůzek nebo konzultací s pedagogy.

Výchovné a vzdělávací problémy jsou řešeny ve spolupráci všech zúčastněných stran - zákonný zástupce - žák - třídní učitel - výchovný poradce - metodik prevence - vedení školy.

Formy spolupráce:

- **Schůzky zákonných zástupců**
 - konzultace pro zákonné zástupce o prospěchu a chování žáků
 - informace o uskutečněných a plánovaných akcích školy
 - rodiče mohou školu navštívit kdykoliv po vzájemné dohodě s vyučujícími
- **Den otevřených dveří**
 - zákonní zástupci mají možnost navštívit své děti jednak v běžné výuce, jednak ve volnočasových aktivitách, které škola pro žáky organizuje
- **Kulturní a jiné společenské akce**

- zákonní zástupci mají možnost shlédnout ukázky práce ve volnočasových aktivitách a vystoupení připravená pro tento účel
- děti z mateřské školy a jejich zákonní zástupci mají možnost seznámit se s budovou školy, pedagogickým sborem, výukovými a výchovnými záměry školy
- škola zve zákonné zástupce na další akce, např. zahradní slavnost, vánoční trhy, velikonoční dílničky, akademie, koncerty apod.

Škola spolupracuje se školskými poradenskými zařízeními - pedagogicko-psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče v Příbrami a se speciálně pedagogickými centry. Při závažných výchovných a vzdělávacích problémech spolupracuje škola s orgánem sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) nebo s Policií ČR.

Kromě toho spolupracujeme s místními organizacemi a spolky, např. s obcí, místním spolkem Senioři ČR, folklórním tanečním souborem Kamýček nebo Pionýrskou skupinou Kamýk nad Vltavou.

2.5 Dlouhodobé projekty

Škola je průběžně zapojována do různých projektů, díky nimž může zlepšovat nejen kvalitu výuky, ale také může obnovovat a doplňovat vybavení školy. V posledních letech využívá zejména projektů „Šablony“ v rámci Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání.

3. Charakteristika školního vzdělávacího programu

3.1 Zaměření školy

Školní vzdělávací program Cesta k vědě usiluje o naplnění cílů základního vzdělávání podle RVP ZV:

- umožnit žákům osvojit si strategie učení a motivovat je pro celoživotní učení;
- podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů;
- vést žáky k všestranné, účinné a otevřené komunikaci;
- rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých;
- připravovat žáky k tomu, aby se projevovali jako svěbytné, svobodné a zodpovědné osobnosti, uplatňovali svá práva a naplňovali své povinnosti;
- vytvářet u žáků potřebu projevovat pozitivní city v chování, jednání a v prožívání životních situací; rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, prostředí i k přírodě;
- učit žáky aktivně rozvíjet a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví a být za ně odpovědný;
- vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi;
- pomáhat žákům poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci;
- pomáhat žákům orientovat se v digitálním prostředí a vést je k bezpečnému, sebejistému, kritickému a tvořivému využívání digitálních technologií při práci, při učení, ve volném čase i při zapojování do společnosti a občanského života.

Vedeme žáky ke spolupráci, podnikavosti a vynalézavosti. Žáci objevují principy a zákonitosti jevů a problémů sami, na základě kroků určených učitelem. Manipulací s pomůckami a vlastní činností si žáci osvojují praktické zkušenosti. Učivo se procvičujeme na konkrétních příkladech a situacích, které přinášejí každodenní život kolem nás.

V průběhu vzdělávacího procesu je žák veden k sebekontrolě, sebehodnocení a samostatnému rozhodování. Každému žákovi dáváme možnost, aby daný úkol nebo problém řešil vlastním způsobem, na základě svých zkušeností a dovedností. Učíme žáky pracovat jak samostatně, tak i spolupracovat v týmu.

Do popředí stavíme význam otázek žáků ve vyučování. Je-li dítě schopno k určitému jevu položit otázku, je to znamením, že o pozorovaném jevu přemýšlí, hledá vysvětlení, je schopno mu porozumět a na otázku najít správnou odpověď. Podporujeme u žáků kladení otázek, i těch neobratně formulovaných. Otázky vedou žáky ke hledání vysvětlení, výrazně napomáhají k učení.

Žáky vedeme k přemýšlení o své práci, k jejímu srovnávání s prací spolužáků, k uvědomění si dalších možností řešení.

Při osvojování nového učiva dbáme na to, aby nové učivo vycházelo z učiva předešlého, aby byly nové představy zařazovány do okruhu představ starších.

Dbáme na přirozené skladby žakovských kolektivů, nevyčleňujeme žáky talentované ani žáky se sociálními, učitelskými nebo zdravotními problémy.

Každý žák má nárok na individuální tempo, možnost chybování a znovuobjevování, hodnocení podle individuálního pokroku v učení. Každý má mít prostor na individuální projev a názor, prostor pro vzájemnou komunikaci a spolupráci.

Připravujeme pro žáky podmínky, ve kterých by cítili jistotu, bezpečí, sebedůvěru, sounáležitost, ve kterých by se mohli seberealizovat. V průběhu vyučování dbáme na pozitivní ladění hodnotících soudů, protože si uvědomujeme, že všechny neúspěchy žáků, obzvláště počáteční, nepříznivě dopadají na vztah žáků ke škole i k dalšímu učení.

3.2 Výchové a vzdělávací strategie

Výchovnými a vzdělávacími strategiemi se rozumí společně uplatňované postupy, metody a formy práce, příležitosti, aktivity, které vedou k utváření a rozvíjení **klíčových kompetencí** žáků, a tím k poskytnutí základu všeobecného vzdělání orientovaného na situace blízké životu a praktickému jednání.

Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot obecně přijímaných ve společnosti důležitých pro osobní rozvoj.

V základním vzdělávání jsou následující klíčové kompetence:

- **kompetence k učení**
- **kompetence k řešení problémů**
- **kompetence komunikativní**
- **kompetence sociální a personální**
- **kompetence občanské**
- **kompetence pracovní**
- **kompetence digitální**

Kompetence k učení – na konci základního vzdělání žák:

- vybírá a využívá pro efektivní učení vhodné způsoby, metody a strategie, plánuje, organizuje a řídí vlastní učení, projevuje ochotu věnovat se dalšímu studiu a celoživotnímu učení
- vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá v procesu učení, tvůrčích činnostech a praktickém životě
- operuje s obecně užívanými termíny, znaky a symboly, uvádí věci do souvislosti, propojuje do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí a na základě toho si vytváří komplexní pohled na matematické, přírodní, společenské a kulturní jevy
- samostatně pozoruje a experimentuje, získané výsledky porovnává, kriticky posuzuje a vyvozuje z nich závěry pro využití v budoucnosti

- poznává smysl a cíl učení, má pozitivní vztah k učení, posoudí vlastní pokrok a určí překážky či problémy bránící učení, naplánuje si, jakým způsobem by mohl své učení zdokonalit, kriticky zhodnotí výsledky svého učení a diskutuje o nich

Společné postupy, jimiž škola zajišťuje utváření a rozvíjení kompetencí k učení

- využíváme různé vyučovací metody a formy učení
- vedeme žáky k vlastní organizaci učení
- nabízíme žákům různé styly učení, které jim umožní vyzkoušet si je a zvolit si styl učení, který jim vyhovuje
- nabízíme řadu aktivačních metod
- dáváme žákům přiměřený čas k učení a vedeme je k trvalému osvojení vědomostí
- podněcujeme žáky k samokontrolě a sebehodnocení
- podporujeme u žáků poznávání a aplikaci poznatků v praxi
- využíváme vhodných učebnic a učebních pomůcek
- využíváme vhodné pomůcky pro individuální činnosti žáků a pro práci ve skupinách
- využíváme mezipředmětových vztahů

Kompetence k řešení problémů – na konci základního vzdělání žák:

- vnímá nejrůznější problémové situace ve škole i mimo ni, rozpozná a pochopí problém, přemýšlí o nesrovnalostech a jejich příčinách, promyslí a naplánuje způsob řešení problémů, využívá k tomu vlastního úsudku a zkušeností
- vyhledává informace vhodné k řešení problémů, nachází jejich shodné, podobné a odlišné znaky, využívá získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení, nenechá se odradit nezdarem a vytrvale hledá konečné řešení problému
- samostatně řeší problémy, volí vhodné problémy řešení, při řešení problémů užívá logické, matematické a empirické problémy
- prakticky ověřuje správnost řešení problémů a osvědčené postupy aplikuje při řešení obdobných nebo nových problémových situací, sleduje vlastní pokrok při zdolávání problémů
- kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí a výsledky svých činů zhodnotí

Společné postupy, jimiž škola zajišťuje utváření a rozvíjení kompetencí k řešení problémů

- výběr vhodných témat a konkrétních situací z praktického života, aby žáci rozpoznali problémy a hledali způsoby jejich řešení.
- práce s chybou, kdy chyba není vnímána jako nežádoucí, ale jako příležitost k učení
- učíme žáky problém popsat a nebát se s ním svěřit
- vedeme žáky k dodržování stanovených pravidel, které mohou předcházet možným problémům
- vedeme žáky k zodpovědnosti za svá rozhodnutí - při nedodržování pravidel musí přijmout důsledky svých rozhodnutí

Kompetence komunikativní – na konci základního vzdělání žák:

- formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu
- naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, zapojuje se do diskuse, obhajuje svůj názor a vhodně argumentuje
- rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů, běžně užívaných gest, zvuků a jiných informačních a komunikačních prostředků, přemýšlí o nich, reaguje na ně a tvořivě je využívá ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společného dění
- využívá informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem
- využívá získané komunikativní dovednosti k vytváření vztahů potřebných k plnohodnotnému soužití a kvalitní spolupráci s ostatními lidmi

Společné postupy, jimiž škola zajišťuje utváření a rozvíjení kompetencí komunikativních

- vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a s ostatními dospělými ve škole i mimo školu
- utváříme u žáků schopnost poslouchat a brát v úvahu názory jiných osob
- rozvíjíme a obohacujeme slovní zásobu žáků vypravováním, popisem, sdělováním vlastních zážitků či prožitků apod.
- dbáme na srozumitelné vyjadřování žáků
- používáme různé formy práce s textem (reprodukce obsahu, orientace v textu, přednes apod.).

Kompetence sociální a personální – na konci základního vzdělání žák:

- účinně spolupracuje ve skupině, podílí se společně s pedagogy na vytváření pravidel práce v týmu, na základě poznání nebo přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce
- podílí se na utváření příjemné atmosféry v týmu, na základě ohleduplnosti a úcty při jednání s druhými lidmi přispívá k upevňování mezilidských vztahů, v případě potřeby poskytne pomoc nebo o ni požádá
- přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají
- vytváří si pozitivní představu o sobě samém, podporuje svoji sebedůvěru a samostatný rozvoj; ovládá a řídí svoje jednání a chování tak, aby dosáhl pocitu sebeuspokojení a sebeúcty

Společné postupy, jimiž škola zajišťuje utváření a rozvíjení kompetencí sociálních a personálních

- vytváříme příznivé klima, ve kterém se žáci cítí dobře a mají prostor k seberealizaci
- podporujeme dobré vztahy mezi žáky navzájem a mezi žákem a učitelem
- učíme žáky rozpoznávat vhodné a nevhodné chování na konkrétních příkladech
- důsledně vyžadujeme osvojení a dodržování pravidel chování při týmové práci
- zařazujeme do výuky i mimo výuku sociální hry k rozvíjení sociálních dovedností
- upozorňujeme žáky na různá nebezpečí

Kompetence občanské – na konci období žák:

- respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopen vcítit se do situací ostatních lidí, odmítá útlak a hrubé zacházení, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí
- chápe základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy, je si vědom svých práv a povinností ve škole i mimo školu
- rozhoduje se zodpovědně podle dané situace, poskytne dle svých možností účinnou pomoc a chová se zodpovědně v krizových situacích i v situacích ohrožujících zdraví nebo život člověka
- respektuje, chrání a ocení naše tradice a kulturní i historické dědictví, projevuje pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost, aktivně se zapojuje do kulturního dění a sportovních aktivit
- chápe základní ekologické souvislosti a environmentální problémy, respektuje požadavky na kvalitní životní prostředí, rozhoduje se v zájmu podpory a ochrany zdraví a trvale udržitelného rozvoje společnosti

Společné postupy, jimiž škola zajišťuje utváření a rozvíjení kompetencí občanských

- formou her a dalších činností učíme žáky toleranci, pomoci a ohleduplnosti
- žáci se podílí na stanovování základních pravidel ve třídních kolektivech
- vyžadujeme a na konkrétních situacích vyhodnocujeme dodržování či porušování pravidel
- do výuky zařazujeme aktivity spojené s českými lidovými tradicemi
- organizujeme akce na zvelebování prostředí v okolí školy
- podporujeme v žácích respekt k lidem různých národností a etnik

Kompetence pracovní – na konci období žák:

- používá bezpečné a účinné materiály, nástroje a vybavení, dodržuje vymezená pravidla, plní povinnosti a závazky, adaptuje se na změněné nebo nové pracovní podmínky
- přistupuje k výsledkům pracovní činnosti nejen z hlediska kvality, funkčnosti, hospodárnosti a společenského významu, ale i z hlediska ochrany svého zdraví i zdraví druhých, ochrany životního prostředí i ochrany kulturních a společenských hodnot
- využívá znalosti a zkušenosti získané v jednotlivých vzdělávacích oblastech v zájmu vlastního rozvoje i své přípravy na budoucnost, činí podložená rozhodnutí o dalším vzdělávání a profesním zaměření
- orientuje se v základních aktivitách potřebných k uskutečnění podnikatelského záměru a k jeho realizaci, chápe podstatu, cíl a riziko podnikání, rozvíjí své podnikatelské myšlení

Společné postupy, jimiž škola zajišťuje utváření a rozvíjení kompetencí pracovních

- v rámci pracovních činností a volnočasových aktivit volíme přiměřené a zajímavé činnosti, aby žáci byli schopni samostatně pracovat a koncentrovat se na pracovní výkon a jeho dokončení
- využíváme základní pomůcky, nástroje a nářadí využívané nejen v domácnosti, ale také při řemeslných pracích

- pozitivním hodnocením budujeme kladný vztah k manuálním činnostem

Kompetence digitální – na konci období žák:

- ovládá běžně používaná digitální zařízení, aplikace a služby; využívá je při učení i při zapojení do života školy a do společnosti; samostatně rozhoduje, které technologie pro jakou činnost či řešení problémů použít
- získává, vyhledává, kriticky posuzuje, spravuje a sdílí data, informace a digitální obsah, k tomu volí postupy, způsoby a prostředky, které odpovídají konkrétní situaci a účelu
- vytváří a upravuje digitální obsah, kombinuje různé formáty, vyjadřuje se za pomoci digitálních prostředků
- využívá digitální technologie, aby si usnadnil práci, zautomatizoval rutinní činnosti, zefektivnil či zjednodušil své pracovní postupy a zkvalitnil výsledky své práce
- chápe význam digitálních technologií pro lidskou společnost, seznamuje se s novými technologiemi, kriticky hodnotí jejich přínosy a reflektuje rizika jejich využívání
- předchází situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení i dat, situacím s negativním dopadem na jeho tělesné a duševní zdraví i zdraví ostatních; při spolupráci, komunikaci a sdílení informací v digitálním prostředí jedná eticky

Společné postupy, jimiž škola zajišťuje utváření a rozvíjení digitálních kompetencí

- při výuce využíváme digitální technologie téměř ve všech předmětech
- učíme žáky pracovat s informacemi, vyhledávat souvislosti, propojovat poznatky různého druhu, rozumět grafům, diagramům a tabulkám

Ve vzdělávání využíváme různé **metody a formy**, nejen frontální výuku. Vyučující kombinuje a volí metody a formy vhodné pro ten který předmět, nebo tu kterou činnost, jako např.

- Metody slovní
- Metody názorně-demonstrační
- Metody dovednostně praktické
- Diskuze
- Řešení problémů
- Didaktické hry
- Dramatizace
- Brainstorming
- Projektové vyučování
- Myšlenkové mapy
- Činnostní učení
- Využívání mezipředmětových vztahů
- Frontální výuka
- Skupinová výuka
- Samostatná práce žáků

3.3 Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných a mimořádně nadaných

Žákem se speciálními vzdělávacími potřebami je žák, který k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění a užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Tito žáci mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření z výčtu uvedeného v § 16 školského zákona. Podpůrná opatření realizuje škola a školské zařízení.

Podpůrná opatření se podle organizační, pedagogické a finanční náročnosti člení do pěti stupňů. Podpůrná opatření prvního stupně uplatňuje škola nebo školské zařízení i bez doporučení školského poradenského zařízení na základě plánu pedagogické podpory (PLPP). Podpůrná opatření druhého až pátého stupně lze uplatnit pouze s doporučením školského poradenského zařízení (ŠPZ).

Pojetí vzdělávání žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními

Při plánování a realizaci vzdělávání žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními je třeba mít na zřeteli fakt, že se žáci ve svých individuálních vzdělávacích potřebách a možnostech liší. Účelem podpory vzdělávání těchto žáků je plné zapojení a maximální využití vzdělávacího potenciálu každého žáka s ohledem na jeho individuální možnosti a schopnosti. Pedagog tomu přizpůsobuje své vzdělávací strategie na základě stanovených podpůrných opatření.

Na doporučení školského poradenského zařízení škola vytváří žákovi individuální vzdělávací plán (IVP), případně lze v rámci podpůrných opatření upravit očekávané výstupy stanovené ŠVP, případně upravit vzdělávací obsah tak, aby byl zajištěn soulad mezi vzdělávacími požadavky a skutečnými možnostmi žáků a aby vzdělávání směřovalo k dosažení jejich osobního maxima.

Systém péče o žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními ve škole

Pravidla a průběh tvorby, realizace a vyhodnocení plánu pedagogické podpory (PLPP) a individuálního vzdělávacího plánu (IVP) žáka se SVP:

V případě zjištění vzdělávacích problémů žáka škola vypracuje PLPP, který spadá do prvního stupně podpůrných opatření. Pokud tato opatření nevedou k naplnění stanovených cílů, doporučí škola vyšetření ve školském poradenském zařízení.

IVP vypracovává na základě doporučení školského poradenského zařízení třídní učitel ve spolupráci s výchovným poradcem a učiteli jednotlivých předmětů. IVP má písemnou podobu. Před jeho zpracováním probíhají rozhovory s jednotlivými vyučujícími s cílem stanovení např. metod práce s žákem, způsobu kontroly osvojení znalostí a dovedností. Výchovný poradce stanoví termín přípravy IVP a kontroluje průběh jeho plnění.

Vzdělávání žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními se dále řídí příslušnými ustanoveními školského zákona.

Vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných

Nadaným žákem se rozumí jedinec, který při adekvátní stimulaci vykazuje ve srovnání s vrstevníky vysokou úroveň v jedné či více oblastech rozumových schopností, intelektových činností nebo v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.

Mimořádně nadaným žákem se v souladu s vyhláškou č. 27/2016 Sb. rozumí žák, jehož nadání dosahuje mimořádné úrovně.

Škola je povinná vytvářet ve svém školním vzdělávacím programu a při jeho realizaci podmínky k co největšímu využití potenciálu každého žáka s ohledem na jeho individuální možnosti. To platí v plné míře i pro vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných.

Výuka žáků by měla probíhat takovým způsobem, aby byl stimulován rozvoj jejich potenciálu včetně různých druhů nadání a aby se tato nadání mohla ve škole projevit a pokud možno i uplatnit a dále rozvíjet. Při vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků vychází způsob jejich vzdělávání důsledně z principu nejlepšího zájmu žáka.

Individuální vzdělávací plán mimořádně nadaného žáka sestavuje třídní učitel ve spolupráci s učiteli vyučovacích předmětů, ve kterých se projevuje mimořádné nadání žáka, s výchovným poradcem a školským poradenským zařízením.

3.4 Začlenění průřezových témat

Průřezová témata reprezentují v RVP ZV okruhy aktuálních problémů současného světa a jsou nedílnou součástí základního vzdělávání. Jsou důležitým formativním prvkem základního vzdělávání, vytvářejí příležitosti pro individuální uplatnění žáků i pro jejich vzájemnou spolupráci a pomáhají rozvíjet osobnost žáka především v oblasti postojů a hodnot.

Tematické okruhy průřezových témat procházejí napříč vzdělávacími oblastmi a umožňují propojení vzdělávacích oborů. Abychom této možnosti využili co možná nejlépe, nevytváříme v našem školním vzdělávacím programu pro průřezová témata samostatné vyučovací předměty, ale integrujeme je do jednotlivých vyučovacích předmětů.

Zařazení jednotlivých tematických okruhů průřezových témat je vždy součástí charakteristiky vyučovacího předmětu a jednotlivá témata jsou uvedena u vyučovacích předmětů.

Zde uvádíme přehled všech průřezových témat a jejich tematických okruhů.

Osobnostní a sociální výchova

Průřezové téma Osobnostní a sociální výchova v základním vzdělávání akcentuje formativní prvky, orientuje se na subjekt i objekt, je praktické a má každodenní využití v běžném životě. Reflektuje osobnost žáka, jeho individuální potřeby a zvláštnosti. Jeho smyslem je pomáhat každému žákovi utvářet praktické životní dovednosti. Specifikou Osobnostní a sociální výchovy je, že se učivem stává sám žák, stává se jím konkrétní žakovská skupina a stávají se jím více či méně běžné situace každodenního života. Jejím smyslem je pomáhat každému žákovi hledat vlastní cestu k životní spokojenosti založené na dobrých vztazích k sobě samému i k dalším lidem a světu.

Výuka uvedeného průřezového tématu bude napomáhat primární prevenci sociálně patologických jevů. Utváření znalostí a dovedností těchto žáků bude zohledňovat jejich individuální možnosti.

Tematické okruhy:

1. Osobnostní rozvoj

- **Rozvoj schopností poznávání** – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění; cvičení dovedností zapamatování, řešení problémů; dovednosti pro učení a studium
- **Sebepoznání a sebepojetí** – já jako zdroj informací o sobě; druhí jako zdroj informací o mně; moje tělo, moje psychika (temperament, postoje, hodnoty); co o sobě vím a co ne; jak se promítá mé já v mém chování; můj vztah ke mně samé/mu; moje učení; moje vztahy k druhým lidem; zdravé a vyrovnané sebepojetí
- **Seberegulace a sebeorganizace** – cvičení sebekontroly, sebeovládání – regulace vlastního jednání i prožívání, vůle; organizace vlastního času, plánování učení a studia; stanovování osobních cílů a kroků k jejich dosažení
- **Psychohygienu** – dovednosti pro pozitivní naladění mysli a dobrý vztah k sobě samému; sociální dovednosti pro předcházení stresům v mezilidských vztazích; dobrá organizace času; dovednosti zvládání stresových situací (rozumové zpracování problému, uvolnění-relaxace, efektivní komunikace atd.); hledání pomoci při potížích
- **Kreativita** – cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity (pružnosti nápadů, originality, schopnosti vidět věci jinak, citlivosti, schopnosti "dotahovat" nápady do reality), tvořivost v mezilidských vztazích

2. Sociální rozvoj

- **Poznávání lidí** – vzájemné poznávání se ve skupině/třídě; rozvoj pozornosti vůči odlišnostem a hledání výhod v odlišnostech; chyby při poznávání lidí
- **Mezilidské vztahy** – péče o dobré vztahy; chování podporující dobré vztahy, empatie a pohled na svět očima druhého, respektování, podpora, pomoc; lidská práva jako regulativ vztahů; vztahy a naše skupina/třída (práce s přirozenou dynamikou dané třídy jako sociální skupiny)
- **Komunikace** – řeč těla, řeč zvuků a slov, řeč předmětů a prostředí vytvářeného člověkem, řeč lidských skutků; cvičení pozorování a empatického a aktivního naslouchání; dovednosti pro sdělování verbální i neverbální (technika řeči, výraz řeči, cvičení v neverbálním sdělování); specifické komunikační dovednosti (monologické formy - vstup do tématu „rétorika“); dialog (vedení dialogu, jeho pravidla a řízení, typy dialogů); komunikace v různých situacích (informování, odmítání, omluva, pozdrav, prosba, přesvědčování, řešení konfliktů, vyjednávání, vysvětlování, žádost apod.); efektivní strategie: asertivní komunikace, dovednosti komunikační obrany proti agresi a manipulaci, otevřená a pozitivní komunikace; pravda, lež a předstírání v komunikaci
- **Kooperace a kompetice** – rozvoj individuálních dovedností pro kooperaci (seberegulace v situaci nesouhlasu, odporu apod., dovednost odstoupit od vlastního nápadu, dovednost navazovat na druhé a rozvíjet vlastní linku jejich myšlenky, pozitivní myšlení apod.); rozvoj sociálních dovedností pro kooperaci (jasná a respektující komunikace, řešení konfliktů, podřízení se, vedení a organizování práce skupiny); rozvoj individuálních a sociálních dovedností pro etické zvládání situací soutěže, konkurence

3. Morální rozvoj

- **Řešení problémů a rozhodovací dovednosti** – dovednosti pro řešení problémů a rozhodování z hlediska různých typů problémů a sociálních rolí problémy v mezilidských vztazích, zvládání učebních problémů vázaných na látku předmětů, problémy v seberegulaci
- **Hodnoty, postoje, praktická etika** – analýzy vlastních i cizích postojů a hodnot a jejich projevů v chování lidí; vytváření povědomí o kvalitách typu odpovědnost, spolehlivost, spravedlivost, respektování atd.; pomáhající a prosociální chování (člověk neočekává protislužbu); dovednosti rozhodování v eticky problematických situacích všedního dne

OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA A JEHO REALIZACE VE VÝUCE

Tematické okruhy průřezového tématu

1. Osobnostní rozvoj

Rozvoj schopností poznávání:

ČJ 3 - práce s pověstí – domýšlení textu, vymýšlení vlastního závěru, hledání klíčových slov, vytváření pětilistku

ČJ 3 - vyprávění krátkého příběhu z pozice některé z jednajících osob

AJ 2 - 5 – zapamatování slovní zásoby k různým tématům

AJ 6 - 9 – žáci ve svých výstupech prezentují vlastní osobu, své zájmy, oblíbené věci, vedou rozhovory se spolužáky / přáteli o jejich zájmech - vedení k toleranci - každý má své oblíbené činnosti

NJ 7 - 9 – slovní zásoba - cvičení dovedností zapamatování

M 2 - vytváření jednoduchých slovních úloh k jednotlivým typům příkladů na sčítání a odčítání – použití papírových peněz (využití při nakupování), hra na obchod – rozvoj tvořivosti, odpovědnosti, komunikace

M 6 - 9 – rozvíjení pozornosti, soustředění, tvořivosti, cvičení paměti, sebekontroly

INF 4, 5 – procvičování dovedností zapamatování, jak pracovat s různými programy a jak ovládat digitální technologie

HV 1 - 3 – rozvoj smyslového vnímání a paměti při poslechu a učení se textů písní

HV 5 – hra na dirigenta - schopnost ovlivnit pomocí mimiky a gest projev ostatních žáků

VV 6 - 9 – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění ve všech pracích zachycujících výtvarné vyjádření skutečnosti

PČ 1 – rozvoj smyslového vnímání – barvy, tvary, materiál

TV 6 - 9 – pohybové a psychomotorické hry

Sebepoznání a sebepojetí:

ČJ 4 – „Každý strůjcem svého štěstí“ – žáci se snaží vyjádřit svá přání a zamýšlet se nad nimi

AJ 2 - 5 – Vyprávění o sobě, o své rodině, o svých kamarádech

NJ 7 - 9 – Já a moje rodina

PRV 1 – Člověk a péče o zdraví, poznáváme své tělo, základní hygienické návyky, osobní hygiena, psychohygiena, péče o zevnějšek, pracovní návyky

OV 8 – zkoumání svého temperamentu a dominantní hemisféry, zkouška pozornosti

VV 1 - 5 – žák se výtvarným projevem snaží porozumět sám sobě i svým spolužákům, umí zhodnotit svou práci i práci ostatních, svou práci dokáže okomentovat a vhodně argumentovat

TV 6 - 9 – pohybové a psychomotorické hry

VkZ 6 – žebříček hodnot

VkZ 9 – zásady poskytování první pomoci

Seberegulace a sebeorganizace:

ČJ 3 - denní režim, pomoc doma,

ČJ 3 – jak můžeme pomoci spolužákovi, který je dlouhodobě nemocen

AJ 6 – záliby, denní režim, organizace volného času

NJ 7 – 9 – volný čas, koníčky

INF 4, 5 - cvičení sebekontroly a sebeovládání při samostatné práci s digitálními technologiemi, organizace vlastního času v hodině

TV 6 - 9 – poznání vlastních limitů

Psychohygiena:

ČJ 4 - dobrodružné výpravy – jak se chovat, abychom se vyhnuli nebezpečí, jak je nutná vzájemná podpora a přátelství

ČJ 4 – prostřednictvím různých příběhů hledat možnosti, jak se zbavit zbytečného strachu

INF 4, 5 – vedení k pozitivnímu naladění mysli a dobrému vztahu k sobě samému, chápání digitálních technologií jako pomocníků v práci a v učení, naučit se hlídat si čas strávený s digitálními technologiemi

PŘV 4, 5 – člověk a zdraví, člověk a společnost - sebepoznání, psychické zdraví, relaxace, hledání

pomoci při potížích

PŘV 4, 5 – originalita nápadů, dotažení myšlenky do reality

OV 8 – dýchání jako způsob relaxace a odbourávání stresu

HV 4 - 5 – využívání hudby k pozitivnímu naladění mysli, k uvolnění a relaxaci

PČ 6 - 9 – organizace času – efektivní komunikace a hledání pomoci při potížích

TV 6 - 9 – využívání pohybových činností pro pozitivní naladění

VkZ 6 - 9 – životní hodnoty, wellbeing

Kreativita:

ČJ 1 – čtení s porozuměním – kresba k vybraných slovům a větám – rozvoj tvořivosti, pružnosti nápadů, schopnosti vyjadřování

M 2 – geometrické tvary rovinné i prostorové – práce se stavebnicí, modelování, hry s tvary

M 6 – 9 - nestandardní aplikační úlohy a problémy, řešení úloh z běžného života, problémové úlohy

OV 6 – státní symboly – „Jak by vypadal můj strom“

OV 7 – „Krabička poslední záchrany – jak velká by byla?“

HV 1 - 3 – hudební a pohybová improvizace

HV 6 - 9 – vlastní vokální a instrumentální činnosti, při kterých je žák aktivním aktérem

PČ 1 – modelování – rozvoj dětské fantazie, pružnosti nápadů, tvořivosti

VV 1 - 5 – výtvarné vyjádření vjemů a postojů ke skutečnosti na základě vlastního prožitku dítěte

VV 6 - 9 – ve všech tematických pracích zaměření na originální nápady, schopnost vidět věci jinak

PČ 6 - 9 – výrobky z různých druhů materiálů – originální řešení

2. Sociální rozvoj**Poznávání lidí:**

ČJ 4 – U nás doma – rodina

ČJ 4 - chyby při poznávání a hodnocení druhých

VL 4, 5 – poznávání se ve třídě, ve skupině

Mezilidské vztahy:

PRV 1- Jsem školák, chování ve škole i mimo ni, pěstování mezilidských vztahů

PRV 1 – 3 – Rodina – žáci se učí vztahům v rodině, uvědomují si, jak je nutná vzájemná pomoc a porozumění v rodině, učí se respektovat jeden druhého podporovat se navzájem, protože rodina je základem každé společnosti

VL 4, 5 – uvědomování si hodnoty spolupráce a vzájemné pomoci

OV 6 - 9 – aktivity podporující empatii, pomoc a respekt

PČ 6 - 9 – chování podporující dobré vztahy – respektování, podpora, pomoc

Komunikace:

ČJ 2 – 3 - oslovení, pozdrav, poděkování, omluva, prosba – rozvoj základních dovedností správné komunikace

ČJ 3 - telefonický rozhovor - pozvání, žádost, poděkování, omluva

AJ 6 - 9 – vedení rozhovorů, verbální a neverbální komunikace

NJ 6 - 9 – vedení rozhovorů, verbální a neverbální komunikace

INF 4, 5 – dodržování norem slušného chování a vyjadřování při elektronické komunikaci, zdokonalování se ve verbální komunikaci

PŘV 4, 5 – verbální i neverbální projevy, naslouchání druhým, komunikace v různých situacích

VL 4, 5 – verbální i neverbální projevy, naslouchání druhým, komunikace v různých situacích – informování, omluva, prosba, pozdrav, řešení sporů

OV 6 – aktivity podporující kvalitní komunikační strategie – „Stavba věže“

OV 9 – sehrání scénky agresivního, asertivního a pasivního jednání a vyvození důsledků

TV 6 - 9 – komunikace při sportovních hrách

PČ 6 – 9 – komunikace v různých situacích (informování, prosba, vysvětlování, žádost...)

Kooperace a kompetice:

M 3 – skupinová práce na projektech

INF 4, 5 – spolupráce při práci s digitálními technologiemi, práce ve dvojicích, poskytování prostoru spolužákům

PŘV 4, 5 – rozvoj vlastní myšlenky, schopnost odstoupit od svého nápadu a přijmout alternativu ostatních, vedení skupiny/ podřízení se ve skupině, zvládání konkurence

VL 4, 5 – rozvoj vlastní myšlenky, schopnost odstoupit od svého nápadu a přijmout alternativu ostatních, vedení skupiny/ podřízení se ve skupině, zvládání konkurence

D 6 - práce ve skupinách

TV 6 - 9 – pohybové a sportovní hry

VV 6 - 9 – rozvíjení umění spolupráce ve všech skupinových pracích

PČ 6 - 9 – skupinová práce na školním pozemku nebo v žákovské kuchyni, dovednost odstoupit od vlastního nápadu – rozvoj sociálních dovedností pro kooperaci (jasná a respektující komunikace, řešení konfliktů)

CH 8, 9 – při řešení praktických úkolů práce dvojic a skupin při laboratorním cv.

3. Morální rozvoj**Řešení problémů a rozhodovací dovednosti:**

INF – 4, 5 – návrhy na řešení problémových situací, se kterými se žák během práce na digitálních technologiích setká (nefunkční zařízení – restart, kontrola propojení apod.)

PŘ 6 - 9 – řešení praktických úkolů a laboratorní cvičení

CH 8, 9 – při řešení praktických úkolů ověřovat vytvořené závěry a uvádět je do širších souvislostí s praktickým využitím

Hodnoty, postoje, praktická etika:

ČJ 3 - příběhy s dětskými hrdiny, bajky – rozpoznávání dobra a zla

PČ 4, 5 - při skupinové práci se žáci učí spolupráci, kooperaci a pozitivní závislosti ve skupině, budují si k sobě vztah porozumění a vzájemné pomoci

SH 6 – hry a soutěže v duchu „fair play“

Výchova demokratického občana

Průřezové téma Výchova demokratického občana má mezioborový a multikulturní charakter. V obecné rovině představuje syntézu hodnot, a to spravedlnosti, tolerance a odpovědnosti, v konkrétní rovině pak především rozvoj kritického myšlení, vědomí svých práv a povinností a porozumění demokratickému uspořádání společnosti a demokratickým způsobům řešení konfliktů a problémů.

Výchova demokratického občana má vybavit žáka základní úrovni občanské gramotnosti. Ta vyjadřuje způsobilost orientovat se ve složitostech, problémech a konfliktech otevřené, demokratické a pluralitní společnosti. Její získání má umožnit žákovi konstruktivně řešit problémy se zachováním své lidské důstojnosti, respektem k druhým, ohledem na zájem celku, s vědomím svých práv a povinností, svobod a odpovědností, s uplatňováním zásad slušné komunikace a demokratických způsobů řešení.

Průřezové téma v základním vzdělávání využívá ke své realizaci nejen tematických okruhů, ale i zkušeností a prožitků žáků, kdy celkové klima školy vytváří demokratickou atmosféru.

Tematické okruhy:

- **Občanská společnost a škola** – škola jako model otevřeného partnerství a demokratického společenství, demokratická atmosféra a demokratické vztahy ve škole; způsoby uplatňování demokratických principů a hodnot v každodenním životě školy (význam aktivního zapojení žáků do žákovské samosprávy - žákovských rad či parlamentů); formy participace žáků na životě místní komunity; spolupráce školy se správními orgány a institucemi v obci
- **Občan, občanská společnost a stát** – občan jako odpovědný člen společnosti (jeho práva a povinnosti, schopnost je aktivně uplatňovat, přijímat odpovědnost za své postoje a činy, angažovat se a být zainteresovaný na zájmu celku); Listina základních práv a svobod, práva a povinnosti občana; úloha občana v demokratické společnosti; základní principy a hodnoty demokratického politického systému (právo, spravedlnost, diferenciaci, různorodost); principy soužití s minoritami (vztah k jinému, respekt k identitám, vzájemná komunikace a spolupráce, příčiny nedorozumění a zdroje konfliktů)
- **Formy participace občanů v politickém životě** – volební systémy a demokratické volby a politika (parlamentní, krajské a komunální volby); obec jako základní jednotka samosprávy státu; společenské organizace a hnutí
- **Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování** – demokracie jako protíváha diktatury a anarchie; principy demokracie; základní kategorie fungování demokracie (spravedlnost, řád, norma, zákon, právo, morálka); význam Ústavy jako základního zákona země; demokratické způsoby řešení konfliktů a problémů v osobním životě i ve společnosti

VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA A JEHO REALIZACE VE VÝUCE

Tematické okruhy průřezového tématu

Občanská společnost a škola:

Průřezové téma je realizováno v rámci činnosti žakovského parlamentu.

PRV 1 – Jsem školák, chování ve škole i mimo ni, pěstování mezilidských vztahů

PRV 1 - 3 – Rodina a život v rodině – rozvoj vztahů mezi blízkými i vzdálenými členy rodiny, rozvoj tolerance, ohleduplnosti k starším členům rodiny, vzájemné obohacování generací mezi sebou

Občan, občanská společnost a stát:

INF 4 - 9 – práva a povinnosti uživatele technologií – jejich znalost a dodržování

VL 4, 5 – náš domov a jeho okolí, každý občan je platným článkem společnosti

D 6 - demokracie v antickém Řecku - demokratické Atény a vojenská Sparta - srovnání obou systémů

D 8 - boj za nezávislost a vznik USA – četba Listiny základních práv a svobod a následná diskuze

OV 8 - Listina práv a svobod, Ústava ČR

OV 9 – založení vlastního státu a rozdělení moci mezi žáky a definice práv a povinností občanů státu

Formy participace občanů v politickém životě:

VL 4, 5 - Česká republika – demokratický stát

Z 9 - volební systém v ČR

Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování

VL 4, 5 – práva a povinnosti občanů v demokratické společnosti

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Průřezové téma Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech akcentuje ve vzdělávání evropskou dimenzi, která podporuje globální myšlení a mezinárodní porozumění a jako princip prostupuje celým základním vzděláváním. Podstatnou součástí evropské dimenze je výchova budoucích evropských občanů jako zodpovědných a tvořivých osobností, v dospělosti schopných mobility a flexibility v občanské a pracovní sféře i v osobním životě. Rozvíjí vědomí evropské identity při respektování identity národní. Otevírá žákům širší horizonty poznání a perspektivy života v evropském a mezinárodním prostoru a seznamuje je s možnostmi, které jim tento prostor poskytuje.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech prolíná všemi vzdělávacími oblastmi, integruje a prohlubuje poznatky a umožňuje uplatnit dovednosti, které si žáci osvojili v jednotlivých vzdělávacích oborech. Podporuje ve vědomí a jednání žáků tradiční evropské hodnoty, k nimž patří humanismus, svobodná lidská vůle, morálka, uplatňování práva a osobní zodpovědnost spolu s racionálním uvažováním, kritickým myšlením a tvořivostí.

Tematické okruhy:

- **Evropa a svět nás zajímá** – rodinné příběhy, zážitky a zkušenosti z Evropy a světa; místa, události a artefakty v blízkém okolí mající vztah k Evropě a světu; naši sousedé v Evropě; život dětí v jiných zemích; lidová slovesnost, zvyky a tradice národů Evropy

- **Objevujeme Evropu a svět** – naše vlast a Evropa; evropské krajiny; Evropa a svět; mezinárodní setkávání; státní a evropské symboly; Den Evropy; život Evropanů a styl života v evropských rodinách; životní styl a vzdělávání mladých Evropanů
- **Jsme Evropané** – kořeny a zdroje evropské civilizace; klíčové mezníky evropské historie; Evropská integrace; instituce Evropské unie a jejich fungování; čtyři svobody a jejich dopad na život jedince; co Evropu spojuje a co ji rozděluje; mezinárodní organizace a jejich přispění k řešení problémů dětí a mládeže

VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH A JEHO REALIZACE VE VÝUCE

Tematické okruhy průřezového tématu

Evropa a svět nás zajímá:

AJ 2, 3, 4, 5 – tradice a zvyky v anglicky mluvících zemích (Halloween, Christmas, Easter atd.)
 AJ 8 – 9 – evropské národnosti a jejich jazyky, realie příslušných zemí
 INF 5 – 9 – využívání digitálních technologií k vyhledávání informací a poznávání států v Evropě (státy Evropy, hlavní města, přírodní útvary, vodstvo, průmysl), práce s výukovými programy
 NJ 7 – 9 – život, zvyky a tradice v německy mluvících zemích
 HV 6 - 9 – národní tradice a zvyky, které se promítají do hudby a tanců
 VV 6 - 9 – u vhodných námětů přesah do dějin evropského a světového umění

Objevujeme Evropu a svět

AJ 5 – We live in Europe / Žijeme v Evropě
 AJ 8 - 9 – důvody, proč se učit další cizí jazyk, využití při cestování do zahraničí, globalizace společnosti / kultury - zájem o jazyk
 VL 4, 5 – Evropa – povrch, vodstvo, evropské krajiny, seznamování se zeměmi našich nejbližších sousedů, seznamování se s přírodními krásami těchto krajů i se způsobem života lidí v těchto státech
 F 6 - 9 – významné evropské osobnosti (Archimédes, Newton, Ohm, Pascal, M. Skłodovská a P. Curie)
 VkZ 9 — národní jídla evropských zemí

Jsme Evropané:

AJ 8 - 9 – "My Country / Moje země" - představení své země, srovnání např. s Velkou Británií
 VL 4, 5 - Evropská unie, cestování, naši sousedé
 D 6 – 9 – historické a kulturní památky na území Evropy
 D 6 – kořeny evropské civilizace, přínos antiky Evropě a světu, antické Řecko – náboženství a báje, porovnání státního zřízení (v minulosti a dnes)
 D 7 – významné osobnosti období renesance a humanismu
 OV 8 – Žijeme v Evropě - powerpointová prezentace - památky UNESCO, referáty - EU
 Z 8 – Evropská unie – členské státy, historie, zásady, výhody a nevýhody členství v ní, řídicí a rozhodovací orgány
 CH 8, 9 – energetika - obnovitelné a neobnovitelné zdroje, chemickou výrobu je třeba chápat v širších souvislostech evropských a celosvětových (těžba surovin, výroba železa)

Multikulturní výchova

Průřezové téma Multikulturní výchova v základním vzdělávání umožňuje žákům seznamovat se s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami. Na pozadí této rozmanitosti si pak žáci mohou lépe uvědomovat i svoji vlastní kulturní identitu tradice a hodnoty.

Multikulturní výchova zprostředkovává poznání vlastního kulturního zakotvení a porozumění odlišným kulturám. Rozvíjí smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci, vede k chápání a respektování neustále se zvyšující sociokulturní rozmanitosti. U menšinového etnika rozvíjí jeho kulturní specifika a současně poznávání kultury celé společnosti, majoritní většinu seznamuje se základními specifiky ostatních národností žijících ve společném státě, u obou skupin pak pomáhá nacházet styčné body pro vzájemné respektování, společné aktivity a spolupráci.

Multikulturní výchova se hluboce dotýká i mezilidských vztahů ve škole, vztahů mezi učiteli a žáky, mezi žáky navzájem, mezi školou a rodinou, mezi školou a místní komunitou.

Tematické okruhy:

- **Kulturní difference** – jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti; člověk jako nedílná jednotka tělesné i duševní stránky, ale i jako součást etnika; poznávání vlastního kulturního zakotvení; respektování zvláštností různých etnik (zejména cizinců nebo příslušníků etnik žijících v místě školy); základní problémy sociokulturních rozdílů v České republice a v Evropě
- **Lidské vztahy** – právo všech lidí žít společně a podílet se na spolupráci; udržovat tolerantní vztahy a rozvíjet spolupráci s jinými lidmi, bez ohledu na jejich kulturní, sociální, náboženské, zájmové nebo generační příslušnost; vztahy mezi kulturami (vzájemné obohacování různých kultur, ale i konflikty vyplývající z jejich rozdílnosti); předsudky a vžité stereotypy (příčiny a důsledky diskriminace); důležitost integrace jedince v rodinných, vrstevnických a profesních vztazích; uplatňování principu slušného chování (základní morální normy); význam kvality mezilidských vztahů pro harmonický rozvoj osobnosti; tolerance, empatie, umět se vžít do role druhého; lidská solidarita, osobní příspěvi k zapojení žáků z odlišného kulturního prostředí do kolektivu třídy
- **Etnický původ** – rovnocennost všech etnických skupin a kultur; odlišnost lidí, ale i jejich vzájemná rovnost; postavení národnostních menšin; základní informace o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti; různé způsoby života, odlišné myšlení a vnímání světa; projevy rasové nesnášenlivosti – jejich rozpoznávání a důvody vzniku
- **Multikulturalita** – multikulturalita současného světa a předpokládaný vývoj v budoucnosti; multikulturalita jako prostředek vzájemného obohacování; specifické rysy jazyků a jejich rovnocennost; naslouchání druhým, komunikace s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, vstřícný postoj k odlišnostem; význam užívání cizího jazyka jako nástroje dorozumění a celoživotního vzdělávání
- **Princip sociálního smíru a solidarity** – odpovědnost a příspěvi každého jedince za odstranění diskriminace a předsudků vůči etnickým skupinám; nekonfliktní život v multikulturní společnosti; aktivní spolupodílení dle svých možností na přetváření společnosti, zohlednění potřeb minoritních skupin; otázka lidských práv, základní dokumenty

MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA A JEHO REALIZACE VE VÝUCE

Tematické okruhy průřezového tématu

Kulturní difference:

ČJ 4 - zvláštnosti různých etnik, pochopení rovnocennosti všech etnických skupin a kultur

D 6 - 9 – respektování zvláštností různých etnik a kultur z historického hlediska

Lidské vztahy:

VL 4, 5 – tolerance, vztahy mezi kulturami, dodržování základních morálních norem, solidarita, zapojování žáků z odlišného kulturního prostředí do kolektivu třídy

Etnický původ:

ČJ 9 – literární výchova – odraz 2. světové války v literatuře – židovská tematika

AJ 8 - 9 – „Describing People / Popis lidí“ – lidé různých národností a etnik

VL 4, 5 – obyvatelstvo ČR (různé etnické skupiny)

D 9 – holokaust – rovnocennost všech etnických skupin a kultur

OV 6 – rasismus – projekt

PŘ 8, 9 – původ a vývoj člověka, lidské rasy

Z 9 - národnostní složení ČR

HV 6 – 8 – seznámení s hudbou různých kultur, národů a etnik

Multikulturalita:

ČJ 8 – jazyková výchova – čeština jako jeden ze slovanských jazyků

ČJ 9 – jazyková výchova – slovanské jazyky a jejich postavení v rámci ostatních jazyků

AJ 6 - 9 – život, zvyky a tradice v anglicky mluvících zemích

VL 4, 5 – národnostní menšiny v ČR, komunikace s nimi, vzájemné naslouchání

OV 9 – referát - globální svět

Z 8 – jazykové rodiny, skupiny a podskupiny v Evropě

Princip sociálního smíru a solidarity:

VL 4, 5 – otázka lidských práv, základní dokumenty, potřeby minoritních skupin

Environmentální výchova

Environmentální výchova vede jedince k pochopení komplexnosti a složitosti vztahů člověka a životního prostředí, tj. k pochopení nezbytnosti postupného přechodu k udržitelnému rozvoji společnosti a k poznání významu odpovědnosti za jednání společnosti i každého jedince.

Umožňuje sledovat a uvědomovat si dynamicky se vyvíjející vztahy mezi člověkem a prostředím při přímém poznávání aktuálních hledisek ekologických, ekonomických, vědeckotechnických, politických a občanských, hledisek časových (vztahů k budoucnosti) i prostorových (souvislostí mezi lokálními, regionálními a globálními problémy), i možnosti různých variant řešení environmentálních problémů. Vede jedince k aktivní účasti na ochraně a utváření prostředí a ovlivňuje v zájmu udržitelnosti rozvoje lidské civilizace životní styl a hodnotovou orientaci žáků.

Tematické okruhy:

- **Ekosystémy** – les (les v našem prostředí, produkční a mimoprodukční významy lesa); pole (význam, změny okolní krajiny vlivem člověka, způsoby hospodaření na nich, pole a jejich okolí); vodní zdroje (lidské aktivity spojené s vodním hospodářstvím, důležitost pro krajinnou ekologii); moře (druhová odlišnost, význam pro biosféru, mořské řasy a kyslík, cyklus oxidu uhličitého) a tropický deštný les (porovnání, druhová rozmanitost, ohrožování, globální význam a význam pro nás); lidské sídlo – město – vesnice (umělý ekosystém, jeho funkce a vztahy k okolí, aplikace na místní podmínky); kulturní krajina (pochopení hlubokého ovlivnění přírody v průběhu vzniku civilizace až po dnešek)

- **Základní podmínky života** – voda (vztahy vlastností vody a života, význam vody pro lidské aktivity, ochrana její čistoty, pitná voda ve světě a u nás, způsoby řešení); ovzduší (význam pro život na Zemi, ohrožování ovzduší a klimatické změny, propojenost světa, čistota ovzduší u nás); půda (propojenost složek prostředí, zdroj výživy, ohrožení půdy, rekultivace a situace v okolí, změny v potřebě zemědělské půdy, nové funkce zemědělství v krajině; ochrana biologických druhů (důvody ochrany a způsoby ochrany jednotlivých druhů); ekosystémy – biodiverzita (funkce ekosystémů, význam biodiverzity, její úrovně, ohrožování a ochrana ve světě a u nás); energie (energie a život, vliv energetických zdrojů na společenský rozvoj, využívání energie, možnosti a způsoby šetření, místní podmínky); přírodní zdroje (zdroje surovinové a energetické, jejich vyčerpatelnost, vlivy na prostředí, principy hospodaření s přírodními zdroji, význam a způsoby získávání a využívání přírodních zdrojů v okolí)
- **Lidské aktivity a problémy životního prostředí** – zemědělství a životní prostředí, ekologické zemědělství; doprava a životní prostředí (význam a vývoj, energetické zdroje dopravy a její vlivy na prostředí, druhy dopravy a ekologická zátěž, doprava a globalizace); průmysl a životní prostředí (průmyslová revoluce a demografický vývoj, vlivy průmyslu na prostředí, zpracovávané materiály a jejich působení, vliv právních a ekonomických nástrojů na vztahy průmyslu k ochraně životního prostředí, průmysl a udržitelný rozvoj společnosti); odpady a hospodaření s odpady (odpady a příroda, principy a způsoby hospodaření s odpady, druhotné suroviny); ochrana přírody a kulturních památek (význam ochrany přírody a kulturních památek; právní řešení u nás, v EU a ve světě, příklady z okolí, zásada předběžné opatrnosti; ochrana přírody při masových sportovních akcích – zásady MOV) změny v krajině (krajina dříve a dnes, vliv lidských aktivit, jejich reflexe a perspektivy); dlouhodobé programy zaměřené k růstu ekologického vědomí veřejnosti (Státní program EVVO, Agenda 21 EU) a akce (Den životního prostředí OSN, Den Země apod.)
- **Vztah člověka k prostředí** – naše obec (přírodní zdroje, jejich původ, způsoby využívání a řešení odpadového hospodářství, příroda a kultura obce a její ochrana, zajišťování ochrany životního prostředí v obci - instituce, nevládní organizace, lidé); náš životní styl (spotřeba věcí, energie, odpady, způsoby jednání a vlivy na prostředí); aktuální (lokální) ekologický problém (příklad problému, jeho příčina, důsledky, souvislosti, možnosti a způsoby řešení, hodnocení, vlastní názor, jeho zdůvodňování a prezentace); prostředí a zdraví (rozmanitost vlivů prostředí na zdraví, jejich komplexní a synergické působení, možnosti a způsoby ochrany zdraví); nerovnoměrnost života na Zemi (rozdílné podmínky prostředí a rozdílný společenský vývoj na Zemi, příčiny a důsledky zvyšování rozdílů globalizace a principy udržitelnosti rozvoje, příklady jejich uplatňování ve světě, u nás)

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA A JEHO REALIZACE VE VÝUCE

Tematické okruhy průřezového tématu

Ekosystémy:

PRV 2 – Společenstvo lesů, luk a vody, význam těchto systému pro život, zásahy do přírody

PŘV 4, 5 – les, pole, vodní zdroje, lidské sídlo, kulturní krajina

PŘ 6 – fyziologie rostlin, bakterie, houby, lišejníky, řasy, rostliny

PŘ 7 – zoologie

PŘ 9 – ekologie

Z 6 – příčiny, důsledky a možnosti zachrany tropických deštných pralesů

Základní podmínky života:

PRV 3 – učivo o neživé i živé přírodě – žáci se učí o důležitosti vody, půdy, ovzduší a dalších přírodnin pro život na Zemi

PŘV 4, 5 – složky neživé přírody, jejich význam pro živou přírodu, způsoby jejich ochrany; energie, jejich využívání, způsoby šetření
PŘ 6 – vznik a vývoj života, fyziologie rostlin
PŘ 9 – vznik a vývoj planety Země a života
Z 6 – atmosféra, hydrosféra, pedosféra
Z 9 – energetické zdroje ČR, těžba nerostných surovin v ČR
CH 8 – voda, vzduch
CH 8, 9 – základními podmínkami života jsou čisté ovzduší a voda, neznečištěná příroda
PČ 6 - 9 – voda - ochrana její čistoty – přírodní zdroje (zdroje surovinové a principy hospodaření s přírodními zdroji)
VkJ 6 – člověk jako nedílná součást přírody

Lidské aktivity a problémy životního prostředí:

INF 5 – 9 – seznámení se správnou likvidační výpočetní technikou v souvislosti s ekologickými aspekty používání digitálních technologií
PRV 3 – Cesta do školy, žáci se věnují dopravě, hodnotí druhy dopravy podle jejich dopadů na životní prostředí
PŘV 4, 5 – vliv dopravy, průmyslu a zemědělství na životní prostředí; hospodaření s odpady; ochrana přírody
D 8 – vliv průmyslové revoluce a tempa modernizace na životní prostředí
F 6 – 9 – ekologické problémy – důležitost využití obnovitelných zdrojů energie, význam vody a ovzduší pro život na Zemi.
PŘ 9 - ekologie
CH 8 – kyslík a oxidy, roztoky - pH, kyseliny
CH 9 – plasty, odpady a recyklace
CH 9 – energetika - obnovitelné a neobnovitelné zdroje
CH 9 – aplikovaná chemie - hnojiva, pesticidy
CH 8, 9 – chemické poznatky musí sloužit člověku a jejich využívání musí respektovat zásady ochrany životního prostředí
Z 9 – problém poškozování životního prostředí v ČR
PČ 6 – 9 – odpady a hospodaření s odpady - druhotné suroviny (recyklace papíru, plastů a kovů)

Vztah člověka k prostředí:

PRV 1 – Příroda ve čtyřech ročních obdobích, ochrana přírody, péče o les, chování v přírodě – vztah člověka k přírodě
PŘV 4, 5 – životní podmínky organismů a jejich ochrana, odpovědné jednání ve vztahu k ostatním organismům; životní styl lidí, konzumní způsob života – plýtvání věcmi, energiemi, odpady; prostředí a jeho vliv na zdraví, ochrana zdraví
OV 6 – kulturní a přírodní bohatství - kvarteto
OV 9 – problémy globálního světa a jejich dopady – myšlenková mapa
PŘ 9 – ekologie
CH 8, 9 – chemický výzkum, předmět chemie, poskytuje žákům co nejvíce příležitostí k pochopení toho, že bez základních znalostí o chemických látkách a jejich reakcích se člověk neobejde v žádné oblasti své činnosti vzhledem k nezbytnosti ochrany životního prostředí a vlastního zdraví
CH 8, 9 – odpad vzniklý při výrobní činnosti je nutné likvidovat ekologicky, případně použít jako meziprodukt při jiné výrobě
VV 6 - 9 – práce s přírodninami, využívání odpadových materiálů při tvorbě
PČ 1 – práce s přírodninami

Mediální výchova

Průřezové téma Mediální výchova v základním vzdělávání nabízí elementární poznatky a dovednosti týkající se mediální komunikace a práce s médii. Média a komunikace představují velmi významný zdroj zkušeností, prožitků a poznatků. Pro uplatnění jednotlivce ve společnosti je důležité umět zpracovat, vyhodnotit a využít podněty, které přicházejí z okolního světa, což vyžaduje stále větší schopnost zpracovat, vyhodnotit a využít podněty přicházející z médií.

Mediální výchova má vybavit žáka základní úrovni mediální gramotnosti. Ta zahrnuje jednak osvojení si některých základních poznatků o fungování a společenské roli současných médií (o jejich historii, struktuře fungování), jednak získání dovedností podporujících poučené, aktivní a nezávislé zapojení jednotlivce do mediální komunikace. Především se jedná o schopnost analyzovat nabízená sdělení, posoudit jejich věrohodnost a vyhodnotit jejich komunikační záměr, popřípadě je asociovat s jinými sděleními; dále pak orientaci v mediovaných obsazích a schopnost volby odpovídajícího média jako prostředku pro naplnění nejrůznějších potřeb – od získávání informací přes vzdělávání až po naplnění volného času.

Tematické okruhy:

- **kritické čtení a vnímání mediálních sdělení** – pěstování kritického přístupu ke zpravodajství a reklamě; rozlišování zábavních („bulvárních“) prvků ve sdělení od informativních a společensky významných; hodnotící prvky ve sdělení (výběr slov a záběrů); hledání rozdílu mezi informativním, zábavním a reklamním sdělením; chápání podstaty mediálního sdělení, objasňování jeho cílů a pravidel; identifikování základních orientačních prvků v textu
- **interpretace vztahu mediálních sdělení a reality** – různé typy sdělení, jejich rozlišování a jejich funkce; rozdíl mezi reklamou a zprávou a mezi „faktickým“ a „fiktivním“ obsahem; hlavní rysy reprezentativnosti (rozlišení reality od médií zobrazovaných stereotypů, jako reprezentace reality); vztah mediálního sdělení a sociální zkušenosti (rozlišení sdělení potvrzujících předsudky a představy od sdělení vycházejících ze znalosti problematiky a nezaujatého postoje); identifikace společensky významných hodnot v textu, prvky signalizující hodnotu, o kterou se sdělení opírá; identifikace zjednodušení mediovaných sdělení, opakované užívání prostředků (ve zpravodajství, reklamě i zábavě)
- **stavba mediálních sdělení** – příklady pravidelností v uspořádání mediovaných sdělení, zejména ve zpravodajství (zpravodajství jako vyprávění, sestavování příspěvků podle kritérií); principy sestavování zpravodajství a jejich identifikace, pozitivní principy (význam a užitečnost), zezábavňující principy (negativita, blízkost, jednoduchost, přítomnost); příklady stavby a uspořádání zpráv (srovnávání titulních stran různých deníků) a dalších mediálních sdělení (například skladba a výběr sdělení v časopisech pro dospívající)
- **vnímání autora mediálních sdělení** – identifikování postojů a názorů autora v mediovaném sdělení; výrazové prostředky a jejich uplatnění pro vyjádření či zastření názoru a postoje i pro záměrnou manipulaci; prvky signalizující explicitní či implicitní vyjádření hodnocení, výběr a kombinace slov, obrazů a zvuků z hlediska záměru a hodnotového významu
- **fungování a vliv médií ve společnosti** – organizace a postavení médií ve společnosti; faktory ovlivňující média, interpretace vlivů působících na jejich chování; způsoby financování médií a jejich dopady; vliv médií na každodenní život, společnost, politický život a kulturu z hlediska současné i historické perspektivy; role médií v každodenním životě jednotlivce, vliv médií na uspořádání dne, na rejstřík konverzačních témat, na postoje a chování; role médií v

politickém životě (předvolební kampaně a jejich význam); vliv médií na kulturu (role filmu a televize v životě jednotlivce, rodiny, společnosti) ; role médií v politických změnách

- **tvorba mediálního sdělení** – uplatnění a výběr výrazových prostředků a jejich kombinací pro tvorbu věcně správných a komunikačně (společensky a situačně) vhodných sdělení; tvorba mediálního sdělení pro školní časopis, rozhlas, televizi či internetové médium; technologické možnosti a jejich omezení
- **práce v realizačním týmu** – redakce školního časopisu, rozhlasu, televize či internetového média; utváření týmu, význam různých věkových a sociálních skupin pro obohacení týmu, komunikace a spolupráce v týmu; stanovení si cíle, časového harmonogramu a delegování úkolů a zodpovědnosti; faktory ovlivňující práci v týmu; pravidelnost mediální produkce

MEDIÁLNÍ VÝCHOVA A JEHO REALIZACE VE VÝUCE

Tematické okruhy průřezového tématu

Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení:

ČJ 3 – práce s textem, domýšlení příběhu, odpovědi na otázky

ČJ 4 – reklama – tvorba reklamy

ČJ 4 – zamyšlení nad informacemi z médií

ČJ 6 – reklamní a propagační texty

ČJ 9 – komunikační a slohová výchova – publicistické útvary

INF 4 - 5 – při práci s internetem umět najít v textu nejdůležitější informace; interpretace vztahu mediálních sdělení a reality – tzv. „fake news“; volba vhodných klíčových slov

VL 4, 5 – přistupování k vyhledaným informacím na internetu či v encyklopediích kriticky, zvažovat míru jejich pravdivosti

F 6 – 9 – získávání informací o nových technických objevech z různých zdrojů

Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality:

ČJ 5 – oznámení, zpráva, reklama

VL 4, 5 – vnímání různých typů sdělení a rozlišování jejich podání a obsah

Stavba mediálních sdělení:

ČJ 5 – televizní zprávy a internet, výběr informací

ČJ 6 - komunikační a slohová výchova – zpráva a oznámení

AJ – 6 – 9 – práce s autentickými texty a nahrávkami

NJ 7 - 9 – práce s autentickými texty a nahrávkami

Vnímání autora mediálních sdělení:

ČJ 5 – hra na moderátora – užití výrazových prostředků pro vyjádření či zastření názoru a postoje, manipulace

Fungování a vliv médií ve společnosti:

AJ 4, 5 – digitální technologie – práce s výukovými programy, vyhledávání potřebných informací

D 6 - 9 – fotografie, rozhlas, film jako historické prameny

OV 7 – referát - Můj oblíbený influencer

Tvorba mediálního sdělení:

ČJ 6 – komunikační a slohová výchova – zpráva a oznámení

ČJ 9 – komunikační a slohová výchova – publicistické útvary

OV 6 – tvorba reklamy bořící genderové stereotypy

HV 9 - zpracování referátů a prezentací

VV 6 - 9 – tvorba plakátů, fotografií, animací

Práce v realizačním týmu:

V rámci školních akcí jako např. příprava závěrečné akademie, mikulášská nadílka, koncerty, divadelní představení, akce organizované žáky 9. ročníku pro školní družinu atd.

4. Učební plán

Vzdělávací oblast	Vzdělávací obor	Vyučovací předmět	Ročník					Celková časová dotace	Z toho povinná + disponibilní časová dotace
			1.	2.	3.	4.	5.		
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a literatura	Český jazyk a literatura	7 2	8 1	8 2	5 2	5 2	43	33 + 9
	Cizí jazyk ¹⁾	Anglický jazyk		1	3	3	3	9	9 + 1
Matematika a její aplikace		Matematika	4	4 1	4 1	4 1	4 1	24	20 + 4
Informatika		Informatika				1	1	2	2
Člověk a jeho svět	Prvouka	Prvouka	2	2	2			13	11 + 2
	Přírodověda	Přírodověda				1	1 1		
	Vlastivěda	Vlastivěda				1 1	2		
Umění a kultura	Hudební výchova	Hudební výchova	1	1	1	1	1	12	12
	Výtvarná výchova	Výtvarná výchova	1	1	1	2	2		
Člověk a zdraví	Tělesná výchova	Tělesná výchova	2	2	2	2	2	10	10
Člověk a svět práce		Pracovní činnosti	1	1	1	1	1	5	5
Celková povinná časová dotace			20	22	25	25	26	118	102 + 16
z toho disponibilní časová dotace v ročnících			2	3	3	4	4	16	

Vzdělávací oblast	Vzdělávací obor	Vyučovací předmět	Ročník				Celková časová dotace	Z toho povinná + disponibilní časová dotace
			6.	7.	8.	9.		
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a literatura	Český jazyk a literatura	4 1	3 1	4 1	4 1	19	15 + 4
	Cizí jazyk ¹⁾	Anglický jazyk	3	3	3	3	12	12
	Další cizí jazyk ²⁾	Německý jazyk		2	2	2	6	6
Matematika a její aplikace		Matematika	4 1	4 1	4 1	3 2	20	15 + 5
Informatika		Informatika	1	1	1	1	4	4
Člověk a společnost	Dějepis	Dějepis	1 1	1 1	2	2	12	10 + 2
	Výchova k občanství	Občanská výchova	1	1	1	1		
Člověk a příroda	Fyzika	Fyzika	1	1 1	2	2	23	20 + 3
	Chemie	Chemie			2	2		
	Přírodopis	Přírodopis	1 1	1 1	2	2		
	Zeměpis	Zeměpis	1	1	1	1		
Umění a kultura	Hudební výchova	Hudební výchova	1	1	1	1	10	9 + 1
	Výtvarná výchova	Výtvarná výchova	2	2	1	1		
Člověk a zdraví	Výchova ke zdraví	Výchova ke zdraví	1	1		1	12	10 + 2
	Tělesná výchova	Tělesná výchova	2	2	2	2		
		Sportovní hry	1					
Člověk a svět práce	Člověk a svět práce	Pracovní činnosti	1	1	1	1	4	3 + 1
Celková povinná časová dotace			29	30	31	32	122	104 + 18
z toho disponibilní časová dotace			5	5	3	5	18	

4.1 Poznámky k učebnímu plánu

Z celkové disponibilní časové dotace bylo na 1. stupni ZŠ využito k posílení časové dotace 9 hodin pro Český jazyk a literaturu, 1 hodina pro Anglický jazyk, 4 hodiny pro Matematiku, 1 hodina pro Přírodovědu a 1 hodina pro Vlastivědu.

Na 2. stupni ZŠ byly využity k posílení časové dotace 4 hodiny pro Český jazyk a literaturu, 5 hodin pro Matematiku, 2 hodiny pro Dějepis, 1 hodina pro Fyziku, 2 hodiny pro Přírodopis, 1 hodina pro Hudební výchovu, 1 hodina pro Výchovu ke zdraví, 1 hodina pro Sportovní hry a 1 hodina pro Pracovní činnosti.

¹⁾ Jako cizí jazyk se vyučuje Anglický jazyk.

²⁾ Jako Další cizí jazyk se vyučuje Německý jazyk.

Základní vyučovací jednotkou je vyučovací hodina (45 minut). Rozvrh hodin v týdnu není v ŠVP chápán jako dogma. Učitelé si mohou po dohodě s vedením školy rozvrhnout denní, týdenní program výuky při zachování časových proporcí jednotlivých předmětů v týdnu. Kromě vyučovací hodiny je možno realizovat výuku i jiným typem vyučovací jednotky s odlišným časovým úsekem při dodržení zásad hygieny školní práce (přestávky, relaxace).

ŠVP nestanovuje závazně metody a formy výuky, nechává je na vyučujícím, aby pro dosažení kompetence sám zvolil takové metody a formy výuky, které povedou k očekávanému efektu. Použité formy a metody by měly v žácích vyvolávat touhu po poznání, provokovat jejich zvědavost, stimulovat kladné rysy lidské povahy a vždy by měly směřovat k získání konkrétní aktivní dovednosti při plně uplatňovaném principu pozitivní motivace žáka.

5. Učební osnovy

5.1 Vzdělávací oblasti

Vzdělávací obsah jednotlivých vzdělávacích oblastí RVP je Školním vzdělávacím programem rozpracován do konkrétních vyučovacích předmětů, které škola žákům bude v daném vzdělávacím období v jednotlivých ročnících nabízet. Skladba těchto předmětů respektuje závazný platný Rámcový učební plán pro základní vzdělávání, zohledňuje aktuální podmínky školy a vytčené vzdělávací priority.

5.2 Jazyk a jazyková komunikace

Vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace má rozhodující postavení ve výchovně vzdělávacím procesu. Dobrá úroveň jazykové kultury patří k podstatným znakům všeobecné vyspělosti absolventa základního vzdělávání. Jazykové vzdělávání vybavuje žáka takovými znalostmi a dovednostmi, které mu umožňují správně vnímat různá jazyková sdělení, rozumět jim, vhodně se vyjadřovat a účinně uplatňovat i prosazovat výsledky svého poznávání.

Vzdělávací oblast je realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu Český jazyk a literatura, Anglický jazyk jako cizí jazyk (od 2. ročníku) a Německý jazyk jako další cizí jazyk (od 7. ročníku).

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

1. stupeň

1. období

A) Cíle vzdělávací oblasti

- rozumět spisovné řeči mluvené, čtené i psané
- vyjadřovat srozumitelně, zejména mluvenou řečí, myšlenky, psanou formou se vyjadřovat jen v jednoduchých větách
- číst správně a s porozuměním texty přiměřené délkou i obsahem
- znát příklady literárních děl vhodných pro daný věk včetně ilustrací
- číst s porozuměním jednoduché naučné texty, pokusit se vyjádřit jejich myšlenky
- vnímat krásu a bohatost mateřského jazyka
- při výuce českému jazyku je třeba stále pamatovat na to, že se v tomto období vytváří vztah žáků k literatuře a jejich zájem o četbu, tedy že začíná výchova budoucích čtenářů
- svou schopnost vyjadřovat se uplatňovat i v prvouce, matematice i dalších vyučovacích předmětech

B) Charakteristika výuky

Cíle výuky českého jazyka jsou naplňovány:

- komunikační a slohovou výchovou
- čtením a literární výchovou

- psaním
- jazykovou výchovou

Komunikační výchova obsahuje činnosti

- receptivní - čtení a naslouchání
- produktivní (tvořivé činnosti) - mluvený a písemný projev žáka

V komunikační výchově se žáci učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení (mluvená i psaná), mluvit a rozhodovat se na základě vnímaných pokynů a přečteného textu. Žáci se učí výstižně formulovat a sdělovat své myšlenky, prožitky a pocity, učí se rozumět různým typům textů, jež se vztahují k nejrozličnějším situacím ve škole i mimo ni.

Komunikační dovednosti žáků jsou vytvářeny nejen ve všech složkách českého jazyka, ale i ve všech vyučovacích předmětech. Jednotlivé vyučovací předměty musí poskytovat dostatek prostoru k vyjadřování myšlenek a postřehů žáků k tomu, co se učí a co pozorují. Slovní zásoba je rozšiřována zejména využitím učiva prvouky, četby a vlastních zážitků. V tomto období je kladen důraz zejména na ústní vyjadřování žáků.

Samostatná písemná forma vyjadřování je uplatňována od 3. ročníku, zpočátku žáci tvoří krátké jednoduché věty o tom, co prožili, nebo co dobře poznali.

Pro rozvoj vyjadřovacích schopností v prvním vzdělávacím období využíváme

- vyprávění o přečteném textu, popis vlastních zážitků, popis obrázku, vyprávění podle obrázkové osnovy
- rozhovory žáků k určitému tématu
- formulace otázek a odpovědí k danému tématu
- možnosti výběru způsobu vyjádření myšlenek

Při výuce **čtení** v tomto období se snažíme naučit všechny žáky číst přiměřeně náročné, umělecké i naučné texty jasně, zřetelně a s porozuměním. Čtením textů se obohacuje slovní zásoba žáků a rozvíjí se i jejich ústní vyjadřování. Při práci s texty se spojuje výcvik čtení s rozvojem vyjadřování, se vzděláváním v různých oborech i s výchovou žáků. Čtení se využívá v prvouce při poznávání přírody i života lidí a světa. Při čtení prvních knížek poznávají žáci život dětí i dospělých, učí se chápat a hodnotit jejich životní příběhy, činy, charaktery a lidské vztahy. Tím rozšiřují svoji životní zkušenost, obohacují svůj citový život.

V **literární výchově** seznamujeme žáky s literární tvorbou vhodnou pro mladší školní věk včetně ilustrací. Žáci se při vyučování učí esteticky prožívat a chápat přiměřené texty, později je výrazně číst, předčítat, přednášet, vyprávět, někdy i ilustrovat, něco podle popisu vyrobit, jindy text dramatizovat. Při čtení, poslechu a recitaci se zjemňuje smyslové vnímání žáků, např. sluch pro zvukovou stránku jazyka, bystří se pozorování, rozvíjí se představivost a fantazie, cvičí se paměť žáků, rozvíjí se pojmové i obrazné myšlení, ústní vyjadřování.

Při výuce **psaní** v tomto období získají žáci správné psací dovednosti, základy čitelného, přiměřeně hbitého a úhledného rukopisu. Píší slova a texty vhodného a žákům přiměřeného obsahu, který vyjadřuje zkušenosti žáků nebo poznatky získané v jiných vyučovacích předmětech. Pisanky připravené pro toto období se zaměřují na psaní s porozuměním.

V **jazykové výchově** v 1. období základního vzdělávání se žáci učí prostě a jasně vyjadřovat spisovným jazykem. Žáci zároveň elementární základy mluvnické stavby jazyka a osvojují si základní pravopisné jevy. Dbá se na rozvoj slovní zásoby žáků a postupně se vytváří návyky správné spisovné výslovnosti.

V hodinách českého jazyka tohoto období nejsou ostré hranice mezi učivem mluvnice, slohového výcviku, literární výchovy a psaní. Je potřeba si uvědomovat vzájemnou prostupnost a propojenost těchto složek českého jazyka.

Je-li k tomu vhodná příležitost, lze složky českého jazyka zpestřit prvky dramatické výchovy. Pomocí dramatické výchovy

- rozvíjíme u žáků jejich tvořivost
- učíme je volně bez strachu, svými slovy vyjadřovat myšlenky a názory nejen v českém jazyce a literatuře, ale i v dalších vyučovacích předmětech
- rozvíjíme a obohacujeme slovní zásobu žáků
- učíme žáky tvořivě řešit praktické problémy
- vedeme žáky k slušnosti a respektování spolužáků, zákonných zástupců i ostatních dospělých v jejich okolí
- žáci mohou prožívat různé situace, naučit se cítit s druhými a pomáhat si navzájem

C) Učivo

1. ročník

Předslabikářové období

- rozvíjení řeči s využitím žákovských zkušeností
- přípravná zraková a sluchová cvičení
- poslech čtených a vyprávěných pohádek
- dramatizace jednoduchých pohádek, zvláště těch, ve kterých se některý motiv opakuje - memorování říkanek a básniček z paměti, využití znalostí žáků z předškolního věku
- krátká vypravování žáků podle jejich zážitků a pozorování
- odpovědi na otázky
- náprava vadné výslovnosti nápodobou
- sluchová analýza a syntéza slabik ve slova, např. hádanky typu:
„Je to hodně stromů a je to l-e-s. Co je to?“
- poznávání prvních souhlásek a samohlásek na začátku nebo na konci slova
- poznávání a čtení malých a velkých písmen: M, L, S, P, A, O, U, E, I
- začátky psaní v tomto období úzce souvisí s výukou čtení
- uvolňovací cviky

- základní návyky při psaní
- příprava k psaní písmen

Slabikářové období

- rozvoj slovní zásoby žáků
- lidové pohádky – vyprávění, dramatizace
- rozpočítadla, říkanky, hádanky
- příběhy ze života dětí, z přírody, o zvířatech
- srozumitelný mluvený projev žáků, podpora správné výslovnosti
- čtení otevřených slabik a slov složených z písmen poznaných v předslabikářovém období
- činnosti s písmeny skládací abecedy
- postupné poznávání dalších hlásek a písmen
- čtení slabik, slov a krátkých vět
- čtení psacího písma
- čtení krátkých celků, obsahem přiměřeným věku dětí
- čtení s porozuměním
- nácvik psaní malých a velkých písmen ve spojení se čtením
- psaní slabik, slov a krátkých vět
- opis a přepis písmen, slabik, slov a krátkých vět
- psaní snadných a foneticky jasných slov podle diktátu po předcházející sluchové analýze a syntéze
- rozlišování věta – slovo – slabika – hláska / písmeno

2. ročník

Rozvoj čtenářských schopností

- postupný přechod od vázaného slabikování k plynulému čtení slov, jednoduchých vět a krátkých textů
- čtení s porozuměním
- dodržování pomlky po tečce, přirozená intonace, správné čtení předložek se slovem
- vyhledávání slov a informací v přečteném textu
- správné a plynulé čtení krátkých i delších vět
- zachovávání intonace při opakovaném čtení
- objasňování významu slov
- vyhledávání slov vyjadřujících určitý vztah nebo myšlenku vyprávění nebo obsahu přečteného textu
- vyjadřování obsahu textu obrázky a jejich řazení (jak jdou za sebou)
- přednes krátkých básní z paměti
- plnění úkolů z čítanky
- rozvíjení ústního, písemného i výtvarného vyjadřování žáků
- vyprávění podle obrázků
- vyprávění o osobním pozorování a příhodách ze života

- spojení čtení s psaním a s prvoukou
- rozvoj komunikačních dovedností

Psaní

- procvičování tvarů písmen
- psaní slabik, slov a jednoduchých vět
- psaní s porozuměním
- krátké písemné vyjadřování žákovských pozorování a zkušeností
- spojování výrazů podle významu, zápis a samokontrola

Jazyková výchova a základní pravopisné jevy

- vyjádření myšlenky
- abeceda (s oporou napsané abecedy)
- odpověď celou větou na otázky
- druhy vět
- tvoření vět s danými slovy a k dané situaci
- pravopis věty (velké začáteční písmeno, interpunkční znaménka na konci věty)
- slovo, slabika, hláska, písmeno
- slovní význam samohlásky, souhlásky, dvojhlásky
- výslovnost a psaní krátkých a dlouhých samohlásek
- psaní a výslovnost slabik tvrdých
- psaní a výslovnost měkkých slabik
- psaní souhlásek uprostřed a na konci slov (znělé a neznělé)
- psaní skupin dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě
- seznámení s některými slovními druhy (slova označující osoby, zvířata nebo věci, slova vyjadřující, co osoby, zvířata a věci dělají;
- čtení a psaní předložek
- vlastní jména osob

Témata pro rozvoj ústního a písemného vyjadřování žáků vybíráme hlavně z jejich života, z přírody, můžeme volit i témata o práci a hrách. Žáci mohou vypravovat své příběhy podle obrázků, podle společně sestavené osnovy i podle své fantazie.

Rozvoj vyjadřovacích schopností prolíná celou výukou českého jazyka. Ve 2. ročníku klademe důraz hlavně na ústní vyjadřování žáků. Dáváme jim dostatek prostoru, aby mohli své názory prezentovat před spolužáky, aby mohli navzájem o určitých jevech diskutovat a zdůvodňovat je. Důležitá jsou mluvní cvičení, která se dají do výuky českého jazyka zařazovat často. Žáci při nich projevují, jak rozumí mluvnickým jevům i jak rozumí čtenému textu.

3. ročník

Rozvoj čtenářských dovedností

- správné, plynulé a uvědomělé čtení krátkých vypravování, ukázek z knih vhodně rozdělených na části; básní, bajek, pohádek

- výrazné čtení krátkých vypravování a básní s využitím intonace podle smyslu čteného textu
- tiché čtení (bez pohybu rtů) krátkých textů s porozuměním
- objasňování významu slov a slovních spojení
- vyhledávání slov, výrazů, vlastních jmen v přečteném textu
- sestavování obrázkových osnov krátkého vypravování nebo přečteného článku
- vymýšlení názvů pro části povídek
- reprodukce vypravování a naučných textů nebo jejich částí
- vyprávění pohádek i vymýšlení pohádek
- vyjadřování obsahu ilustrací k přečtenému textu
- vyprávění přečtené události z pohledu některé z jednajících osob
- výrazný přednes krátkých básní nebo krátkých příběhů, které se žáci učí zpaměti
- čtení dětských knih přiměřených věku – vedení čtenářského deníku
- odpovědi na otázky k obsahu přečtené knihy

Psaní

- psaní tvarů písmen a jejich spojení na předepsaných slovech spolu spojených nějakým významem
- správné tvary písmen, rovnoměrné vzdálenosti mezi písmeny ve slovech i mezer mezi slovy na řádku, zachovávání stejného sklonu písma
- zrychlování psaní

Jazyková výchova

- význam slov
- obojetné slabiky
- pravopis i, í / y, ý po obojetných souhláskách uvnitř slova – vyjmenovaná slova a slova k nim příbuzná
- pravopis vlastních jmen – jednoduché typy
- seznámení se slovními druhy a jejich poznávání v jasných případech
- výslovnost a psaní znělých a neznělých souhlásek na konci a uprostřed slov
- poznávání podstatných jmen, jako pojmenování osob, zvířat a věcí
- rod a číslo podstatných jmen
- pádové otázky
- poznávání sloves – osoba, číslo, čas
- seznámení s časováním sloves
- psaní i, í ve slovesech (kreslí, kreslil, prosí, prosil, zlobí, zlobil ...)

D) Očekávané výstupy na konci 1. období

Komunikační a slohová výchova

Žák

- plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti
- porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti
- respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru
- pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost
- v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči
- volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích
- na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev
- zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním
- píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev
- píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení
- seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh

Jazyková výchova

Žák

- rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky
- porovnává významy slov, zvláště slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená, vyhledá v textu slova příbuzná
- porovnává a třídí slova podle zobecněného významu – děj, věc, okolnost, vlastnost
- rozlišuje slovní druhy v základním tvaru
- užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves
- spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy
- rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky
- odůvodňuje a píše správně: i/y po tvrdých a měkkých souhláskách i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech; dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě - mimo morfologický šev; velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování

Literární výchova

Žák

- čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku
- vyjadřuje své pocity z přečteného textu
- rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění
- pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností

2. období

A) Cíle vzdělávací oblasti

- ovládat základní jazykové jevy pro dorozumívání v ústní i písemné podobě
- osvojovat a rozvíjet čtenářské dovednosti
- rozvíjet kultivovaný písemný i ústní projev
- osvojovat si souvislé, plynulé a srozumitelné vyjadřování
- osvojovat si pravidla pro vytváření psaných textů podle komunikačního záměru a jejich využívání v praxi
- porozumět různým druhům textů věcné i odborné povahy
- vnímat literaturu jako specifický zdroj poznání a prožitků
- získávat estetické zážitky při komunikaci s vhodnými literárními texty a rozvíjet trvalý zájem o četbu
- využívat různých zdrojů informací (slovníky, encyklopedie, internet atd.) pro rozšiřování znalostí a dovedností

B) Charakteristika výuky

V **komunikační a slohové výchově** se žáci učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení, číst s porozuměním, kultivovaně psát, mluvit a rozhodovat se na základě přečteného nebo slyšeného textu různého typu.

V **jazykové výchově** žáci získávají vědomosti a dovednosti potřebné k osvojování spisovné podoby českého jazyka. Učí se poznávat a rozlišovat jeho další formy. Jazyková výchova vede žáky k přesnému a logickému myšlení, které je základním předpokladem srozumitelného vyjadřování.

V **literární výchově** žáci poznávají prostřednictvím četby základní literární druhy, učí se vnímat jejich specifické znaky, formulovat vlastní názory o přečteném díle. Postupně získávají a rozvíjejí základní čtenářské návyky i schopnosti interpretace literárního textu.

C) Učivo

4. ročník

Komunikační a slohová výchova

- porovnávání významu slov
- spisovná slova a nespisovná slova, porovnávání
- stavba slov (kořen, předpona, přípona, koncovka)
- používání i/y po obojetných souhláskách
- určování slovních druhů
- skloňování podstatných jmen, časování sloves, shoda přísudku s podmětem
- věta jednoduchá a souvětí
- věta holá
- sestavování osnovy projevu, členění textu na odstavce
- různé druhy popisů

- telefonování
- psaní dopisu, emailu
- vypravování

Čtení a literární výchova

- plynulé a správné čtení s porozuměním
- využívání poznatků z četby při dalších školních činnostech
- vyhledávání informací z různých zdrojů
- literární pojmy (přirovnání, zosobnění, bajka, dramatizace, próza, poezie, encyklopedie)

5. ročník

Jazyková výchova

- skloňování podstatných jmen obecných a vlastních
- frekventovaná přejatá slova (včetně skloňování)
- předpony s-, z-, vz- (základní informace)
- druhy přídavných jmen – tvrdá, měkká, přivlastňovací
- koncovky přídavných jmen tvrdých a měkkých
- běžně užívaná zájmena a číslovky (jejich rozlišování jako slovních druhů)
- neohebná slova
- mluvnické kategorie sloves (osoba, číslo, čas, způsob)
- slovní druhy vhodné jako spojovací výrazy ve větě jednoduché a v souvětí
- správný přízvuk u slov a vět
- grafické odlišení vět, přímá řeč
- členění textu do odstavců dle osnovy
- odborný text
- různé informační zdroje
- interpunkce
- členění složitěho souvětí
- oslovení
- pořádek slov ve větě
- různé slohové útvary a vhodná slovní zásoba
- zvuková stránka českého jazyka
- spisovný jazyk, nářečí a obecná čeština

Čtení a literární výchova

- vyjadřování názorů a pocitů z přečteného textu
- rozlišování vyprávění literárního od faktického
- vyhledávání informací z různých zdrojů

D) Očekávané výstupy na konci 2. období

Komunikační a slohová výchova

Žák

- čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas
- rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává
- posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení
- reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta
- vede správně dialog, telefonický rozhovor, zanechá vzkaz na záznamníku
- rozpoznává manipulativní komunikaci v reklamě
- volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru
- rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace
- píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry
- sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržением časové posloupnosti

Jazyková výchova

Žák

- porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova vícevýznamová
- rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku
- určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu
- rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary
- vyhledává základní skladební dvojici a v neúplné základní skladební dvojici označuje základ věty
- odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změní větu jednoduchou v souvětí
- užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje
- píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách
- zvládá základní příklady syntaktického pravopisu

Literární výchova

Žák

- vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je
- volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma
- rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů
- při jednoduchém rozboru literárních textů používá elementární literární pojmy

E) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Vztah osobnostní a sociální výchovy ke vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace je založen na samotném faktu komunikační podstaty jazyka s tím, že se zaměřuje na každodenní

verbální komunikaci jako na klíčový nástroj jednání v různých životních situacích. Prohlubuje vztah mezi verbální a neverbální složkou komunikace a rozšiřuje specifické aplikace jazyka o sociální dovednosti.

Rozvoj schopností poznávání:

ČJ 3 - práce s pověstí – domýšlení textu, vymýšlení vlastního závěru, hledání klíčových slov, vytváření pětistku

ČJ 3 - vyprávění krátkého příběhu z pozice některé z jednajících osob

Sebepoznání a sebepojetí:

ČJ 4 – „Každý strůjcem svého štěstí“ – žáci se snaží vyjádřit svá přání a zamýšlet se nad nimi

Seberegulace a sebeorganizace:

ČJ 3 - denní režim, pomoc doma,

ČJ 3 – jak můžeme pomoci spolužákovi, který je dlouhodobě nemocen

Psychohygiena:

ČJ 4 - dobrodružné výpravy – jak se chovat, abychom se vyhnuli nebezpečí, jak je nutná vzájemná podpora a přátelství

ČJ 4 – prostřednictvím různých příběhů hledat možnosti, jak se zbavit zbytečného strachu

Kreativita:

ČJ 1 – čtení s porozuměním – kresba k vybraných slovům a větám – rozvoj tvořivosti, pružnosti nápadů, schopnosti vyjadřování

Poznávání lidí:

ČJ 4 - u nás doma – rodina

ČJ 4 - chyby při poznávání a hodnocení druhých

Komunikace:

ČJ 2 – 3 - oslovení, pozdrav, poděkování, omluva, prosba – rozvoj základních dovedností správné komunikace

ČJ 3 - telefonický rozhovor - pozvání, žádost, poděkování, omluva

Hodnoty, postoje, praktická etika:

ČJ 3 - příběhy s dětskými hrdiny, bajky – rozpoznávání dobra a zla

Multikulturní výchova

Kulturní difference:

ČJ 4 - zvláštnosti různých etnik, pochopení rovnocennosti všech etnických skupin a kultur

Mediální výchova

Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení:

ČJ 3 - práce s textem, domýšlení příběhu, odpovědi na otázky

ČJ 4 – reklama – tvorba reklamy

ČJ 4 – zamyšlení nad informacemi z médií

Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality:

ČJ 5 – oznámení, zpráva, reklama

Stavba mediálních sdělení:

ČJ 5 – televizní zpráva a internet, výběr informací

Vnímání autora mediálních sdělení:

ČJ 5 – hra na moderátora – užití výrazových prostředků pro vyjádření či zastření názoru a postoje, manipulace

2. stupeň

A) Cíle vzdělávací oblasti

- chápat jazyk jako svébytný historický jev, ve kterém se odráží historický a kulturní vývoj národa, jako významný sjednocující činitel národního společenství a jako důležitý a nezbytný nástroj celoživotního vzdělávání
- rozvíjet pozitivní vztah k mateřskému jazyku, chápat jeho význam pro přesné, logické a věcné vyjádření reality, k získávání, ale i předávání informací, ale také jako bohatého mnohotvárného prostředku pro individuální prožívání uměleckého díla, sdílení těchto zážitků i vyjádření vlastních prožitků
- vážit si umění a literatury jako zdroje poznání a pochopení určité epochy, jako zdroje rozvíjení emocionálního a estetického vnímání
- zvládnout běžná pravidla komunikace, účastnit se diskusí, vyjadřovat a obhajovat svůj názor v rámci kultivovaného, všestranně rozvinutého projevu
- získávat informace z literatury, sdělovacích prostředků a médií, objektivně je zpracovávat a hodnotit

B) Charakteristika výuky

Všechny složky oboru Český jazyk a literatura se ve výuce vzájemně prolínají. Jejich úspěšné zvládnutí je předpokladem pro poznávání, získávání vědomostí a osvojování dovedností v dalších oborech vzdělávacího procesu.

V komunikační a slohové výchově se žáci učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení (mluvená i psaná), kultivovaně psát a mluvit a rozhodovat se na základě přečteného i slyšeného textu různého typu vztahujícího se k nejrůznějším situacím, analyzovat jej, učit se posuzovat také jazykové prostředky textové výstavby a kompozici textu, používat složitější větnou stavbu.

Komunikační dovednosti žáků jsou vytvářeny ve všech vyučovacích předmětech.

Čtení s porozuměním různých druhů textů věcné i odborné povahy, včetně orientace v tabulkách a grafech vede žáky k pochopení souvislostí, k souvislému vyjadřování, stanovení hlavní myšlenky, problému, vytváření osnovy. Na 2. stupni si žáci utvrzují pravidla pro vytváření

psaných i ústních textů různých slohových postupů. K osvojování souvislého plynulého a srozumitelného vyjadřování podle komunikačního záměru mluvčího a typu komunikační situace se využívají mluvené projevy připravené i nepřipravené, jsou zadávány samostatné práce, navozovány různé situace z běžného života, které žáci mají řešit na základě vlastních zkušeností. Důležitou součástí komunikační výchovy je rozvoj slovní zásoby, využití všech možných zdrojů k získávání informací (práce se slovníky, encyklopediemi, bibliografií, internetem) pro rozšiřování znalostí a dovedností potřebných k dalšímu vzdělávání a sebevzdělávání. Žák se učí nejen obhajovat svůj názor podložený přesvědčivými argumenty, ale také cíleně poslouchat druhé, zaujímat kritický i sebekritický postoj.

V **jazykové výchově** žáci získávají vědomosti a dovednosti potřebné k osvojování spisovné podoby českého jazyka, učí se poznávat a rozlišovat jeho další formy (podoby). Jazyková výchova vede žáky k přesnému a logickému myšlení, které je základním předpokladem jasného, přehledného a srozumitelného vyjadřování. Při rozvoji potřebných znalostí a dovedností se uplatňují a prohlubují i jejich obecné intelektové dovednosti, např. dovednosti porovnávat různé jevy, jejich shody a odlišnosti, třídit je podle určitých hledisek a dospívat k zobecnění. Český jazyk se tak od počátku vzdělávání stává nejen nástrojem získávání většiny informací, ale i předmětem poznávání.

V **literární výchově** jsou žáci vedeni ke čtení s porozuměním, k práci s textem, k rozlišování specifických znaků literárních druhů, k základní orientaci v dílech českých i světových spisovatelů. Na základě osvojování a rozvíjení čtenářských zkušeností získávají kladný vztah k literatuře a zájem o četbu a další kulturní prožitky, které mohou pozitivně ovlivnit jejich postoje. Uvědomují si souvislosti mezi historickými událostmi a literaturou, v níž se odrážejí. Prostřednictvím regionální literatury se rozvíjí u žáků také zájem o obec, město, kraj, v němž žijí, a zájem o občanské dění.

C) Učivo

Komunikační a slohová výchova

- čtení praktické (pozorné, přiměřeně rychlé, znalost orientačních prvků v textu)
- čtení věcné (studijní, čtení jako zdroj informací, vyhledávací), kritické (analytické, hodnotící), prožitkové
- naslouchání praktické (výchova k empatii, podnět k jednání), věcné (soustředěné, aktivní), kritické (objektivní a subjektivní sdělení, komunikační záměr mluvčího, manipulativní působení projevu, zvukové prostředky souvislého projevu a prostředky mimojazykové), zážitkové
- mluvený projev – zásady dorozumívání (komunikační normy, základní mluvené žánry podle komunikační situace), zásady kultivovaného mluveného projevu (technika mluveného projevu), komunikační žánry
- připravený i nepřipravený projev na základě poznámek, referát, diskuse
- písemný projev – na základě poznatků o jazyce a stylu, o základních slohových postupech a žánrech; vyjádření postoje ke sdělovanému obsahu, vlastní tvořivé psaní

Jazyková výchova

- zvuková stránka jazyka – zásady spisovné výslovnosti, přízvuk slovní i větný, intonace, členění souvislé řeči (pauzy a frázování)
- slovní zásoba a tvoření slov – slovní zásoba (slova a pojmenování), slohové rozvrstvení slovní zásoby, význam slova, homonyma, synonyma, antonyma, obohacování slovní zásoby, tvoření slov
- tvarosloví – slovní druhy, mluvnické významy a tvary slov

- skladba – výpověď a stavba věty, pořádek slov ve větě, rozvíjející větné členy, souvětí, přímá a nepřímá řeč, stavba textu
- pravopis – lexikální, morfologický, syntaktický
- obecné poučení o jazyce – čeština, skupiny jazyků, rozvrstvení národního jazyka, jazyk a komunikace

Literární výchova

- tvořivé činnosti s literárním textem – přednes vhodných literárních textů, reprodukce, hlavní myšlenka, interpretace literárního textu, dramatizace, vytváření vlastních textů, výtvarný doprovod
- způsoby interpretace literárních a jiných děl
- základy literární teorie a historie - struktura, jazyk literárního díla, literatura umělecká, věcná
- literární druhy a žánry – poezie, próza, drama, žánry lyrické, epické a dramatické v proměnách času – hlavní vývojová období národní a světové literatury, typické žánry, představitelé

6. ročník

Komunikační a slohová výchova

- reprodukce textu
- vypravování - typické prostředky jazykové i stylistické, sestavení osnovy
- popis – předmětu, osoby, pracovního postupu (využití názoru, zkušenosti, obohacování a rozvíjení slovní zásoby)
- práce s informacemi - zpráva, oznámení (rozlišení obou slohových postupů, praktické využití), výpisky (vyhledat důležité od nepodstatného, využít při učení), výtah z odborného textu (poznávání a obohacování odborné terminologie), reklamní a propagační texty
- dopis – osobní, úřední (rozlišení subjektivního sdělení od úředního prostřednictvím stylistických a jazykových vyjádření, formy)

Jazyková výchova

- národní jazyk a jeho útvary, jazykověda, práce s jazykovými příručkami – Slovník spisovné češtiny, Pravidla českého pravopisu
- zvuková stránka – hláskosloví, spisovná výslovnost
- stavba slova a pravopis – kořen, přípona, předpona, základové slovo, slovotvorný základ, slova příbuzná
- pravopis související se stavbou slova

Tvarosloví

- druhy slov
- podstatná jména – obecná, vlastní, konkrétní, abstraktní, pomnožná, látková, procvičování podstatných jmen
- určování mluvnických kategorií podstatných jmen, procvičování tvarů a koncovek
- skloňování párových částí lidského těla
- přídavná jména – rozlišování druhů, zařazování ke vzorům, skloňování, určování mluvnických kategorií, jmenný tvar, stupňování
- zájmena – druhy, skloňování zájmen osobních, přivlastňovacích, ukazovacích a vztažných
- určování druhů číslovek, jejich užívání a skloňování
- slovesa – mluvnické kategorie sloves

Skladba

- věta jednoduchá a souvětí
- základní větné členy – podmět a přísudek
- shoda přísudku s podmětem i několikanásobným

- rozvíjející větné členy – předmět, příslovečné určení (místa, času, způsobu), přívlastek

Literární výchova

- seznámení s literárními žánry – lyrika, epika, drama
- pohádka, bajka, balada, romance
- příběhy s náměty z nejstarších dějin - mýtus, báje, epos, pověst
- rozdíl poezie a próza
- poezie - rým, sloka, přirovnání, metafora, personifikace
- lyrickoepické žánry – balada, romance
- dobrodružná literatura – povídka, román
- humor v literatuře

7. ročník

Komunikační a slohová výchova

- vypravování – osnova z textu, vlastní vypravování
- líčení – subjektivně zabarvený popis - využití epitetonu, přirovnání, bohatosti slovní zásoby, práce se slovníky
- popis pracovního postupu, dodržování zásad postupnosti, přehlednosti, využívání termínů
- charakteristika vnější a vnitřní, využití jazykového učiva i literárního
- životopis – souvislý, strukturovaný
- žádost

Jazyková výchova

- procvičování pravopisu i, í/ y, ý
- psaní velkých písmen
- nauka o významu slov - slovo a sousloví
- jednoznačná a mnohoznačná slova
- ustálená slovní spojení
- synonyma, homonyma, antonyma, slova citově zabarvená
- odborné názvy
- nauka o tvoření slov
- slovní zásoba, způsoby obohacování
- tvoření slov odvozováním, skládáním a zkracováním

Tvarosloví

- opakování a procvičování podstatných jmen, přídavných jmen, zájmen, číslovek
- slovesa - slovesný rod činný a trpný
- příslovce – tvoření a stupňování
- předložky, pravopis s, z
- spojky souřadící, podřadící
- částice
- citoslovce

Skladba

- věty dvojčlenné a jednočlenné, větný ekvivalent
- věty podle komunikační funkce
- přísudek – druhy
- podmět
- předmět
- příslovečné určení

- přívlastek
- doplněk
- přístavek
- druhy vedlejších vět

Literární výchova

- nejstarší starověká literatura - eposy
- bible
- starověká literatura antická
- středověká literatura
- nejstarší česká literatura – legendy, kroniky, lidová slovesnost, literatura doby husitské
- renesance a humanismus (W. Shakespeare)
- barokní literatura (J. A. Komenský)
- literární žánry – povídka, román, drama (monolog, dialog, komedie, tragédie), lyrické žánry

8. ročník

Komunikační a slohová výchova

- charakteristika literárních postav
- líčení – subjektivně zabarvený popis
- výtah – uspořádání informací s ohledem na jejich účel
- výklad – z různých oblastí lidského života
- úvaha

Jazyková výchova

- obecné výklady o českém jazyce - útvary českého jazyka a jazyková kultura, čeština jako jeden ze slovanských jazyků
- nauka o slovní zásobě - slovní zásoba a tvoření slov, obohacování slovní zásoby
- slova přejatá, jejich výslovnost a pravopis

Tvarosloví

- opakování slovních druhů
- podstatná jména - skloňování obecných jmen přejatých a cizích vlastních jmen
- slovesný vid, slovesa dokonavá a nedokonavá - využití různých slovesných tvarů
- pravopis koncovek jmen a sloves

Skladba

- větná stavba, členitost – věta jednoduchá a souvětí
- opakování základních a rozvíjejících větných členů
- několikanásobné větné členy
- významový poměr mezi větami hlavními, vedlejšími větami a větnými členy
- souvětí podřadné
- souvětí souřadné

Literární výchova

- klasicismus, osvícenství a preromantismus v literatuře
- významní představitelé světového romantismu
- Národní obrození v české literatuře
- literatura 19. stol. – vybraní čeští a světoví autoři, interpretace jejich děl
- literatura přelomu 19. a 20. stol., Česká moderna
- základy literární teorie a historie – struktura a jazyk literárního díla

9. ročník

Komunikační a slohová výchova

- jazyková kultura
- slohové postupy a útvary užívané v různých komunikačních situacích (mluvené a psané projevy)
- vypravování - vlastní umělecké zpracování příběhu
- popisné útvary – popis prostý, popis pracovního postupu, charakteristika, líčení
- životopis – strukturovaný, uplatnění v budoucím životě
- práce s informacemi – výklad, výtah, výpisky
- úvaha
- proslov
- diskuse
- některé publicistické útvary

Jazyková výchova

- vývoj českého jazyka a jeho postavení v rámci ostatních jazyků
- zvuková stránka jazyka – hláskosloví, spisovná výslovnost
- stavba slova a tvoření slov - pravopis související se stavbou slova a s tvořením slov
- slovní zásoba a její obohacování, význam slova

Tvarosloví

- slovní druhy
- jména, jejich druhy a tvary
- slovesa a jejich tvary (slovesné třídy a vzory)
- seznámení s přechodníky (orientačně)
- neohebné slovní druhy
- pravopis koncovek jmen a sloves (ve spojení s dalšími pravopisnými jevy)
- psaní velkých písmen ve vlastních jménech a názvech

Skladba

- stavba větná (věta jednoduchá, větné členy holé, rozvitě, souřadně spojené, vztah přístavkový, věta dvojčlenná, věta jednočlenná, větný ekvivalent)
- samostatný větný člen, osamostatněný větný člen, elipsa
- souvětí podřadné s více než jednou větou vedlejší
- souvětí souřadné s více než dvěma větami (složitě)
- tvoření vět, hlavní zásady českého slovosledu

Literární výchova

- literatura 1. poloviny 20. století - tematika 1. světové války ve světové i české literatuře, meziválečná literatura (práce s literárním textem, obrazná pojmenování)
- literatura ovlivněná 2. světovou válkou
- literatura 2. poloviny 20. století – moderní literatura, experimenty s jazykem
- vybraná divadelní uskupení 20. století (dramatizace textů)
- přehled o základních dílech českých a světových autorů
- současní autoři

D) Očekávané výstupy

Komunikační a slohová výchova

Žák

- odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji
- rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru
- rozpoznává manipulativní komunikaci v masmédiích a zaujímá k ní kritický postoj
- dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci
- odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru
- v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči
- zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu
- využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát
- uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování
- využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů

Jazyková výchova

Žák

- spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova
- rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazérech
- pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami
- správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci
- využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace
- rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí
- v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovtvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí
- rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití

Literární výchova

Žák

- uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla
- rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora
- formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo
- rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty
- rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovná je i jejich funkci, uvede jejich výrazné představitele
- uvádí základní literární směry a jejich významné představitele v české a světové literatuře
- porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování
- vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích

E) Průřezová témata

Každodenní verbální komunikace slouží jako klíčový nástroj jednání v různých životních situacích. Přirozeně se využívá nejčastěji v oblasti komunikační a slohové výchovy. Rozvíjí základní dovednosti dobré komunikace a k tomu příslušné vědomosti. Samostatné mluvené projevy připravené i nepřipravené nutí žáka přemýšlet o sobě samém i svém okolí, přispívají k uvědomování mravních rozměrů různých způsobů lidského chování. Při nácviku diskuse žák řeší různé problémy, které se objevují ve třídě, v jeho osobním životě. Rozhovory, vlastní sebehodnocení, konfrontace názorů s jinými žáky by měly vést k pozitivnímu rozvoji osobnosti a sociálnímu rozvoji. Využívá se komunikace v různých situacích (informování, odmítání, omluva, pozdrav, prosba, přesvědčování, vysvětlování, žádost), asertivní komunikace, dovednosti pro sdělování verbální i neverbální. Pozitivní pro utváření postojů je zvládání situací soutěže, konkurence.

Osobnostní a sociální výchova

Multikulturní výchova

Etnický původ:

ČJ 9 - literární výchova – odraz 2. světové války v literatuře – židovská tematika

Multikulturalita:

ČJ 8 - jazyková výchova – čeština jako jeden ze slovanských jazyků

ČJ 9 - jazyková výchova – slovanské jazyky a jejich postavení v rámci ostatních jazyků

Mediální výchova

Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení:

ČJ 6 – reklamní a propagační texty

ČJ 9 - komunikační a slohová výchova – publicistické útvary

Stavba mediálních sdělení:

ČJ 6 - komunikační a slohová výchova – zpráva a oznámení

Tvorba mediálního sdělení:

ČJ 6 - komunikační a slohová výchova – zpráva a oznámení

ČJ 9 - komunikační a slohová výchova – publicistické útvary

ANGLICKÝ JAZYK

Osvojování anglického jazyka pomáhá snižovat jazykové bariéry, umožnit další studium nebo v budoucnosti také pracovní uplatnění. Vzdělávání předpokládá dosažení úrovně A2 (podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky).

Vedle učebnic a pracovních sešitů využíváme zvukové nahrávky, výukové programy na internetu, obrázkové karty a další pomůcky.

Výchovné a vzdělávací postupy, které směřují k utváření klíčových kompetencí a které v předmětu používáme:

Kompetence k učení

- nabízíme žákům různé styly učení, které jim umožní vyzkoušet si je a zvolit si styl učení, který jim vyhovuje
- nabízíme řadu aktivačních metod
- využíváme mezipředmětových vztahů

Kompetence komunikativní

- rozvíjíme a obohacujeme slovní zásobu žáků vypravováním, popisem, sdělováním vlastních zážitků či prožitků apod.

Kompetence sociální a personální

- vytváříme příznivé klima, ve kterém se žáci cítí dobře a mají prostor k seberealizaci

Kompetence digitální

- motivujeme žáky k využívání programů, aplikací a webových stránek pro osvojování slovní zásoby a správné výslovnosti
- vedeme žáky k využívání online aplikací pro seznámení s reáliemi, které se týkají probíraných témat
- vedeme žáky k dodržování zásad bezpečnosti při práci s online aplikacemi a zásad ochrany osobních údajů

1. stupeň

1. období

A) Cíle vzdělávací oblasti

- rozvoj jazykových dovedností – poslech, komunikace
- motivovat žáky k zájmu o anglický jazyk
- poznávat a prakticky používat základní pravidla výslovnosti
- vybavit žáky základní slovní zásobou (slovíčka a základní fráze)
- naučit žáky jednoduchá základní pravidla gramatiky
- rozumět jednoduchým pokynům v anglickém jazyce a reagovat na ně
- schopnost číst s porozuměním přiměřené jednoduché texty v anglickém jazyce

B) Charakteristika výuky

Výuka anglického jazyka v 1. období probíhá ve 2. ročníku (1 vyučovací hodina týdně) a ve 3. ročníku (3 vyučovací hodiny týdně). V tomto období tvoří úvod do cizojazyčného vzdělávání žáků, proto je v tomto období nejdůležitější probuzení zájmu o výuku angličtiny a vytváření pozitivního vztahu k učení cizímu jazyku. Aby výuka byla pestrá, ve vyučovacích hodinách angličtiny využíváme vedle osvědčených výukových metod také různé hry, hudebně pohybové činnosti s říkankami, básničkami a písničkami, výtvarné činnosti a dramatizaci.

V tomto období se snažíme, aby žák porozuměl vyslechnutému sdělení, uměl ho opakovat, aby uměl použít naučená slova v jednoduchém spojení.

Výuka jazyka vychází z jeho praktického použití. Výklad pravidel gramatiky je omezen na nezbytně nutné minimum potřebné k tvorbě jednoduchých vět. Slovní zásoba je volena především z okruhu zájmů dětí tohoto věku. Slova jsou vázána do vzájemných souvislostí. Upevňování, procvičování a využití slovní zásoby v jednoduchých větách spojujeme s činnostmi s konkrétním předmětem, obrázkem – s tzv. názorem.

C) Učivo

2. ročník

- Greetings / Pozdravy
- Základní fráze - představování
- Family / Rodina
- Colours / Barvy
- Numbers / Čísla
- Animals / Zvířata
- My Toys / Moje hračky
- Clothing / Oblečení

3. ročník

- What's this? / Co je to?
- Who's this? / Kdo je to?
- Where's ...? / Kde je ...?
- Alphabet / Abeceda
- School / Škola
- Human Body / Lidské tělo
- Animals / Zvířata
- Food and Drink / Jídlo a pití
- Friends / Přátelé
- Have got / Mít
- Do you like ...? / Máte rádi ...?
- Tvoření otázek a odpovědí
- Shopping / Nakupování
- Tradice a zvyky v anglicky mluvících zemích
- Halloween
- Christmas
- Easter
- Množné číslo pravidelných podstatných jmen (koncovka –s)
- Vazba *There is ... / There are ...*

- Neurčitý člen *a / an*
- Určitý člen *the*

D) Očekávané výstupy na konci 1. období

Řečové dovednosti

Žák

- zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal
- reaguje na pokyny a otázky slovně nebo činností
- rozumí slovům a jednoduchým větám
- zapojí se do jednoduchého rozhovoru
- tvoří jednoduché otázky a odpovědi
- rozumí obsahu jednoduchého krátkého psaného nebo mluveného textu, pokud má k dispozici vizuální oporu
- přiřadí mluvenou a psanou podobu téhož slova či slovního spojení
- napíše slova a krátké věty na základě textové a vizuální předlohy
- sdělí základní informace o sobě a základní informace týkající se osvojených témat
- odpovídá na jednoduché otázky
- rozumí jednoduchým krátkým textům

2. období

A) Cíle vzdělávací oblasti

- rozvoj jazykových dovedností – poslech, čtení, komunikace, psaní
- pochopení významu znalosti anglického jazyka pro osobní život
- získání základních poznatků o anglický mluvících zemích
- schopnost číst delší texty se správnou výslovností a intonací
- schopnost orientovat se v textu
- schopnost komunikovat a přednést jednoduchý mluvený projev na dané téma
- prohloubení slovní zásoby

B) Charakteristika výuky

Výuka ve 2. období se realizuje ve 4. a 5. ročníku s dotací 3 hodin v každém ročníku a navazuje na dosažené výsledky v 1. období. Ve výuce jsou využívány všechny jazykové prostředky jako slovní zásoba, gramatika, zvukové prostředky a grafické prostředky.

U témat, která byla vyučována už v předchozích ročnících, je upevňována a rozšiřována slovní zásoba. Prohlubujeme a zdokonalujeme faktické znalosti ve všech oblastech – poslech s porozuměním, mluvení, čtení s porozuměním a psaní.

C) Učivo

4. ročník

- There is / There are
- Home / Domov – místnosti, nábytek
- Town and Village / Město a vesnice

- In My Room / V mém pokoji
- Sports / Sporty
- Hobbies / Koníčky, záliby
- Seasons / Roční období
- Weather / Počasí
- Clothing / Oblečení
- Jobs / Povolání
- Earth Day / Den Země
- Přivlastňovací pád
- Předložky
- Osobní a přivlastňovací zájmena
- Otázky a odpovědi
- Be / Být – časování, zápor, otázka
- Have got / Mít – časování, zápor, otázka
- Can / Moci – otázka, zápor
- Days of the Week / Dny v týdnu
- Příslovce – sometimes, often, usually
- Present Simple / Přítomný čas prostý – 3. osoba čísla jednotného
- Zvyky a tradice v anglicky mluvících zemích

5. ročník

- Fonetické znaky (pasivně)
- Výslovnost, vztah mezi zvukovou a grafickou podobou slov
- Slovní zásoba k probíraným tématům
- School Subjects / Předměty ve škole
- Daily Routine / Denní režim
- Určování času
- Free Time / Volný čas
- Jobs / Povolání
- Předložky určení místa
- Předložky určení času
- Present Continuous / Přítomný čas průběhový
- Shopping Phrases / Nakupování - fráze
- Rozhovory
- Birthday / Narozeniny
- Months / Měsíce
- I'd like ... / Rád/a bych ...
- Be / Být – minulý čas, zápor, otázka
- Have got / Mít – minulý čas, zápor, otázka
- Past Simple / Minulý čas prostý
- Holiday / Prázdniny
- Countries and Continents / Země a kontinenty
- We live in Europe / Žijeme v Evropě

D) Očekávané výstupy na konci 2. období

Poslech s porozuměním

Žák

- rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností
- rozumí slovům a jednoduchým větám k osvojovaným tématům
- rozumí jednoduchému poslechovému textu

Mluvení

Žák

- se zapojí do jednoduchých rozhovorů
- sdělí základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat
- odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat a podobné otázky pokládá

Čtení s porozuměním

Žák

- vyhledá potřebnou informaci v jednoduchém textu, který se vztahuje k osvojovaným tématům
- rozumí jednoduchým krátkým textům z běžného života

Psaní

- napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení o sobě, rodině, činnostech a událostech z oblasti svých zájmů a každodenního života
- vyplní osobní údaje do formuláře

E) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Osobnostní rozvoj

Rozvoj schopností poznávání

AJ 2 - 5 – zapamatování slovní zásoby k různým tématům

Sebepoznání a sebepojetí

AJ 2 – 5 – vyprávění o sobě, o své rodině, o svých kamarádech

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Evropa a svět nás zajímá

AJ 2 - 5 – tradice a zvyky v anglicky mluvících zemích (Halloween, Christmas, Easter atd.)

Objevujeme Evropu a svět

AJ 5 – We live in Europe / Žijeme v Evropě

Environmentální výchova

Vztah člověka k prostředí:

AJ 4 – „Town and Village“ – popis místa, kde žijeme

Mediální výchova

Fungování a vliv médií ve společnosti:

AJ 4 - 5 – digitální technologie – práce s výukovými programy, vyhledávání potřebných informací

2. stupeň

A) Cíle vzdělávací oblasti

- pochopení jazyka jako důležitého nástroje celoživotního vzdělávání
- dosažení úrovně A2 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky
- aktivní využívání jazyka v běžném životě
- schopnost domluvit se v běžných každodenních situacích

B) Charakteristika výuky

Výuka v 6. – 9. ročníku shrnuje a prohlubuje vědomosti žáka ve všech oblastech jazykového vzdělání na základní škole. Využíváme různé metody a formy práce, vedeme žáky k aktivnímu využívání získaných vědomostí a znalostí. U žáků rozvíjíme srozumitelnou výslovnost a schopnosti rozlišovat sluchem prvky fonologického systému jazyka, slovní a větný přízvuk, intonaci.

Žáci pracují s texty, na kterých si procvičují čtení s porozuměním, do výuky zařazujeme zvukové nahrávky a video nahrávky s rodilými mluvčími k rozvoji poslechu s porozuměním. Velmi důležité je v tomto období aktivní využívání jazyka, proto jsou do výuky pravidelně zařazovány aktivity podporující mluvení a psaní v cizím jazyce. Žáky vedeme k ovládnutí pravopisu slov osvojené slovní zásoby. Při výuce využíváme také zájmu žáků, např. ukázky z filmů nebo písně v anglickém jazyce.

C) Učivo

6. ročník

- Opakování a prohlubování slovní zásoby k tématům probíraným v předchozích ročnících
- Numbers / Čísla – číslovky řadové
- WH Questions / Otázky
- Hobbies / Zábavy
- Family / Rodina
- Appearance / Vzhled – popis osob
- Daily Routine / Denní režim
- Timetable / Rozvrh
- Afternoon Activities / Odpolední aktivity
- Days / Dny
- Months and Seasons / Měsíce a roční období
- Present Simple / Přítomný čas prostý – časování, zápor, otázka
- House / Dům
- Pronouns / Zájmena

- Prepositions / Předložky
- Have to, must, mustn't / Muset, nesmět
- Writing a description / Psaní popisu
- Clothes / Oblečení
- Shopping / Nakupování
- Present Continuous / Přítomný čas průběhový – časování, zápor, otázka
- Zvyky a tradice v anglicky mluvících zemích
- Realie anglicky mluvících zemí
- Jednoduchá sdělení – žádost o pomoc, prosba, omluva, poděkování, informace ...

7. ročník

- Opakování a prohlubování slovní zásoby k tématům probíraným v předchozích ročnících
- Present tenses / Přítomné časy
- School Life / Školní život
- Sports / Sporty
- Invitation / Pozvánka
- Fruit / Ovoce
- Vegetable / Zelenina
- Adverbs / Příslowce
- Conjunctions / Spojky
- Meals / Jídlo
- Food / Potraviny
- Instructions / Pokyny
- Countable x Uncountable nouns / Počítatelná x nepočítatelná podstatná jména
- Writing an article / Psaní článku
- Animals / Zvířata
- Description / Popis
- Adjectives / Přídavná jména
- Stupňování přídavných jmen
- Verbs / Slovesa
- Regular x Irregular verbs / Pravidelná x nepravidelná slovesa
- Films / Filmy
- Biography / Životopis
- Travelling / Cestování
- Past simple / Minulý čas prostý – časování, zápor, otázka
- Realie anglicky mluvících zemí
- Zvyky a tradice v anglicky mluvících zemích

8. ročník

- Opakování a prohlubování slovní zásoby k tématům probíraným v předchozích ročnících
- Writing a diary / Psaní diáře
- Advertisement / Reklama, inzerát
- Character features / Charakteristické vlastnosti
- Past simple / Minulý čas prostý – časování, zápor, otázka
- Past continuous / Minulý čas průběhový
- Regular x Irregular Verbs / Pravidelná x nepravidelná slovesa
- Body / Tělo
- Describing People / Popis lidí

- Should, shouldn't / Měl bys, neměl bys
- Future – „Be going to“ / Budoucí čas
- Future – Will, Won't / Budoucí čas
- Writing formal and informal e-mail / Psaní formálního a neformálního e-mailu
- Travelling / Cestování
- Transport / Doprava
- Would like to ... x Wouldn't like to / Rád/a bych x Nerad/a bych
- Writing an article / Psaní článku
- Culture / Kultura
- My Country / Moje země - představení své země, srovnání např. s Velkou Británií
- Realie anglicky mluvících zemí
- Zvyky a tradice v anglicky mluvících zemích

9. ročník

- Opakování a prohlubování slovní zásoby k tématům probíraným v předchozích ročnících
- Souhrnné opakování časů a gramatických jevů
- Present Perfect Simple / Přítomný čas předpřítomný prostý
- Weather / Počasí
- Future / Budoucí čas – časování, zápor, otázka
- Writing an essay / Psaní eseje
- Conditional / Kondicionál
- Describing People / Popis lidí
- Passive / Pasivum
- Jobs / Zaměstnání
- Writing a CV / Psaní životopisu
- Human Body / Lidské tělo
- Health / Zdraví
- Illnesses / Nemoci
- Modal Verbs – can, must, have to ... / Modální slovesa
- Technologies and Media / Technologie a média
- My Country / Moje země - představení své země, srovnání např. s Velkou Británií
- Realie anglicky mluvících zemí
- Zvyky a tradice v anglicky mluvících zemích

D) Očekávané výstupy

Poslech s porozuměním

Žák

- rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech
- rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat

Mluvení

Žák

- zeptá se na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích
- mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech
- vypráví jednoduchý příběh či událost
- popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života

Čtení s porozuměním

Žák

- vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech
- rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace

Psaní

Žák

- vyplní základní údaje o sobě ve formuláři
- napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat
- reaguje na jednoduché písemné sdělení

E) Průřezová témata

Osobní a sociální výchova

Rozvoj schopností poznávání:

AJ 6 - 9 - žáci ve svých výstupech prezentují vlastní osobu, své zájmy, oblíbené věci, vedou rozhovory se spolužáky / přáteli o jejich zájmech - vedení k toleranci - každý má své oblíbené činnosti

Seberegulace a sebeorganizace:

AJ 6 – záliby, denní režim, organizace volného času

Komunikace:

AJ 6 - 9 – vedení rozhovorů, verbální a neverbální komunikace

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Evropa a svět nás zajímá:

AJ 8 – 9 – evropské národnosti a jejich jazyky, realie příslušných zemí

Objevujeme Evropu a svět:

AJ 8 - 9 – důvody, proč se učit další cizí jazyk, využití při cestování do zahraničí, globalizace společnosti / kultury - zájem o jazyk

Jsme Evropané:

AJ 8 - 9 – "My Country / Moje země" - představení své země, srovnání např. s Velkou Británií

Multikulturní výchova

Multikulturalita:

AJ 6 - 9 – život, zvyky a tradice v anglicky mluvících zemích

Etnický původ:

AJ 8 - 9 – „Describing People / Popis lidí“ – lidé různých národností a etnik

Mediální výchova

Stavba mediálních sdělení:

AJ 6 - 9 – práce s autentickými texty a nahrávkami

DALŠÍ CIZÍ JAZYK – NĚMECKÝ JAZYK

Časové a organizační vymezení předmětu vychází z učebního plánu. Výuka dalšího cizího jazyka němčiny probíhá v 7., 8. a 9. ročníku. Časová dotace na každý ročník jsou 2 vyučovací hodiny týdně.

Výchovné a vzdělávací postupy, které směřují k utváření klíčových kompetencí a které v předmětu používáme:

Kompetence k učení

- nabízíme žákům různé styly učení, které jim umožní vyzkoušet si je a zvolit si styl učení, který jim vyhovuje
- nabízíme řadu aktivačních metod
- využíváme mezipředmětových vztahů

Kompetence komunikativní

- rozvíjíme a obohacujeme slovní zásobu žáků vypravováním, popisem, sdělováním vlastních zážitků či prožitků apod.

Kompetence sociální a personální

- vytváříme příznivé klima, ve kterém se žáci cítí dobře a mají prostor k seberealizaci

Kompetence digitální

- při výuce využíváme digitální technologie
- učíme žáky pracovat s informacemi, vyhledávat souvislosti a propojovat získané poznatky

A) Cíle vzdělávací oblasti

- dosažení úrovně A
- pochopení jazyka jako důležitého nástroje celoživotního vzdělávání
- rozvíjení pozitivního vztahu k mnohojazyčnosti a respektování kulturní rozmanitosti

B) Charakteristika výuky

Stejně jako v Anglickém jazyce Využíváme různé metody a formy práce, vedeme žáky k aktivnímu využívání získaných vědomostí a znalostí.

Žáci pracují s texty, na kterých si procvičují čtení s porozuměním, do výuky zařazujeme zvukové nahrávky a video nahrávky s rodilými mluvčími k rozvoji poslechu s porozuměním.

C) Učivo

- zvuková a grafická podoba jazyka – fonetické znaky (pasivně)
- základní výslovnostní návyky, vztah mezi zvukovou a grafickou podobou slov
- slovní zásoba – v rámci probíraných tematických okruhů, práce se slovníkem

Tématické okruhy

- Grüße / Pozdravy
- Vorstellung / Představování
- Persönliche Fragen / Zjišťování informací
- Ganzes Jahr / Kalendářní rok (Feiertage, Jahreszeiten, Monate, Wochentage, Morgen, Vormittag, ..., Zeit / Svátky, roční období, měsíce, dny v týdnu, části dne, hodiny)
- Glückwünsche / Blahopřání
- Tagesprogramm / Denní režim
- Zu Hause / Domov
- Meine Familie / Rodina
- Freunde / Kamarádi
- Schule, Schulfächer, Stundenplan / Škola, školní předměty, rozvrh hodin
- Freizeit / Volný čas
- Berufe / Povolání
- Mein Körper / Lidské tělo
- Gesundheit / Zdraví (beim Arzt / u lékaře)
- Essen und Trinken / Jídlo a pití
- Mode / Móda
- Einkaufen / Nakupování
- Wo ich lebe? / Místo, kde žiji
- Verkehrsmittel, Reisen / Dopravní prostředky, cestování
- Tiere / Zvířata
- Natur und Umweltschutz / Příroda a ochrana životního prostředí
- Das Wetter / Počasí
- Deutschsprachige Länder / Reálie německy mluvících zemí

Mluvnice

- Základní gramatické struktury a typy vět
- Otázky a odpovědi, jednoduchý dotazník, vykání, stručné sdělení, prosba o opakování, souhlas, nesouhlas, otázky zjišťovací
- Osobní a přivlastňovací zájmena (mein, dein, sein, ...)
- Časování pravidelných a nepravidelných sloves v přítomném čase
- Podstatná jména se členem určitým a neurčitým
- Zápor kein a nicht
- Vazba es gibt
- Předložky se 3. a 4. pádem – odpovědi na otázky Wo? a Wohin?
- Jednoduchá orientace - popis cesty pomocí předložek (Beschreibung des Weges)
- Číslovky základní i řadové
- Způsobová slovesa a konjunktivní tvar slovesa mögen ve všech osobách
- Minulý čas sloves sein a haben, perfektum pravidelných sloves

D) Očekávané výstupy

Poslech s porozuměním

Žák

- rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně
- rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu
- rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat

Mluvení

Žák

- se zapojí do jednoduchých rozhovorů
- sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat
- odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá

Čtení s porozuměním

Žák

- rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním pokynům
- rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům
- rozumí krátkému jednoduchému textu zejména, pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm požadovanou informaci

Psaní

Žák

- vyplní základní údaje o sobě ve formuláři
- napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat
- stručně reaguje na jednoduché písemné sdělení

E) Průřezová témata

Osobní a sociální výchova

Rozvoj schopností poznávání:

NJ 7 - 9 – slovní zásoba - cvičení dovedností zapamatování

Sebepoznání a sebepojetí

NJ 7 – 9 – já a moje rodina

Seberegulace a sebeorganizace:

NJ 7 – 9 – volný čas, koníčky

Komunikace:

NJ 6 - 9 – vedení rozhovorů, verbální a neverbální komunikace

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Evropa a svět nás zajímá:

NJ 7 – 9 – život, zvyky a tradice v německy mluvících zemích

Mediální výchova

Stavba mediálních sdělení:

NJ 7 - 9 – práce s autentickými texty a nahrávkami

5.3 Matematika a její aplikace

MATEMATIKA

Vzdělávací oblast je v 1. – 9. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu Matematika. Časové vymezení předmětu vychází z učebního plánu.

V rámci předmětu rozvíjíme především **kompetence k učení, řešení problémů a digitální kompetence**.

Kompetence k učení

- využíváme různé vyučovací metody a formy učení
- vedeme žáky k vlastní organizaci učení
- dáváme žákům přiměřený čas k učení a vedeme je k trvalému osvojení vědomostí
- podněcujeme žáky k samokontrolě a sebehodnocení
- podporujeme u žáků poznávání a aplikaci poznatků v praxi

Kompetence k řešení problémů

- výběr vhodných témat a konkrétních situací z praktického života
- práce s chybou, kdy chyba není vnímána jako nežádoucí, ale jako příležitost k učení

Kompetence digitální

- při výuce využíváme výukové aplikace a programy na tabletu nebo na počítači
- učíme žáky pracovat s informacemi, vyhledávat souvislosti, propojovat poznatky různého druhu
- učíme žáky rozumět grafům, diagramům a tabulkám
- učíme žáky rozlišování obrazných symbolů, porozumění jejich významu (např. značky, piktogramy, šipky)

1. stupeň

A) Cíle vzdělávací oblasti

- osvojení základních matematických pojmů na základě aktivních činností každého žáka
- porozumění základním pojmům matematiky a jejich vzájemným vztahům
- rozvíjení zkušeností s matematickým modelováním pomocí činností, kterými se žáci učí poznávat a nalézat situace, které dokážou matematicky popsat
- využívání zkušeností žáků z domova i ze života kolem nich
- prostor pro aktivní projev žáka – vymýšlení úloh žáky, využití jejich zájmů, komunikace mezi žáky, efektivní využívání osvojených poznatků
- grafické projevy žáka – od kresleného obrázkového názoru k náčrtům
- postupné osvojování prvních matematických pojmů, početních výkonů, postupů, základů jazyka matematiky a způsobů jejich užití

1. období

B) Charakteristika výuky

Matematické vzdělávání v tomto období pomáhá žákům vnímat význam matematiky v životě. Žáci se učí vyjadřovat pomocí čísel. Matematika rozvíjí pozornost, vytrvalost, schopnost rozlišovat, objevovat, vytvářet různé situace. Žáci se učí svoji práci kontrolovat, srovnávat, učí se sebedůvěře, vyjadřují výsledky svého pozorování. S vyjadřovacími schopnostmi se rozvíjí jejich schopnost uvažovat.

Vzdělávací oblast matematika je tvořena **čtyřmi tematickými okruhy**

a) Číslo a početní operace

V tomto tematickém okruhu si žáci postupně osvojují aritmetické operace (porovnávání, zaokrouhlování, sčítání, odčítání, násobení, dělení).

Přitom se dbá na tři složky

- dovednost (provádění početních operací)
- algoritmnické porozumění (proč je práce prováděna předloženým postupem, důraz na činnostní provedení a pozorování žáků, hovor o pozorovaném)
- významové porozumění (umět operaci propojit na reálné situace – nejlépe za pomoci individuálních činností, matematizace reálných situací)

b) Závislosti, vztahy a práce s daty

Žáci si v tomto tematickém okruhu na základě pozorování uvědomují změny a závislosti známých jevů. Porovnávají velikosti věcí a čísel. Pomocí svých činností postupně pochopí, že změnou může být zvětšení, zmenšení, růst, pokles. Na poznání a pochopení závislostí navazuje v dalších obdobích práce s tabulkami, diagramy a grafy.

c) Geometrie v rovině a v prostoru

Žáci se v tomto tematickém okruhu učí objevovat, rozlišovat a určovat základní geometrické rovinné a prostorové útvary. Geometricky modelují reálné situace, hledají geometrické útvary ve svém okolí a pojmenovávají je. Učí se měřit délku, poznávají základní jednotku délky. Učí se základy grafického projevu v geometrii.

d) Aplikační úlohy a problémy (slovní úlohy)

Jejich řešení je do značné míry nezávislé na znalostech a dovednostech školské matematiky. Při nich je třeba uplatňovat uvažování žáků, které později přechází v logické myšlení. Učí se řešit jednodušší úlohy z reálného světa, analyzovat reálné situace, pochopit problém, utřídit údaje, pomocí konkrétního názoru situaci modelovat, následně řešit a formulovat odpověď.

Matematika svým charakterem vyžaduje **činnostní pojetí**.

Do první třídy přicházejí děti s nestálou a rozptýlenou pozorností, mnozí neumějí naslouchat. Hodiny matematiky dávají prostor k tomu, aby se žáci učili pozorně naslouchat ~~slovům učitele~~. Pojmy čísel první desítky a početní výkony s nimi prováděné se vyvozují ~~základně pomocí žakovských pomůcek~~, a to hlavně konkrétních věcí a dále pomocí zástupného názoru a obrázků. Vždy ve spojení s manipulací každého žáka s uvedenými pomůckami.

Velmi dobrým prostředkem k rozvoji pozornosti i k projevu míry pochopení probíraného matematického učiva jsou *hovory žáků k činnosti*, při kterých početně vyjadřují své zkušenosti. Rozvíjí se přitom schopnost žáka vyjadřovat své myšlenky, posiluje se sebedůvěra žáka v jeho schopnosti.

Výchova pozornosti a sebedůvěry je úzce spjata s výchovou smyslu pro zodpovědnost, nyní za vlastní práci ve škole a za její výsledky, později pak za práci prováděnou v zaměstnání. Smysl pro odpovědnost za vlastní práci je úspěšně vytvářen, je-li žák brzy veden k samokontrolě. K tomu je v materiálech připravených pro činnostní výuku věnováno hodně prostoru.

Velký význam v matematice má *aktivita žáků*. Činnostní formy učení dávají dostatek možností k jejímu neustálému podněcování.

Činnostní učení matematice není založeno na výsledcích, které se objeví hned po jedné hodině činností zařazených do výuky náhodně, odděleně. *Toto učení naopak vyžaduje aplikaci činností do celého souboru hodin*. Uvědomujeme si, že ani jeden návyk se nemůže vytvořit jen v jedné hodině. Ani jeden matematický pojem nemůže být utvrzen během jedné vyučovací hodiny. Je nutné v řadě vyučovacích hodin po sobě následujících nechat daný pojem postupně nechat objevit a přijmout všemi žáky, poznané učivo krátce v každé hodině procvičovat a nechat ho obohacovat novými žakovskými nápady a zjištěními.

Dosažení dobrých výsledků v hodinách matematiky vyžaduje

- naučit žáky pozorně vnímat
- učit žáky soustředit se na své činnosti, reagovat na upozornění učitele, vnímat práci a vyjadřování spolužáků
- individuální účast každého na řešení a pozorování předloženého problému
- poskytnout každému žákovi dostatečný prostor k tomu, aby měl možnost vniknout do podstaty problému
- pestré změny forem práce v průběhu roku, rozmanitost používaných pomůcek
- časté sestavování úloh ze života samotnými žáky, neboť tvorba úloh, otázek a odpovědí napomáhá dobrému zvládnutí učiva
- propojování výuky matematiky s ostatními předměty, zvláště s Prvoukou

Po celé první období se v matematice kladou *základy počítání z paměti*. Žáci se učí způsoby pamětného sčítání, odčítání, násobení a dělení v oboru do 100 i do 1000. Počítání slovních úloh z paměti je třeba vždy spojovat s vysvětlením žáka, jak k výsledku dospěl.

V průběhu 1. – 3. ročníku je třeba, aby každý žák vyřešil mnoho jednoduchých slovních úloh. To není možné realizovat tehdy, když bychom přitom měli vyžadovat klasické zápisy každé úlohy. Při řešení slovních úloh z paměti může žák používat konkrétní názor, nákres, náčrt a jiné svoje zobrazení a z něho formulovat výsledek a vysvětlit, jak k němu dospěl. U celé řady slovních úloh mohou žáci objevit i několik způsobů řešení úlohy.

C) Učivo

1. ročník

- vytváření představ o jednotlivých číslech na základě názoru
- přirozená čísla 1 až 5 – numerace vidění počtu věcí do 5
- rozklady čísel
- tvoření slovních úloh žáky bez užití početních výkonů (ze začátku i bez znalosti číslic)
- porovnávání počtu věcí

- sčítání a odčítání přirozených čísel zavedené manipulačními činnostmi (do 5)
- slovní úlohy doplněné příkladem (do 5)
- přirozená čísla 1 až 10 – numerace, vidění počtu věcí do 10
- rozklady čísel do 10
- sčítání a odčítání přirozených čísel v oboru do 10, názorné zavedení pomocí činností
- jednoduché slovní úlohy ze života řešené na základě manipulace i s věcmi i s penězi
- orientace v prostoru (před, za, vedle, vpravo, vlevo)
- automatizace spojů sčítání a odčítání do 10
- porovnávání počtu věcí, porovnávání čísel bez zápisu znamének nerovnosti
- přirozená čísla do 20 – numerace
- sčítání a odčítání v 2. desítce s využitím analogie s 1. desítkou (bez přechodu přes desítku)
- vztahy o několik více, o několik méně
- slovní úlohy ze života (obor do 20)
- poznávání geometrických tvarů a těles, využití vhodných stavebnic

2. ročník

- opakování učiva z 1. ročníku
- sčítání a odčítání s přechodem přes desítku vyvozené na základě manipulačních činností žáků
- přirozená čísla do 100 – numerace - vytváření představ čísel na základě názoru
- posloupnost přirozených čísel
- počítání po desítkách, počítání po jednotkách v různých desítkách
- čtení a zápis čísel, číselná osa
- porovnávání čísel pojmenovaných i nepojmenovaných
- zaokrouhlování čísel na desítky na základě práce s číselnou osou
- sčítání a odčítání v oboru do 100
- sčítání a odčítání násobků 10
- sčítání a odčítání v jednotlivých desítkách
- sčítání a odčítání s přechodem desítek
- sčítání a odčítání dvojčíferných čísel
- vytváření jednoduchých slovních úloh k jednotlivým typům příkladů na sčítání a odčítání
- názorné zavedení násobilky 1, 2, 5, 10, 3, 4, které je odvozeno z opakovaného přičítání stejných čísel
- činnosti vedoucí k pochopení násobilky a jejímu procvičování
- slovní úlohy, které vedou k pochopení úsudku několikrát více (s využitím peněz)
- geometrické tvary rovinné a prostorové, hry s tvary
- rozvíjení prostorové představivosti – stavebnice, soubory krychlí, apod.
- rovné a křivé čáry
- praktické měření délek, jednotky délky - metr, centimetr
- jednotky času (hodina, minuta), poznávat, kolik je hodin na hodinách ručičkových i digitálních

3. ročník

- opakování učiva z 2. ročníku
- písemné sčítání do 100
- písemné odčítání do 100 se zkouškou sčítání
- slovní úlohy vedoucí k porovnávání rozdílem
- násobení a dělení v oboru násobílek do 100, automatizace výpočtu
- dělení se zbytkem
- slovní úlohy vedoucí k násobení a dělení a rozlišování úsudků několikrát více, několikrát méně a jejich obměny
- na základě manipulačních činností rozlišovat úsudky: o několik více, o několik méně, několikrát více, několikrát méně
- násobení dvojčíferných čísel jednocíferným číslem
- užití závorek v příkladech se dvěma početními výkony
- přirozená čísla v oboru do 1 000 – numerace:
 - vytvoření představy čísel na základě názoru (peníze, čtvercová síť – činnosti žáků)
 - posloupnost přirozených čísel, počítání po stovkách, desítkách, jednotkách
 - čtení a zápis čísel
 - práce s číselnou osou (~~využití čtverečků s napsanými čísly k manipulaci~~)
 - porovnávání čísel
 - zaokrouhlování čísel na stovky, na desítky
 - sčítání a odčítání v oboru do 1 000
 - sčítání a odčítání z paměti, příklady typu
- písemné sčítání dvou trojčíferných čísel, odhady výsledků
- písemné odčítání dvou trojčíferných čísel, kontrola výpočtu sčítáním
- slovní úlohy s jedním početním výkonem a jejich obměny, první samostatné zápisy slovních úloh (na porovnání dvou trojčíferných čísel, sčítání a odčítání dvou trojčíferných čísel, na vztah o několik více, o několik méně)
- provádění odhadu předběžného výsledku řešení
- slovní úlohy se dvěma početními výkony, využití námětů z obchodování
- rýsování přímek, vzájemná poloha (rovnoběžky, různoběžky), průsečík přímek
- bod ležící na přímce a mimo přímku, úsečka – její označování a měření délky
- jednotky délky (metr, centimetr, milimetr, kilometr), jejich rozlišování, vytvoření správné představy o velikosti jednotek na základě činností, jednoduché převody
- čtverec a obdélník – jejich náčrty kreslené do čtvercové sítě i volně na papír
- mnohoúhelník
- rozvoj prostorové představivosti (stavby z krychlí)
- jednotky času (hodina, minuta, sekunda), jednoduché převody

D) Očekávané výstupy na konci 1. období

Číslo a početní operace

Žák

- používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků
- čte, zapisuje a porovnává přirozená čísla do 1 000, užívá a zapisuje vztah rovnosti a nerovnosti
- užívá lineární uspořádání; zobrazí číslo na číselné ose

- provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly
- řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace

Závislosti, vztahy a práce s daty

Žák

- orientuje se v čase, provádí jednoduché převody jednotek času
- popisuje jednoduché závislosti z praktického života
- doplňuje tabulky, schémata, posloupnosti čísel žák

Geometrie v rovině a v prostoru

Žák

- rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci
- porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délku úsečky
- rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině

2. období

B) Charakteristika výuky

Vyučování matematice ve 2. období směřuje k osvojování základních pojmů a vztahů, postupné abstrakci a zobecňování. Vytváří zásoby algoritmů a metod řešení. Žáci se učí rozboru problému a plánu řešení, odhadování výsledku, volbě správného postupu, zpřesňují své vyjadřování a zdokonalují grafický projev. Poznávají možnosti matematiky a uvědomují si, že k výsledku lze dospět různými způsoby. Rozvíjí logické myšlení a úsudek, zdůvodňují matematické postupy a vytváří hypotézy.

a) Číslo a početní operace

V tomto tematickém okruhu si žáci postupně osvojují aritmetické operace (porovnávání, zaokrouhlování, sčítání, odčítání, násobení, dělení do 1 000). Dbá se na tři složky:

- dovednost (provádění početních operací)
- algoritmičké porozumění (proč je práce prováděna předloženým postupem, důraz na činnostní provedení a pozorování žáků, hovor o pozorovaném)
- významové porozumění (umět operaci propojit na reálné situace – nejlépe za pomoci individuálních činností, matematizace reálných situací)

b) Závislosti, vztahy a práce s daty

Žáci si v tomto tematickém okruhu na základě pozorování uvědomují změny a závislosti známých jevů. Porovnávají velikosti věcí a čísel. Pochopení závislostí prostřednictvím práce s grafem, diagramem a tabulkou.

c) Geometrie v rovině a v prostoru

Žáci se v tomto tematickém okruhu učí objevovat, rozlišovat a určovat základní geometrické rovinné a prostorové útvary. Geometricky modelují reálné situace, hledají geometrické útvary ve svém okolí a pojmenovávají je. Procvičují převádění jednotek délky, hmotnosti, času a objemu. Učí se grafickému projevu v geometrii.

d) Aplikační úlohy a problémy - slovní úlohy

Při nich je třeba uplatňovat logické myšlení. Řeší úlohy z reálného světa, analyzovat reálné situace, pochopit problém, utřídit údaje, pomocí konkrétního názoru situaci modelovat, následně řešit a formulovat odpověď.

Při vyučování matematice v druhém období základního vzdělávání chceme vždy při probírání určitého učiva

- motivovat žáky
- užitím názorných pomůcek a konkretizací je dovést k pochopení problému
- provádět srovnávání nových poznatků s vědomostmi již osvojenými
- provádět cvičení s praktickým využitím získaných vědomostí
- nechat žáky samostatně vymýšlet slovní úlohy, vycházející z jejich zkušeností
- provádět cvičení k zautomatizování určité početní operace
- nechat žáky při praktických činnostech objevovat potřebu nového početního algoritmu
- pamětné početní úkony volit tak, aby přispívala k zvládnutí učiva

C) Učivo

4. ročník

- opakování učiva ze 3. ročníku
- násobení a dělení 10 a 100
- písemné sčítání a odčítání se zkouškou
- úsudky ve slovních úlohách, složené slovní úlohy
- dělení se zbytkem
- násobení a dělení jednociferným číslem, odhady výsledků, zkouška
 - algoritmus písemného násobení, kontrola
 - algoritmus písemného dělení s odhadem a zkouškou
- číselný obor do 10 000
 - čtení, psaní čísel
 - desítková soustava
 - porovnávání čísel
 - číselná osa
- násobení a dělení 10, 100 a 1 000
- zaokrouhlování
- sčítání odčítání z paměti
- písemné sčítání a odčítání
- slovní úlohy
- písemné násobení a dělení jednociferným číslem, odhad výsledku, zkouška
- čísla větší než 10 000
 - čtení, psaní čísel
 - desítková soustava
 - porovnávání čísel
 - číselná osa
 - zaokrouhlování na 10, 100, 1 000, 10 000, a 100 000
 - pamětné i písemné sčítání a odčítání od 10 000 do 100 000
 - pamětné násobení a dělení
 - násobení a dělení 10, 100 a 1 000
 - úsudky ve slovních úlohách s pamětnými i písemnými početními úkony

- písemné násobení dvojčíslným číslem
 - algoritmus písemného násobení, zkouška
 - přímá úměrnost
- obor do milionu
 - čtení a psaní čísel, porovnávání, počítání po 1 000, 10 000 a 100 000
 - porovnávání, orientace na číselné ose
 - zaokrouhlování na 10, 100, 1 000, 10 000, a 100 000
 - písemné dělení jednocíslným dělitelem, zkouška
 - písemné početní úkony s přirozenými čísly, slovní úlohy do milionu
 - písemné násobení dvojčíslným číslem v oboru do milionu
 - písemné násobení dvojčíslným činitelem, zkouška
 - slovní úlohy
- zlomky
 - pojmy čísel, jmenovatel, zlomková čára, celek, část zlomku
 - názorné vyznačení poloviny, čtvrtiny, třetiny, pětiny a desetiny
 - čtení zlomků
 - zlomky s číslatelem různým od jedné
 - slovní úlohy na určení poloviny, třetiny, čtvrtiny, pětiny a desetiny
 - řešení jednoduchých nerovnic s použitím čís. osy
 - sčítání zlomků se stejným jmenovatelem
 - vyjádření celku z dané poloviny, třetiny, čtvrtiny, pětiny a desetiny
 - zábavné úlohy a matematické rébusy
- přímk, body, úsečky, polopřímky, různoběžky
- střed úsečky, osa úsečky, rýsování trojúhelníka, pravý úhel
- převádění jednotek délky, hmotnosti, objemu, času
- kolmé přímky, rýsování kolmic pomocí rysky na trojúhelníku
- kreslení a rýsování rovnoběžek
- rovinné geometrické tvary
- obdélník – čtverec, kružnice – kruh, trojúhelník
- rýsování libovolného čtyřúhelníku a mnohoúhelníku
- rýsování obdélníka a čtverce, útvary souměrné podle osy
- obvod obdélníku, čtverce a trojúhelníku
- obsah obdélníku a čtverce ve čtvercové síti
- základní jednotka obsahu cm^2
- jednotky obsahu a jejich použití v praxi
- obsah obdélníku a čtverce ve čtvercové síti s výpočtem
- grafický součet, rozdíl a násobek úsečky
- tělesa, modelování sítě krychle a kvádru, povrch těchto těles
- pojmy stěna, strana, vrchol
- zajímavé geometrické úlohy

5. ročník

- opakování učiva ze 4. ročníku
- přirozená čísla, celá čísla, desetinná čísla, zlomky
- zápis čísla v desítkové soustavě a jeho znázornění (číselná osa, teploměr, model)
- numerace do milionu
 - pamětné a písemné sčítání, odčítání, násobení a dělení
 - zaokrouhlování čísel

- jednoduché a složené slovní úlohy
- rovnice a nerovnosti
- písemné násobení trojčiferným činitelem
- římské číslice
- písemné dělení dvojčiferným dělitelem
- zlomky
 - sčítání, odčítání zlomků
- desetinná čísla
- větší čísla než jeden milion
 - uspořádání
 - porovnávání
 - zaokrouhlování
 - početní výkony pamětní i písemné
- jízdní řád
- čtení tabulek a grafů
- užité vlastnosti početních úkonů
- bod, přímka, úsečka
- kolmice, rovnoběžky
- rovina
- geometrické obrazce
- jednotky a převody
 - délky
 - hmotnosti
 - času
- úhel
- čtverec, obdélník
 - úhlopříčky
- trojúhelník
 - přepona, odvěsny
- obvody obrazců
 - výpočet
- kruh
- kružnice
- souřadnice bodů
- obsah čtverce, obdélníku
- jednotky obsahu
 - převádění
- tělesa

D) Očekávané výstupy na konci 2. období

Číslo a početní operace

Žák

- využívá při pamětném i písemném počítání komutativnost a asociativnost sčítání a násobení
- provádí písemné početní operace v oboru přirozených čísel

- zaokrouhluje přirozená čísla, provádí odhady a kontroluje výsledky početních operací v oboru přirozených čísel
- řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace v celém oboru přirozených čísel
- modeluje a určí část celku, používá zápis ve formě zlomku
- porovnává, sčítá a odčítá zlomky se stejným jmenovatelem v oboru kladných čísel
- přečte zápis desetinného čísla a vyznačí na číselné ose desetinné číslo dané hodnoty
- porozumí významu znaku „-“, pro zápis celého záporného čísla a toto číslo vyznačí na číselné ose

Závislosti, vztahy a práce s daty

Žák

- vyhledává, sbírá a třídí data
- porovnává soubory dat
- čte a sestavuje jednoduché tabulky a diagramy

Geometrie v rovině a v prostoru

Žák

- narýsuje a znázorní základní rovinné útvary (čtverec, obdélník, trojúhelník a kružnici); užívá jednoduché konstrukce
- sčítá a odčítá graficky úsečky; určí délku lomené čáry, obvod mnohoúhelníku sečtením délek jeho stran
- sestrojí rovnoběžky a kolmice
- určí obsah obrazce pomocí čtvercové sítě a užívá základní jednotky obsahu
- rozpozná a znázorní ve čtvercové síti jednoduché osově souměrné útvary a určí osu souměrnosti útvaru překládáním papíru

Nestandardní aplikační úlohy a problémy

Žák

- řeší jednoduché praktické slovní úlohy a problémy, jejichž řešení je do značné míry nezávislé na obvyklých postupech a algoritmech školské matematiky

E) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Rozvoj schopností poznávání:

M 2 – vytváření jednoduchých slovních úloh k jednotlivým typům příkladů na sčítání a odčítání – použití papírových peněz (využití při nakupování), hra na obchod – rozvoj tvořivosti, odpovědnosti, komunikace

Kreativita:

M 2 – geometrické tvary rovinné i prostorové – práce se stavebnicí, modelování, hry s tvary

Kooperace a kompetice:

M 3 – skupinová práce na projektech

2. stupeň

A) Cíle vzdělávací oblasti

- popisovat a řešit reálné situace s využitím matematických znalostí, ~~provádět odhady~~
- zdůvodňovat a ověřovat výsledky
- rozvíjet logické myšlení např. řešením konstrukčních a slovních úloh
- využívat matematických poznatků a dovedností v jiných předmětech a v praxi – měření, porovnávání, odhadování
- rozvíjet paměť žáků pomocí numerických výpočtů matematických vzorců a algoritmů
- dbát na přesné a stručné vyjadřování - matematický jazyk, symbolika, rozbor, zápisy
- umět vyhledat a vyhodnotit data z tabulek a grafů
- rozvíjet schopnost spolupráce při řešení úloh z běžného života – k výsledku lze dospět různými způsoby
- posilovat důvěru ve vlastní schopnosti, rozvíjet systematickост, vytrvalost, přesnost, vynalézavost, tvořivost
- využití matematiky v životě, příprava na další studium odborných předmětů

B) Charakteristika výuky

Vzdělávací oblast klade důraz na porozumění základním myšlenkám, pojmům matematiky a jejich vzájemným vztahům. Žáci si osvojují matematické pojmy, algoritmy, symboliku. Učí se využívat získané vědomosti a dovednosti v praktickém životě.

Žáci využívají při práci výpočetní techniku, především kalkulátory a výukové programy. Matematické vzdělání vede žáky k přesnému vyjadřování, rozvíjí logické uvažování, důslednost, vytrvalost, pečlivost, schopnost sebekontroly, tvořivost, sebedůvěru.

Také na 2. stupni je vzdělávací oblast Matematika a její aplikace rozdělena do čtyř tematických okruhů

a) Číslo a proměnná

Žáci si osvojují početní operace v oboru přirozených, celých a racionálních čísel, učí se získávat údaje měřením, odhadováním, porovnáváním, zaokrouhlováním a výpočtem, seznamují se s pojmem proměnná, učí se matematizovat reálné situace.

b) Závislosti, vztahy a práce s daty

Žáci poznávají a uvědomují si změny a závislosti známých jevů z běžného života, učí se analyzovat změny a závislosti z tabulek, diagramů a grafů, jednoduché případy sami vyjadřují matematickým předpisem, tabulkou, grafem.

c) Geometrie v rovině a v prostoru

Žáci určují a znázorňují geometrické útvary, učí se porovnávat, odhadovat, určovat velikost úhlu, obvody, obsahy, povrchy a objemy, řeší úlohy z praxe, zdokonalují svůj grafický projev.

d) Nestandardní aplikační úlohy a problémy

Žáci se učí řešit úlohy z běžného života, problémové úlohy, které je nutí uplatňovat logické myšlení, třídít údaje, provádět náčrtky.

C) Učivo

6. ročník

- desetinná čísla
- rozvinutý zápis čísla v desítkové soustavě
- zaokrouhlování čísel
- dělitelnost přirozených čísel, kritéria dělitelnosti
- prvočíslo, číslo složené
- násobek, dělitel, nejmenší společný násobek, největší společný dělitel, slovní úlohy
- konstrukční úlohy – množiny všech bodů dané vlastnosti (osa úsečky, osa úhlu)
- rovinné útvary – přímka, polopřímka, úsečka, úhel, velikost úhlu, úhly souhlasné a střídavé, trojúhelník, vzdálenost bodu od přímky, trojúhelníková nerovnost, vzájemná poloha přímek v rovině (typy úhlů)
- osová souměrnost, útvary osově souměrné
- trojúhelník, konstrukce trojúhelníku podle sss, výška a těžnice trojúhelníku
- kružnice opsaná a vepsaná trojúhelníku
- krychle a kvádr - objem a povrch

7. ročník

- zlomky – rozšiřování, krácení, porovnávání, sčítání, odčítání, násobení, dělení, smíšená čísla, složené zlomky, převrácený zlomek
- celá čísla – číselná osa, čísla navzájem opačná
- racionální čísla
- poměr, měřítko – slovní úlohy z praxe, práce s mapou
- přímá a nepřímá úměrnost, trojčlenka
- procenta, promile, úroky – procento, promile, základ, procentová část, počet procent, slovní úlohy
- shodnost geometrických útvarů
- shodnost trojúhelníků, konstrukce trojúhelníků podle vět sss, sus, usu
- středová souměrnost
- čtyřúhelníky, rovnoběžníky, lichoběžníky – úhly souhlasné a střídavé, konstrukční úlohy, obvody a obsahy
- pravidelné mnohoúhelníky – pětiúhelník, šestiúhelník
- hranoly, síť, povrch, objem

8. ročník

- druhá mocnina a odmocnina, vyšší mocniny dle vzorečků
- Pythagorova věta
- výrazy - číselný výraz a jeho hodnota; proměnná, výrazy s proměnnými
- mnohočleny
- lineární rovnice, ekvivalentní úpravy, řešení rovnic
- slovní úlohy na rovnice
- výpočet neznámé ze vzorce
- kruh, kružnice
- rotační válec – prostorové útvary

- Thaletova kružnice
- základní konstrukční úlohy – zopakovat
- konstrukce trojúhelníků – výška, těžnice
- konstrukce čtyřúhelníků
- statistika - závislosti a data – četnost znaku, aritmetický průměr, tabulky, grafy, nákresy, schémata, diagramy, jednoduché úrokování, medián, modus
- statistika - příklady závislostí z praktického života a jejich vlastnosti

9. ročník

- soustavy lineárních rovnic se dvěma neznámými, slovní úlohy z praxe
- pravoúhlá soustava souřadnic
- funkce, přímá a nepřímá úměrnost, lineární funkce
- podobnost
- podobnost trojúhelníků
- prostorové útvary – jehlan, rotační kužel, koule, komolý hranol
- základy finanční matematiky – diagramy, grafy, tabulky, jednoduché úrokování
- číselné a logické řady
- číselné a obrázkové analogie
- logické a netradiční geometrické úlohy

D) Očekávané výstupy

Číslo a proměnná

Žák

- provádí početní operace v oboru celých a racionálních čísel; užívá ve výpočtech druhou mocninu a odmocninu
- zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností, účelně využívá kalkulátor
- modeluje a řeší situace s využitím dělitelnosti v oboru přirozených čísel
- užívá různé způsoby kvantitativního vyjádření vztahu celek – část (přirozeným číslem, poměrem, zlomkem, desetinným číslem, procentem)
- řeší modelováním a výpočtem situace vyjádřené poměrem; pracuje s měřítky map a plánů
- řeší aplikační úlohy na procenta (i pro případ, že procentová část je větší než celek)
- matematizuje jednoduché reálné situace s využitím proměnných; určí hodnotu výrazu, sčítá a násobí mnohočleny, provádí rozklad mnohočlenu na součin pomocí vzorců a vytýkáním
- formuluje a řeší reálnou situaci pomocí rovnic a jejich soustav
- analyzuje a řeší jednoduché problémy, modeluje konkrétní situace, v nichž využívá matematický aparát v oboru celých a racionálních čísel

Závislosti, vztahy a práce s daty

Žák

- vyhledává, vyhodnocuje a zpracovává data
- porovnává soubory dat
- určuje vztah přímé anebo nepřímé úměrnosti
- vyjádří funkční vztah tabulkou, rovnicí, grafem
- matematizuje jednoduché reálné situace s využitím funkčních vztahů

Geometrie v rovině a v prostoru

Žák

- zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku

- charakterizuje a třídí základní rovinné útvary
- určuje velikost úhlu měřením a výpočtem
- odhaduje a vypočítá obsah a obvod základních rovinných útvarů
- využívá pojem množina všech bodů dané vlastnosti k charakteristice útvaru a k řešení polohových a nepolohových konstrukčních úloh
- načrtne a sestrojí rovinné útvary
- užívá k argumentaci a při výpočtech věty o shodnosti a podobnosti trojúhelníků
- načrtne a sestrojí obraz rovinného útvaru ve středové a osové souměrnosti, určí osově a středově souměrný útvar
- určuje a charakterizuje základní prostorové útvary (tělesa), analyzuje jejich vlastnosti
- odhaduje a vypočítá objem a povrch těles
- načrtne a sestrojí síť základních těles
- načrtne a sestrojí obraz jednoduchých těles v rovině
- analyzuje a řeší aplikační geometrické úlohy s využitím osvojeného matematického aparátu

Nestandardní aplikační úlohy a problémy

Žák

- užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací
- řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí

E) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Rozvoj schopností poznávání:

M 6 – 9 - rozvíjení pozornosti, soustředění, tvořivosti, cvičení paměti, sebekontroly

Kreativita

M 6 – 9 - nestandardní aplikační úlohy a problémy, řešení úloh z běžného života, problémové úlohy

5.4 Informatika

Vzdělávací oblast Informatika se zaměřuje především na rozvoj informatického myšlení a na porozumění základním principům digitálních technologií. Je založena na aktivních činnostech, čímž dává prostor všem žákům porozumět tomu, jak funguje počítač a informační systémy. Zabývá se automatizací, programováním, optimalizací činností, reprezentací dat v počítači, kódováním a modely popisujícími reálnou situaci nebo problém. Dává prostor pro praktické aktivní činnosti a tvořivé učení se objevováním, spoluprací, řešením problémů, projektovou činností.

Na prvním stupni základního vzdělávání si žáci prostřednictvím her, experimentů, diskusí a dalších aktivit vytvářejí první představy o způsobech, jakými se dají data a informace zaznamenávat, a objevují informatické aspekty světa kolem nich. Postupně si žáci rozvíjejí schopnost popsat problém, analyzovat ho a hledat jeho řešení. Ve vhodném programovacím prostředí si ověřují algoritmické postupy.

Informatika také společně s ostatními obory pokládá základy uživatelských dovedností. Poznáváním práce s digitálními technologiemi si žáci vytvářejí základ pro pochopení informatických konceptů. Součástí je i bezpečné zacházení s technologiemi a osvojování dovedností a návyků, které vedou k prevenci rizikového chování.

Pro technický rozvoj žáků jsou do výuky zařazeny základy robotiky jako aplikovaná oblast propojující informatiku a programování s technikou, umožňují řešit praktické komplexní problémy, podporovat tvořivost a projektovou činnost a rozvíjet tak informatické myšlení.

Škola klade důraz na rozvíjení digitální gramotnosti v ostatních předmětech, k tomu přispívá informatika svým specifickým dílem. Získané dovednosti jsou nezbytným předpokladem uplatnění na trhu práce, podmínkou k profesnímu růstu a rozvíjení zájmové činnosti.

INFORMATIKA

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí žáků realizované v předmětu Informatika:

Kompetence k učení

- zadávanými úkoly jsou žáci vedeni k samostatnému objevování možností využití informačních a komunikačních technologií v praktickém životě
- vyhledávají a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívají v procesu učení, tvůrčích činnostech a praktickém životě
- operují s obecně užívanými termíny, znaky a symboly, uvádí věci do souvislostí, propojují do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí a na základě toho si vytváří komplexnější pohled na matematické, přírodní, společenské a kulturní jevy
- základním motivačním faktorem je žákova svobodná volba při realizaci svých nápadů

Kompetence k řešení problémů

- žáci jsou zadáváním úloh vedeni k tvořivému přístupu, učí se hledat nejlepší variantu při řešení problémové situace
- seznamujeme žáky s různými zdroji informací, které vedou k řešení problémů

- vedeme žáky k ověřování a srovnávání informačních zdrojů, a tím k dosahování větší věrohodnosti vyhledaných informací
- učíme žáky obhajovat svá řešení problémů
- vedeme žáky k vlastnímu úsudku a zkušenostem
- vedeme žáky k systematickému pojetí procesu zpracovávání a vyhodnocování informací, k uvědomění si významového jádra sdělení

Kompetence komunikativní

- žáci se také učí pro komunikaci na dálku využívat vhodné technologie, odevzdávání některých úkolů probíhá prostřednictvím elektronické pošty
- žáci rovněž využívají jako komunikačního zdroje učebnu v Google Classroom
- při komunikaci se učí dodržovat vžitá konvence a pravidla (forma vhodná pro danou technologii, náležitosti apod.)
- formulují a vyjadřují své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřují se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu
- zapojují se do diskuse, obhajují svůj názor a vhodně argumentují, své projekty prezentují před spolužáky a širší veřejností

Kompetence sociální a personální

- při práci jsou žáci vedeni ke spolupráci, učí se pracovat ve dvojici či skupině, rozdělit a naplánovat si práci, hlídat časový harmonogram apod.
- žáci hodnotí svoji práci i práci ostatních
- při vzájemné komunikaci jsou žáci vedeni k ohleduplnosti a taktu, tím se buduje sebedůvěra a samostatný rozvoj žáků

Kompetence občanské

- žáci jsou seznamováni a vedeni k dodržování legislativních a obecných morálních zákonů (SW pirátství, autorský zákon, ochrana osobních údajů, bezpečnost, hesla...)
- při zpracovávání informací jsou žáci vedeni ke kritickému myšlení nad obsahy sdělení, ke kterým se mohou dostat prostřednictvím Internetu i jinými cestami

Kompetence pracovní

- žáci dodržují bezpečnostní a hygienická pravidla pro práci s výpočetní technikou
- žáci mohou využít ICT pro hledání informací důležitých pro rozvoj svých zájmů, schopností a svůj další profesní růst
- žáci jsou vedeni k šetrné práci s výpočetní technikou a smyslu pro zodpovědnost

Kompetence digitální

- žáci ovládají běžně používaná digitální zařízení, aplikace a služby; využívají je při učení i při zapojení do života školy a do společnosti; samostatně rozhodují, které technologie pro jakou činnost či řešený problém použít
- žáci získávají, vyhledávají, kriticky posuzují, spravují a sdílí data, informace a digitální obsah, k tomu volí postupy, způsoby a prostředky, které odpovídají konkrétní situaci a účelu

- žáci vytváří a upravují digitální obsah, kombinují různé formáty, vyjadřují se za pomoci digitálních prostředků
- žáci využívají digitální technologie k usnadnění práce, zautomatizování rutinní činnosti, zefektivnění a zjednodušení pracovních postupů a tím ke zkvalitnění výsledků své práce
- digitální zařízení žáci aktivně využívají v jiných vyučovacích předmětech (vyhledávají informace, procvičují probírané učivo, vytváří vlastní referáty, prezentace, vypracovávají testy, soutěží)
- žáci chápou význam digitálních technologií pro lidskou společnost, seznamují se s novými technologiemi, kriticky hodnotí jejich přínosy a reflektují rizika jejich využívání
- žáci předchází situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení i dat, situacím s negativním dopadem na jeho tělesné a duševní zdraví i zdraví ostatních; při spolupráci, komunikaci a sdílení informací v digitálním prostředí jednají eticky
- žáci jsou vedeni k dodržování kybernetických bezpečnostních zásad (pravidelná změna hesla, ukládání dat na úložišti, komunikace s pedagogy prostřednictvím školních emailů), jsou probírána témata bezpečnosti na sociálních sítích (kyberšikana, dangerous challenges – nebezpečné výzvy, body shaming – ponižování kvůli tělesnému vzhledu, kybergrooming, cyberstalking aj.)

A) Cíle vzdělávací oblasti

- praktické zvládnutí práce v uživatelských programech
- schopnost vyhledat informace na internetu a dále je zpracovat
- schopnost ověřit získané informace s využitím více zdrojů
- dovednost používat elektronickou poštu pro vzájemnou komunikaci a předávání souborů
- schopnost pracovat se školními výukovými programy (formy a metody práce se užívají podle charakteru učiva a cílů vzdělávání)
- schopnost prezentovat výsledky své práce s využitím vhodného softwaru
- komunikace pomocí formálních jazyků, kterým porozumí i stroje
- zvládnutí základů algoritmizace s robotickou hračkou
- podpora týmové práce umocněné technologiemi, která může vést k lepším výsledkům než samostatná práce
- respektování práva duševního vlastnictví
- zodpovědný přístup k nevhodným obsahům vyskytujícím se na internetu nebo jiných médiích
- porozumění různým přístupům ke kódování informací i různým způsobům jejich organizace
- šetrné zacházení s výpočetní technikou

B) Charakteristika výuky

Předmět Informatika je realizován od 4. ročníku do 9. ročníku, v každém ročníku jednou vyučovací hodinou týdně. Výuka je realizována formou vyučovací hodiny (45 minut týdně), může být rovněž zařazena jako dvouhodinový blok (90 minut) jedenkrát za 14 dní

Formy a metody práce se užívají podle charakteru učiva a cílů vzdělávání. Výuka probíhá na počítačích, noteboocích, tabletech, a to buď v učebně informatiky nebo v běžné učebně s připojením k internetu. Některá témata probíhají bez počítače. Krátkodobé a dlouhodobé projekty propojují výstupy z jiných vzdělávacích oborů s výstupy z Informatiky.

Žák zpočátku postupuje podle instrukcí učitele, dodržuje stanovené postupy a jakoukoli závadu ihned hlásí učiteli (s popsáním předchozích kroků). Žák nebo dvojice pracuje individuálním tempem. Výuka je orientována činnostně, s aktivním žákem, který objevuje, experimentuje, ověřuje své hypotézy, diskutuje, tvoří, řeší problémy, spolupracuje, pracuje projektově, konstruuje své poznání. Není kladen naprosto žádný důraz na pamětné učení a reprodukci.

1. stupeň

1. období

Žáci digitální kompetence získávají už v 1. – 3. ročníku v rámci ostatních vyučovacích předmětů.

C) Učivo

Ovládání digitálního zařízení

- zapnutí / vypnutí zařízení / aplikace
- používání klávesnice
- přihlášení na internet
- využití výukového softwaru
- zásady bezpečnosti práce a prevence zdravotních rizik spojených s dlouhodobým využíváním výpočetní techniky

Vyhledávání informací a komunikace

- základní orientace v prostředí internetu
- vyhledávání pomocí klíčového slova ve fulltextu
- komunikace pomocí běžných komunikačních zařízení

Základy algoritmizace s robotickou hračkou

- základní ovládání robotické hračky
- sestavení postupu pro robota, aby došel k cíli
- oprava chybného postupu pro robota

2. období

C) Učivo

4. ročník

Ovládání digitálního zařízení

- základní části digitálního zařízení
- používání základních multifunkčních kláves
- tvorba složky, ukládání vytvořených dokumentů do složky
- vyhledávání, výběr a otevření požadovaného dokumentu ze složky
- přehrávání zvuku či videa
- tvorba vlastních dokumentů
- kybernetická bezpečnost

- heslo – přihlášení se ke svému účtu a odhlášení

Data, informace

- základní internetové vyhledávače
- zprávy – psaní, odeslání, přijetí
- aplikace – nalezení a spuštění aplikace potřebné k práci
- textový dokument – tvorba, formát textu, písmo
- tvorba referátu na dané téma
- malování a kreslení jednoduchých obrázků v grafickém editoru

Základy programování a robotiky

- postupy pro robota, jednotlivé kroky a cíl
- postupy vedoucí ke stejnému cíli
- vyhledávání a oprava chyb v postupu
- posloupnost příkazů
- blokově orientované programovací jazyky - program řídící chování postavy

Úvod do kódování a šifrování dat a informací

- kódování / zašifrování a dekódování / dešifrování textu
- informace zakódované pomocí textu či čísel
- sdělování informací obrázkem

5. ročník

Digitální zařízení

- propojování digitálních zařízení (počítač / notebook, flash disk, tiskárna, myš, kamera)
- rizika související s propojením zařízení
- orientace na klávesnici, základní klávesové zkratky
- problémy s digitálním zařízením - řešení
- vyhledávání a spouštění programů v počítači
- postupy k tvorbě vlastních dokumentů
- ochrana PC – antivirové programy
- kybernetická bezpečnost
- ekologické aspekty používání digitálních technologií

Zpracování a využití informací

- internetové vyhledávače a práce s nimi
- správa účtu a jeho aplikací
- hledání a spuštění aplikací potřebných k práci
- tvorba a úprava textových dokumentů dle zadaných instrukcí
- vkládání obrázků do textu
- tvorba referátu, plakátu, pozvánky na dané téma
- malování a kreslení složitějších obrázků v programu
- programy pro tvorbu prezentací
- tvorba prezentace s texty a obrázky

Práce s daty

- sběr dat (pozorování, jednoduchý dotazník, průzkum)
- záznam dat s využitím textu, čísla, barvy, tvaru, obrazu a zvuku

- hodnocení získaných dat, vyvozování závěrů
- správné umístění dat do tabulky
- doplnění prvků v tabulce
- náhrada chybného prvku za správný v posloupnosti opakujících se prvků

Programování a robotika

- sestavování programu pro ovládání postavy v blokově orientovaném programovacím jazyce
- hledání a opravování chyb
- opakující se vzory
- oprava programu pro obdobný problém
- čtení postupu pro robota a rozhodování
- zápis programu a jeho jednotlivé kroky
- zjednodušování zapsaných programů
- využívání náhod při volbě vstupních hodnot příkazů

D) Očekávané výstupy

4. ročník

Data, informace a modelování

Žák

- uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout
- vyslovuje odpovědi na otázky, které se týkají jeho osoby na základě dat
- popíše konkrétní situaci, která vychází z jeho opakované zkušenosti, určí, co k ní již ví

Digitální technologie

Žák

- najde a spustí aplikaci, pracuje s daty různého typu
- dodržuje bezpečnostní a jiná pravidla pro práci s digitálními technologiemi

Algoritmizace a programování

Žák

- sestavuje symbolické zápisy postupů
- popíše jednoduchý problém související s okruhem jeho zájmů a potřeb, navrhne a popíše podle předlohy jednotlivé kroky jeho řešení
- rozpozná opakující se vzory, používá opakování známých postupů

5. ročník

Data, informace a modelování

Žák

- vyslovuje odpovědi na základě dat
- popíše konkrétní situaci a znázorní ji
- vyčte informace z daného modelu

Informační systémy

Žák

- v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi
- zaznamenává číselná i nečíselná data do tabulky

Digitální technologie

Žák

- pracuje s daty různého typu
- propojí digitální zařízení, uvede možná rizika, která s takovým propojením souvisejí
- popíše bezpečnostní pravidla stanovená pro práci s digitálními technologiemi a dodržuje je

Algoritmizace a programování

Žák

- sestavuje a testuje symbolické zápisy postupů
- popíše jednoduchý problém, navrhne a popíše jednotlivé kroky jeho řešení
- v blokově orientovaném programovacím jazyce sestaví program; rozpozná opakující se vzory, používá opakování a připravené podprogramy
- ověří správnost jím navrženého postupu či programu, najde a opraví v něm případnou chybu

2. stupeň

C) Učivo

6. ročník

Data, informace, modelování, algoritmizace a programování

- vyhledávání a porovnávání informací z různých informačních zdrojů
- vyhledávání odpovědí
- tabulky a grafy
- filtrování, řazení a porovnávání dat v tabulce a v grafu
- kódované informace
- šifrování a dešifrování textu
- programování robota dle zadání

Práce s informacemi, digitální technologie

- informační systémy používané ve škole
- role uživatelů, jejich činnosti a práva
- možná rizika při navrhování i užívání informačních systémů
- sestavování tabulek pro evidenci dat
- nastavování pravidel a postupů pro práci se záznamy
- digitální technologie určující trendy ve světě
- ukládání a správa dat s ohledem na jejich další zpracování či přenos
- sítě a jejich charakteristické znaky
- řešení závad a chybových stavů počítače
- možná rizika ztráty či zneužití dat
- spravování souborů
- stahování a instalace aplikací
- sociální sítě a kybernetická bezpečnost

7. ročník

Data, informace, modelování, algoritmizace a programování

- práce s informacemi – vyhledávání informací, posuzování jejich závažnosti a věrohodnosti
- operace s daty – filtrování a řazení dat, výpočty
- zálohování dat
- schéma, myšlenková mapa, vývojový diagram
- grafy
- model se souběžnými činnostmi
- sestavování programů v blokově orientovaném programovacím jazyce (hra, příběh, simulace robota)

Digitální technologie

- operační systém
- vybrané technologie z okolí
- internet – funkce, služby, hrozby
- vlastní dílo versus plagiát, poručování autorských práv
- tabulkový procesor
- zabezpečení účtů - aktualizace, antivir, firewall, bezpečná práce s hesly a správce hesel

8. ročník

Algoritmizace a programování

- sestavování robota
- tvorba programu pro robota, testování jeho funkčnosti
- hledání chyb v programu a jejich odstraňování
- úpravy programu
- tvorba hudby, animace, video
- tvorba jednoduchého 3D modelu podle zadání – základy 3D tisku
- technická dokumentace, příprava jednoduchého náčrtu výrobku

Práce s informacemi, digitální technologie

- řazení dat v tabulce podle daného kritéria (velikost, abecedně)
- používání filtru na výběr dat z tabulky, sestavování kritéria pro vyřešení úlohy
- výpočty, porovnání a vizualizace dat
- funkce pracující s číselnými a textovými vstupy (průměr, maximum, pořadí, zleva, délka, počet, když)
- útoky hackerů – cíle a metody útočníků
- fungování a algoritmy sociálních sítí, ochrana digitální identity

9. ročník

Algoritmizace a programování, práce s daty

- navrhování vlastního jednoduchého 3D modelu
- tvorba modelu
- modely jevů, situací, činností

- tvorba her, hudby, videa v dostupných programech

Digitální technologie

- funkce operačního systému
- myšlenková mapa prvků zabezpečení počítače a dat
- digitální stopa
- možná rizika propojování digitálních technologií
- internetová bezpečnost (hesla, přístupnost, sociální sítě, kyberšikana, hackerství aj.)

D) Očekávané výstupy

Data, informace a modelování

Žák

- získá z dat informace, interpretuje data, odhaluje chyby v cizích interpretacích dat
- navrhuje a porovnává různé způsoby kódování dat s cílem jejich uložení a přenosu
- vymezí problém a určí, jaké informace bude potřebovat k jeho řešení; situaci modeluje pomocí grafů, případně obdobných schémat; porovná svůj navržený model s jinými modely k řešení stejného problému a vybere vhodnější, svou volbu zdůvodní
- zhodnotí, zda jsou v modelu všechna data potřebná k řešení problému; vyhledá chybu v modelu a opraví ji

Algoritmizace a programování

Žák

- po přečtení jednotlivých kroků algoritmu nebo programu vysvětlí celý postup; určí problém, který je daným algoritmem řešen
- rozdělí problém na jednotlivě řešitelné části a navrhne a popíše kroky k jejich řešení
- vybere z více možností vhodný algoritmus pro řešení problému a svůj výběr zdůvodní; upraví daný algoritmus pro jiné problémy, navrhne různé algoritmy pro řešení problému
- v blokově orientovaném programovacím jazyce vytvoří přehledný program s ohledem na jeho možné důsledky a svou odpovědnost za ně; program vyzkouší a opraví v něm případné chyby; používá opakování, větvení programu, proměnné
- ověří správnost postupu, najde a opraví v něm případnou chybu

Informační systémy

Žák

- vysvětlí účel informačních systémů, které používá, identifikuje jejich jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi; zvažuje možná rizika při navrhování i užívání informačních systémů
- nastavuje zobrazení, řazení a filtrování dat v tabulce, aby mohl odpovědět na položenou otázku; využívá funkce pro automatizaci zpracování dat
- vymezí problém a určí, jak při jeho řešení využije evidenci dat; na základě doporučeného i vlastního návrhu sestaví tabulku pro evidenci dat a nastaví pravidla a postupy pro práci se záznamy v evidenci dat
- sám evidenci vyzkouší a následně zhodnotí její funkčnost, případně navrhne její úpravu

Digitální technologie

Žák

- popíše, jak funguje počítač po stránce hardwaru i operačního systému; diskutuje o fungování digitálních technologií určujících trendy ve světě
- ukládá a spravuje svá data ve vhodném formátu s ohledem na jejich další zpracování či přenos

- vybírá nejvhodnější způsob připojení digitálních zařízení do počítačové sítě; uvede příklady sítě a popíše jejich charakteristické znaky
- poradí si s typickými závadami a chybovými stavy počítače
- dokáže usměrnit svoji činnost tak, aby minimalizoval riziko ztráty či zneužití dat; popíše fungování a diskutuje omezení zabezpečovacích řešení

E) Průřezová témata

Osobní a sociální výchova

Rozvoj schopností poznávání:

INF 4, 5 – procvičování dovednosti zapamatování, jak pracovat s různými programy a jak ovládat digitální technologie

Řešení problémů a rozhodovací dovednosti:

INF – 4, 5 – návrhy na řešení problémových situací, se kterými se žák během práce na digitálních technologiích setká (nefunkční zařízení – restart, kontrola propojení apod.)

Seberegulace a sebeorganizace

INF 4, 5 - cvičení sebekontroly a sebeovládání při samostatné práci s digitálními technologiemi, organizace vlastního času v hodině

Psychohygiena

INF 4, 5 – vedení k pozitivnímu naladění mysli a dobrému vztahu k sobě samému, chápání digitálních technologií jako pomocníků v práci a v učení, naučit se hlídat si čas strávený s digitálními technologiemi

Komunikace

INF 4, 5 – dodržování norem slušného chování a vyjadřování při elektronické komunikaci, zdokonalování se ve verbální komunikaci

Kooperace a kompetice:

INF 4, 5 – spolupráce při práci s digitálními technologiemi, práce ve dvojicích, poskytování prostoru spolužákům

Výchova demokratického občana

Občan, občanská společnost a stát:

INF 4 - 9 – práva a povinnosti uživatele technologií – jejich znalost a dodržování

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Evropa a svět nás zajímá:

INF 5 – 9 – využívání digitálních technologií k vyhledávání informací a poznávání států v Evropě (státy Evropy, hlavní města, přírodní útvary, vodstvo, průmysl), práce s výukovými programy

Environmentální výchova

Lidské aktivity a problémy životního prostředí:

INF 5 – 9 – seznámení se správnou likvidací výpočetní techniky v souvislosti s ekologickými aspekty používání digitálních technologií

Mediální výchova**Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení:**

INF 4 – 5 – při práci internetem umět najít v textu nejdůležitější informace; interpretace vztahu mediálních sdělení a reality – tzv. „fake news“; volba vhodných klíčových slov

5.5 Člověk a jeho svět

Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět zahrnuje předměty Prvouka, Přírodověda a Vlastivěda. Učivo těchto předmětů není striktně rozděleno do jednotlivých ročníků a učitel sám vybírá a sestavuje ve shodě se svými pedagogickými záměry a podmínkami školy z konkrétních témat souvislý program vzdělávání. Tematické okruhy lze podle potřeby různě strukturovat, propojovat učivo a přiřazovat ho k očekávaným výstupům. Ve vyučování navazujeme na poznatky o přírodě a životě lidí, které žáci získali v předchozích ročnících a prohlubujeme je.

Jednotlivé činnosti mohou být vhodně různě kombinovány a propojovány i v jiných časových celcích než je jedna vyučovací hodina. Propojováním učiva různých předmětů můžeme vytvářet tematické krátkodobé projekty. Žáci si své záznamy zakládají a vytváří si tak svá první portfolia.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Člověk a jeho svět je členěn do pěti tematických okruhů.

V tematickém okruhu *Místo, kde žijeme* se žáci učí na základě poznávání nejbližšího okolí, vztahů a souvislostí v něm chápat organizaci života v rodině, ve škole, v obci, ve společnosti. Učí se do tohoto každodenního života vstupovat s vlastní aktivitou a představami, hledat nové i zajímavé věci a bezpečně se v tomto světě pohybovat. Důraz je kladen na praktické poznávání místních a regionálních skutečností a na utváření přímých zkušeností žáků. Různé činnosti a úkoly by měly přirozeným způsobem probudit v žácích kladný vztah k místu jejich bydliště, postupně rozvíjet jejich národní cítění a vztah k naší zemi.

V tematickém okruhu *Lidé kolem nás* si žáci postupně osvojují a upevňují základy vhodného chování a jednání mezi lidmi, uvědomují si význam a podstatu pomoci a solidarity mezi lidmi, vzájemné úcty, snášenlivosti a rovného postavení mužů a žen. Poznávají, jak se lidé sdružují, baví, jakou vytvářejí kulturu. Seznamují se se základními právy a povinnostmi, se světem financí, ale i s problémy, které provázejí soužití lidí, celou společnost nebo i svět (globální problémy). Celý tematický okruh tak směřuje k prvotním poznatkům a dovednostem budoucího občana demokratického státu.

V tematickém okruhu *Lidé a čas* se žáci učí orientovat v dějích a v čase. Poznávají, jak a proč se čas měří, jak události postupují v čase a utvářejí historii věcí a dějů. Učí se poznávat, jak se život a věci vyvíjejí a jakým změnám podléhají v čase. V tematickém okruhu se vychází od nejznámějších událostí v rodině, obci a regionu a postupuje se k nejdůležitějším okamžikům v historii naší země. Podstatou tematického okruhu je vyvolat u žáků zájem o minulost, o kulturní bohatství regionu i celé země. Proto je důležité, aby žáci mohli samostatně vyhledávat, získávat a zkoumat informace z dostupných zdrojů, především pak od členů své rodiny i od lidí v nejbližším okolí, aby mohli společně navštěvovat památky, sbírky regionálních i specializovaných muzeí, veřejnou knihovnu atd.

V tematickém okruhu *Rozmanitost přírody* žáci poznávají Zemi jako planetu sluneční soustavy, kde vznikl a rozvíjí se život. Poznávají velkou rozmanitost i proměnlivost živé i neživé přírody naší vlasti. Jsou vedeni k tomu, aby si uvědomili, že Země a život na ní tvoří jeden nedílný celek, ve kterém jsou všechny hlavní děje ve vzájemném souladu a rovnováze, kterou může člověk snadno narušit a velmi obtížně obnovovat. Na základě praktického poznávání okolní krajiny a dalších informací se žáci učí hledat důkazy o proměnách přírody, učí se využívat a hodnotit svá pozorování a záznamy, sledovat vliv lidské činnosti na přírodu, hledat možnosti, jak ve svém věku přispět k ochraně přírody, zlepšení životního prostředí a k trvale udržitelnému rozvoji.

V tematickém okruhu *Člověk a jeho zdraví* žáci poznávají především sebe na základě poznávání člověka jako živé bytosti, která má své biologické a fyziologické funkce a potřeby. Poznávají zdraví jako stav bio-psycho-sociální rovnováhy života. Žáci se seznamují s tím, jak se člověk vyvíjí a mění od narození do dospělosti, co je pro člověka vhodné a nevhodné z hlediska denního režimu, hygieny, výživy, mezilidských vztahů atd. Získávají základní poučení o zdraví a nemocech, o zdravotní prevenci a poskytování první pomoci. Osvojují si bezpečné chování

a vzájemnou pomoc v různých životních situacích, včetně mimořádných událostí, které ohrožují zdraví jedinců i celých skupin obyvatel. Žáci si postupně uvědomují, jakou odpovědnost má každý člověk za své zdraví a bezpečnost i za zdraví jiných lidí. Žáci docházejí k poznání, že zdraví je důležitá hodnota v životě člověka.

Potřebné vědomosti a dovednosti ve vzdělávacím oboru Člověk a jeho svět získávají žáci především tím, že pozorují přírodu a činnosti lidí, hrají určené role, řeší modelové situace atd.

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení těchto klíčových kompetencí:

Kompetence k učení

- utváření pracovních návyků v jednoduché samostatné i týmové činnosti, postupné využívání svých vědomostí k pomoci spolužákům
- orientace v problematice peněz a cen a k odpovědnému spravování osobního rozpočtu
- vyhledávání informací
- propojování historických, zeměpisných a kulturních souvislostí

Kompetence k řešení problémů

- využívání různých zdrojů informací k řešení problémů
- porovnávání informací z různých zdrojů pro ověření věrohodnosti získaných údajů
- formulování svých řešení problémů a jejich obhajoba
- rozpoznání podstatné informace k řešení problému

Kompetence komunikativní

- rozšiřování slovní zásoby v osvojovaných tématech, k pojmenovávání pozorovaných skutečností a k jejich zachycení ve vlastních projevech, názorech a výtvorech
- využívání digitálních prostředků ke komunikaci s pedagogem, spolužáky
- zdokonalování vyjadřovacích dovedností (mluvených i písemných)
- vyjadřování svých názorů, naslouchání názorům druhých a diskutování o nich

Kompetence sociální a personální

- poznávání a chápání rozdílů mezi lidmi, ke kulturnímu a tolerantnímu chování a jednání na základě respektu a společně vytvořených a přijatých nebo obecně uplatňovaných pravidel soužití, k plnění povinností a společných úkolů
- vedení ke skupinové práci, kolegiálně
- vedení k samostatnému a sebevědomému vystupování a jednání, k efektivní a bezkonfliktní komunikaci v méně běžných situacích, k bezpečné komunikaci prostřednictvím digitálních médií, k poznávání a ovlivňování své jedinečnosti (možností a limitů)
- vedení k přirozenému vyjadřování pozitivních citů ve vztahu k sobě i okolnímu prostředí
- sebehodnocení vlastní práce
- objevování a poznávání všeho, co žáka zajímá, co se mu líbí a v čem by v budoucnu mohl uspět

Kompetence občanské

- poznávání a upevňování preventivního chování, účelného rozhodování a jednání v různých situacích ohrožení vlastního zdraví a bezpečnosti i zdraví a bezpečnosti druhých, včetně chování při mimořádných událostech
- vedení k dodržování legislativních i obecných morálních zákonů
- utváření ohleduplného vztahu k přírodě i kulturním výtvorům a k hledání možností aktivního uplatnění při jejich ochraně
- poznávání lidových tradic naší vlasti
- seznamování se s problémy environmentální výchovy

Kompetence pracovní

- dodržování bezpečnostních a hygienických pravidel při práci nejen v učebně, ale i na ulici či v přírodě
- poznávání podstaty zdraví i příčin jeho ohrožení, vzniku nemocí a úrazů a jejich předcházení

Kompetence digitální

- využívání digitální techniky jako zdroj informací z internetu
- využívání digitální techniky k tvorbě referátů, prezentací
- úplné a přesné citování materiálů, které žáci využívají z internetu
- formování schopnosti odlišování vlastních a cizích myšlenek
- uvědomění si ochrany soukromého vlastnictví a autorských práv
- vedení k bezpečnému chování v kyberprostoru (ochrana soukromých informací, fotografií, hesel)

1. období

Vzdělávací oblast je v 1. - 3. r. realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu Prvouka.

PRVOUKA

A) Cíle vzdělávací oblasti

- učit žáky pozorovat přírodní jevy a orientovat se v prostoru a čase
- na základě činností a pozorování vytvářet nové představy o jednoduchých, chápání žáků dostupných, ale podstatných věcech a jevech, které je obklopují doma, ve škole, v obci
- vést žáky k tomu, aby předměty a jevy pojmenovávali a vyjadřovali o nich své myšlenky, soudy, názory
- vytvářet u žáků pozitivní vztah k rodině, spolužákům, škole, domovu i k přírodě a rozvíjet pozitivní vlastnosti žáků
- dát žákům základní poučení o lidském těle a ochraně zdraví
- naučit žáky cílevědomému osvojování základních hygienických návyků a návyků kulturních

B) Charakteristika výuky

Cíle jsou naplňovány prostřednictvím vlastních zkušeností žáků. Učitel řídí vyučování tak, aby žáci docházeli k novým poznatkům zejména na základě vlastních činností a přímého pozorování. Žáci mohou různé věci a jevy pozorovat např. při řízených činnostech, na vycházkách, při pokusování, při zacházení s různými nástroji a předměty. Činností vyučování Prvouce podněcuje aktivitu všech žáků. Průběžně a v souvislosti s různými vyučovacími předměty vedeme žáky k tomu, aby výsledky svých pozorování, zjištění a objevování zaznamenávali, výtvarně i písemně. V tomto období využíváme co nejvíce regionálních přírodních i společenských jevů.

Charakteristické pro výuku prvouky v 1. období základního vzdělávání je její prolínání s učivem ostatních předmětů. Právě toto prolínání témat dává možnost vytváření mnoha malých projektů, které výuku obohatí a učivo spojí se životem kolem dětí. Výuku Prvouky vhodně doplňují obrázky, videozáznamy, filmy, vycházky.

V Prvouce rozvíjíme **všechny klíčové kompetence** tím, že se věnujeme

- poznávání věcí – jejich vlastností a zařazujeme je do přírodního a společenského dění
- výchově smyslového vnímání a způsobům pozorování určitých předmětů a jevů
- základům jazykového vyjadřování – využíváme českého jazyka (výslovnost, vyprávění, říkadla, básně, písně, pohádky)
- procvičování pozornosti, paměti, představivosti, obrazotvornosti
- ochraně přírody, kulturních památek a výsledků lidské práce
- technické výchově (spojení s výtvarnou výchovou a pracovními činnostmi)
- pohybové výchově (ve spojení s tělesnou výchovou a hudební výchovou)
- zdravotní výchově a znalosti lidského těla, režim dne
- mravní výchově (vytváření správných návyků a vztahů k lidem)
- využíváme digitálních technologií při výuce

C) Učivo

1. ročník, 2. ročník a 3. ročník

Místo, kde žijeme

- domov – prostředí domova, orientace v místě bydliště
- škola – prostředí školy, činnosti ve škole, okolí školy, bezpečná cesta do školy; riziková místa a situace
- obec (město), místní krajina – její části, poloha v krajině, minulost a současnost obce (města), význačné budovy, dopravní síť
- okolní krajina (místní oblast, region)
- působení lidí na krajinu a životní prostředí

Lidé kolem nás

- rodina – postavení jedince v rodině, role členů rodiny, příbuzenské a mezigenerační vztahy, život a funkce rodiny, práce fyzická a duševní, zaměstnání
- soužití lidí – mezilidské vztahy, komunikace, principy demokracie
- chování lidí – vlastnosti lidí, pravidla slušného chování, ohleduplnost, etické zásady, zvládání vlastní emocionality; rizikové situace; rizikové chování, předcházení konfliktům

Lidé a čas

- orientace v čase a časový řád – určování času, čas jako fyzikální veličina, dějiny jako časový sled událostí, kalendáře, letopočet, generace, denní režim, roční období
- současnost a minulost v našem životě – proměny způsobu života, bydlení, předměty denní potřeby, průběh lidského života, státní svátky a významné dny
- regionální památky – péče o památky, lidé a obory zkoumající minulost
- báje, mýty, pověsti – minulost kraje a předků, domov, vlast, rodný kraj

Rozmanitost přírody

- látky a jejich vlastnosti – třídění látek, změny látek a skupenství, vlastnosti, porovnávání látek a měření veličin s praktickým užíváním základních jednotek
- voda a vzduch – výskyt, vlastnosti a formy vody, oběh vody v přírodě, vlastnosti, složení, proudění vzduchu, význam pro život
- nerosty a horniny, půda

Člověk a jeho zdraví

- lidské tělo – stavba těla, základní funkce a projevy, životní potřeby člověka, pohlavní rozdíly mezi mužem a ženou
- osobní bezpečí, krizové situace – vhodná a nevhodná místa pro hru, bezpečné chování v rizikovém prostředí, označování nebezpečných látek; bezpečné chování v silničním provozu, dopravní značky; předcházení rizikovým situacím v dopravě a v dopravních prostředcích (bezpečnostní prvky), šikana, týrání, sexuální a jiné zneužívání, brutalita a jiné formy násilí v médiích
- přivolání pomoci v případě ohrožení fyzického a duševního zdraví – služby odborné pomoci, čísla tísňového volání, správný způsob volání na tísňovou linku
- mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená – postup v případě ohrožení (varovný signál, evakuace, zkouška sirén); požáry (příčiny a prevence vzniku požárů, ochrana a evakuace při požáru); integrovaný záchranný systém

D) Očekávané výstupy

Místo, kde žijeme

Žák

- vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí
- začlení svou obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě)

Lidé kolem nás

Žák

- rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům
- odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností

Lidé a čas

Žák

- využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti

- pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu
- uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost

Rozmanitost přírody

Žák

- pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích
- rozřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě
- provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů

Člověk a jeho zdraví

Žák

- uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví
- rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných
- chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné, ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek
- reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech

E) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Sebepoznání a sebepojetí:

PRV 1 – Člověk a péče o zdraví, poznáváme své tělo, základní hygienické návyky, osobní hygiena, psychohygiena, péče o zevnějšek, pracovní návyky

Mezilidské vztahy:

PRV 1- Jsem školák, chování ve škole i mimo ni, pěstování mezilidských vztahů

PRV 1 – 3 – Rodina – žáci se učí vztahům v rodině, uvědomují si, jak je nutná vzájemná pomoc a porozumění v rodině, učí se respektovat jeden druhého podporovat se navzájem, protože rodina je základem každé společnosti

Výchova demokratického občana

Občanská společnost a škola:

PRV 1 – Jsem školák, chování ve škole i mimo ni, pěstování mezilidských vztahů

PRV 1 - 3 – Rodina a život v rodině – rozvoj vztahů mezi blízkými i vzdálenými členy rodiny, rozvoj tolerance, ohleduplnosti k starším členům rodiny, vzájemné obohacování generací mezi sebou

Environmentální výchova

Ekosystémy:

PRV 2 – Společenstvo lesů, luk a vody, význam těchto systému pro život, zásahy do přírody

Základní podmínky života:

PRV 3 – Učivo o neživé i živé přírodě – žáci se učí o důležitosti vody, půdy, ovzduší a dalších přírodnin pro život na Zemi

Lidské aktivity a problémy životního prostředí:

PRV 3 – Cesta do školy, žáci se věnují dopravě, hodnotí druhy dopravy podle jejich dopadů na životní prostředí

Vztah člověka k prostředí:

PRV 1 – Příroda ve čtyřech ročních obdobích, ochrana přírody, péče o les, chování v přírodě – vztah člověka k přírodě

2. období

PŘÍRODOVĚDA

A) Cíle vzdělávací oblasti

- učit žáky objevovat vztahy mezi živou a neživou přírodou, chápat souvislosti rovnováhy v přírodě a sledovat vzhled přírody v souvislosti s činností člověka
- sledovat změny v přírodě v souvislosti s pohyby Země ve vesmíru
- vést žáky ke sledování živých přírodnin v existujících společenstvech a chápání jejich vzájemné závislosti a začlenění do prostředí
- učit žáky pozorovat základní projevy přírodnin a podle nich vyvozovat třídění do systému
- vést žáky k objevování přírodních jevů na základě pozorování a pokusů
- učit žáky pozorovat vlastní tělo a na základě poznatků vést k chápání funkcí a činností jednotlivých soustav
- přiblížit žákům vznik života před narozením a sledovat jeho vývoj po narození
- učit žáky sledovat činnosti ohrožující zdraví a život člověka a vyvozovat z nich poučení pro zdravý způsob života

B) Charakteristika výuky

Výuka vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět ve 2. období se realizuje v předmětu Přírodověda ve 4. a v 5. ročníku a navazuje na výchovné a vzdělávací cíle předmětu Prvouka. Tyto cíle jsou rozšiřovány ve dvou tematických okruzích *Rozmanitost přírody a Člověk a jeho zdraví*. Žáci se učí pozorovat, objevovat a pojmenovávat věci, jevy a děje, jejich vzájemné vztahy a souvislosti. Poznávají sami sebe, učí se vnímat lidi a vztahy mezi nimi. Učí se poznávat, že Země a život na ní tvoří jediný celek, že všechny jevy a děje spolu souvisí a jsou v rovnováze a jakékoli narušení

může být pro další život rozhodující. Všechny poznatky i souvislosti vycházejí z pozorování skutečných jevů, z prožitků a zkušeností žáků z jejich života, ale i z modelových situací a pokusů. Vhodné je zařazovat metodu brainstormingu. Žáci pracují samostatně, ve dvojicích či skupinách. Informace získávají z literatury, z internetu a dalších informačních zdrojů. Zjištěné výsledky i jejich třídění žáci zaznamenávají a prezentují různými způsoby. Nezbytnou součástí výuky jsou hry, vycházky, exkurze, besedy a nejrůznější projekty.

C) Učivo

4. ročník a 5. ročník

Rozmanitost přírody

- látky a jejich vlastnosti – třídění látek, změny látek a skupenství, vlastnosti, porovnávání látek a měření veličin s praktickým užíváním základních jednotek
- voda a vzduch – výskyt, vlastnosti a formy vody, oběh vody v přírodě, vlastnosti, složení, proudění vzduchu, význam pro život
- nerosty a horniny, půda – některé hospodářsky významné horniny a nerosty, zvětvávání, vznik půdy a její význam
- Vesmír a Země – sluneční soustava, den a noc, roční období
- rostliny, houby, živočichové – znaky života, životní potřeby a projevy, průběh a způsob života, výživa, stavba těla u některých nejznámějších druhů, význam v přírodě a pro člověka
- životní podmínky – rozmanitost podmínek života na Zemi; význam ovzduší, vodstva, půd, rostlinstva a živočišstva na Zemi; podnebí a počasí
- rovnováha v přírodě – význam, vzájemné vztahy mezi organismy, základní společenstva
- ohleduplné chování k přírodě a ochrana přírody – odpovědnost lidí, ochrana a tvorba životního prostředí, ochrana rostlin a živočichů, likvidace odpadů, živelné pohromy a ekologické katastrofy

Člověk a jeho zdraví

- lidské tělo – stavba těla, základní funkce a projevy, životní potřeby člověka, pohlavní rozdíly mezi mužem a ženou, biologické a psychické změny v dospívání, základy lidské reprodukce, vývoj jedince
- péče o zdraví, zdravý životní styl, denní režim, správná výživa, výběr a způsoby uchovávání potravin, vhodná skladba stravy, pitný režim, nemoci přenosné a neprenosné, ochrana před infekcemi přenosnými krví (hepatitida, HIV/AIDS), drobné úrazy a poranění, prevence nemocí a úrazů, první pomoc, při drobných poraněních, osobní, intimní a duševní hygiena
- návykové látky a zdraví – návykové látky, hrací automaty a počítače, závislost, odmítání návykových látek, nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médií
- osobní bezpečí, krizové situace – vhodná a nevhodná místa pro hru, bezpečné chování v rizikovém prostředí, označování nebezpečných látek; bezpečné chování v silničním provozu, dopravní značky; předcházení rizikovým situacím v dopravě a v dopravních prostředcích (bezpečnostní prvky), šikana, týrání, sexuální a jiné zneužívání, brutalita a jiné formy násilí v médiích
- přivolání pomoci v případě ohrožení fyzického a duševního zdraví – služby odborné pomoci, čísla tísňového volání, správný způsob volání na tísňovou linku

- mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená – postup v případě ohrožení (varovný signál, evakuace, zkouška sirén); požáry (příčiny a prevence vzniku požárů, ochrana a evakuace při požáru); integrovaný záchranný systém

D) Očekávané výstupy

Rozmanitost přírody

Žák

- objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka
- vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru souvislost s rozdělením času a střídáním ročních období
- zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionů, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy
- porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy
- zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat
- založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu

Člověk a jeho zdraví

Žák

- využívá poznatků o lidském těle k podpoře vlastního zdravého způsobu života
- rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození
- účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob
- uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události; vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jako chodec a cyklista
- předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou
- rozpozná život ohrožující zranění; ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc

E) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Psychohygiena:

PŘV 4, 5 – člověk a zdraví, člověk a společnost - sebepoznání, psychické zdraví, relaxace, hledání pomoci při potížích

Kreativita:

PŘV 4, 5 – originalita nápadů, dotažení myšlenky do reality

Komunikace:

PŘV 4, 5 – verbální i neverbální projevy, naslouchání druhým, komunikace v různých situacích

Kooperace a kompetice:

PŘV 4, 5 – rozvoj vlastní myšlenky, schopnost odstoupit od svého nápadu a přijmout alternativu ostatních, vedení skupiny/ podřízení se ve skupině, zvládání konkurence

Environmentální výchova**Ekosystémy:**

PŘV 4, 5 – les, pole, vodní zdroje, lidské sídlo, kulturní krajina

Základní podmínky života:

PŘV 4, 5 – složky neživé přírody, jejich význam pro živou přírodu, způsoby jejich ochrany; energie, jejich využívání, způsoby šetření

Lidské aktivity a problémy životního prostředí:

PŘV 4, 5 – vliv dopravy, průmyslu a zemědělství na životní prostředí; hospodaření s odpady; ochrana přírody

Vztah člověka k prostředí:

PŘV 4, 5 – životní podmínky organismů a jejich ochrana, odpovědné jednání ve vztahu k ostatním organismům; životní styl lidí, konzumní způsob života – plýtvání věcmi, energiemi, odpady; prostředí a jeho vliv na zdraví, ochrana zdraví

VLASTIVĚDA

A) Cíle vzdělávací oblasti

- orientace ve světě informací, časové a místní propojování historických, zeměpisných a kulturních informací
- rozšiřování slovní zásoby v osvojovaných tématech, pojmenovávání pozorovaných skutečností a k jejich zachycení ve vlastních projevech, názorech a výtvorech

B) Charakteristika výuky

Výuka vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět ve 2. období se realizuje v předmětu Vlastivěda a navazuje na výchovné a vzdělávací cíle předmětu Prvouka. Tyto cíle jsou rozšiřovány ve třech tematických okruzích *Místo, kde žijeme, Lidé kolem nás, Lidé a čas*.

Cíle výuky vlastivědy jsou naplňovány prostřednictvím pozorování a pojmenovávání jevů a dějů, např. při různých činnostech – exkurze, výstavy, besedy; jejich vzájemných vztahů a souvislostí.

Vedeme žáky k osvojování poznatků činností, aby uměli vyjadřovat své myšlenky a dojmy, reagovat na myšlenky, názory a podněty jiných.

Charakteristické pro výuku tohoto období jsou hry, dramatizace a scénky různých situací. Dále samostatné či skupinové vyhledávání, získávání a zkoumání informací z dostupných zdrojů (učebnice, encyklopedie, internet, návštěva veřejné knihovny, muzea), od členů své rodiny a lidí v nejbližším okolí (společné návštěvy památek, výstav, atd.).

Výuka dějinné i zeměpisné části dává možnost vytvářet projekty, které doplní a obohatí výuku (propojení českého jazyka, výtvarné a hudební výchovy, pracovních činností). Výuku vlastivědy vhodně doplňují obrazy, mapy a plány, vědomostní soutěže, práce ve skupinách, filmy, besedy, výstavy, exkurze, školní výlety.

Ve vlastivědě se věnujeme

- jazykovému vyjadřování
- procvičování pozornosti, paměti, představivosti, obrazotvornosti, atd.
- výchově smyslového vnímání a způsobům pozorování určitých jevů (žáci poznávají, jak a proč se měří čas, jak v čase postupují události a utvářejí historii věcí a dějů)
- ochraně přírody, kulturních památek a výsledků lidské práce
- snažíme se u žáků vyvolat zájem o minulost, o kulturní bohatství regionu i celé země
- do výuky zařazujeme témata k ochraně a chování člověka za mimořádných událostí

C) Učivo

4. ročník a 5. ročník

Lidé a čas

- orientace v čase a časový řád – určování času, čas jako fyzikální veličina, dějiny jako časový sled událostí, kalendáře, letopočet, generace, denní režim, roční období
- současnost a minulost v našem životě – proměny způsobu života, bydlení, předměty denní potřeby, průběh lidského života, státní svátky a významné dny
- regionální památky – péče o památky, lidé a obory zkoumající minulost
- báje, mýty, pověsti – minulost kraje a předků, domov, vlast, rodný kraj
- Staré pověsti české
- české dějiny

Místo, kde žijeme

- domov – prostředí domova, orientace v místě bydliště
- škola – prostředí školy, činnosti ve škole, okolí školy, bezpečná cesta do školy; riziková místa a situace
- obec (město), místní krajina – její části, poloha v krajině, minulost a současnost obce (města), významné budovy, dopravní síť
 - náš kraj – obec ve vyšším územním celku
 - významné osobnosti regionu, pověsti, tradice

- okolní krajina (místní oblast, region) – zemský povrch a jeho tvary, vodstvo na pevnině, rozšíření půd, rostlinstva a živočichů, vliv krajiny na život lidí, působení lidí na krajinu a životní prostředí, orientační body a linie, světové strany
 - povrch České republiky
 - vodstvo České republiky
 - počasí a podnebí
 - půda a zemědělství
 - nerostné bohatství
 - průmysl a výroba
 - služby
 - obchod
- regiony ČR – Praha a vybrané oblasti ČR
- naše vlast – domov, krajina, národ, základy státního zřízení a politického systému ČR, státní správa a samospráva, státní symboly
- kraje a krajská města
- mapy obecně zeměpisné a tematické – obsah, grafika, vysvětlivky
- mapy a plány
- orientace v krajině
- ochrana přírody
- Evropa a svět – kontinenty, evropské státy, EU, cestování

Lidé kolem nás

Učivo

- rodina – postavení jedince v rodině, role členů rodiny, příbuzenské a mezigenerační vztahy, život a funkce rodiny, práce fyzická a duševní, zaměstnání
- soužití lidí – mezilidské vztahy, komunikace, principy demokracie
- chování lidí – vlastnosti lidí, pravidla slušného chování, ohleduplnost, etické zásady, zvládání vlastní emocionality; rizikové situace; rizikové chování, předcházení konfliktům
- právo a spravedlnost – základní lidská práva a práva dítěte, práva a povinnosti žáků školy
- vlastnictví – soukromé, veřejné, osobní, společné; hmotný a nehmotný majetek, rozpočet, příjmy a výdaje domácnosti; hotovostní a bezhotovostní forma peněz, způsoby placení; banka jako správce peněz, úspory, půjčky

D) Očekávané výstupy

Lidé a čas

Žák

- pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy
- využívá knihovny, sbírky muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti
- srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik

Místo, kde žijeme

Žák

- určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu
- určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě
- rozlišuje mezi náčrty, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy
- vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam
- porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích
- rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam

Lidé kolem nás

Žák

- vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě)
- rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už nemohou tolerovat
- orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy

E) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Poznávání lidí:

VL 4, 5 – poznávání se ve třídě, ve skupině

Mezilidské vztahy:

VL 4, 5 – uvědomování si hodnoty spolupráce a vzájemné pomoci

Komunikace:

VL 4, 5 – verbální i neverbální projevy, naslouchání druhým, komunikace v různých situacích – informování, omluva, prosba, pozdrav, řešení sporů

Kooperace a kompetice:

VL 4, 5 – rozvoj vlastní myšlenky, schopnost odstoupit od svého nápadu a přijmout alternativu ostatních, vedení skupiny/ podřízení se ve skupině, zvládání konkurence

Výchova demokratického občana

Občan, občanská společnost a stát:

VL 4, 5 – náš domov a jeho okolí, každý občan je platným článkem společnosti

Formy participace občanů v politickém životě:

VL 4, 5 - Česká republika – demokratický stát

Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování:

VL 4, 5 – práva a povinnosti občanů v demokratické společnosti

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech**Objevujeme Evropu a svět:**

VL 4, 5 – Evropa – povrch, vodstvo, evropské krajiny, seznamování se zeměmi našich nejbližších sousedů, seznamování se s přírodními krásami těchto krajů i se způsobem života lidí v těchto státech

Jsme Evropané:

VL 4, 5 – Evropská unie, cestování, naši sousedé

Multikulturní výchova**Lidské vztahy:**

VL 4, 5 – tolerance, vztahy mezi kulturami, dodržování základních morálních norem, solidarita, zapojování žáků z odlišného kulturního prostředí do kolektivu třídy

Etnický původ:

VL 4, 5 – obyvatelstvo ČR (různé etnické skupiny)

Multikulturalita:

VL 4, 5 – národnostní menšiny v ČR, komunikace s nimi, vzájemné naslouchání

Princip sociálního smíru a solidarity:

VL 4, 5 – otázka lidských práv, základní dokumenty, potřeby minoritních skupin

Mediální výchova**Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení:**

VL 4, 5 – přístupování k vyhledaným informacím na internetu či v encyklopediích kriticky, zvažovat míru jejich pravdivosti

Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality:

VL 4, 5 – vnímání různých typů sdělení a rozlišování jejich podání a obsah

5.6 Člověk a společnost

Vzdělávací oblast je realizována v 6. – 9. ročníku prostřednictvím vyučovacího předmětu Dějepis a Občanská výchova. Časové vymezení předmětů vychází z učebního plánu.

Učivo těchto předmětů je sice rozděleno do jednotlivých ročníků, ale v případě nízkého počtu žáků v jednotlivých ročnících, může učitel vybrat a sestavit ve shodě se svými pedagogickými záměry a podmínkami školy z konkrétních témat souvislý program vzdělávání. Obsah učiva musí být zachován.

DĚJEPIS

2. stupeň

A) Cíle vzdělávací oblasti

- podchycení a rozvíjení zájmu o současnost a minulost vlastního národa
- poznávat společenské jevy, děje, osobnosti, které vytvářely obraz světa
- hledání paralel mezi minulými a současnými událostmi a jejich porovnání v evropském a celosvětovém měřítku
- utváření pozitivního hodnotového systému opřené o historickou zkušenost
- rozlišování mýtů a skutečnosti, objektivní posouzení společenských jevů současnosti a minulosti
- zvyšování odolnosti vůči myšlenkové manipulaci
- formování úcty k vlastnímu národu a rozvíjení respektu ke kulturním či jiným odlišnostem lidí, skupin i společenství
- rozpoznávání názorů a postojů ohrožujících lidskou důstojnost
- uplatňování vhodných prostředků komunikace k vyjadřování vlastních myšlenek, citů, názorů a k přiměřenému obhajování práv
- zařazovat události do chronologické následnosti a vysvětlovat jejich vzájemné vztahy
- chápání souvislostí celospolečenského dění se životem lidí ve vlastním regionu
- příležitost souvisle vyprávět o poznatcích, zaujímat k nim vlastní stanovisko

B) Charakteristika výuky

Dějepis přináší základní poznatky o konání člověka v minulosti. Hlavním posláním je kultivace historického vědomí jedince ve smyslu předávání historické zkušenosti. Důležité je poznávání dějů, které zásadním způsobem ovlivnily vývoj společnosti a promítly se do současnosti. Důraz je kladen na dějiny 19. a 20. století. Významně se uplatňuje zřetel k hodnotám evropské civilizace. Znalost různých historických epoch napomáhá k celkové orientaci v mnohotvárnosti faktů tvořících rámec každodenního života. Podstatné je rozvíjet časové a prostorové představy historických jevů a dějů. Žáci jsou vedeni k tomu, že historie není uzavřenou minulostí, ale je kladením otázek, jimiž se současnost ptá po svém vlastním charakteru. Významně se uplatňuje zřetel k dějinám regionu, znalost významných osobností i památek. Vzdělávací oblast se zaměřuje na prevenci rasistických postojů, vychovává k toleranci a respektování lidských práv. Vybavuje žáka znalostmi pro aktivní zapojení do života v demokratické společnosti.

Při výuce jsou využívány různé metody (zejména výklad, diskuze, vyhledávání informací, práce s textem aj.) a didaktické pomůcky jako např. učebnice, přehledy, časové přímky apod.

Využíváme digitální technologie, výukové programy a aplikace, autentické záznamy (fotografie, zvukové nahrávky, dokumentární filmy nebo ukázky z filmů) vztahující se k různým tématům. Dle aktuálních možností se účastníme tematických akcí (výstavy, divadelní představení) a absolvujeme historické exkurze.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí:

Kompetence k učení

- využíváme mezipředmětových vztahů, aby si žák dal do souvislosti učivo Dějepisu s učivem z jiných předmětů (Český jazyk a literatura, Zeměpis, Občanská výchova, Výtvarná výchova, Hudební výchova apod.)
- žák získává z dostupných zdrojů informace o historických skutečnostech tak, aby se orientoval se v historickém čase a prostoru

Kompetence komunikativní

- vedeme žáky k tomu, aby přemýšleli a vyjadřovali své názory na získané poznatky

Kompetence sociální a personální

- vytváříme příznivé klima, ve kterém se žáci cítí dobře a mají prostor k seberealizaci

Kompetence k řešení problémů

- vedeme žáky k tomu, aby při řešení problémů hledali souvislosti s historií

Kompetence občanské

- na příkladech z historie vysvětlujeme žákům základní principy, na kterých spočívají zákony a společenské normy

Kompetence digitální

- učíme žáky pracovat s informacemi, vyhledávat různé prameny a propojovat získané poznatky

C) Učivo

6. ročník

- význam dějin, získávání informací o dějinách, historické prameny
- historický čas a prostor
- časová osa
- pravěk
- člověk a lidská společnost v pravěku
- starověk
- nejstarší starověké civilizace a jejich kulturní odkaz
- Mezopotámie
- Židé a judaismus
- písmo, vznik a vývoj
- Egypt
- Antické Řecko a Řím
- Makedonie
- vznik křesťanství
- úpadek Římské říše
- rozdělení Římské říše a zánik západní části
- Střední Evropa a její styky s antickým Středomořím

- nový etnický obraz Evropy

7. ročník

- časová osa, náš letopočet, vznik křesťanství
- utváření států ve východoevropském a západoevropském kulturním okruhu a jejich specifický vývoj
- islám a islámské říše ovlivňující Evropu (Arabové, Turci)
- Slované, jejich příchod, druhé stěhování národů
- Sámó, první kmenové společenství na našem území
- Velká Morava
- příchod křesťanství na Velkou Moravu
- zánik Velké Moravy
- Český stát, vznik a vývoj, postavení v Evropě
- kultura středověku, románský a gotický sloh, vzdělanost, významné památky
- křesťanství, papežství, císařství, křížové výpravy
- struktura středověké společnosti, funkce jednotlivých vrstev
- husitství
- reformace a její šíření Evropou
- zámořské objevy a počátek dobývání světa
- renesance a humanismus

8. ročník

- Český stát a velmoci v 15.–18. století
- Anglie a Jindřich VIII.
- Oliver Cromwell, vznik britského impéria
- barokní kultura a osvícenství
- Prusko
- reformy Marie Terezie a Josefa II.
- Velká francouzská revoluce a napoleonské období, jejich vliv na Evropu a svět
- vznik USA
- Vídeňský kongres a období restaurace
- průmyslová revoluce
- industrializace a její důsledky pro společnost; sociální otázka
- kapitalismus, Vznik svátku práce
- národní hnutí velkých a malých národů; utváření novodobého českého národa
- události roku 1848
- revoluce 19. století jako prostředek řešení politických, sociálních a národnostních problémů
- Habsburská monarchie ve druhé polovině 19. století
- České země ve druhé polovině 19. století
- imperialismus a kolonialismus
- vzestup USA, občanská válka
- politické proudy - konzervativismus, liberalismus, demokratismus, socialismus
- ústava, politické strany
- sjednocení Německa

9. ročník

- důležité události konce 19. století
- první světová válka a její politické, sociální a kulturní důsledky
- poválečné uspořádání Evropy a světa

- úloha USA ve světě
- vznik Československa – hospodářský vývoj, sociální a národnostní problémy
- vznik fašismu a komunismu
- nacismus v Německu
- světová hospodářská krize
- Mnichovská konference
- Protektorát Čechy a Morava
- vypuknutí 2. světové války, holokaust, situace v ČSR
- západní tažení
- napadení SSSR
- domácí a zahraniční odboj
- boje v Asii
- konec 2. světové války
- důsledky 2. světové války, řešení německé otázky
- poválečné uspořádání světa
- období 1945 – 1948 v ČSR, nástup komunistů v ČSR a ve východní a střední Evropě
- vnitřní situace v zemích východního bloku
- studená válka, železná opona, rozdělení světa, vojenské bloky,
- politické, hospodářské, sociální a ideologické soupeření supervelmocí
- vývoj v Československu od roku 1945 do roku 1989,
- rozpad koloniálního systému, mimoevropský svět
- vznik České republiky
- problémy současnosti
- věda, technika a vzdělání jako faktory vývoje; sport a zábava

D) Očekávané výstupy

Člověk v dějinách

Žák

- uvede konkrétní příklady důležitosti a potřebnosti dějepisných poznatků
- uvede příklady zdrojů informací o minulosti; pojmenuje instituce, kde jsou tyto zdroje shromažďovány
- orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu

Počátky lidské společnosti

Žák

- charakterizuje život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kulturu
- objasní význam zemědělství, dobytkařství a zpracování kovů pro lidskou společnost

Nejstarší civilizace, kořeny evropské kultury

Žák

- rozpozná souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních velkých zemědělských civilizací
- uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví
- demonstroe na konkrétních příkladech přínos antické kultury, zrod křesťanství
- porovná formy vlády a postavení společenských skupin v jednotlivých státech a vysvětlí podstatu antické demokracie

Křesťanství a středověká Evropa

Žák

- popíše podstatnou změnu evropské situace, která nastala v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vzniku států
- objasní situaci Velkomoravské říše a vnitřní vývoj českého státu a postavení těchto státních útvarů v evropských souvislostech
- vymezi úlohu křesťanství a víry v životě středověkého člověka, konflikty mezi světskou a církevní mocí
- ilustruje postavení jednotlivých vrstev středověké společnosti, uvede příklady románské a gotické kultury

Objevy a dobývání, počátky nové doby

Žák

- vysvětlí znovuoobjevení antického ideálu člověka, nové myšlenky žádající reformu církve včetně reakce církve
- vymezi význam husitské tradice pro český politický a kulturní život
- popíše průběh zámořských objevů, jejich příčiny a důsledky
- objasní postavení českého státu v podmínkách Evropy a jeho postavení uvnitř habsburské monarchie
- objasní příčiny a důsledky vzniku třicetileté války a posoudí její důsledky
- rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede příklady významných kulturních památek

Modernizace společnosti

Žák

- vysvětlí podstatné ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás, které charakterizují modernizaci společnosti
- objasní souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek a rozbití starých společenských struktur v Evropě
- porovná jednotlivé fáze utváření novodobého českého národa v souvislosti s národními hnutími vybraných evropských národů
- vysvětlí rozdílné tempo modernizace a prohloubení nerovnoměrnosti vývoje jednotlivých částí Evropy a světa včetně důsledků, ke kterým tato nerovnoměrnost vedla; charakterizuje soupeření mezi velmocemi a vymezi význam kolonií

Moderní doba

Žák

- na příkladech demonstruje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky
- rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů
- charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu
- na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv
- zhodnotí postavení Československa v evropských souvislostech a jeho vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí

Rozdělený a integrující se svět

Žák

- vysvětlí příčiny a důsledky vzniku bipolárního světa; uvede příklady střetávání obou bloků
- vysvětlí a na příkladech doloží mocenské a politické důvody euroatlantické hospodářské a vojenské spolupráce
- posoudí postavení rozvojových zemí
- prokáže základní orientaci v problémech současného světa

E) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Kooperace a kompetice:

D 6 - práce ve skupinách

Výchova demokratického občana

Občan, občanská společnost a stát:

D 6 - demokracie v antickém Řecku - demokratické Atény a vojenská Sparta - srovnání obou systémů

D 8 - boj za nezávislost a vznik USA – četba Listiny základních práv a svobod a následná diskuze

Výchova myšlení v evropských a globálních souvislostech

Jsme Evropané:

D 6 – 9 – historické a kulturní památky na území Evropy

D 6 – kořeny evropské civilizace, přínos antiky Evropě a světu, antické Řecko – náboženství a báje, porovnání státního zřízení (v minulosti a dnes)

D 7 – význačné osobnosti období renesance a humanismu

Multikulturní výchova

Kulturní difference:

D 6 – 9 – respektování zvláštností různých etnik a kultur z historického hlediska

Etnický původ:

D 9 – holokaust – rovnocennost všech etnických skupin a kultur

Environmentální výchova

Lidské aktivity a problémy životního prostředí:

D 8 – vliv průmyslové revoluce a tempa modernizace na životní prostředí

Mediální výchova

Fungování a vliv médií ve společnosti:

D 6 - 9 – fotografie, rozhlas, film jako historické prameny

OBČANSKÁ VÝCHOVA

2. stupeň

Občanská výchova pomáhá žákům orientovat se v sociálních vztazích a situacích, seznamuje je s hospodářským životem a světem financí, přibližuje úkoly důležitých politických institucí a orgánů. Posiluje smysl pro osobní i občanskou odpovědnost a motivuje žáky k aktivní účasti na životě demokratické společnosti. Otevírá cestu k realistickému sebepoznání a poznávání osobnosti jiných lidí a pochopení jejich jednání. Učí žáky respektovat a uplatňovat mravní principy a pravidla společenského soužití

Kompetence komunikativní

- vedeme žáky k uplatňování vhodných prostředků komunikace, které jsou v souladu s normami společenského chování
- učíme žáky vhodnou formou vyjadřovat a obhajovat vlastní postoje, názory, diskutovat o nich

Kompetence sociální a personální

- využíváme kooperativní formy výuky a týmovou práci, učíme žáky zaujmout vhodnou roli ve skupině
- rozvíjíme schopnost respektovat různé názory
- novými poznatky si žák vytváří pozitivní představu o sobě samém, která podporuje jeho sebedůvěru a samostatný rozvoj;

Kompetence občanské

- učíme respektovat přesvědčení jiných lidí, vážit si jejich vnitřních hodnot
- učíme žáky chápat základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy, aby si byli vědomi svých práv a povinností ve škole i mimo školu

Kompetence digitální

- využíváme digitální technologie k vyhledávání informací a jejich následnému zpracování
- rozvíjíme kritické myšlení a kritický přístup k informacím
- učíme žáky identifikovat dezinformace, názory a postoje ohrožující lidskou důstojnost nebo odporující základním principům demokratického soužití

Kompetence občanské

- vedeme žáky k úctě k vlastnímu národu i k jiným národům a etnikům
- rozvíjíme respekt ke kulturním či jiným odlišnostem
- učíme žáky orientovat se v aktuálním dění v ČR, EU a ve světě, probouzíme zájem o veřejné záležitosti

Kompetence k řešení problémů

- učíme žáky řešit problémové situace vyhledáváním potřebných informací
- rozvíjíme vzájemnou spolupráci žáků směřující k vyřešení problému

A) Cíle vzdělávací oblasti

- orientace v důležitých hospodářských a politických otázkách a v aktivitách důležitých místních, regionálních, státních i mezinárodních institucí, organizací a seskupení
- formování úcty k vlastnímu národu i k jiným národům a etnikům a rozvíjení respektu k odlišnostem lidí, skupin a různých společenství
- získání orientace v důležitých právních otázkách a utváření schopnosti projevit se jako odpovědný a aktivní občan demokratické společnosti
- porozumění významu životních rolí, rozpoznávání důsledků různých rozhodnutí a způsobů jednání
- rozpoznávání názorů a postojů, které ohrožují lidskou důstojnost nebo odporují základním principům demokratického soužití a aktivní vystupování proti nim, komunikování bez konfliktů i přes názorové a sociální odlišnosti
- používání vhodných prostředků komunikace k vyjadřování vlastních myšlenek, citů, názorů a postojů, zvládání zásad účinného řešení konfliktů a hledání kompromisů a k přiměřenému obhajování svých práv
- orientace v aktuálním dění v ČR, EU a ve světě
- orientace v problematice peněz a cen a k odpovědnému spravování osobního (rodinného) rozpočtu s ohledem na měnící se životní situaci

B) Charakteristika výuky

Výuka občanské výchovy je na druhém stupni dotovaná jednou hodinou týdně v časovém vymezení 45 minut ve všech ročnících druhého stupně. Ve výuce se upřednostňuje skupinová práce před frontální výukou. Spoluprací mezi žáky se snažíme rozvíjet pozitivní klima třídy a přimět je diskutovat o problémech, umět vyjádřit svůj názor a respektovat názor druhého. Výukové metody jsou řazeny do hodin dle schopností a dovedností žáků. Využívají se digitální technologie a jejich aplikace.

C) Učivo

6. ročník

- naše vlast - můj domov – státní symboly, významná místa a osobnosti ČR, vlastenectví
- solidarita – nadace, tolerance – netolerance,
- spolupráce – role v týmu, komunikace
- gender, stereotypy a jejich boření
- sociální chování – vandalismus, graffiti – umění?
- emoce
- základy práv – lidská práva, omezování práv

7. ročník

- spolupráce a solidarita – organizace, které pomáhají, „crowdfunding“, ochota pomáhat
- tolerance – kultury a subkultury
- reklama – vliv reklamy, nevhodné reklamy, „influenceri“
- média – bulvár, seriózní tisk, hoax, autorské právo

- propaganda – co to je, kde se s ní můžeme setkat, význam
- bezpečí – rizika v různých prostředích, první pomoc, krabička poslední záchrany, kde se schovat

8. ročník

- osobnost – sebepojetí, sebepoznání, sebevědomí, temperament, charakter, vlohy, talent, schopnosti
- psychické procesy a stavy – myšlení, učení, řešení problémů, odolnost vůči stresu, paměť, pozornost, zapomínání, funkce hemisfér, city
- člověk v sociálních vztazích – typy jednání, stres a jeho příčiny, psychohygiena
- hospodaření – dělba práce
- odvětví hospodářství, trh, poptávka, nabídka
- právní minimum – morální a právní normy, Ústava ČR, Listina základních práv a svobod
- politické spektrum
- Evropská unie a její orgány
- globální problémy lidstva

9. ročník

- občan – občan obce, státu, EU
- občan a právo - odvětví práv, základní práva spotřebitele, vlastnictví, ochrana majetku, smlouvy, odpovědnost za škodu
- právní ochrana – přestupky a správní řízení, občanské soudní řízení, trestní právo, práva dětí
- pracovní poměr – správná volba, první brigáda a zaměstnání
- hospodaření – státní hospodářství, státní rozpočet, zachytná sociální síť, peněžní ústavy, právní subjekty podnikání
- globální svět – problémy současného světa, životní prostředí,
- životní perspektivy – životní plány a cíle

D) Očekávané výstupy

Člověk ve společnosti

Žák

- objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání
- rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu
- kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí
- uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám
- rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti

Člověk jako jedinec

Žák

- objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života

- posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek
- kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání
- popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru

Člověk, stát a hospodářství

Žák

- rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, včetně duševního vlastnictví, a způsoby jejich ochrany, uvede příklady
- sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti
- na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení
- vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby občanům nabízejí, vysvětlí význam úroku placeného a přijatého, uvede nejčastější druhy pojištění a navrhne, kdy je využít
- uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu
- na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH, popíše vliv inflace na hodnotu peněz
- rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků ze státního rozpočtu

Člověk, stát a právo

Žák

- rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky
- rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu
- objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů
- vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů
- přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod
- objasní význam právní úpravy důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní poměr, manželství
- uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy – osobní přeprava, koupě, oprava či pronájem věcí
- dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich porušování
- rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů
- rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady
- diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání

E) Průřezové témata

Osobnostní a sociální výchova

Sebepoznání a sebepojetí:

OV 8 – zkoumání svého temperamentu a dominantní hemisféry, zkouška pozornosti

Psychohygiena:

OV 8 – dýchání jako způsob relaxace a odbourávání stresu

Komunikace:

OV 6 – aktivity podporující kvalitní komunikační strategie – „Stavba věže“

OV 9 – sehrání scénky agresivního, asertivního a pasivního jednání a vyvození důsledků

Kreativita:

OV 6 – státní symboly – „Jak by vypadal můj strom“

OV 7 – „Krabička poslední záchrany – jak velká by byla?“

Mezilidské vztahy:

OV 6 - 9 – aktivity podporující empatii, pomoc a respekt

Výchova demokratického občana

Občan, občanská společnost a stát:

OV 8 - Listina práv a svobod, Ústava ČR

OV 9 – založení vlastního státu a rozdělení moci mezi žáky a definice práv a povinností občanů státu

Výchova v myšlení v evropských a globálních souvislostí

Jsme Evropané:

OV 8 – Žijeme v Evropě - powerpointová prezentace - památky UNESCO, referáty - EU

Multikulturní výchova

Etnický původ:

OV 6 – rasismus – projekt

Multikulturalita:

OV 9 – referát - globální svět

Environmetální výchova

Vztah člověka k prostředí:

OV 6 – kulturní a přírodní bohatství - kvarteto

OV 9 – problémy globálního světa a jejich dopady – myšlenková mapa

Mediální výchova

Fungování a vliv medií ve společnosti

OV 7 – referát - Můj oblíbený influencer

Tvorba mediálního sdělení

OV 6 – tvorba reklamy bořící genderové stereotypy

5.7 Člověk a příroda

Vzdělávací oblast je realizována v 6. – 9. ročníku prostřednictvím vyučovacích předmětů Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis.

Učivo těchto předmětů je sice rozděleno do jednotlivých ročníků, ale v případě nízkého počtu žáků v jednotlivých ročnících, může učitel vybrat a sestavit ve shodě se svými pedagogickými záměry a podmínkami školy z konkrétních témat souvislý program vzdělávání. Obsah učiva musí být zachován.

2. stupeň

A) Cíle vzdělávací oblasti

- navázat a dále rozvíjet zájem žáků o zkoumání přírodních jevů a zákonitostí
- naučit žáky využívat pro zkoumání různé metody: metody racionálního uvažování a empirické metody (měření, pokusy, pozorování)
- v průběhu celého období se zamýšlet nad průběhem a příčinami různých přírodních procesů, učit žáky formulovat otázky, jak tyto procesy probíhají a v mezích možností formulovat odpovědi
- orientace v základních přírodovědných pojmech
- formou praktických činností a projektů se zapojovat do konkrétních aktivit, které vedou k šetrnému chování k přírodním systémům
- rozebrat problematiku využívání obnovitelných a neobnovitelných zdrojů energie, zaměřit se na tuto problematiku z pohledu blízkého regionu, celé republiky, ale i globální
- odhalování souvislostí mezi přírodními podmínkami a životem lidí v blízkém okolí, regionu, na celém území republiky, v Evropě a ve světě
- učit se šetrnému chování ke svému zdraví, zdraví ostatních
- učit se získat správné návyky chování

B) Charakteristika výuky

Vzdělávací oblast Člověk a příroda zahrnuje okruhy problémů spojených se zkoumáním přírody, přírodních zákonitostí a získaných faktů. Celá vzdělávací oblast přímo vybízí k příležitosti poznávat přírodu jako systém, jehož součásti jsou vzájemně propojeny, působí na sebe a ovlivňují se.

Cíle výuky by měly být naplňovány zejména

- rozvíjením a prohlubováním dříve získaných základních znalostí o fungování přírodních procesů a zákonitostí
- využitím jednoduchých pozorování, měření, jejich zpracováním a vlastní interpretací získaných dat, která se žáci snaží z různých pohledů zhodnotit a hledat mezi nimi souvislosti
- vyhledáváním potřebných údajů v různých zdrojích informací
- rozpoznáváním důležitosti přírodních zákonitostí a procesů pro svůj život
- rozvíjením schopnosti naučit se předvídat vlivy různých činností člověka na důležité přírodní systémy a později toho využívat v každodenním životě

Během výuky rozvíjíme **kompetence k učení, řešení problémů, sociální a personální a pracovní.**

Digitální kompetence rozvíjíme tak, že

- vedeme žáky k využívání digitálních technologií při pozorování
- podporujeme využívání digitálních technologií při měření a zpracování naměřených dat

Komunikativní kompetence

- žáci se učí komunikovat o problémech životního prostředí – skleníkový efekt, vyčerpané zdroje surovin – racionálně vyjadřují svá stanoviska

FYZIKA

C) Učivo

6. ročník

- historie fyziky, předměty kolem nás, látka a těleso, slavní fyzikové
- fyzikální veličiny – délka, hmotnost, objem, hustota, čas, teplota a jejich měření, zápis značek a jednotek, převod jednotek
- výpočet hustoty, hmotnosti a objemu, řešení slovních úloh, základní jednotky soustavy SI

7. ročník

- gravitace, projevy gravitace, síla a její znázornění, skládání sil, gravitační síla a její přímá úměrnost s hmotností tělesa,
- rozkládání sil
- těžiště a stabilita těles, jednoduché stroje
- pohyb těles, pohyb rovnoměrný, nerovnoměrný, přímočarý, křivočarý, výpočet rychlosti, dráhy a času, jednotky rychlosti, měření rychlosti, slovní úlohy o rychlosti,
- grafické znázornění pohybu a dráhy pohybu, průměrná rychlost, jízdní řády
- třecí síla, druhy tření, tření v praxi, odpor prostředí
- zákon setrvačnosti a vzájemného působení těles, zákon síly, stabilita těles
- otáčivé účinky síly – páka, kladka, rovnovážné polohy páky, užití páky a kladky
- světelné jevy, rychlost světla, stín, odraz světla a zobrazení rovinným zrcadlem, zobrazení kulovým zrcadlem, optická rozhraní
- zatmění Slunce a Měsíce
- lom světla na rovinném rozhraní, úplný odraz
- čočky a zobrazení čočkou
- optické vlastnosti oka
- optické přístroje, práce s optickými přístroji, fotometrie
- model atomu, vlastnosti pevných a kapalných látek, elektrické a magnetické vlastnosti látek, částicové složení látek, pohyb částic – difúze

8. ročník

- vlastnosti plyných a kapalných látek, částicové složení látek, pohyb částic
- elektrické jevy – el. náboj, el. pole, elektrické napětí, elektrometr, vodiče a izolanty, chemické zdroje stejnosměrného napětí
- elektrický proud – zdroje napětí, zapojení měřících přístrojů
- vodivost pevných látek, vodivost kapalin, plynů a polovodičů
- elektrický odpor, Ohmův zákon pro kovy, sériové a paralelní zapojení, jednoduchý elektrický obvod, zkrat
- tepelné účinky elektrického proudu, spotřeba v domácnosti, úspora spotřeby EE
- souvislost elektřiny a magnetismu, elektromagnetická indukce
- zdroje střídavého napětí, změna střídavého napětí, transformace stejnosměrného napětí, výroba a přenos energie, fotovoltaika
- žárovka, tepelná zařízení, indukční vaříč, zářivky, dotyková zkoušečka
- elektřina v atmosféře
- bezpečnost při práci s elektrickými zařízeními
- tlaková síla, tlak
- Pascalův zákon, hydraulické zařízení, výpočty tlaku.
- hydrostatický tlak, spojené nádoby
- Archimédův zákon, vztlaková síla, potápění, vznášení se těles v kapalinách, hustoměr

- atmosférický tlak, Archimédův zákon pro plyny, procesy v atmosféře

9. ročník

- práce, výkon, energie a výpočet těchto veličin
- přeměny energií, účinnost, energie v denním životě, energie vody a větru
- teplo, vnitřní energie, teplota tělesa – zvětšení objemu těles zvýšením teploty, šíření tepla, energie Slunce
- přeměny skupenství – tání, tuhnutí, var, vypařování, kapalnění – teploty tání a varu, vypařování, výpočet tepla při tepelné výměně
- meteorologie
- spalovací motory, práce plynu
- jaderná energie – poznatky o stavbě atomu, radioaktivita, využití jaderného záření v praxi, jaderné reakce, jaderný reaktor, jaderná energetika
- slučování a štěpení atomu
- zvukové jevy – kmitavý pohyb pružiny, periodické děje
- vznik vlnění a jeho druhy, elektromagnetické vlnění
- zvuk a jeho šíření, rychlost zvuku, tóny a barva zvuku, hlasitost zvuku hluk a ochrana před hlukem
- zvuk a hudba, přenos zvuku a jeho záznam
- vesmír – vznik Vesmíru, Sluneční soustava, pohyby Země a Měsíce
- hvězdy – Slunce, vývoj hvězd, viditelný a neviditelný Vesmír
- měření vzdáleností ve Vesmíru
- orientace na obloze
- astronomie, dalekohledy, výzkum Vesmíru
- projekty ve fyzice, prezentace

D) Očekávané výstupy

Látky a tělesa

Žák

- změří vhodně zvolenými měřidly fyzikální veličiny – délku, hmotnost, objem
- uvede konkrétní příklady jevů, které dokazují pohyb a vzájemné působení částic
- porozumí vztahům mezi hmotností, objemem a hustotou, řeší praktické problémy s těmito veličinami.
- zvládá digitální zápis postupu experimentů
- vysvětlí pomocí digitálních modelů vnitřního pohybu částic látky jejich makroskopické projevy, vysvětlí a diskutuje vliv teploty na průběh jevů
- uvede příklady skupenské přeměny látek z vlastní zkušenosti a z praxe, příklady doloží videozáznamy

Pohyb těles, síly

Žák

- rozpozná druh pohybu, který koná těleso vzhledem k jinému tělesu
- rozhodne na základě pozorování záznamu pohybu nebo simulace pohybu pomocí vhodného počítačového programu o jaký druh pohybu se jedná
- využije digitální plánovač tras k naplánování delší cesty autem do zahraničí včetně průměrných rychlostí
- využívá svých znalostí k výpočtu vztahů mezi rychlostí, dráhou a časem

- sestrojí graf závislosti dráhy na čase při rovnoměrném pohybu tělesa a odečte z něho hodnoty dráhy, času nebo rychlosti
- používá počítačový software a počítačové simulace pro objasňování či předvídání změn pohybu těles při působení stálé výsledné síly v jednoduchých situacích z praxe, svá řešení dokládá vlastním experimentem nebo videozáznamem.
- určí směr a velikost působící síly na těleso a určí výslednici více sil

Mechanické vlastnosti tekutin

Žák

- využívá poznatky o zákonitostech tlaku v kapalinách a plynech a řeší konkrétní praktické úkoly
- uvede příklady různých forem energie, fyzikálních jevů a technických zařízení, ve kterých dochází k přeměnám energie, vysvětlí, jak se v uvedených příkladech uplatňuje zákon zachování energie
- zhodnotí výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí

Energie

Žák

- využívá s porozuměním v praktických příkladech vztah mezi výkonem, prací a časem
- zhodnotí výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí

Zvukové děje

Žák

- rozpozná ve svém okolí zdroje zvuku a analyzuje vhodnost prostředí pro šíření zvuku
- posoudí zmenšování vlivu nadměrného hluku na životní prostředí
- analyzuje kvalitativně příhodnost daného prostředí pro šíření zvuku, při zkoumání zvuků použije dle možností digitální zdroj zvuků proměnné frekvence a intenzity
- popíše na základě vlastního pozorování, případně pozorování videozáznamů a analýzy počítačových animací podstatu a vlastnosti zvuku

Elektromagnetické a světelné děje

Žák

- sestaví správně elektrický obvod podle schématu a rozpozná schematické značky v elektrickém obvodu
- změří elektrický proud a napětí a rozliší stejnosměrný a střídavý elektrický proud
- rozliší vodič, izolant na základě rozboru jejich vlastností
- využívá praktické poznatky o působení magnetického pole na cívku s proudem a chápe vliv změny magnetického pole na vznik indukovaného napětí v této cívce
- využívá zákona přímočarého šíření světla ve stejnorodém optickém prostředí a zákona odrazu světla
- rozhodne ze znalosti rychlosti světla v různých prostředích, zda se světlo láme ke kolmici či od kolmice a chápe využití čoček
- popíše a vysvětlí hlavní složky soustavy výroby a přenosu elektrické energie, najde potřebné údaje

Vesmír

Žák

- objasní pomocí poznatků o gravitační síle pohyb planet kolem Slunce a pohyb měsíců kolem planet

- prokáže na konkrétních příkladech tvar planety Země, zhodnotí důsledky pohybů Země na život lidí a organismů, k tomu využije dat a animací

E) Průřezová témata

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Objevujeme Evropu a svět

F 6 – 9 – významné evropské osobnosti (Archimédes, Newton, Ohm, Pascal, M. Skłodovská a P. Curie)

Environmentální výchova

Lidské aktivity a problémy životního prostředí:

F 6 – 9 – ekologické problémy – důležitost využití obnovitelných zdrojů energie, význam vody a ovzduší pro život na Zemi.

Mediaální výchova

Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení:

F 6 – 9 – získávání informací o nových technických objevech z různých zdrojů

CHEMIE

C) Učivo

8. ročník

Pozorování, pokus a bezpečnost práce

- vlastnosti látek – barva, skupenství, zápach, rozpustnost, hustota, tepelná a elektrická vodivost, vliv atmosféry na vlastnosti a stav látek
- zásady bezpečné práce v chemické laboratoři i v běžném životě
- označení nebezpečných látek – piktogramy a jejich význam, R – věty a S – věty

Směsi

- směsi různorodé, stejnorodé
- oddělování složek směsí – různorodé, stejnorodé (roztoky), hmotnostní zlomek, koncentrace roztoku, roztok koncentrovanější a zředěnější, nasycený a nenasycený roztok, oddělování složek ze směsí (usazování, filtrace, destilace, krystalizace, sublimace)
- voda – destilovaná, pitná, odpadní, výroba pitné vody, čistota vody
- vzduch – složení, čistota ovzduší, ozónová vrstva

Částicové složení látek a chemické prvky

- částicové složení látek – atom, atomové jádro, elektronový obal, protony, neutrony, elektrony, valenční elektrony, změny v elektronovém obalu při chemických reakcích, molekuly
- chemické prvky – názvy, značky vybraných prvků, vlastnosti a použití vybraných prvků, skupiny a periody v periodické soustavě chemických prvků, protonové číslo
- chemické sloučeniny – chemická vazba, vzorec, názvosloví jednoduchých anorganických sloučenin

Chemické reakce

- zákon zachování hmotnosti, chemické rovnice

Anorganické sloučeniny

- halogenidy – oxidační číslo, názvosloví, vlastnosti významných halogenidů
- oxidy – názvosloví, vlastnosti a použití vybraných prakticky významných oxidů, vznik kyselých dešťů, skleníkový efekt
- kyseliny a hydroxidy – kyselost a zásaditost roztoků, vlastnosti, vzorce, názvy a použití vybraných prakticky významných kyselin a hydroxidů
- soli kyslíkaté – vlastnosti, použití vybraných solí

9. ročník

Organické sloučeniny

- **uhlovodíky**
 - alkany – řada alkanů, společné vlastnosti alkanů a jejich použití, vlastnosti a použití významných alkanů, strukturní, racionální a molekulové vzorce, typ vazby a řetězce

- alkeny – typ vazby a řetězce, vlastnosti a použití významných alkenů
- alkyny – typ vazby a řetězce, vlastnosti a použití významných alkynů
- areny – typ vazby a řetězce, vlastnosti a použití významných arenů
- paliva - ropa, uhlí, zemní plyn, průmyslově vyráběná paliva

Deriváty uhlovodíků

- příklady v praxi významných halogenderivátů, alkoholů a karboxylových kyselin
- přírodní látky – zdroje, vlastnosti a příklady bílkovin, tuků, sacharidů, vitamínů

Chemické reakce

- exotermická a endotermická reakce
- redoxní děje – oxidace, redukce, elektrolýza, průmyslové využití elektrolýzy, galvanické články, akumulátory, koroze
- faktory ovlivňující rychlost chemických reakcí – plošný obsah, koncentrace, teplota, katalyzátory
- výpočty z chemických rovnic – látkové množství, molární hmotnost

Chemické prvky

- principy výroby a zpracování železa, vlastnosti a použití litiny a oceli

Chemie a společnost

- chemický průmysl – výrobky, rizika v souvislosti s životním prostředím, recyklace surovin, koroze
- průmyslová hnojiva
- tepelně zpracovávané materiály – cement, vápno, sádra, keramika
- plasty a syntetická vlákna – vlastnosti, použití, likvidace
- detergenty, pesticidy a insekticidy
- hořlaviny – význam tříd nebezpečnosti
- léčiva a návykové látky

D) Očekávané výstupy

Pozorování, pokus a bezpečnost práce

Žák

- určí společné a rozdílné vlastnosti látek
- pracuje bezpečně s vybranými dostupnými a běžně používanými látkami a hodnotí jejich rizikovost; posoudí nebezpečnost vybraných dostupných látek, se kterými zatím pracovat nesmí

Směsi

Žák

- rozlišuje směsi a chemické látky
- vypočítá složení roztoků, připraví prakticky roztok daného složení

- navrhne postupy a prakticky provede oddělování složek směsí o známém složení; uvede příklady oddělování složek v praxi
- rozliší různé druhy vody a uvede příklady jejich výskytu a použití, uvede příklady znečišťování vody a vzduchu

Částicové složení látek a chemické prvky

Žák

- používá pojmy atom a molekula, prvek a sloučenina ve správných souvislostech
- orientuje se v periodické soustavě chemických prvků, rozpozná vybrané kovy a nekovy a usuzuje na jejich možné vlastnosti

Chemické reakce

Žák

- rozliší a zapíše rovnici výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí a zhodnotí jejich využívání
- aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu

Anorganické sloučeniny

Žák

- porovná vlastnosti a použití vybraných prakticky významných oxidů, kyselin, hydroxidů a solí a posoudí vliv významných zástupců těchto látek na životní prostředí
- orientuje se na stupnici pH, změří reakci roztoku univerzálním indikátorovým papírkem a uvede příklady uplatňování neutralizace v praxi

Organické sloučeniny

Žák

- rozliší nejjednodušší uhlovodíky, uvede jejich zdroje, vlastnosti a použití
- zhodnotí užívání fosilních paliv a vyráběných paliv jako zdrojů energie a uvede příklady produktů průmyslového zpracování ropy
- rozliší vybrané deriváty uhlovodíků, uvede jejich zdroje, vlastnosti a použití
- uvede příklady zdrojů bílkovin, tuků, sacharidů a vitaminů

Chemie a společnost

Žák

- zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska trvale udržitelného rozvoje na Zemi
- aplikuje znalosti o principech hašení požárů na řešení modelových situací z praxe
- orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka

E) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Kooperace a kompetice:

CH 8, 9 – při řešení praktických úkolů práce dvojic a skupin při laboratorním cv.

Řešení problémů a rozhodovací dovednosti:

CH 8, 9 - při řešení praktických úkolů ověřovat vytvořené závěry a uvádět je do širších souvislostí s praktickým využitím

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Jsme Evropané:

CH 8, 9 – energetika - obnovitelné a neobnovitelné zdroje, chemickou výrobu je třeba chápat v širších souvislostech evropských a celosvětových (těžba surovin, výroba železa)

Environmentální výchova

Základní podmínky života:

CH 8 – voda, vzduch

CH 8, 9 – základními podmínkami života jsou čisté ovzduší a voda, neznečištěná příroda

Lidské aktivity a problémy životního prostředí:

CH 8 – kyslík a oxidy, roztoky - pH, kyseliny

CH 9 – plasty, odpady a recyklace

CH 9 – energetika - obnovitelné a neobnovitelné zdroje

CH 9 – aplikovaná chemie - hnojiva, pesticidy

CH 8, 9 – chemické poznatky musí sloužit člověku a jejich využívání musí respektovat zásady ochrany životního prostředí

Vztah člověka k prostředí:

CH 8, 9 – chemický výzkum, předmět chemie, poskytuje žákům co nejvíce příležitostí k pochopení toho, že bez základních znalostí o chemických látkách a jejich reakcích se člověk neobejde v žádné oblasti své činnosti vzhledem k nezbytnosti ochrany životního prostředí a vlastního zdraví

CH 8, 9 – odpad vzniklý při výrobní činnosti je nutné likvidovat ekologicky, případně použít jako meziprodukt při jiné výrobě

PŘÍRODOPIS

C) Učivo

6. ročník

Obecná biologie

- vznik, vývoj, rozmanitost, projevy života a jeho význam (výživa, dýchání, růst, rozmnožování, názory na vznik života)
- základní struktura života (organické a anorganické látky, buňka rostlinná a živočišná, pletiva, tkáně, orgány, orgánové soustavy, organismy jednobuněčné a mnohobuněčné)
- bakterie, viry (výskyt, význam, praktické využití)

Biologie hub

- houby bez plodnic (zákl. charakteristika, pozitivní a negativní vliv na člověka a živé organismy)
- houby s plodnicemi (stavba, výskyt, význam, zásady sběru, konzumace a první pomoc při otravě houbami)
- lišejníky - výskyt, význam

Biologie živočichů

- stavba těla, stavba a funkce jednotlivých částí (živočišná buňka, tkáně, orgány, orgánové soustavy, organismy jednobuněčné a mnohobuněčné, rozmnožování)
- vývoj, vývin a systém živočichů (významní zástupci jednotlivých skupin živočichů – prvoci, bezobratlí – žahavci, ploštěnci, hlísti, měkkýši, kroužkovci, členovci)

Biologie rostlin

- fyziologie rostlin (zákl. principy fotosyntézy, dýchání, růstu a rozmnožování)
- systém rostlin (poznávání a zařazování daných zástupců běžných druhů řas, mechorostů, kaprad'orostů, nahosemenných rostlin, jejich vývoj, významní zástupci)

7. ročník

Biologie živočichů

- systém živočichů – paryby, ryby, obojživelníci, plazi, ptáci, savci (důležité znaky, přehled hlavních řádů, rozšíření, péče o vybrané domácí živočichy, chov domestikovaných živočichů)
- rozšíření, význam a ochrana živočichů (významné druhy hospodářské a epidemiologické)
- projevy chování živočichů, srovnání hlavních znaků savců a člověka

Biologie rostlin

- anatomie a morfologie rostlin, růst, rozmnožování (stavba a funkce kořene, stonku, listu, květu, semene a plodu)
- systém rostlin (poznávání a zařazování daných zástupců běžných druhů krytosemenných rostlin jednoděložných a dvouděložných, jejich vývoj a využití hospodářsky významných zástupců)
- význam rostlin a jejich ochrana

8. ročník

Biologie člověka

- anatomie a fyziologie (stavba a funkce jednotlivých částí lidského těla, orgány, orgánové soustavy – opěrná, pohybová, oběhová, dýchací, trávicí, vylučovací a rozmnožovací, řídicí, vyšší nervová činnost, hygiena duševní činnosti)
- fylogeneze a ontogeneze člověka (rozmnožování člověka, vývin jedince – nitroděložní a po narození)
- nemoci, úrazy, prevence (příčiny, příznaky, praktické zásady a postupy při léčení běžných nemocí; závažná poranění a život ohrožující stavy), epidemie

9. ročník

Neživá příroda

- Země (vznik a stavba Země)
- vnitřní a vnější geologické procesy (příčiny a důsledky – změny vznik pevnin, vznik minerálů a hornin)
- nerosty a horniny (vznik, vlastnosti, třídění, praktický význam a využití zástupců, určování základních vzorků)
- půdy (složení, vlastnosti)
- vývoj zemské kůry a organismů na Zemi (geologické změny, vznik života, geologické éry a typické organismy)
- podnebí a počasí ve vztahu k životu – význam vody a teploty prostředí pro život, ochrana a využití přírodních zdrojů, význam jednotlivých vrstev ovzduší pro život, vlivy znečištěného ovzduší a klimatických změn na živé organismy a na člověka
- mimořádné události způsobené přírodními vlivy – příčiny vzniku mimořádných událostí, přírodní světové katastrofy, nejčastější mimořádné přírodní události v ČR (povodně, větrné bouře, sněhové kalamity, laviny, náledí) a ochrana před nimi

Základy ekologie

- organismy a prostředí (vzájemné vztahy mezi organismy a prostředím; populace, společenstva, přirozené a umělé ekosystémy, potravní řetězce, rovnováha v ekosystému)
- ochrana přírody a životního prostředí (globální problémy a jejich řešení, chráněná území)

D) Očekávané výstupy

Obecná biologie a genetika

Žák

- rozliší základní projevy a podmínky života, orientuje se v daném přehledu vývoje organismů
- třídí organismy a zařadí vybrané organismy do říší a nižších taxonomických jednotek
- vysvětlí podstatu pohlavního a nepohlavního rozmnožování a jeho význam z hlediska dědičnosti
- uvede příklady dědičnosti v praktickém životě
- uvede na příkladech z běžného života význam virů a bakterií v přírodě i pro člověka

Biologie hub

Žák

- rozpozná naše nejznámější jedlé a jedovaté houby s plodnicemi a porovná je podle charakteristických znaků

Biologie rostlin

Žák

- odvodí na základě pozorování uspořádání rostlinného těla od buňky přes pletiva až k jednotlivým orgánům
- vysvětlí princip základních rostlinných fyziologických procesů a jejich využití při pěstování rostlin
- rozlišuje základní systematické skupiny rostlin a určuje jejich význačné zástupce pomocí klíčů a atlasů

Biologie živočichů

Žák

- porovná základní vnější a vnitřní stavbu vybraných živočichů a vysvětlí funkci jednotlivých orgánů
- rozlišuje a porovná jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin
- odvodí na základě pozorování základní projevy chování živočichů v přírodě, na příkladech objasní jejich způsob života a přizpůsobení danému prostředí
- zhodnotí význam živočichů v přírodě i pro člověka uplatňuje zásady bezpečného chování ve styku se živočichy

Biologie člověka

Žák

- určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy
- orientuje se v základních vývojových stupních fylogeneze člověka
- objasní vznik a vývin nového jedince od početí až do stáří
- rozlišuje příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby

Neživá příroda

Žák

- rozpozná podle charakteristických vlastností vybrané nerosty a horniny s použitím určovacích pomůcek
- rozlišuje důsledky vnitřních a vnějších geologických dějů, včetně geologického oběhu hornin i oběhu vody
- uvede význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj různých ekosystémů a charakterizuje mimořádné události způsobené výkyvy počasí a dalšími přírodními jevy, jejich doprovodné jevy a možné dopady i ochranu před nimi

Základy ekologie

Žák

- uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi
- rozlišuje a uvede příklady systémů organismů – populace, společenstva, ekosystémy a objasní na základě příkladu základní princip existence živých a neživých složek ekosystému
- vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech a zhodnotí jejich význam
- uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí a příklady narušení rovnováhy ekosystému

Praktické poznávání přírody

Žák

- aplikuje praktické metody poznávání přírody

E) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Kooperace a kompetice:

PŘ 6 - 9 - řešení praktických úkolů ve skupinové a týmové práci, laboratorní cvičení

Řešení problémů a rozhodovací dovednosti:

PŘ 6 - 9 – řešení praktických úkolů a laboratorní cvičení

Multikulturní výchova

Etnický původ:

PŘ 8, 9 – původ a vývoj člověka, lidské rasy

Environmentální výchova

Ekosystémy:

PŘ 6 - fyziologie rostlin, bakterie, houby, lišejníky, řasy, rostliny

PŘ 7 - zoologie

PŘ 9 – ekologie

Základní podmínky života:

PŘ 6 - vznik a vývoj života, fyziologie rostlin

PŘ 9 - vznik a vývoj planety Země a života

Lidské aktivity a problémy životního prostředí:

PŘ 9 - ekologie

Vztah člověka k prostředí:

PŘ 9 – ekologie

ZEMĚPIS

A) Cíle vzdělávací oblasti

- získávání a rozvíjení orientace v geografickém prostředí, poznávání hlavních geografických objektů, jevů, procesů a souvislostí mezi nimi, osvojování a používání základních geografických pojmů a poznávacích metod
- získávání a rozvíjení dovedností pracovat s plány, s mapami, s atlasy a s dalšími
- geografickými podklady a zdroji informací
- vytvářet a podporovat aktivní přístup při rozvoji a ochraně životního prostředí
- podchytit a rozvíjet smysl pro respektování veškeré přírody na Zemi a vážit si všech lidských výtvorů
- podporovat a rozvíjet trvalý zájem o poznávání vlastní země a zemí našich sousedů, regionů světa jako nedílné součásti životního způsobu moderního člověka – občana planety Země.

B) Charakteristika výuky

Zeměpisné vzdělání umožňuje žákům porozumět přírodním faktům a jejich zákonitostem, pomáhá lépe se orientovat v běžném životě. Přírodu bereme jako celek, jehož části se navzájem ovlivňují. Žáci se učí pozorovat přírodní objekty, měřit je a z výsledků vyvozovat závěry. Při výuce poznávají důležité vztahy mezi přírodou a lidskou činností, hlavně závislost na přírodních zdrojích a vlivy činnosti člověka na stav životního prostředí a na lidské zdraví. Učivo Zeměpisu postupně seznámí žáky i s postavením planety Země ve vesmíru, s přírodními podmínkami pro veškeré organismy i pro člověka. Společenskovední charakter umožňuje poznat a pochopit problémy růstu populace ve světě, problémy s výživou lidstva či ochranou přírody.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

6. ročník

Země jako vesmírné těleso

- tvar, velikost a pohyby Země, střídání dne a noci, střídání ročních období, světový čas, časová pásma, pásmový čas, datová hranice, smluvený čas

Komunikační geografický a kartografický jazyk

- vybrané obecně používané geografické, topografické a kartografické pojmy, základní topografické útvary: důležité body, výrazné liniové útvary, plošné útvary a jejich kombinace: sítě, povrchy, ohniska – uzly, hlavní kartografické produkty: plán, mapa, jazyk mapy, symboly, smluvené značky, vysvětlivky, statistická data a jejich grafické vyjádření, tabulky, základní informační geografická média a zdroje

Geografická kartografie a topografie

- glóbus, měřítko glóbusu, zeměpisná síť, poledníky a rovnoběžky, zeměpisné souřadnice, určování zeměpisné polohy, měřítko a obsah plánů a map, orientace plánů a map vzhledem ke světovým stranám, praktická cvičení a aplikace s dostupnými kartografickými produkty v tištěné i elektronické podobě

Krajinná sféra

- přírodní sféra, společenská a hospodářská sféra, složky a prvky přírodní sféry
- systém přírodní sféry na planetární úrovni-geografické pásy, geografická (šířková) pásma, výškové stupně
- systém přírodní sféry na regionální úrovni - přírodní oblasti
- cvičení a pozorování v terénu místní krajiny, geografická exkurze, orientační body, jevy, pomůcky a přístroje, stanoviště, určování hlavních a vedlejších světových stran, pohyb podle mapy a azimutu, odhad vzdáleností a výšek objektů v terénu, jednoduché panoramatické náčrtky krajiny, situační plány, schematické náčrtky pochodové osy, hodnocení přírodních jevů a ukazatelů
- ochrana člověka při ohrožení zdraví a života – živelní pohromy, opatření proti nim, chování a jednání při nebezpečí živelních pohrom v modelových situacích

Zeměpis světadílů a oceánů

- Afrika
 - zeměpisná poloha, rozloha, členitost a přírodní poměry světadílů, oceánů i jejich oblastí
 - kulturní, společenské, hospodářské a politické zvláštnosti a podobnosti světových regionů a některých vybraných států
 - určující a porovnávací kritéria, jejich přiměřená charakteristika z hlediska přírodních a socioekonomických poměrů s důrazem na vazby a souvislosti (přírodní oblasti, podnebné oblasti, jazykové oblasti, kulturní oblasti)
- modelové regiony světa – vybrané modelové, přírodní, společenské, politické, hospodářské a environmentální

7. ročník

Zeměpis světadílů a oceánů

- Austrálie a Oceánie
- Polární oblasti
- Severní a Jižní Amerika
- zeměpisná poloha, rozloha, členitost a přírodní poměry světadílů, oceánů i jejich oblastí
- kulturní, společenské, hospodářské a politické zvláštnosti a podobnosti světových regionů a některých vybraných států
- určující a porovnávací kritéria, jejich přiměřená charakteristika z hlediska přírodních a socioekonomických poměrů s důrazem na vazby a souvislosti (přírodní oblasti, podnebné oblasti, jazykové oblasti, kulturní oblasti)
- modelové regiony světa – vybrané modelové, přírodní, společenské, politické, hospodářské a environmentální

8. ročník

Zeměpis světadílů a oceánů

- Asie
- Evropa
- zeměpisná poloha, rozloha, členitost a přírodní poměry i její oblastí
- kulturní, společenské, hospodářské a politické zvláštnosti a podobnosti regionů a vybraných států

- určující a porovnávací kritéria, jejich přiměřená charakteristika z hlediska přírodních a socioekonomických poměrů s důrazem na vazby a souvislosti (přírodní oblasti, podnebné oblasti, jazykové oblasti, kulturní oblasti)
- modelové regiony světa – vybrané modelové, přírodní, společenské, politické, hospodářské a environmentální

9. ročník

- Česká republika
 - zeměpisná poloha, rozloha, členitost, přírodní poměry a zdroje
 - obyvatelstvo, základní geografické, demografické a hospodářské charakteristiky, sídelní poměry
 - rozmístění hospodářských aktivit, sektorová a odvětvová skladba hospodářství
 - transformační společenské, politické a hospodářské procesy a jejich územní projevy a dopady
 - hospodářské a politické postavení ČR v Evropě a ve světě, zapojení do mezinárodního obchodu
 - přeshraniční spolupráce se sousedními státy v euroregionech
 - členství v organizacích a seskupeních (EU, NATO ...)
 - regiony České republiky – územní jednotky státní správy a samosprávy, krajské členění
- kraj místního regionu
- místní region: zeměpisná poloha, kritéria pro vymezení místního regionu, vztahy k okolním regionům, základní přírodní a socioekonomické charakteristiky s důrazem na specifika regionu důležitá pro jeho další rozvoj (potenciál a bariéry)

Společenský a hospodářský zeměpis

- obyvatelstvo světa – základní kvantitativní a kvalitativní geografické, demografické, hospodářské a kulturní charakteristiky
- globalizační, společenské, politické a hospodářské procesy – aktuální společenské, sídelní, politické a hospodářské poměry současného světa, sídelní systémy, urbanizace, suburbanizace
- světové hospodářství – sektorová a odvětvová struktura, územní dělba práce, ukazatele hospodářského rozvoje a životní úrovně
- regionální společenské, politické a hospodářské útvary – porovnávací kritéria, národní a mnohonárodnostní státy, části států, správní oblasti, kraje, města, aglomerace, hlavní a periferní hospodářské oblasti světa, politická, bezpečnostní a hospodářská seskupení (integrace) států, geopolitické procesy, hlavní světová konfliktní ohniska

Životní prostředí

- krajina – typy krajín, přírodní a společenské prostředí,
- vztah přírody a společnosti – udržitelný život a rozvoj, principy a zásady ochrany přírody a životního prostředí, chráněná území přírody, globální ekologické a environmentální problémy lidstva

D) Očekávané výstupy

Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie

Žák

- organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů
- používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii

Přírodní obraz Země

Žák

- prokáže na konkrétních příkladech tvar planety Země, zhodnotí důsledky pohybů Země na život lidí a organismů
- rozlišuje a porovnává složky a prvky přírodní sféry, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává, pojmenuje a klasifikuje tvary zemského povrchu
- porovná působení vnitřních a vnějších procesů v přírodní sféře a jejich vliv na přírodu a na lidskou společnost

Regiony světa

Žák

- lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny
- porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států
- zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich

Společenské a hospodářské prostředí

Žák

- posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace,
- posoudí, jak přírodní podmínky souvisí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel
- zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje
- porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit
- porovnává státy světa a zájmové integrace států světa na základě podobných a odlišných znaků
- lokalizuje na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a politické problémy v konkrétních světových regionech

Životní prostředí

Žák

- porovnává různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, rozlišuje na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajiny
- uvádí konkrétní příklady přírodních a kulturních krajinných složek a prvků, prostorové rozmístění hlavních ekosystémů (biomů)

- uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí

Česká republika

Žák

- vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy
- hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu,
- hodnotí a porovnává na přiměřené úrovni polohu, přírodní poměry, přírodní zdroje, lidský a hospodářský potenciál České republiky v evropském a světovém kontextu
- lokalizuje na mapách jednotlivé kraje České republiky a hlavní jádrové a periferní oblasti z hlediska osídlení a hospodářských aktivit
- uvádí příklady účasti a působnosti České republiky ve světových mezinárodních a nadnárodních institucích, organizacích a integracích států

Terénní geografická výuka, praxe a aplikace

Žák

- ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu
- aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny
- uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech

E) Průřezová témata

Výchova demokratického občana

Formy participace občanů v politickém životě:

Z 9 - volební systém v ČR

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Jsme Evropané:

Z 8 - Evropská unie – členské státy, historie, zásady, výhody a nevýhody členství v ní, řídicí a rozhodovací orgány

Multikulturní výchova

Etnický původ:

Z 9 - národnostní složení ČR

Multikulturalita:

Z 8 - jazykové rodiny, skupiny a podskupiny v Evropě

Environmentální výchova

Ekosystémy:

Z 6 - příčiny, důsledky a možnosti záchrany tropických deštných pralesů

Základní podmínky života:

Z 6 - atmosféra, hydrosféra, pedosféra

Z 9 - energetické zdroje ČR, těžba nerostných surovin v ČR

Lidské aktivity a problémy životního prostředí:

Z 9 - problém poškozování životního prostředí v ČR

5.8 Umění a kultura

Tato vzdělávací oblast je realizována ve dvou samostatných vyučovacích předmětech - Hudební výchova a Výtvarná výchova. Časové vymezení předmětů vychází z učebního plánu.

Učivo těchto předmětů je sice rozděleno do jednotlivých ročníků, ale v případě nízkého počtu žáků v jednotlivých ročnících, může učitel vybrat a sestavit ve shodě se svými pedagogickými záměry a podmínkami školy z konkrétních témat souvislý program vzdělávání. Obsah učiva musí být zachován.

HUDEBNÍ VÝCHOVA

Hudební výchova seznamuje žáky se světem tónů a zvuků. Výuku vedeme tak, aby byla pestrá, aby se stala pro žáky příjemnou a oblíbenou. Dbáme na to, aby žáci byli při výuce aktivní, tvořiví a aby se nestyděli. Využíváme mezipředmětových vztahů, hudbu propojujeme např. s předměty Český jazyk, Anglický jazyk, Dějepis, Zeměpis.

V nižších ročnících je hudební výchova zaměřena především na zpěv, pohyb, rytmizaci a jednoduché instrumentální činnosti. Ve vyšších ročnících a na druhém stupni se žáci seznamují s hudební teorií, s různými hudebními žánry, skladateli a jejich díly.

Při hodinách využíváme různých nástrojů – především nástrojů Orffova instrumentáře, dále pak ozvučné tyče, ozvučné kameny, zobcové flétny, klávesové nástroje, zvonkohry, bubínky apod. Využíváme také netradiční nástroje – zkoušíme hrát na různé předměty (vařečky, lžice, pokličky, skleničky) nebo si žáci mohou některé nástroje sami vyrobit (např. ze skořápek ořechů, kelímků naplněných rýží, čočkou apod.). Žákům tak dáváme možnost objevit další zvukové efekty a zkusit je využít při zpěvu.

Během hodin je nezbytné se vracet k již naučeným písním a skladbám, aby si žáci zapamatovali nejen melodii, ale také text. Vedle zpěvu, pohybu a instrumentálních činností do hodin zařazujeme i různé hry, dramatizace písní, choreografie, kreslení (k vyjádření pocitu z hudby), relaxační chvíle.

Ve všech ročnících realizujeme také hudebně – pohybové činnosti. Žáci se učí jednoduchým pohybovým cvičením a tancům. Aktivita spojené s hudbou a pohybem příznivě působí nejen na pohybový aparát, ale také podporují paměť, rozvíjí sluchové vnímání a prostorovou orientaci.

Vnímání hudby se dále rozvíjí při jejím poslechu. Poslechem se učí žáci hudbu citově prožívat a soustředit se na ni. Přitom jsou vedeni k tomu, aby vyjadřovali a srovnávali své dojmy z poslechu hudebních skladeb. K poslechu jsou využívány skladby významných hudebních skladatelů, skladby spojené s různými událostmi (státní hymna, fanfáry apod.), ale také aktuálně oblíbené písně žáků. Podporujeme účast žáků na různých hudebních představeních - nejen jako diváků a posluchačů, ale také jako vystupujících. Tím se žáci také učí základům společenské etikety (vhodné chování na koncertech, vhodný oděv při různých příležitostech apod.). V neposlední řadě vedeme žáky k tomu, aby si byli vědomi bohaté hudební historie naší země a aby se hudba stala součástí jejich života.

V Hudební výchově jsou u žáků rozvíjeny následující kompetence:

Kompetence k učení

- nabízíme žákům různé aktivační metody
- využíváme mezipředmětových vztahů

Kompetence komunikativní

- podporujeme, aby žáci vyjadřovali své názory a dojmy, aby sdělovali vlastní zážitky či prožitky apod.

Kompetence sociální a personální

- vytváříme příznivé klima, ve kterém se žáci cítí dobře a mají prostor k seberealizaci
- podporujeme žáky ve společné práci
- nabízíme žákům využívání hudby jako prostředku k uklidnění, relaxaci nebo k povzbuzení

Kompetence digitální

- využívání digitálních technologií ve spojitosti s hudbou
- seznámení s notačními programy

Kompetence občanské

- podporujeme žáky, aby chránili naše tradice a kulturní dědictví

Kompetence pracovní

- hrou na hudební nástroje žáci rozvíjí manuální zručnost

Při výuce Hudební výchovy je třeba věnovat pozornost hudebně nadaným žákům a dbát o jejich další rozvoj. Žákům doporučujeme využití hudby také jako zájmovou činnost, případně je motivujeme ke studiu na základních uměleckých školách.

Učivo Hudební výchovy ve všech ročnících zahrnuje

- vokální činnosti
- instrumentální činnosti (hra na hudební nástroje)
- hudebně pohybové činnosti
- poslechové činnosti

1. stupeň

A) Cíle vzdělávací oblasti

- naučit žáky zpívat lidové i umělé dětské písně v hlasovém rozsahu přiměřeném žákům mladšího školního věku
- rozvíjet hudební sluch a paměť na melodii i slova
- vést žáky k zájmu o hudbu
- dbát o rozvoj talentovaných žáků
- probouzet u žáků zájem o vlastní pěvecké a hudební aktivity

B) Charakteristika výuky

Náplní hudební výchovy na prvním stupni je především zpěv, pohyb, rytmizace a jednoduché instrumentální činnosti. Na začátku vycházíme z lidových a umělých dětských písní, které by žáci měli znát z rodiny a z mateřské školy. Výběr písní je rozmanitý, aby napomáhal hlasovému výcviku. Smysl pro rytmus rozvíjíme častým zařazováním jednoduchých doprovodných nástrojů (ozvučná dřívka, bubínek, tamburína, činely apod.). Nedílnou součástí hodin jsou pohybové

aktivity, které jsou pro mladší žáky přirozené a nezbytné. Zařazujeme také další aktivity – zejména kreslení a různé hry.

Ve druhém období je hlavní složkou hudební výchovy zpěv písní (lidových i umělých), instrumentální činnosti a pohybové činnosti. Žáci se také seznamují s různými hudebními žánry a styly, významnými hudebními skladateli a hudebními díly. Zařazovány jsou i oblíbené skladby žáků a různé hry. Žáci se učí hudební teorii, učí se znát hudební pojmy a využívají při instrumentálních činnostech noty.

1. období

C) Učivo

1. ročník

- dýchání, dechová cvičení
- správné držení těla a hlavy při zpěvu
- výslovnost
- melodizované říkanky
- dětské lidové a umělé písně
- hudba taneční
- rytmižace
- hra na tělo (tleskání, dupání apod.)
- hudebně pohybové hry
- jednoduché lidové tance
- pantomima a pohybová improvizace
- hudební abeceda
- notová osnova a houslový klíč
- pomalu x rychle
- rozlišování zvuků
- rozpoznávání hudebních nástrojů podle obrázků a podle zvuku, reálné hudební nástroje

Výběr písní a poslechových skladeb je v kompetenci vyučujícího – zde jsou uvedeny pouze doporučené skladby.

- Holka modrooká
- Pásla ovečky
- Malička su
- Bude zima, bude mráz
- Šla Nanynka do zelí
- Pásli ovce valaši
- Půjdem spolu do Betléma
- My tři králové
- Když jsem husy pásala / Běží liška k Táboru
- Já jsem muzikant

2. ročník

- zdokonalování pěveckých dovedností, rozšiřování hlasového rozsahu
- rytmická cvičení
- tempo (pomalu x rychle)

- hra na jednoduché hudební nástroje (nástroje z Orffova instrumentáře)
- taneční hry se zpěvem (pochod, pohybové vyjádření melodie)
- jednoduché lidové tance - mazurka
- orientace v prostoru – utváření pohybové paměti, reprodukce pohybů prováděných při tanci či pohybových hrách
- píseň lidová x umělá
- ukolébavka
- koleda
- hudební nástroje
- rozpoznávání hudebních nástrojů podle obrázků a podle zvuku, reálné hudební nástroje
- poslech skladeb
- noty a tóny
- relaxace při hudbě

Doporučené písně ve 2. ročníku

- Černé oči
- Měla babka
- Dělání
- Nesem vám noviny
- Jak jsi krásné neviňátko
- Štěstí, zdraví, pokoj svatý
- Když jde malý bobr spát
- Běžela ovečka
- Na tý louce zelený
- Krávy, krávy

3. ročník

- jednohlas, dvojhlas a vícehlas
- kánon, lidový dvojhlas
- rytmická cvičení
- význam slabě x středně silně x silně
- tóny dlouhé x krátké
- melodie stoupající a klesající
- rozpoznávání hudebních nástrojů podle obrázků a podle zvuku, reálné hudební nástroje
- hra na nástroje
- notový zápis – taktová čára, nota a pomlka
- takt 4/4
- písně lidové a umělé
- ukolébavky
- pohybové hry
- jednoduché tance – menuet
- poslechové činnosti – poslech skladeb

Doporučené písně nacvičované ve 3. ročníku

- Mach a Šebestová
- Beskyde, Beskyde
- Tancuj, tancuj
- Narozeninová

- Vyletěla holubička
- Není nutno
- Už ty pilky dořezaly
- Jarní slunce
- Spi, Janíčku, spi
- O šípkových růžích

D) Očekávané výstupy na konci 1. období

Žák

- zpívá v jednohlase
- rytmizuje a melodizuje jednoduché texty
- využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře
- reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie
- rozlišuje jednotlivé kvality tónů, rozpozná výrazné tempové a dynamické změny v proudu znějící hudby
- rozpozná v proudu znějící hudby některé hudební nástroje, odliší hudbu vokální, instrumentální a vokálně instrumentální

2. období

C) Učivo

4. ročník

- sbor (mužský, ženský, smíšený, dětský)
- rozdělení hudebních nástrojů
- takt 2/4, 3/4 a 4/4
- taktování
- notový zápis
- jednoduché tance – polkový krok, valčíkový krok
- hodnoty not
- stupnice / tónina C dur
- hudební skladatelé a ukázky z jejich tvorby (B. Smetana, A. Dvořák, příp. další)
- zpěv písní dle výběru učitele
- hra na hudební nástroje
- hudební doprovod
- koledy a písně s vánoční tematikou

5. ročník

- předehra, mezihra, dohra
- noty / tóny
- taktování
- značky v notovém zápise
- hodnoty not
- chrámová hudba - varhany
- symfonický orchestr, dirigent
- lidová hudba, lidová kapela

- lidový tanec
- hudební skladatelé a ukázky z jejich tvorby (A. Vivaldi, W. A. Mozart, J. S. Bach a další)
- zpěv písní dle výběru učitele
- hra na hudební nástroje
- koledy a písně s vánoční tematikou

D) Očekávané výstupy na konci 2. období

Žák

- v jednohlase či dvojhlas v durových i mollových tóninách a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti
- realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností (zpěvem, hrou, tancem, doprovodnou hrou) jednoduchou melodii či píseň zapsanou pomocí not
- využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb a písní
- rozpozná hudební formu jednoduché písně či skladby
- vytváří jednoduché přede hry, mezihry a dohry a provádí elementární hudební improvizace
- rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků
- ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace

2. stupeň

A) Cíle vzdělávací oblasti

- pronikat do podstaty hudby a hudebního umění
- získávat základní poznatky o vývoji hudby a hudebních stylů
- seznámit žáky s hodnotnými hudebními skladbami různých žánrů
- pomocí hudebních nástrojů vyjádřit své pocity, hudební a nehudební představy
- pochopit roli posluchače a respektovat hudební projev druhých
- vytvořit zásobu naučených písní
- zařazovat vokální, instrumentální, poslechové a hudebně pohybové aktivity
- vytvářet vhodné prostředí pro vlastní hudební projev žáků
- prohlubovat základní poznatky v oblasti hudební nauky
- rozvíjet hudební dovednosti žáka
- rozpoznat nejznámější hudební žánry, skladatele a díla

B) Charakteristika výuky

Hudební výchova na 2. stupni vedle vokálních, instrumentálních, hudebně pohybových a poslechových činností zahrnuje více hudební teorie. Žáci pronikají hlouběji do historie, dozvídají se více o hudbě v různých obdobích, poznávají různé směry, žánry, skladatele a osobnosti hudby. Toto napomáhá žákům vytvořit si vlastní názory a postoje k hudebnímu umění minulosti i současnosti.

Žáci jsou vedeni k samostatnosti, vyhledávají sami informace o žánrech, obdobích, skladatelích a sami vytváří referáty a prezentace. Mají také k dispozici jednoduché přehledy (časová osa, přehled not, stupnic apod.).

C) Učivo

Učivo Hudební výchovy ve všech ročnících na druhém stupni zahrnuje následující činnosti:

Vokální činnosti

- pěvecký a mluvní projev – rozšiřování hlasového rozsahu, hlasová hygiena, vícehlasý a jednohlasý zpěv
- hudební rytmus
- orientace v notovém záznamu – realizace písně či instrumentální skladby podle not

Instrumentální činnosti

- hra na hudební nástroje
- záznam hudby – noty, notační programy (např. MuseScore)

Hudebně pohybové činnosti

- pohybový doprovod znějící hudby – taktování, taneční kroky, vlastní pohybové ztvárnění
- pohybové vyjádření hudby podle hudebního díla – pantomima, improvizace
- orientace v prostoru – rozvoj pohybové paměti, reprodukce pohybů prováděných při tanci či pohybových hrách

Poslechové činnosti

- hudební dílo a jeho autor – hudební skladba v kontextu s jinými hudebními i nehudebními díly, dobou vzniku, životem autora
- hudební styly a žánry
- interpretace znějící hudby – vytváření vlastních soudů a preferencí

6. ročník

- lidové písně, hudební nástroje v lidové hudbě
- noty, notový zápis
- posuvky (křížek, bé, odrážka)
- jednohlas, dvojhlas, vícehlas
- polyfonie
- akordy
- kánon
- fuga (J. S. Bach)
- symfonie, symfonická báseň
- duchovní a světská hudba
- variace
- opera (W. A. Mozart)
- česká opera (B. Smetana, A. Dvořák - Rusalka, L. Janáček)
- opereta (J. Offenbach – Orfeus v podsvětí, tanec kankán)
- muzikál
- balet (P. I. Čajkovskij - Labutí jezero, Louskáček)
- lidový tanec – valčík, polka
- osvobozené divadlo (J. Ježek, J. Voskovec, J. Werich)

- zpěv písní dle výběru učitele

7. ročník

- hudební výrazové prostředky (melodie, rytmus, dynamika a barva)
- noty, notový zápis
- posuvky (křížek, bé, odrážka)
- tempo
- základní hudební symboly
- dvojhlas, vícehlasy
- etnická hudba (romská hudba)
- lidový tanec – valčík, polka, čardáš
- světový muzikál (Jesus Christ Superstar, West Side Story, My Fair Lady, Hair)
- český muzikál (Starci na chmelu, Balada pro banditu)
- hra na hudební nástroje
- hudební nástroje
- hlasová hygiena
- hudební pojmy
- zpěv písní dle výběru učitele

8. ročník

- hudba různých kontinentů
- hudební dějiny – nejstarší hudba
- počátky hudby v Čechách (Kryštof Harant)
- starověk
- středověk – gotika (gregoriánský chorál, rytířské umění)
- renesance – chrámová hudba
- renesance v českých zemích
- baroko (J. Pachelbel, A. Vivaldi, J. S. Bach, G. F. Händel)
- baroko v českých zemích (A. V. Michna z Otradovic)
- klasicismus (W. A. Mozart, L. van Beethoven)
- český klasicismus (J. J. Ryba)
- romantismus (F. Schubert, Mendelssohn, F. Chopin, R. Wagner, G. Bizet)
- romantismus v českých zemích (B. Smetana, A. Dvořák)
- česká lidová hudba (dechovka – Škoda lásky)
- moravská lidová hudba (cimbálová)
- slovenská hudba a tanec (čardáš)
- zpěv písní dle výběru učitele

9. ročník

- jazz (spirituály, blues, ragtime)
- osobnosti jazzu (S. Joplin, G. Gershwin, L. Armstrong, E. Fitzgerald)
- swing
- stupnice, tónina
- country and western - tanec rufus
- rock and roll
- rhythm and blues (E. Presley)
- hudba 60. let 20. století (The Beatles, Rolling Stones)
- hard rock, art rock
- punk

- heavy metal
- disco
- filmová hudba (E. Morricone)
- Semafor
- čeští skladatelé 20. století (B. Martinů, J. Suk)
- československá hudba 70. – 90. let 20. století
- rytmus, metrum, tempo
- harmonie
- současná hudba
- oblíbená hudba žáků
- zvukové prostředí člověka (hudba jako zvuková kulisa, zvukový smog)
- lidové a umělé písně dle výběru učitele

D) Očekávané výstupy

Žák

- využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách
- uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého
- reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace
- rozpozná některé z tanců různých stylových období, zvolí vhodný typ hudebně pohybových prvků k poslouchané hudbě
- orientuje se v proudu znějící hudby, přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku
- zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období
- vyhledává souvislosti mezi hudbou a jinými druhy umění

E) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Rozvoj schopností poznávání:

HV 1 - 3 – rozvoj smyslového vnímání a paměti při poslechu a učení se textů písní

HV 5 – hra na dirigenta - schopnost ovlivnit pomocí mimiky a gest projev ostatních žáků

Kreativita:

HV 1 - 3 – hudební a pohybová improvizace

HV 6 - 9 – vlastní vokální a instrumentální činnosti, při kterých je žák aktivním aktérem

Psychohygiena:

HV 4 - 5 – využívání hudby k pozitivnímu naladění mysli, k uvolnění a relaxaci

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Evropa a svět nás zajímá:

HV 6 - 9 – národní tradice a zvyky, které se promítají do hudby a tanců

Jsme Evropané:

HV 4 - 5 – kulturní dědictví naší země - lidové písně z Čech, Moravy a Slovenska

HV 6 - 9 – prostřednictvím hudby a jejich autorů se žáci zaměřují na širší kulturní kontext v rámci evropských zemí

Multikulturní výchova

Etnický původ:

HV 6 - 8 - seznámení s hudbou různých kultur, národů a etnik

Mediální výchova

Tvorba mediálního sdělení:

HV 9 - zpracování referátů a prezentací

VÝTVARNÁ VÝCHOVA

1. stupeň

A) Cíle vzdělávací činnosti

- probouzet a rozvíjet schopnosti výtvarného vyjadřování žáků
- rozvíjet tvořivé schopnosti žáků, pěstovat jejich estetické cítění a vkus
- vytvářet základní pracovní návyky pro výtvarnou činnost žáků
- vytvářet kladný citový vztah k výtvarnému umění
- seznamovat žáky s výtvarnými nástroji, materiály a technikami
- učit žáky pozorovat a vnímat krásu přírody, hovořit o svých pocitech a dojmech, pokusit se je výtvarně vyjadřovat
- dát žákům možnost osobitého výtvarného vyjádření určitého prožitku nebo představy neovlivněného vnuceným výtvarným vzorem
- četbou, vyprávěním příběhem, hudbou, dramatickým dílem podněcovat a rozvíjet výtvarné představy žáků, dát možnost výtvarným projevům v různých technikách
- výtvarně experimentovat, objevovat tvary věcí kolem nás, hra s linií s využitím různých plastických materiálů
- výtvarně zobrazovat tvary předmětů na základě her s nimi
- kreslením, malováním a modelováním rozvíjet tvarovou, barevnou i prostorovou představivost a jemnou motoriku
- pozorovat a porovnávat jednoduché předměty, hledat jejich jednotlivé kvality – barevnost, pojmenovávat vlastnosti, tvary, hledat a odlišovat struktury
- dbát na rovnoměrnost a vyváženost smyslových, citových a rozumových přístupů a jejich propojování s důrazem na rozvoj fantazie a svobodného subjektivního vyjadřování
- učit se prezentovat svůj výtvarný projev a naslouchat sdělení druhých
- využívat zkušeností žáků, učit je respektovat vzájemné odlišnosti ve výtvarném vyjadřování
- dovedností získaných při výtvarných činnostech využívat v mezipředmětových vztazích
- seznamovat žáky s ilustracemi v dětských knihách, poznávat nejznámější malíře
- podílet se na výzdobě třídy, školy; prezentovat své práce
- příležitostně navštěvovat výstavy dětských výtvarných prací a výstavy výtvarných umělců v regionu pochopení umění jako specifického způsobu poznání a k užívání jazyka umění jako svébytného prostředku komunikace
- spoluvytváření vstřícné a podnětné atmosféry pro tvorbu, pochopení a poznávání uměleckých hodnot v širších sociálních a kulturních souvislostech, k tolerantnímu přístupu k různorodým kulturním hodnotám současnosti a minulosti i kulturním projevům a potřebám různorodých skupin, národů a národností
- uvědomování si sebe samého jako svobodného jedince – k tvořivému přístupu ke světu, k možnosti aktivního překonání životních stereotypů a k obohacení emocionálního života
- zaujímání osobní účasti v procesu tvorby a k chápání procesu tvorby jako způsobu nalézání a vyjadřování osobních prožitků a postojů k jevům a vztahům v mnohotvárném světě

B) Charakteristika výuky

Výtvarná výchova jako předmět je součástí procesu rozvoje estetických vztahů žáků ke skutečnosti i k umění. Výtvarné činnosti rozvíjejí tvořivost, fantazii, estetické cítění, podněcují a uspokojují potřeby žáků vyjadřovat se k různým tématům, situacím, prožitkům. Pro výtvarnou

činnost v tomto období je nepostradatelné příznivé a klidné prostředí zbavené strachu ze známky nebo výsměchu druhých.

Děti se snaží výtvarně vyjadřovat své představy výtvarnými prostředky již od útlého věku. Výtvarný projev předškolního věku je především rázu schematického. Děti svým kresbám rozumí, dospělí většinou nedovedou do jejich světa vstupovat. Není však vhodné myšlenkový svět dětí narušovat předkreslováním a vedením k napodobování. Je naopak potřebné dát dítěti svobodu a do jeho kreseb nezasahovat.

V 1. - 3. ročníku převládá spontánnost, bezprostřednost výtvarného projevu dítěte. Dítě kreslí rádo z paměti, předloham se vyhýbá. Jeho představy ho těší a snaží se je ztvárnit. Vhodná motivace, která předchází výtvarné tvorbě, podněcuje uvolnění dětské fantazie. Děti potom často tvoří s velkým zaujetím a prožívají velkou radost z toho, co vytvořily. Jejich práce jsou plné volnosti, naivnosti a psychologických záhad.

Úlohou učitele je posilovat sebevědomí žáků, využívat jejich fantazii, rozvíjet ji, podporovat jejich vlastní výtvarné vyjadřování, podněcovat zájem o výtvarnou práci vhodnou motivací. V tomto období je vhodné, když mezi metody a formy práce zařazuje učitel co nejvíce různé hravé činnosti a experimentování. Výtvarná výchova dává žákům možnost se individuálně svou výtvarnou činností projevit, sami mohou různými výtvarnými prostředky ztvárnit své vidění světa. Je dobře, když svůj výtvarný projev mají žáci možnost obhájit, vysvětlit spolužákům a vyslechnout jejich názory. Často právě vzájemné hovory žáků o svých výtvorech mohou měnit jejich pohled na svět nebo určitou věc. Zde má učitel příležitost jemně usměrňovat a postupně působit na vytváření výtvarného vkusu žáků.

Výtvarná výchova prolíná celým obdobím. Jeví se jako vedení žáka

- k svobodnému výtvarnému vyjádření
- k uvědomování si krásy tvarů, barev a barevných kombinací, struktur
- k postupné schopnosti samostatné volby výtvarné techniky (technologie), ke správnému zacházení s výtvarnými nástroji, barvami apod.
- k účasti na utváření prostředí, ve kterém žijeme, učíme se

Ve všech formách výtvarného projevu (v kresbě, malbě, grafice, modelování, prostorovém vytváření, v kombinovaných technikách ...) se projevuje dětská osobnost dítěte, jeho citění a chápání světa kolem sebe. Téměř všechny námětové okruhy výtvarné výchovy obsahují základní vztahy k životu, prostředí a lidem, a proto souvisí blízce s výukou prvouky a vztahem žáků k životnímu prostředí. Učitelům se přímo nabízí možnost k mezipředmětovým vztahům a využití výtvarných činností žáků v různých malých projektech. Velmi vhodné je uplatňovat ve výuce náměty z žákova okolí, z dětského života z prostředí obce i školy.

Při výtvarné tvorbě plné her, fantazie, spontánnosti, experimentů s technikami i materiály by nemělo v tomto období chybět ani výtvarné zpracování k určitému konkrétnímu tématu (kresbou, malbou), které v některých pojetích pohledu na výtvarnou výchovu v tomto školním věku bývá poněkud zatlačováno do pozadí pro svou údajnou nevhodnost, obtížnost či přílišnou konkrétnost. Ale i tato oblast má v tomto období své místo a opodstatnění.

Výtvarné práce mohou být dvojího druhu

- na základě vlastní představy dítěte
- podle skutečnosti

Kresba z představy má zpočátku ilustrativní charakter, vypráví o bezprostředních zážitcích a zkušenostech žáků a o jeho citovém životě. Motivací k těmto kresbám může být prožitek z her, ze čteného textu, z osobního prožitku, z vycházky apod.

Kresba podle skutečnosti vyjadřuje obvykle první dojem žáka z pozorování. Každý sleduje zpočátku něco jiného, někoho zaujme barva, jiného zaujmou detaily, někdo dovede zachytit linie pozorovaných věcí, někdo zase zachytí jejich funkci. Žák se postupně učí výtvarně uvažovat, pozorně vnímat skutečnost a výtvarně vystihnout její podobu. Proto již v tomto období můžeme začít i s kreslením věcí podle skutečnosti. Žáci samozřejmě nedokáží hned dokonale zachytit pozorovanou skutečnost. Spokojujeme se proto zejména s vystižením toho charakteru předmětu, který pozorujeme. Mnohý žák se v mladším školním věku snáze vyjadřuje kresbou než slovy. Kresbou může např. snadno vyjadřovat porozumění čtené větě nebo čtenému příběhu, porozumění funkci pozorované věci (např. mlýnek, struhadlo). Tím výtvarná výchova přesahuje rámec předmětu jako takového.

Na vytváření výtvarného vkusu žáka a jeho vztahu k výtvarnému umění a výtvarným hodnotám má také vliv prostředí (rodina, škola, obec, její okolí), kde děti žijí. Nemalý vliv má i rozvoj techniky – fotografie, televize, video, digitální technologie, které zprostředkovávají dětem spoustu podnětů, zážitků (pozitivních, ale v mnoha případech i negativních). Pak je třeba také takováto témata do hodin výtvarné výchovy zařazovat a pomoci tak dětem přemíru podnětů zpracovávat, uvědomovat si jejich hodnotu, zaujímat k nim postoje.

Některé činnosti mohou dětem ukázat, jak lze tuto moderní techniku vhodně využít (počítačová grafika, internet, televizní motivační či vzdělávací pořady, reklama, plakáty, kreslená animace ...).

Pro výuku výtvarné výchovy je třeba mít dostatečné množství pomůcek a poučit žáky, jak se s nimi zachází. Kromě základních pomůcek pro výtvarné činnosti, které má každý žák svoje vlastní, je třeba mít soubor pomůcek ve třídě pro specifické a složitější výtvarné techniky. Výtvarná výchova nevede samoúčelně jen k osvojování výtvarných technik. Prostřednictvím výtvarných činností pomáhá k výchově citlivého člověka, který si všímá okolního světa a jeho projevů.

1. období

C) Učivo

Typy, druhy a formy činnosti ve výtvarné výchově, výtvarné techniky používané v 1. období

- experimentování s barvami (míchání, zapouštění, překrývání)
- využívání různých materiálů (přírodních, umělých, vč. odpadových), poznávání jejich vlastností, zpracování různými technikami
- vyhledávání výrazných a zajímavých linií, tvarů, barev, struktur, jejich zaznamenávání (kresba, malba, otisk, frotáž, ...)
- výtvarné vyjádření zážitků, emocí, smyslových vjemů, myšlenek, událostí, pohybu (malba, kresba, linie, tvar, ...)
- experimentování s běžnými i netradičními nástroji a materiály (štětec, dřívko, rudka, uhel, tužka, fix, ruka, prsty, provázek, papír, kůra, textilie, kůže, kovy, plasty, ...)
- výtvarné vnímání věcí, užitkových předmětů z hlediska funkce, tvaru, dekoru, (kresba, vytrhávání z papíru, koláž, ...)
- vytváření jednoduchých náčrtů, plánů, modelů
- využívání různých materiálů k výtvarnému prostorovému zpracování (modelína, modurit, sádra, papír, přírodniny, plasty, textil, kůže – mísení, hnětení, lití, lepení, stříhání navlékání)
- seznamování s jednoduchými grafickými technikami (otisk, frotáž, papírořez, tisk z koláže, kombinace technik)

- práce s velkými formáty individuální i skupinová různými technikami (balicí papír, velké formáty čtvrtky, asfalt, ...)
- práce na třídních projektech, návrhy, formy zpracování volba, techniky
- výtvarně dramatické a komunikační hry (sochy, maňásci, ...)
- dotváření prostředí, ve kterém žijeme, svými výtvarnými pracemi
- vycházky s výtvarnými náměty, pozorováním (sběr materiálů, pozorování věcí, prvky staveb, práce v terénu, ...)
- návštěvy výstav, muzeí

1. ročník

- námětové kreslení na základě vlastních prožitků dětí
- poznávání základních barev a jejich různé užívání
- kresby podnícené vyprávěním, četbou, vhodnou motivací ilustrující fantazii dítěte – kreslení podle představ
- kresby a modely přírodnin vztahující se k učivu Prvouky – kreslení podle skutečnosti, vystižení tvaru a barvy
- výtvarné dotváření přírodnin na základě představ dítěte
- vytváření prostorových fantazií seskupováním a kombinováním přírodních i umělých materiálů, včetně materiálů netradičních
- hry s barvou, poznávání vlastností barev, výtvarné využití vzniklých náhodností, které vzbuzují v dětech rozličné představy
- hra s linií, vedení linie v různých materiálech
- jednoduché dekorativní kreslení, otisky přírodních prvků na papír a do plastických materiálů
- plastická a prostorová tvorba – spontánní hry s různými tvárnými materiály
- prostorové hry se stavebními prvky
- jednoduché prvky moderní techniky ve výtvarné tvorbě
- seznamování se s významnými osobnostmi výtvarného umění jako např. Josef Lada

2. ročník + 3. ročník

- námětové kreslení na základě vlastního prožitku, rozvoj dětské představivosti a fantazie
- dětský příběh vyjádřený kresbou
- pozorování přírodnin, rozlišování tvarů, barvy, struktury, jejich kombinace a výtvarné dotváření
- využití barev základních i barev vzniklých mícháním, tvoření souladu dvou barev
- pozorování tvarů užitkových předmětů a pokusy o výtvarné ztvárnění jejich obrysové linie
- pozorování tvarů a poznávání funkcí různých předmětů, které člověk používá k práci
- grafický záznam pohybu a zobrazení předmětu
- rytmické řešení plochy s využitím různých prvků a střídání barev – jak se dá návrhů využít
- členění plochy s použitím libovolných geometrických prvků, barevná kompozice
- jednoduché náčrty, plány, modely podle fantazie a skutečnosti
- hračky v životě dětí, výtvarný návrh hračky, pokus o jeho výrobu
- prostorová tvorba – formování, deformování materiálů, pokus o plastické komponování;
- prostorové činnosti s dostupnými stavebními prvky (papírové krabičky)
- kombinace prvků moderní techniky, návrhy, plány atd.
- seznamování se s významnými osobnostmi výtvarného umění jako např. Josef Lada, Ondřej Sekora, Helena Zmatlíková, Adolf Born

D) Očekávané výstupy na konci 1. období

Žák

- rozpoznává a pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření (linie, tvary, objemy, barvy, objekty); porovnává je a třídí na základě odlišností vycházejících z jeho zkušeností, vjemů, zážitků a představ
- v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace
- vyjadřuje rozdíly při vnímání události různými smysly a pro jejich vizuálně obrazné vyjádření volí vhodné prostředky
- interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svojí dosavadní zkušeností
- na základě vlastní zkušenosti nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil

2. období

C) Učivo

Typy, druhy a formy činnosti ve výtvarné výchově, výtvarné techniky používané ve 2. období

Výtvarné vyjádření skutečnosti

- volný výtvarný projev doplňovaný pozorováním skutečnosti
- výtvarné vyjádření kontrastu přírodních forem a pozadí
- vyjádření dějového celku se vztahem k prostředí
- zpřesňování vyjádření proporcí lidské postavy a hlavy konfrontací představy se skutečností
- výtvarné vyjádření morfologických znaků, tvarů, barevnosti přírodních objektů
- výtvarné vyjádření věcí (tvar, prostor, barva, skutečnost a představa)
- rozvíjení prostorového vidění, cítění a vyjadřování na základě pozorování prostorových jevů a vztahů

Užité práce dekorativní a prostorové

- elementární poučení o teorii barev
- uplatnění výtvarného výrazu linie vytvářené různými nástroji v různých materiálech
- poznávání výtvarných principů a možností některých materiálů prostřednictvím experimentování

Výtvarné umění a životní prostředí

- rozvíjení elementárního chápání odlišnosti uměleckého vyjadřování skutečnosti od vnější podoby světa
- druhy volného výtvarného umění
- malířství
- sochařství a příroda
- volná grafika
- architektura a užité umění
- kultura bydlení
- design a estetická úroveň předmětů denní potřeby

- lidové umění
- současná oděvní kultura
- výtvarná úprava knih
- písmo
- krásy přírody a vztah k životnímu prostředí
- návštěvy galerií, výstav

Doporučené výtvarné materiály a techniky

- kresba
- malba
- kombinované techniky
- papír – různé druhy

D) Očekávané výstupy na konci 2. období

Žák

- při vlastních tvůrčích činnostech užívá prvky vizuálně obrazného vyjádření; porovnává je na základě vztahů
- při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se zaměřuje na projevení vlastních zkušeností
- nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly; uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě
- osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky a postupy
- porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace
- nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil

E) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Kreativita:

VV 1 - 5 – výtvarné vyjádření vjemů a postojů ke skutečnosti na základě vlastního prožitku dítěte

Sebepoznání a sebepojetí:

VV 1 - 5 – žák se výtvarným projevem snaží porozumět sám sobě i svým spolužákům, umí zhodnotit svou práci i práci ostatních, svou práci dokáže okomentovat a vhodně argumentovat

2. stupeň

A) Cíle vzdělávací oblasti

- rozvíjet tvořivé schopnosti a tvůrčí potenciál žáků, jejich výtvarné vyjadřování, pěstovat jejich estetické cítění

- uplatňovat ve vlastní výtvarné činnosti teoretické a praktické poznatky s výtvarnými výrazovými prostředky
- rozvíjet představivost, fantazii a výtvarné myšlení ve vlastním výtvarném projevu
- učit prezentovat svůj výtvarný projev a naslouchat názorům druhých
- výtvarně experimentovat
- pracovat s různými výtvarnými materiály
- seznamovat se s netradičními výtvarnými technikami
- umět základními výtvarnými výrazovými prostředky ztvárnit konkrétní i abstraktní téma
- orientovat se v oblasti výtvarné kultury (malířství, sochařství, grafika, architektura, užité umění) a v dějinách výtvarné kultury
- vést k pochopení umění jako způsobu poznání a komunikace
- navštěvovat vhodné umělecké besedy a výstavy
- seznámit se s regionálním výtvarným uměním
- vytvářet vstřícné a podnětné prostředí pro vlastní tvorbu žáků a jejich práce prezentovat (nástěnky, výzdoba třídy, školy, prezentace na veřejnosti)
- chápání umění a kultury v jejich vzájemné provázanosti jako neoddělitelné součásti lidské existence

Ve Výtvarné výchově jsou u žáků rozvíjeny následující kompetence:

Kompetence k učení

- seznamujeme žáky s různými metodami a technikami výtvarného tvoření

Kompetence komunikativní

- vedeme žáky k posuzování prací svých i prací spolužáků vhodnou formou

Kompetence sociální a personální

- podporujeme u žáků fantazii a kreativitu

Kompetence pracovní

- vedeme žáky k používání vhodných metod a technik při práci

Kompetence digitální

- nabízíme žákům k užívání digitální technologie k nalézání neobvyklých postupů

B) Charakteristika výuky

Výtvarná výchova je realizována prostřednictvím tvůrčích činností žáka, ve kterých uplatňuje vlastní vnímání, myšlení, cítění, prožitky, představivost a fantazii. Umožňuje mu vyjadřovat se k různým tématům a situacím. Svůj výtvarný projev mají žáci možnost prezentovat, obhájit, vysvětlit spolužákům, vyslechnout jejich názory a zároveň říci svůj názor na práci ostatních. Ve všech formách výtvarného projevu se prezentuje osobnost žáka a dává mu možnost individuálně se vyjádřit.

Žák se postupně učí vytvářet si vztah k výtvarnému umění, výtvarným hodnotám, učí se zaujímat k nim svůj postoj, vnímat pozitivní i negativní, je veden k všímání si okolního světa.

C) Učivo

6. – 9. ročník

- kresba a malba na základě vizuální zkušenosti
- vytváření jednoduchých náčrtů s využitím linky
- studie tvarů, různé možnosti vytváření objemů
- pokusy o zobrazování perspektivy
- výtvarné hry s linií a barvou
- zachycení kontrastu – světelného i barevného
- výtvarná proměna skutečnosti
- neobvyklé uspořádání prvků v ploše
- využívání různých textur, používání rozmanitých materiálů
- pokusy o zobrazení lidské figury v klidu i v pohybu
- výtvarné zpracování obličeje
- zaznamenávání osobních prožitků na základě smyslových vjemů
- výtvarné zpracování vlastních zážitků a pocitů
- tematické práce rozvíjející fantazii a představivost
- využití výrazových možností barev, abstraktní malba
- využití tvarové i barevné nadsázky
- princip koláže
- vytváření jednoduchých prostorových objektů
- pokusy o jednoduché grafické techniky (monotyp, tisk z papírové koláže, linoryt)
- výtvarné využití fotografie
- vytváření jednoduchých modelů a návrhů s využitím digitálních technologií (počítačová grafika, animace)
- hledání inspirace v současném výtvarném umění
- využívání netradičních materiálů (přírodních, umělých i odpadových – recyklace)
- výtvarné využití písma
- ilustrace
- pokusy o výrazový rytmus, pravidelné opakování motivů
- výrazová malba (malba na základě pocitů)
- automatická kresba – využití linky, zapojení fantazie při dotváření a hledání významů
- využívání běžných i netradičních výtvarných nástrojů
- seznamování s díly předních českých i světových výtvarníků
- rozpoznávání sochařských, malířských i architektonických děl – ve spojení s dějinami lidstva
- seznamování s novodobými výtvarnými styly a technikami
- vycházky s výtvarnými náměty, návštěvy výstav, muzeí

C) Očekávané výstupy

Žák

- vybírá, vytváří a pojmenovává co nejširší škálu prvků vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků
- užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností, zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie
- užívá prostředky pro zachycení jevů a procesů v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích – počítačová grafika, fotografie, video, animace
- vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření; porovnává a hodnotí jeho účinky s účinky již existujících i běžně užívaných vizuálně obrazných vyjádření

- rozliší působení vizuálně obrazného vyjádření v rovině smyslového účinku, v rovině subjektivního účinku a v rovině sociálně utvářeného i symbolického obsahu
- interpretuje umělecká vizuálně obrazná vyjádření současnosti i minulosti; vychází při tom ze svých znalostí historických souvislostí i z osobních zkušeností a prožitků
- porovnává na konkrétních příkladech různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření; vysvětluje své postoje k nim s vědomím osobní, společenské a kulturní podmíněnosti svých hodnotových soudů
- ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření v sociálních vztazích; nalézá vhodnou formu pro jejich prezentaci

E) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Rozvoj schopností poznávání:

VV 6 - 9 – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění ve všech pracích zachycujících výtvarné vyjádření skutečnosti

Kreativita:

VV 6 - 9 – ve všech tematických pracích zaměření na originální nápady, schopnost vidět věci jinak

Kooperace a kompetice:

VV 6 - 9 – rozvíjení umění spolupráce ve všech skupinových pracích

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Evropa a svět nás zajímá:

VV 6 - 9 – u vhodných námětů přesah do dějin evropského a světového umění

Enviromentální výchova

Vztah člověka k prostředí

VV 6 - 9 – práce s přírodními, využívání odpadových materiálů při tvorbě

Mediální výchova

Tvorba mediálního sdělení:

VV 6-9 – tvorba plakátů, fotografií, animací

5.9 Člověk a zdraví

Požadavky této vzdělávací oblasti se realizují prostřednictvím vyučovacích předmětů Tělesná výchova (2 hodiny týdně ve všech ročnících), Sportovní hry (6. ročník) a Výchova ke zdraví (6., 7. a 9. ročník). Časové vymezení předmětů vychází z učebního plánu.

Učivo těchto předmětů je rozděleno do jednotlivých ročníků, ale v případě nízkého počtu žáků v jednotlivých ročnících, může učitel vybrat a sestavit ve shodě se svými pedagogickými záměry a podmínkami školy z konkrétních témat souvislý program vzdělávání. Obsah učiva musí být zachován.

TĚLESNÁ VÝCHOVA

V tělesné výchově je velmi důležité motivační hodnocení žáků, které vychází ze somatotypu žáka a je postaveno na posuzování osobních výkonů každého jednotlivce a jejich zlepšování – bez paušálního porovnávání žáků podle výkonových norem (tabulky, grafy aj.), které neberou v úvahu růstové a genetické předpoklady a aktuální zdravotní stav žáků.

Výuka Tělesné výchovy na 2. stupni probíhá odděleně – dívky a chlapci zvlášť. Obsah učiva je povinný pro všechny.

A) Cíle vzdělávací oblasti

- poznávání zdraví jako důležité hodnoty v kontextu dalších životních hodnot
- rozvoj pohybových schopností a dovedností žáků
- rozvíjet smysl pro účelný a krásný pohyb
- získat návyky správného držení těla, nacvičovat základní cviky k získání těchto návyků
- vést žáky k vědomému zvládnutí pohybu, zařazovat cviky na koordinaci pohybů
- zvyšovat pohybový rozsah a obratnost žáků
- upevňovat charakterové vlastnosti žáků, rozvíjet sociální vztahy
- získávat pocit nutnosti pravidelného cvičení jako součásti správného životního stylu
- vštípit žákům radost z pohybu
- vědomě ovládat pohyby
- dbát na správné držení těla
- pochopit důležitost organizace a spolupráce hlavně formou her (dodržování pravidel, umět se podřídit kolektivu, spolupracovat...)
- neustále seznamovat žáky s důležitostí dodržování bezpečnostních zásad (při hrách v tělocvičně, na hřišti, při cvičeních s náčiním nebo na náradí...)
- naučit žáky umět se připravit na sportovní výkony – zvolit vhodnou obuv, vhodné oblečení (sepnout vlasy, odložit hodinky a jiné cennosti ...)
- posilovat tělesnou kondici a duševní pohodu žáků správně zvolenými aktivitami, vhodnými a přiměřenými jejich věku
- využívat různá kondiční cvičení k rozvoji a zvýšení pohybových schopností žáků – tj. zvyšovat obratnost, vytrvalost, rychlost, pohyblivost (za pomoci různého náčiní, využití různých druhů náradí, přeskoky, odrazy, překonávání překážek, různé druhy běhů...)

- vnímat důležitost průpravných cvičení (rozcviček), jako prostředku pro zlepšení a odstranění nedostatků, které vznikají z jednostranného zatížení páteře či ze špatného způsobu života, nedostatku sportovních aktivit
- seznamovat žáky s důležitostí správného rozcvičení, využívat veškeré kompenzační prostředky (protahovací, uvolňovací cvičení, strečink, ...)
- učit žáky cítit, vnímat hudbu a umět ji vyjadřovat pohybem, snažit se rozvíjet rytmické cítění, začleňovat taneční prvky – pohybové ztvárnění hudby
- rozvíjet dovednosti žáka zvládnutím základů atletické abecedy (běhy, skoky, hody ...)
- zvládnutí průpravných cvičení pro míčové hry, správné zvládnutí a ovládání technik házení, chytání, přihrávání
- seznamovat žáky s nácvikem jednoduchých základů miniher
- vkládat dle možností cvičení v různém prostředí, seznamovat žáky s pohybem na hřišti, ve volné přírodě, v lese
- dle možnosti zařadit zimní sportování (bobování, sáňkování, lyžování, bruslení)
- nesoustředit se jen na hodiny TV, ale začleňovat do vyučování další pohybové aktivity (vycházky, pohybové chvilky, cviky ve třídě na správné držení těla)
- ochrana zdraví a životů při každodenních rizikových situacích i mimořádných událostech a k využívání osvojených postupů spojených s řešením jednotlivých mimořádných událostí

Rozvíjení klíčových kompetencí

Kompetence k učení

- vedeme žáky k osvojení základních pohybových dovedností
- motivujeme žáky ke zlepšování svých schopností

Kompetence k řešení problémů

- předkládáním různých modelových situací (např. při týmových hrách) vedeme žáky k řešení problémů

Kompetence komunikativní

- vedeme žáky k vytváření komunikativních dovedností zejména při spolupráci v týmu

Kompetence sociální a personální

- vedeme žáky ke vzájemné spolupráci a pomoci v duchu „fair play“
- uplatňujeme individuální přístup ke všem žákům, aby získali sebedůvěru a sebeúctu

Kompetence občanské

- v hodinách tělesné výchovy vytváříme pravidla, kontrolujeme je a postupně dotváříme vzhledem k situaci ve třídě
- žáci reprezentují školu ve sportovních soutěžích organizovaných jinými subjekty

Kompetence pracovní

- žáci jsou v rámci výuky seznamováni se základy bezpečnosti

Kompetence digitální

- žáci využívají k měření, sledování a zaznamenávání údajů o svých sportovních výkonech a výsledcích různých digitálních přístrojů

B) Charakteristika výuky

Veškeré tělesné pohybové aktivity vedou k všestrannému rozvoji žáka, nejen ke zvýšení jeho pohybových schopností a dovedností, ale i k posílení jeho charakterových vlastností (zodpovědnost, spolupráce, vytrvalost, odvaha, schopnost respektovat pokyny, umět se podřídít kolektivu ...)

Tělesná výchova pěstuje u žáků kladný vztah ke sportu a pohybu vůbec, aby se sport stal součástí jejich zdravého životního stylu. Systémem jednoduchých pohybových a sportovních aktivit vede ke zvyšování tělesné zdatnosti a k správnému držení těla žáků.

Vštěpováním pohybových návyků a vyvoláním u dětí radostného pocitu z pohybu se podílíme na zvyšování jejich psychické odolnosti vůči negativním vlivům svého okolí a na posilování jejich charakterových vlastností. Základní a důležitou metodou, která slouží ke splnění všech těchto cílů a úkolů je hra a dodržování herních pravidel.

Osvojením základů herních technik a taktických postupů, zvyšujeme u žáků nejen pohybové schopnosti, ale také podporujeme jejich prostorovou orientaci, schopnost správného a rychlého rozhodování i schopnost pohotově reagovat

Neustále opakujeme a věnujeme patřičnou pozornost bezpečnosti při výuce TV, upozorňujeme na možnosti úrazů, snažíme se vštípit pocit zodpovědnosti za své chování a svoji bezpečnost, pocit sounáležitosti a ohleduplnosti ke svým spolužákům.

Tělesná výchova je předmět, kde je nutný diferencovaný přístup k žákům podle jejich momentální tělesné zdatnosti. Zde musíme citlivě hodnotit každého žáka, vzhledem k jeho individuálním možnostem a předpokladům pro zvládnutí různých pohybových aktivit.

V hodinách TV se nezaměřujeme jen na rozvoj a zdokonalování pohybových schopností, ale také vštěpujeme důležité hygienické zásady s tím spojené.

Na vyučovací hodiny TV se žáci převlékají do cvičebních úborů. Z pedagogických důvodů používá cvičební úbor i učitel.

Realizujeme také mimoškolní tělovýchovné aktivity žáků v rámci volnočasového kroužku nebo v rámci různých tělovýchovných soutěží pořádaných školou nebo jinými subjekty. Podporujeme a umožňujeme rovněž žákům účast na sportovních soutěžích mezi školami.

Správně řízená výuka tělesné výchovy vyžaduje, aby učitel

- kladl na žáky tělovýchovné požadavky, které jsou přiměřené jejich tělesné a pohybové vyspělosti
- dbal rozdílu mezi chlapci a děvčaty
- volil program s ohledem na roční období a materiálně technické vybavení školy
- dbal bezpečnosti žáků a vedl žáky k nacvičování vhodné a správné dopomoci a záchrany při cvičení
- účelně zaměstnával co nejvíce žáků vhodnými bezpečnými úkoly ke cvičení ve družstvech

Tělovýchovné chvílky

Do vyučovacích hodin ostatních předmětů je vhodné vkládat tělovýchovné chvílky. Zařazují se, když se u žáků začne projevovat únava. Jejich programem jsou koordinační, vyrovnávací i kondiční cviky, které žák zná z výuky TV v daném ročníku.

Charakteristika některých cvičení zařazovaných pravidelně do hodin TV

Vyrovnávací cviky

Jsou to průpravná gymnastická cvičení, která jsou zaměřena na uvolnění a protažení jednotlivých svalových skupin. V tomto období posilovací cviky zařazujeme jen jednoduché a krátce. Pozornost věnujeme cvičením koordinačním, cvičení na zvětšování pohybového rozsahu kloubů, také na podporu návyku správného držení těla.

Cvičení mohou být prováděna v rytmických obměnách s možností hudebního doprovodu. Patří sem cvičení prostná, s náčiním i na nářadí, na místě i za pohybu. Dbáme při tom na přiměřený čas pro zařazování těchto cvičení do vyučovacích hodin.

Kondiční cvičení

Cvičení se zaměřením na rychlost, pohyblivost, obratnost, vytrvalost, to jsou: běh, skoky, házení, cvičení rovnováhy, lezení, šplhání, překonávání překážek, gymnastická cvičení s náčiním i bez náčiní (např. s míči, se švihadly, na lavičkách, žebřinách apod.)

Rytmická cvičení a tanec

Rytmická cvičení jsou velmi vhodnou součástí vyučování především v 1. – 3. ročníku. Zařazujeme je nejen do vyučovacích hodin TV, ale též do hodin Hudební výchovy i Českého a Anglického jazyka. Tanec pomáhá zvládnout základní pohyby paží, nohou a trupu. Učíme žáky základní taneční kroky. Zaměřujeme se na estetický pohybový projev v přiměřeném tempu a rytmu.

Do výuky jsou zařazovány také prvky **zdravotní tělesné výchovy**.

1. stupeň

1. období

C) Učivo

1. ročník

- **pořadová cvičení**
 - základní postoje – pozor, pohov
 - povely – v řad nastoupit, rozchod
 - nástup na značky, do řady, do družstev, společný pozdrav
- **rytmická gymnastika a tanec**
 - rytmičtější jednoduchých pohybů podle říkadel a písní
 - rytmičtější jednoduchých a známých pohybů podle hudebního doprovodu

- volné pohybové vyjádření hudby
- motivovaná a rytmicizovaná chůze a běh v základním tempu
- pokus o přísunný krok, poskočný krok, cval stranou
- nácvik správného držení těla (v lehu na zádech), při rytmických cvičeních a tanci
- **drobné hry**
 - hry spojené s během – honičky (např. všichni domů, na rybáře, podběhy pod dlouhým kroužícím švihadlem aj.)
 - hry spojené s házením míče (např. míčová válka, přihrávaná v kruhu, vybíjená v kruhu aj.)
 - hry spojené s vítězstvím někoho (např. boj o místo, boj o míč, přetahy, přetlaky, kohoutí zápas aj.)
 - hry pro uklidnění (např. Kuba řekl, na sochy, přibližovaná aj.)
 - hry na hřišti, na sněhu, na ledu
- **lehká atletika**
 - běh střídaný s chůzí, překonávání přírodních i umělých překážek
 - rychlý běh
 - vytrvalostní běh
 - skok daleký z místa odrazem snožmo a skok daleký z rozběhu
 - hod míčkem horním obloukem na dálku
- **sportovní gymnastika a akrobatická cvičení**
 - převaly stranou v lehu – vzpažit (válení sudů)
 - kolébka na zádech – ze sedu skrčmo, uchopením za bérce z dřepu spojného
 - leh vznesmo – zezadu skrčmo kolébkou vzad
 - stoj na lopatkách – z lehu vznesmo
 - kotoul vpřed – z dřepu spojného – předpažit, i opakovaně
- **cvičení na nářadí**
 - cvičení na lavičce - chůze vpřed, vzad i s obraty (také na kladince lavičky), přeběhy lavičky
 - šplh na tyči - šplh s přírazem na tyči
- **sportovní hry**
 - přihrávka obouruč ve dvojicích (na místě)
 - vrchní přihrávka jednoruč na místě
 - vrchní chytání obouruč na místě
- **sáňkování a bobování** – dle sněhových podmínek
- **turistika**
 - chůze k cíli různě vzdálenému
 - smyslové hry zaměřené na pozorování okolí a hledání předmětů - chování v přírodě
 - překonávání přírodních překážek
 - orientace v terénu

2. ročník + 3. ročník

- **pořadová cvičení a chůze**
 - základní postoje – pozor, pohov
 - základní povely – nástup, pozor, pohov, vpravo v bok, vlevo v bok, vyrovnat, rozchod
 - nástup na značky, do řady, do družstev, společný pozdrav
 - chůze do rytmu (na počítání), chůze s písní do pochodu v zástupu i ve dvojicích

- **rytmická gymnastika a tanec**
 - rytmiizace jednoduchých pohybů podle písni
 - pohyb v dvoudobém taktu, dvoudobý takt v písni
 - střídání chůze a běhu - nepravidelné, pravidelné
 - přísunný krok, cval stranou, poskočný krok
 - využití naučených kroků v lidovém tanci
- **průpravná cvičení**
 - rozcvičky k procvičení koordinace pohybů ve trojdobém a čtyřdobém taktu
 - cvičení ve stoji spojném i stoji rozkročném
 - cvičení v kleku, v sedu snožmo, zkřížmo i skrčmo
 - cvičení v lehu na zádech
 - chytání míčů a míčků do obou rukou po vlastním nadhozu i odrazu od země i od zdi
- **drobné hry**
 - hry spojené s během
 - hry spojené s házením
 - hry pro uklidnění
 - hry na hřišti
- **cvičení rovnováhy**
 - stoj na jedné noze (druhá v pohybu)
 - poskoky na jedné noze
 - chůze po lavičce s plněním drobných úkolů (nesu míč, přeskakují překážku, přidávám potlesky nad hlavou, před a za tělem apod.)
 - chůze po kladince lavičky
- **lehká atletika**
- **běhy**
 - běh střídavý s chůzí
 - běh přes drobné překážky, např. v přírodě (přes kameny, větvičky apod.)
 - štafetové běhy
 - rychlý běh
- **skoky**
 - skok z místa s doskokem na měkkou podložku
 - výskoky na překážku (rozběh, seskok)
 - přeskok pruhu
 - přeskok lavičky s dopadem na měkkou podložku
 - skok daleký s rozběhem
 - skok vysoký
- **hody míčkem a drobnými předměty v přírodě**
 - házení kaštanů, šišek (vrchní oblouk – pravá i levá paže)
 - házení různými předměty na cíl
 - házení míčkem a kutálení míčů
 - přehazování míčů a drobných předmětů
 - házení do naznačených terčů - hod míčkem na dálku
- **sportovní gymnastika a akrobatická cvičení**
 - změny postojů a poloh
 - převaly a kolébky na zádech
 - leh na zádech, vztyk bez pomoci rukou, opakovaně

- sed zkřížmo, vztyk bez pomoci rukou, opakovaně
- kotoul napřed ze stoje spojného, ze stoje rozkročného
- kotoul, obrat, druhý kotoul; dva kotouly za sebou
- stoj s oporou o lopatky a záloktí
- cvičení rovnováhy (ve stoji na jedné noze)
- **cvičení na nářadí**
- **cvičení na lavičkách**
 - chůze vpřed i vzad s obraty, přeběhy lavičky
 - cvičení v sedu rozkročmo na lavičce
 - sed rozkročmo – přitahování těla k lavičce (nohy napjaté)
 - vzpor dřepmo u lavičky (držíme se rukama), vzpor stojmo, střídání
 - lezení po lavičce ve vzporu dřepmo s uchopením lavičky ze stran
 - chůze po kladince lavičky s plněním drobných úkolů
- **šplh na tyči**
 - šplh s přírazem do přiměřené výšky podle individuálních předpokladů žáků
- **sportovní hry**
- **přípravné cviky**
 - přihrávky obouruč na místě (ve dvojicích, ve skupinách)
 - vrchní přihrávka jednoruč na místě i chůzi
 - chytání obouruč na místě
 - běh nebo chůze s házením míče o zem
 - míčové hry a pravidla
- **sáňkování a bobování** - dle sněhových podmínek
- **turistika**
 - ve spojení s dalšími vyučovacími předměty
 - dodržování bezpečnosti
 - jak postupovat v případě úrazu – zavolání pomoci
- **plavání - základní plavecká výuka**
 - hygiena plavání, adaptace na vodní prostředí, základní plavecké dovednosti, jeden plavecký způsob (plavecká technika), prvky sebezáchrany, bezpečnosti a dopomoci tonoucímu

D) Očekávané výstupy na konci 1. období

Žák

- spojuje pravidelnou každodenní pohybovou činnost se zdravím a využívá nabízené příležitosti
- zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení
- spolupracuje při jednoduchých týmových pohybových činnostech a soutěžích
- uplatňuje hlavní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech ve známých prostorech školy
- reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti a její organizaci
- adaptuje se na vodní prostředí, dodržuje hygienu plavání, zvládá v souladu s individuálními předpoklady základní plavecké dovednosti
- uplatňuje správné způsoby držení těla v různých polohách a pracovních činnostech; zaujímá správné základní cvičební polohy

- zvládá jednoduchá speciální cvičení související s vlastním oslabením

2. období

C) Učivo

4. ročník + 5. ročník

- **činnosti ovlivňující zdraví**
 - bezpečnost při pohybových činnostech – organizace a bezpečnost cvičebního prostoru, bezpečnost v šatnách a umyvárnách, bezpečná příprava a ukládání náradí, náčiní a pomůcek, první pomoc v podmínkách TV
 - vhodné a nevhodné prostředí pro TV
 - význam přípravy organismu před pohybovou činností
 - význam pohybu pro zdraví
 - bezpečný pohyb a chování ve známém i neznámém prostředí pro TV, dodržování pokynů týkajících se jejich bezpečnosti a ochrany zdraví
 - hygiena při TV, vhodný sportovní oděv a obuv
 - dodržování pořádku a čistoty při pobytu v tělocvičně, na hřišti, v přírodě
 - reakce na zranění, přivolání pomoci, lékaře
- **pořadová cvičení**
 - nástupy
 - hlášení
 - základní povely a postoje
 - společný pozdrav
- **rytmická cvičení a tanec**
 - rytmizovaný pohyb, nápodoba
 - tvořivé vyjádření rytmu a melodie pohybem
 - jednoduché tance
- **průpravná cvičení**
 - rozcvičky
 - příprava organismu pro různé pohybové činnosti
 - správné držení těla
 - rozvoj koordinace pohybů a zvyšování jejich úrovně
- **atletika**
 - běžecká abeceda
 - základní pojmy
 - běh střídavý s chůzí
 - nízký start, polovysoký start
 - rychlý běh
 - skok daleký s rozběhem
 - rozměření skoku
 - skok do výšky
 - hod kriketovým míčkem z rozběhu
 - vytrvalostní běh

- štafetový běh
- **gymnastika**
 - kotoul vpřed, vzad
 - průprava pro zvládnutí stoje na rukou
 - akrobacie
 - průpravná cvičení pro nácvik odrazu z můstku
 - přeskok dílů bedny (postupné zvyšování dílů)
 - cvičení s náčiním
 - cvičení na nářadí (hrazda, kladinka, lavičky)
- **pohybové hry**
 - netradiční pohybové hry s netradičními pomůckami
 - upevnění pravidel hry
 - průprava her
 - míčové hry
 - soutěživé hry - variace, obměny her
 - hry pro uklidnění
- **sportovní hry**
 - základní spolupráce při hře
 - organizace utkání, pravidla, výsledky, losování
 - průpravné sportovní hry
 - přihrávky, chytání, střelba, práce s a bez míče
- **zimní sporty** – dle podmínek
 - zásady hygieny a bezpečnosti
 - zásady pohybu v zimní krajině
- **turistika a pobyt v přírodě**
 - přesun do terénu a chování v dopravních prostředcích při přesunu, ochrana přírody
 - pohyb a cvičení v přírodě
 - orientace v přírodě
 - ochrana přírody
 - lékárnička a ošetření

D) Očekávané výstupy na konci 2. období

Žák

- podílí se na realizaci pravidelného pohybového režimu; uplatňuje kondičně zaměřené činnosti; projevuje přiměřenou samostatnost a vůli pro zlepšení úrovně své zdatnosti
- zařazuje do pohybového režimu korektivní cvičení, především v souvislosti s jednostrannou zátěží nebo vlastním svalovým oslabením
- zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti; vytváří varianty osvojených pohybových her
- uplatňuje pravidla hygieny a bezpečného chování v běžném sportovním prostředí; adekvátně reaguje v situaci úrazu spolužáka
- jednoduše zhodnotí kvalitu pohybové činnosti spolužáka a reaguje na pokyny k vlastnímu provedení pohybové činnosti

- jedná v duchu fair play: dodržuje pravidla her a soutěží, pozná a označí zjevné přestupky proti pravidlům a adekvátně na ně reaguje; respektuje při pohybových činnostech opačné pohlaví
- užívá při pohybové činnosti základní osvojované tělocvičné názvosloví; cvičí podle jednoduchého nákresu, popisu cvičení
- zorganizuje nenáročnou pohybovou činnost a soutěž na úrovni třídy
- změří základní pohybové výkony a porovná je s předchozími výsledky
- orientuje se v informačních zdrojích o pohybových aktivitách a sportovních akcích ve škole i v místě bydliště; samostatně získá potřebné informace
- adaptuje se na vodní prostředí, dodržuje hygienu plavání, zvládá v souladu s individuálními předpoklady plavecké dovednosti
- zvládá v souladu s individuálními předpoklady vybranou plaveckou techniku, prvky sebezáchrany a bezpečnosti
- zařazuje pravidelně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením v optimálním počtu opakování
- zvládá základní techniku speciálních cvičení; koriguje techniku cvičení podle pokynů učitele
- upozorní samostatně na činnosti (prostředí), které jsou v rozporu s jeho oslabením

2. stupeň

C) Učivo

- činnosti podporující pohybové učení
- tělovýchovné pojmy, povely, signály
- organizace prostoru a činnosti, výběr sportovní výzbroje a výstroje
- pravidla osvojovaných her, závodů, soutěží
- posuzování, měření a hodnocení pohybových činností
- činnosti ovlivňující zdraví
- význam pohybových aktivit pro zdraví
- kázeň a fair play přístup k ostatním účastníkům sportovní činnosti
- sebezpoznaní a sebehodnocení
- vytyčení reálných cílů, nepřeceňování se
- hygiena a bezpečnost při pohybových činnostech – v nestandardním prostředí, první pomoc při TV a sportu v různém prostředí a klimatických podmínkách, improvizované ošetření poranění a odsun raněného
- činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností
- vhodné prostorové a materiální vybavení
- postupné získávání pohybových dovedností a návyků
- gymnastika – akrobacie, přeskoky, cvičení na nářadí a s náčiním, rytmická cvičení
- atletika – skoky, hody, běhy a jejich kombinace
- pohybové hry se zaměřením na rychlost, vytrvalost, výbušnost
- sportovní hry – košíková, kopaná, florbal, odbíjená
- přežití v přírodě, orientace, přesun do terénu a uplatňování pravidel bezpečnosti silničního provozu v roli chodce a cyklisty, táboření, ochrana přírody, dokumentace z turistické akce

- bezpečnost pohybu v zimní krajině

6. ročník

- pohybové hry
- atletika
- pořadová cvičení, rozcvičky
- průpravné úpoly
- chování a bezpečnosti při TV, při sportovních soutěžích
- chování sportovce
- správná životospráva

7. ročník

- pohybové hry
- atletika
- gymnastika
- zimní sporty – dle podmínek
- pořadová cvičení
- průpravné úpoly
- chování a bezpečnosti při TV, při sportovních soutěžích
- chování sportovce
- správná životospráva

8. ročník

- pohybové hry
- atletika
- kondiční a relaxační cvičení
- pořadová cvičení
- průpravné úpoly
- chování a bezpečnosti při TV, při sportovních soutěžích
- chování sportovce
- správná životospráva

9. ročník

- pohybové hry
- atletika
- gymnastika
- pořadová cvičení
- průpravné úpoly
- strečingová a relaxační cvičení
- chování a bezpečnosti při TV, při sportovních soutěžích
- chování sportovce
- správná životospráva

D) Očekávané výstupy

Činnosti ovlivňující zdraví

Žák

- aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu, některé pohybové činnosti zařazuje pravidelně a s konkrétním účelem
- usiluje o zlepšení své tělesné zdatnosti; z nabídky zvolí vhodný rozvojový program
- samostatně se připraví před pohybovou činností a ukončí ji ve shodě s hlavní činností – zatěžovanými svaly
- odmítá drogy a jiné škodliviny jako neslučitelné se sportovní etikou a zdravím; upraví pohybovou aktivitu vzhledem k údajům o znečištění ovzduší
- uplatňuje vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost

Činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností

Žák

- zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech
- posoudí provedení osvojované pohybové činnosti, označí zjevné nedostatky a jejich možné příčiny

Činnosti podporující pohybové učení

Žák

- užívá osvojované názvosloví na úrovni cvičence, rozhodčího, diváka, čtenáře novin a časopisů, uživatele internetu
- naplňuje ve školních podmínkách základní olympijské myšlenky – čestné soupeření, pomoc handicapovaným, respekt k opačnému pohlaví, ochranu přírody při sportu
- dohodne se na spolupráci i jednoduché taktice vedoucí k úspěchu družstva a dodržuje ji
- rozlišuje a uplatňuje práva a povinnosti vyplývající z role hráče, rozhodčího, diváka, organizátora
- sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony, eviduje je a vyhodnotí
- zorganizuje samostatně i v týmu jednoduché turnaje, závody, turistické akce na úrovni školy; spolurozhoduje osvojované hry a soutěže
- zpracuje naměřená data a informace o pohybových aktivitách a podílí se na jejich prezentaci

Zdravotní tělesná výchova

- zařazuje pravidelně a samostatně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením, usiluje o jejich optimální provedení
- aktivně se vyhýbá činnostem, které jsou kontraindikací zdravotního oslabení

E) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Rozvoj schopností poznávání:

TV 6 - 9 – pohybové a psychomotorické hry

Sebepoznání a sebepojetí:

TV 6 - 9 – pohybové a psychomotorické hry

Seberegulace a sebeorganizace:

TV 6 - 9 – poznání vlastních limitů

Psychohygiena:

TV 6 - 9 – využívání pohybových činností pro pozitivní naladění

Komunikace:

TV 6 - 9 – komunikace při sportovních hrách

Kooperace a kompetice:

TV 6 - 9 – pohybové a sportovní hry

SPORTOVNÍ HRY

A) Cíle vzdělávací oblasti

- rozvíjení dovedností a činností, které si žáci osvojili v hodinách TV
- seznámení s různými sportovními hrami (kolektivní, individuální, brankové, síťové, pálkovací atd.)
- význam sportovních her
- poznání své role v družstvu
- hra v duchu „fair play“
- zvládnutí pravidel základních her, herních činností a kombinací uplatňovaných ve hře
- zvládnutí role a funkce rozhodčích, zapisovatelů, časoměřičů a koučů

B) Charakteristika výuky

Sportovní hry jsou ve své podstatě hrami kolektivními, které navozují celou řadu pocitů, příjemných zážitků, radosti z pohybu a zvládnutí složitějších herních kombinací. Sportovní hry vedou k vytváření a upevňování přátelství, pocitu sounáležitosti ke kolektivu a vzájemné pomoci. Podporují rozvoj morálních vlastností, v zápolení vedou k čistotě boje ve smyslu fair play. Prohra soupeře není důvodem k urážkám nebo k jeho podceňování.

Výběr sportovních her bude prováděn podle aktuálních podmínek a zájmu většiny žáků.

C) Učivo

- **basketbal**
 - driblink, střelba na koš, dvojtakt, různé druhy přihrávek na místě, za pohybu
 - základy herních systémů (útočný, obranný)
 - herní kombinace (útočné, obranné)

- herní činnosti jednotlivce, uvolňování s míčem, bez míče, clona
 - hra s upravenými pravidly – hra podle platných pravidel
- **házená**
 - individuální dovednosti jednotlivce, práce s míčem, driblink, trojtakt (odlišnost od basketbalu), střelba na branku z různých pozic
 - přihrávky na místě a za pohybu
 - základy herních systémů (útočný, obranný)
 - herní kombinace (útočné, obranné), herní činnosti jednotlivce, uvolňování bez míče a s míčem, akce hod' a běž, střelba z různých prostorů
 - hra brankáře, jeho herní činnosti a možnost zapojení do hry jako hráč v poli
 - hra podle pravidel
- **volejbal**
 - individuální dovednosti jednotlivce, odbíjení obouruč vrchem, obouruč spodem, jednoruč vrchem, jednoruč spodem, lob, smeč, podání
 - odbíjení ve dvojicích, trojicích, čtveřicích
 - odbíjení s vloženými akrobatickými prvky, odbíjení za pohybu
 - abeceda odbíjení
 - herní kombinace založené na příjmu podání, smeči a hry nahrávače
 - hra s upravenými pravidly, hra podle pravidel
- **fotbal**
 - herní kombinace (útočné, obranné), herní činnosti jednotlivce
 - obsazování soupeře a získávání míče
 - přihrávky, uvolňování se s míčem i bez míče
 - střelba
 - činnost brankáře
 - utkání
 - pravidla
 - rozhodování
- **vybíjená**
 - individuální dovednosti jednotlivce
 - přihrávky na místě a za pohybu
 - odbíjení
 - týmové i individuální formy

D) Očekávané výstupy

Basketbal

Žák

- zvládá individuální činnosti jednotlivce
- zvládá plnění funkcí na všech postech ve hře
- je platným hráčem svého družstva
- umí plnit roli rozhodčího, časoměřiče, umí zorganizovat turnaj

Házená

Žák

- zvládá individuální činnosti jednotlivce
- umí plnit funkce na všech postech v poli
- zvládá roli rozhodčího a organizaci hry
- je platným členem svého družstva

Volejbal

Žák

- zvládá individuální dovednosti jednotlivce
- zvládá role nahrávače i smečáře
- zvládá roli rozhodčího a zapisovatele

Fotbal

Žák

- zvládá individuální činnosti jednotlivce
- umí plnit funkce na všech postech v poli
- zvládá roli rozhodčího a organizaci hry
- je platným členem svého družstva

Vybíjená

Žák

- zvládá individuální dovednosti jednotlivce
- orientuje se v prostoru

E) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Hodnoty, postoje, praktická etika:

SH 6 – hry a soutěže v duchu „fair play“

VÝCHOVA KE ZDRAVÍ

Výchova ke zdraví učí žáky aktivně rozvíjet a chránit zdraví a být za ně odpovědný. Žáci si osvojují zásady zdravého životního stylu a jsou vedeni k jejich uplatňování ve svém životě. Rozšiřují si a prohlubují poznatky o sobě i vztazích mezi lidmi, partnerských vztazích, manželství a rodině, škole a společenství vrstevníků.

A) Cíle vzdělávací oblasti

- poznávání zdraví jako nejdůležitější životní hodnoty
- pochopení zdraví jako stavu tělesné, duševní a sociální pohody a usilování o vyrovnanost těchto složek v každodenním životě
- rozpoznávání základních situací ohrožujících tělesné a duševní zdraví (nemoc, úraz, osobní ohrožení, návykové látky, stres, hrozby sociálních sítí, špatné mezilidské vztahy) a k osvojování dovedností jim předcházet nebo je řešit
- upevňování způsobů jednání, která neohrožují zdraví vlastní, ani zdraví jiných lidí
- poznávání zdrojů informací o zdraví i sportu a osvojování způsobů, jak informace získávat, hodnotit a využívat
- pochopení tělesných, fyziologických a psychických změn spojených s dospíváním
- práce se zpracováním emocí, znalosti o relaxačních technikách
- utváření a upevňování základů odpovědného chování a rozhodování v otázkách partnerství a rodičovství
- získávání orientace v základní péči o děti, handicapované a nemocné
- získávání orientace v základní otázkách sexuality a uplatňování odpovědného sexuálního chování v souvislosti s ochranou zdraví, etikou, morálkou a vírou
- poznávání zdravotních a psychosociálních rizik návykových látek a osvojování způsobů jejich odmítání
- osvojení a procvičení způsobů bezpečného chování v různých, i krizových, situacích
- upevnění návyků poskytovat základní první pomoc

Společné postupy k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence komunikativní

- rozvíjíme komunikační techniky, aby byly v souladu s normami společenského života, etikou a morálkou
- vedeme žáky k aktivnímu naslouchání a reagování na informace
- rozvíjíme komunikační dovednosti k prosazení svého názoru

Kompetence sociální a personální

- prací ve dvojicích nebo skupinách posilujeme sociální postavení
- usilujeme o uvědomění své platné pozice v týmu
- rozvíjíme schopnost k zaujímání vlastních názorů, a nebát se, je říct nahlas

Kompetence digitální

- nabízíme využívání digitální technologie k vyhledávání informací a následného zpracování
- rozvíjíme kritické myšlení a kritický přístup k informacím

Kompetence občanské

- vštěpujeme zásady první pomoci v nebezpečných situacích
- učíme respektu vůči odlišnostem a tolerance k ní

- zaměřujeme se na práci s globálním, regionálním a multikulturním světem

Kompetence k řešení problémů

- rozvíjíme vzájemnou spolupráci žáků směřující k vyřešení problému
- učíme se kriticky přistupovat ke zdrojům informací
- rozvíjíme dovednosti ke zpracování různých učebních materiálů (práce s textem, práce s chybou atd.)

B) Charakteristika výuky

Výuka výchovy ke zdraví je na druhém stupni dotovaná jednou hodinou týdně v 6., 7., a 9. ročníku. Ve výuce se upřednostňuje převážně práce ve dvojicích či skupinách před frontální výukou. Spoluprací mezi žáky se snažíme rozvíjet pozitivní klima třídy a schopnost diskutovat o problémech, umět vyjádřit svůj názor a respektovat názor druhého. Výukové metody volíme s ohledem na dané téma, schopnosti a dovednosti žáků. Pozornost věnujeme práci s textem, s cílem podpoření čtenářské gramotnosti. Učivo je probíráno spirálově v návaznosti na předešlé ročníky.

C) Učivo

6., 7. a 9. ročník

- **Život kolem nás**
 - rodina, komunikace
 - kvalitní mezilidské vztahy
- **Moje osobnost**
 - „poznávám sám/a sebe“
 - duševní zdraví, psychohygiena
- **Bezpečí**
 - šikana, krizové situace a jejich řešení s co nejmenším dopadem
 - mimořádné události, zásady první pomoci
 - násilí ve společnosti
- **Zdraví**
 - režim dne, přínos pohybu, biorytmy těla, spánek
 - riziko nadužívání digitálních technologií
 - preventivní prohlídky
- **Zdravá strava**
 - základy zdravého stravování
- **Prevence zneužívání návykových látek**
 - životní hodnoty, wellbeing
 - návykové látky, druhy, dopady užívání drog, drogy ve sportu, prevence
 - gamblersství
- **Sexuální výchova**
 - puberta, tělesné změny
 - milostné vztahy, sex, ochrana před početím
 - těhotenství, vývoj plodu
 - patologické společenské jevy

D) Očekávané výstupy

Žák

- respektuje přijatá pravidla soužití mezi spolužáky i jinými vrstevníky a přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů v komunitě
- vysvětlí role členů komunity (rodiny, třídy, spolku) a uvede příklady pozitivního a negativního vlivu na kvalitu sociálního klimatu (vrstevnická komunita, rodinné prostředí) z hlediska prospěšnosti zdraví
- vysvětlí na příkladech přímé souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím; vysvětlí vztah mezi uspokojováním základních lidských potřeb a hodnotou zdraví
- posoudí různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých a vyvozuje z nich osobní odpovědnost ve prospěch aktivní podpory zdraví
- usiluje v rámci svých možností a zkušeností o aktivní podporu zdraví
- vyjádří vlastní názor k problematice zdraví a diskutuje o něm v kruhu vrstevníků, rodiny i v nejbližším okolí
- dává do souvislostí složení stravy a způsob stravování s rozvojem civilizačních nemocí a v rámci svých možností uplatňuje zdravé stravovací návyky
- uplatňuje osvojené preventivní způsoby rozhodování, chování a jednání v souvislosti s běžnými, přenosnými, civilizačními a jinými chorobami; svěří se se zdravotním problémem a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc
- projevuje odpovědný vztah k sobě samému, k vlastnímu dospívání a pravidlům zdravého životního stylu; dobrovolně se podílí na programech podpory zdraví v rámci školy a obce
- samostatně využívá osvojené kompenzační a relaxační techniky a sociální dovednosti k regeneraci organismu, překonávání únavy a předcházení stresovým situacím
- respektuje změny v období dospívání, vhodně na ně reaguje; kultivovaně se chová k opačnému pohlaví
- respektuje význam sexuality v souvislosti se zdravím, etikou, morálkou a pozitivními životními cíli; chápe význam zdrženlivosti v dospívání a odpovědného sexuálního chování
- uvádí do souvislostí zdravotní a psychosociální rizika spojená se zneužíváním návykových látek a životní perspektivu mladého člověka; uplatňuje osvojené sociální dovednosti a modely chování při kontaktu se sociálně patologickými jevy ve škole i mimo ni; v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc sobě nebo druhým
- vyhodnotí na základě svých znalostí a zkušeností možný manipulativní vliv vrstevníků, médií, sekt; uplatňuje osvojené dovednosti komunikační obrany proti manipulaci a agresi
- projevuje odpovědné chování v rizikových situacích silniční a železniční dopravy; aktivně předchází situacím ohrožení zdraví a osobního bezpečí; v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc
- uplatňuje adekvátní způsoby chování a ochrany v modelových situacích ohrožení, nebezpečí i mimořádných událostí

E) Průřezové témata

Osobnostní a sociální výchova

Sebepoznání a sebepojetí:

VkZ 6 – žebříček hodnot

VkZ 9 – zásady poskytování první pomoci

Psychohygiena:

VkZ 6 - 9 – životní hodnoty, wellbeing

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Objevujeme Evropu a svět:

VkZ 9 — národní jídla evropských zemí

Environmetální výchova

Základní podmínky života:

VkZ 6 – člověk jako nedílná součást přírody

5.10 Člověk a svět práce

Vzdělávací oblast je realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu Pracovní činnosti. Časové vymezení předmětu vychází z učebního plánu.

PRACOVNÍ ČINNOSTI

1. stupeň

1. období

A) Cíle vzdělávací oblasti

- rozvíjet jemnou motoriku žáků a jejich manuální zručnost
- vytvářet při praktických činnostech s různými materiály základní pracovní dovednosti a návyky
- všechny pracovní praktické činnosti žáků pomáhají rozvoji jejich rozumové činnosti, rozšiřují jejich obzor
- vést žáky k dovednosti rozlišovat materiály, uvažovat o různých možnostech opracovávání materiálů a všimnout si jejich vlastností
- umět rozlišovat jednoduché pracovní nástroje, poznat k čemu slouží a naučit se s nimi bezpečně zacházet a volit pro určitou pracovní činnost vhodný pracovní nástroj
- postupně vytvářet pozitivní vztah žáků k práci
- praktické činnosti s různým materiálem a nástroji pomáhají zpřesňovat představy žáků o věcech a jevech okolního světa
- učit žáky, aby při práci uvažovali, aby věděli, co chtějí dělat a připravili si všechno, co budou k práci potřebovat, učit žáky individuálně zodpovídat za kvalitu své práce
- získávat aktivní vztah k ochraně životního prostředí a utvářet počáteční vědomí o individuálních možnostech každého člověka při řešení ekologických problémů
- dát prostor žakovským nápadům pro praktické práce a tvůrčí činnosti

B) Charakteristika výuky

Při Pracovních činnostech na prvním stupni probíhá výuka společně, žáci nejsou rozděleni na děvčata a chlapce. Práce je individualizovaná nebo se pracuje ve skupinách. Důsledně se přitom dbá na bezpečnost žáků. Pracovní činnosti v 1. období základního vzdělávání jsou vyučovacím předmětem s úzkými vazbami na ostatní předměty. Výuka komplexním způsobem přispívá k rozvoji žáků. Rozvíjí jejich motorické schopnosti, manuální dovednosti a pracovní návyky. Žáci se učí spolupracovat, organizovat svou práci i práci spolužáků, pracovat v týmu. Žák se učí základům technologické kázně, bezpečnosti práce, organizaci práce a prostředí.

V průběhu pracovních činností v 1. – 3. ročníku jsou uváděny jen základní informace o materiálech, pomůckách a nářadí.

Při práci s drobným materiálem učíme žáky stříhat, ohýbat, spojovat, výtvarně ztvárňovat – dávat výrobkům pěkný vzhled. To podporuje dětskou představivost a obrazotvornost.

Při práci s papírem učíme žáky poznávat vlastnosti a druhy papíru, naučíme je správně držet nůžky, stříhat celou délkou ostří nůžek i části ostří. Učíme je poznávat z čeho nůžky jsou a jaké mají vlastnosti a jak se s nimi bezpečně zachází.

Při modelování žáci poznávají vlastnosti modelovací hmoty, vytvářejí z ní jednoduché předměty, zvířata i postavy a to většinou podle jejich vlastních představ. Modelování lze vhodně využívat při skupinové práci na určité téma, často ve spojení s ostatními vyučovacími předměty. Žáci se pak musí mezi sebou dohodnout na společném řešení a práci si mezi sebou rozdělit. Uplatňuje se zde spolupráce a komunikace.

Nezanedbatelný je přínos vyučovacího předmětu pro uplatňování výchovy žáků ke zdraví a jejich bezpečnosti. Charakter předmětu umožňuje nenásilné zařazování výchovy k ochraně přírody a vytváření základů pro ekologické cítění žáků.

Při pracovních činnostech se žáci učí

- organizaci pracovního prostředí a vlastní činnosti – rozdávat, uspořádat své pracovní místo, sbírat, ukládat, udržovat své náčiní i místo v pořádku
- pracovní kázní – být pozorný a opatrný, vědět co dělat, aby byla určitá pracovní činnost dostatečně bezpečná pro žáka samotného i pro spolužáky, dodržovat též hygienická pravidla, dbát na správné držení těla při činnostech a správné uchopení pracovního náčiní, při jeho správném výběru
- uvědomovat si, význam vlastní činnosti, práce jako takové, umět o své činnosti povědět druhým

Dbáme na to, aby byly praktické činnosti spojovány s rozvojem poznání a řeči.

V tematických celcích převládá široké spektrum praktických činností, kterými se mohou žáci v průběhu vyučování zabývat. Je zcela na vyučujícím učiteli a jeho pedagogických záměrech, jak tematické celky do výuky zařadí, zda se bude k některým okruhům v průběhu roku vracet, jak na ně bude v následujícím ročníku navazovat.

Při realizaci praktických činností v jednotlivých ročnících je třeba uvažovat o míře integrace praktických činností s obsahem dalších vyučovacích předmětů, např. Prvoukou, Výtvarnou výchovou, Matematikou, Českým jazykem.

Praktické činnosti jsou v 1. období základního vzdělávání základem všech tematických celků. V jejich průběhu jsou uváděny jen základní informace o materiálech, pomůckách a nářadí, a to jako nezbytné poznatky s ohledem na jejich použití. Žák také u každé práce dostává poučení o bezpečnosti při zacházení s nářadím a ochraně zdraví při určité pracovní činnosti.

C) Učivo

1. ročník

Práce s papírem

- základní vlastnosti papíru a lepidla
- držení nůžek, z čeho nůžky jsou a jaké jsou pro děti bezpečné
- různé techniky - překládání, rýhování, utržení pruhu papíru, vytrhávání, skládání, vystřihování, nalepování
- příklady výrobků vzniklých skládáním – varhánky, obálka na pomůcky, šipka, čepice, kelímek, loďka aj.
- vystřihovánky předtištěné např. oblékání panenek, připravené vystřihovánky staršími žáky, vystřihování tvarů pro činnosti v M (přípravná početní cvičení)
- pomůcky pro výuku M, ČJ, Prvouky – kartičky, kapsáře, geometrické tvary

- stříhání a slepování – ozdoby, květy, kombinované techniky ve spojení s VV
- nalepování vystřižených tvarů – vytváření obrázků k vyprávěnému nebo čtenému příběhu

Modelování

- seznámení se s vlastnostmi plastelíny, moduritu
- zacházení s uvedenými modelovacími materiály, jak s nimi pracovat, co k tomu potřebujeme
- technika práce: válení v dlaních, v prstech, na podložce, roztlačování v dlaních a na podložce, přidávání a ubírání hmoty, vytahování, modelování
- příklady výrobků - předměty jednoduchých tvarů, o kterých se učíme v M, ČJ a Prvouce, figurky zvířat a lidí podle čtených nebo vyprávěných příběhů, též podle fantazie žáků, motivace k modelování, dárky pro své blízké

Práce s drobným materiálem

- výroba různých drobných předmětů a dárek z přírodního materiálu jako jsou žaludy, kaštiny, šišky, šípky, jeřabiny, kousky slámy, listy, koření apod.
- výroba různých drobných předmětů např. ze špejlí, dřívěk od nanuků, krabičky, korkové zátky
- výrobky s použitím nůžek, nože, jehly, bavlnky
- techniky práce - propichování, navlékání, spojování, svazování
- korále, figurky, zvířata, ozdoby

Pracovní činnosti se stavebnicemi

- stavby podle předlohy z kostek
- stavby podle fantazie žáků (práce individuální i skupinová)
- sestavování obrázků podle předlohy, sestavování modelů věcí – montáže podle předloh
- vystavování prací
- demontáže

Péče o květiny

- zalévání
- pěstování (např. hrách, fazole)

2. a 3. ročník

Práce s papírem a kartonem

- vlastnosti papíru, kartonu, lepidla (tloušťka, barva, tvrdost, savost)
- pojmenovávání druhů papíru - balicí, novinový, kancelářský, kreslicí
- práce s nůžkami, nožem, lepidlem, kolíčky
- překládání, ořezávání, přestřihování, vytrhávání, skládání, slepování, nalepování papíru na karton, odměřování
- vytrhávané ubrousky a ozdoba různých věcí, např. květináče
- jednoduché předměty a pomůcky do vyučování, např. geometrické tvary
- podložky z propletených proužků, záložky do knih aj.
- výrobky vzniklé skládáním papíru, loďky, parník, čepice aj.

- ozdoby na vánoční stromeček, např. řetězy, košíčky, srdíčka

Práce s modelovací hmotou

- modelovací hlína, plastelína, modurit, těsto
- práce se špachtlí, nožem
- hnětení, válení, ubírání, spojování, vaření, sušení
- poznávání vlastností tvárnost, tvrdost
- příklady výrobků - ovoce, zelenina, ptáci, zvířata
- geometrická tělesa, geometrické tvary
- bezpečné zacházení s ostrými předměty

Práce s drobným materiálem

- provázky, sláma, přírodniny (semínka, listy, šišky, plody, větvičky aj.), špejle, drátky, korek, krabičky, papír, karton
- práce s různými nástroji a materiály - nůžky, nůž, tupá jehla, bavlnka, lepidlo, zavírací špendlíky
- propichování, spojování, ohýbání, stříhání, nalepování, slepování, lisování, skládání do tvarů
- seznamování se s nástroji a pomůckami, s účelem jejich použití
- ozdoby
- zdobení různých předmětů, lakování, práce s drátkem a lepidlem
- zásady pro bezpečnost při činnostech s ostrými předměty

Práce montážní a demontážní

- různé druhy stavebnic – seznámení se s návodem pro práci s nimi a předlohami pro stavby a konstrukce
- vytváření plošných a prostorových kompozic ze stavebnicových prvků a volného materiálu podle předloh i podle fantazie žáků
- stavebnice se spojovacími prvky a díly – konstrukční činnosti
- sestavování jednoduchých pohyblivých modelů podle předlohy i podle představy žáků – montáž a demontáž, urovňování dílů stavebnice k dalšímu použití
- osvojování si správných pracovních dovedností a návyků při organizaci, rozmyšlení si své vlastní činnosti, zachovávání bezpečnosti a hygieny při činnostech

Práce s textilem

- textilie bavlněné, lněné, vlněné, hedvábné, z umělých vláken – jejich rozlišování
- nitě, bavlnky, šňůrky, stužky, poutka, knoflíky
- navlečení přiměřeně dlouhé nitě, uzlík, šití stehem předním a zadním, prošívání, stříhání, sešívání předním a zadním stehem
- sešití kousku látek k sobě – jednoduchý výrobek, oprava oděvu – přišití knoflíku nebo poutka aj.
- dodržování pravidel bezpečnosti a hygieny práce

Lidové zvyky, tradice a řemesla

- lidové zvyky a tradice, lidová řemesla - poznávání na základě přímých ukázek nebo videa
- ukázky drhání, batikování, modrotisk, výroba vizovického pečiva, ozdoba kraslic, práce se slámou, vyřezávání apod.
- materiál, nástroje a pomůcky volíme podle charakteru vytvářeného výrobku a zvolené techniky zpracování
- jednoduchá ozdoba, šperk, svícen, vánoční ozdoba apod.

Pěstitelské práce

- na podzim a v zimě – ošetřování pokojových rostlin
- na jaře v učebně - pěstování květin v květináči
- květina pro maminku (předpěstování v papírových květináčích nebo v kelímcích), přesazování do květináče, který si žáci ozdobili.
- pozorování klíčení semen – např. fazole, hrách, řeřicha, obilí
- práce na zahradě – sázení, zalévání, kypření půdy, pletí

Příprava pokrmů

- základní vybavení kuchyně
- jednoduchá úprava stolu

D) Očekávané výstupy na konci 1. období

Práce s drobným materiálem

Žák

- vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů
- pracuje podle slovního návodu a předlohy

Konstrukční činnosti

Žák

- zvládá elementární dovednosti a činnosti při práci se stavebnicemi

Pěstitelské práce

Žák

- provádí pozorování přírody, zaznamená a zhodnotí výsledky pozorování
- pečuje o nenáročné rostliny

Příprava pokrmů

Žák

- připraví tabuli pro jednoduché stolování
- chová se vhodně při stolování

E) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Rozvoj schopností poznávání:

PČ 1 – rozvoj smyslového vnímání – barvy, tvary, materiál

Kreativita:

PČ 1 – modelování – rozvoj dětské fantazie, pružnosti nápadů, tvořivosti

Environmentální výchova

Vztah člověka k prostředí:

PČ 1 – práce s přírodninami

2. období

A) Cíle vzdělávací oblasti

- rozvíjet pozitivní vztah k práci a k odpovědnosti za kvalitu své práce
- postupně vést k odpovědnosti za kvalitu společných výsledků práce
- získat pracovní dovednosti a návyky z různých oblastí, při práci s běžným i netradičním materiálem
- osvojení si plánování práce a používání vhodných pomůcek, nástrojů a nářadí
- vytvářet si aktivní vztah k tvorbě a ochraně životního prostředí
- využití odpadového materiálu
- rozvoj fantazie, představivosti, motorických i tvořivých schopností a dovedností
- osvojení si zásady bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, hygieny práce

B) Charakteristika výuky

Jednotlivé tematické okruhy jsou určeny pro všechny žáky. Práci mohou vykonávat individuálně, ve dvojicích nebo skupinách při dodržování bezpečnosti. Výuka podporuje rozmanitost a směřuje k rozvoji individuálních schopností dětí a pozitivního vztahu k práci. Při práci vytváříme návyky organizace a plánování práce.

Učíme žáky rozlišovat přírodní a technické materiály. Žáci poznávají a porovnávají různé druhy materiálů a jejich vlastnosti. Při realizaci pěstitelských prací pečují o nenáročné rostliny, vedou pěstitelské pokusy a pozorování. Získávají základní orientaci ve vybavení kuchyně, připravě jednoduchých pokrmů a výběru potravin.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

4. ročník + 5.ročník

Práce s papírem a kartonem

- rozlišování a pojmenování druhů papíru
- druhy kartonu (plný karton, třívrstvý, běžná vlnitá lepenka)
- tvarovatelnost kartonu, lepenky a obsah lepidla v kartonu
- práce s různými pomůckami - nůžky, nože, řezáky, lepidlo, sponky, kolíčky, děrovačka, raznice, sešivačka
- lepení, stříhání, řezání, vytrhávání, odměřování, namáčení, sušení, tvarování
- geometrické tvary a jejich sestavování v obrazce
- výrobky z proužků, proplétání tvarů
- vánoční ozdoby a dekorace
- využití symetrie
- obkreslování podle šablon, vystřihovánky
- výrobky vzniklé z krabic, krabiček a vlnité lepenky

Práce s modelovací hmotou

- plastelína, modelovací hlína, modurit, těsto, vosk
- podložka, špachtle, modelovací očko, drát, nůž, nůžky
- válení, hnětení, stlačování, vaření, ohýbání, přidávání, ubírání, sušení
- poznávání materiálů, vlastností - tvárnost, tvrdost, soudržnost
- vhodný způsob použití nástrojů a pomůcek

- uplatňování požadavků bezpečnosti a hygieny práce

Práce s drobným materiálem

- jednoduché pracovní operace a postupy, organizace práce
- určování vlastností materiálu - povrch, tvrdost, tvar, barva
- organizace a plánování práce
- přírodniny, dřívka, špejle, drátky, hadříky, krabičky, kousky kartonu
- sláma, listy, korek, šišky, větvičky, semena, plody
- navlékání, propichování, stříhání, ohýbání, spojování, svazování

Konstrukční činnosti

- různé druhy stavebnic
- využití návodů a předloh
- sestavování modelů podle své fantazie nebo podle předlohy
- montáž a demontáž modelů
- poznávání vlastností stavebnicových prvků a dílů, porovnávání a funkční využití
- vytváření prostorových i plošných modelů

Práce s textilem

- rozlišování textilií, druhy látek (bavlněné, lněné, hedvábné)
- poznávání a rozlišování rubu a líce tkaniny
- využívání materiálu - textilie různého druhu, nitě, háčky, knoflíky, šňůrky, mašle, stužky, bavlnky, vata
- odměřování, navlékání, šití, sešívání, přišívání, lemování, látání
- vánoční a velikonoční dekorace

Příprava pokrmů

- základní vybavení kuchyně
- dodržování pravidel správného stolování a správného společenského chování
- udržování čistoty pracovních ploch a pořádku
- ovocné a zeleninové saláty
- jednohubky, obložené chlebíčky
- jednoduché těsto (litý perník)
- plněné toasty
- základy při poskytování první pomoci
- dodržování bezpečnosti práce

Lidové zvyky

- ukázky tradičních výrobků, videa, exkurze

Pěstitelské práce

- péče o pokojové rostliny
- jednoduchá úprava a vazba květin (využití i sušených květin)
- pozorování a pokusy
- klíčení semen
- exkurze do zahradnictví, květinářství
- řízkové a listové rozmnožování rostlin
- vytvoření jednoduchých herbářů

D) Očekávané výstupy na konci 2. období

Práce s drobným materiálem

Žák

- vytváří přiměřenými pracovními operacemi a postupy na základě své představivosti různé výrobky z daného materiálu
- využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem prvky lidových tradic
- volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu
- udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu

Konstrukční činnosti

Žák

- provádí při práci se stavebnicemi jednoduchou montáž a demontáž
- pracuje podle slovního návodu, předlohy, jednoduchého náčrtu
- dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu

Pěstitelské práce

Žák

- provádí jednoduché pěstitelské činnosti, samostatně vede pěstitelské pokusy a pozorování
- ošetřuje a pěstuje podle daných zásad pokojové i jiné rostliny
- volí podle druhu pěstitelských činností správné pomůcky, nástroje a náčiní
- dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu

Příprava pokrmů

Žák

- orientuje se v základním vybavení kuchyně
- připraví samostatně jednoduchý pokrm
- dodržuje pravidla správného stolování a společenského chování
- udržuje pořádek a čistotu pracovních ploch, dodržuje základy hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc i při úrazu v kuchyni

E) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Hodnoty, postoje, praktická etika:

PČ 4, 5 - při skupinové práci se žáci učí spolupráci, kooperaci a pozitivní závislosti ve skupině, budují si k sobě vztah porozumění a vzájemné pomoci

2. stupeň

Učivo tohoto předmětu je rozděleno do jednotlivých ročníků, ale v případě nízkého počtu žáků v jednotlivých ročnících, může učitel vybrat a sestavit ve shodě se svými pedagogickými záměry a podmínkami školy z konkrétních témat souvislý program vzdělávání. Obsah učiva musí být zachován.

A) Cíle vzdělávací oblasti

Vzdělávání v této vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků.

Kompetence k učení

- vést žáky k zodpovědnosti za své vzdělávání, umožnit žákům osvojit si strategii učení a motivovat je pro celoživotní učení

Kompetence k řešení problémů

- podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů

Kompetence komunikativní

- vést žáky k otevřené, všestranné a účinné komunikaci

Kompetence sociální a personální

- rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat, pracovat v týmu, respektovat a hodnotit práci vlastní i druhých

Kompetence občanské

- vychovávat žáky k plnění svých povinností, uplatňující svá práva a respektující práva druhých, jako osobnosti zodpovědné za své životní prostředí

Kompetence pracovní

- vést žáky k pozitivnímu vztahu k práci, naučit žáky používat při práci vhodné materiály, nástroje a technologie
- naučit žáky chránit své zdraví při práci
- pomoci žákům při volbě jejich budoucího povolání

Kompetence digitální

- vést žáky, aby využívali digitální technologie k tomu, aby si usnadnili práci, zautomatizovali rutinní činnosti, zefektivnili či zjednodušili své pracovní postupy a zkvalitnili výsledky své práce

B) Charakteristika výuky

Vzdělávací obsah je realizován v průběhu celého základního vzdělávání. Pracovní činnosti jsou vyučovány ve skupinách - zvlášť dívky a zvlášť chlapci. Jednotlivé tematické okruhy jsou však určeny všem žákům, tedy chlapcům i dívkám bez rozdílu.

Vzdělávací oblast se zaměřuje na praktické dovednosti a návyky a doplňuje celé základní vzdělání o důležitou složku, nezbytnou pro uplatnění člověka v dalším životě a ve společnosti. Koncepce vzdělávání vychází z konkrétních životních situací, v nichž žáci přicházejí do přímého kontaktu s lidskou činností a technikou v jejich rozmanitých podobách a v širších souvislostech.

Žáci pracují ve skupinách – týmech, střídají jednotlivé činnosti, řeší problémové úkoly. Učí se pracovat s různými materiály a osvojují si základní pracovní dovednosti a návyky. Učí se plánovat, organizovat a hodnotit pracovní činnosti samostatně i v týmu.

Ve všech tematických okruzích jsou žáci soustavně vedeni k dodržování zásad bezpečnosti a hygieny při práci.

V závislosti na věku žáka se postupně buduje systém, který žákům poskytuje důležité informace ze sféry výkonu práce a pomáhá jim při odpovědném rozhodování o dalším profesním zaměření.

Během pracovních činností se také snažíme žáky zapojovat do zvelebování vnitřního a vnějšího prostředí školy.

C) Učivo

6. ročník

Práce s technickými materiály

- vlastnosti materiálu, užití v praxi (dřevo, kov, plasty, kompozity)
- pracovní pomůcky, nářadí a nástroje pro ruční opracování
- jednoduché pracovní operace a postupy

Pěstitelské práce, chovatelství

- základní podmínky pro pěstování – půda a její zpracování, výživa rostlin, ochrana rostlin a půdy
- zelenina – osivo, sadba, výpěstky, podmínky a zásady pěstování; pěstování vybraných druhů zeleniny
- okrasné rostliny – základy ošetřování pokojových květín, pěstování vybraných okrasných dřevin a květín
- ovocné rostliny – druhy ovocných rostlin, způsob pěstování, uskladnění a zpracování
- léčivé rostliny, koření – pěstování vybrané rostliny; rostliny a zdraví člověka; léčivé účinky rostlin, rostliny jedovaté; rostliny jako drogy a jejich zneužívání; alergie
- chovatelství – chov zvířat v domácnosti, podmínky chovu, hygiena a bezpečnost chovu; kontakt se známými a neznámými zvířaty

Design a konstruování

- stavebnice (konstrukční, elektrotechnické, elektronické), sestavování modelů, tvorba konstrukčních prvků, montáž a demontáž

Využití digitálních technologií

- digitální, informační a komunikační technologie

Příprava pokrmů

- kuchyně – základní vybavení, udržování pořádku a čistoty, bezpečnost a hygiena provozu
- potraviny – výběr, nákup, skladování, skupiny potravin, sestavování jídelníčku
- příprava pokrmů – úprava pokrmů za studena, základní způsoby tepelné úpravy, základní postupy při přípravě pokrmů a nápojů
- úprava stolu a stolování – jednoduché prostírání, obsluha a chování u stolu, slavnostní stolování v rodině, zdobné prvky a květiny na stole

7. ročník

Příprava pokrmů

- příprava pokrmů – úprava pokrmů za studena, základní způsoby tepelné úpravy, základní postupy při přípravě pokrmů a nápojů

Práce s technickými materiály

- vlastnosti materiálu, užití v praxi (dřevo, kov, plasty, kompozity)
- pracovní pomůcky, nářadí a nástroje pro ruční opracování
- jednoduché pracovní operace a postupy
- jednoduché technické náčrty a výkresy

Design a konstruování

- stavebnice (konstrukční, elektrotechnické, elektronické), sestavování modelů, tvorba konstrukčních prvků, montáž a demontáž

Využití digitálních technologií

- digitální, informační a komunikační technologie

8. ročník

Provoz a údržba domácnosti

- finance, provoz a údržba domácnosti - rozpočet, příjmy, výdaje, platby, úspory; hotovostní a bezhotovostní platební styk, ekonomika domácnosti
- údržba oděvů a textilií
- úklid domácnosti, postupy, prostředky a jejich dopad na životní prostředí
- odpad a jeho ekologická likvidace
- spotřebiče v domácnosti
- elektrotechnika v domácnosti – funkce, ovládání, ochrana, údržba, bezpečnost a ekonomika provozu, nebezpečí úrazu elektrickým proudem

Práce s laboratorní technikou

- základní laboratorní postupy a metody
- základní laboratorní přístroje, zařízení a pomůcky

Využití digitálních technologií

- digitální technika – počítač a periferní zařízení, digitální fotoaparát, videokamera, CD a DVD přehrávače, e-kniha, mobilní telefony a další
- digitální technologie – bezdrátové technologie, navigační technologie
- počítačové programy pro zpracovávání hlasových a grafických informací
- mobilní služby – operátoři, tarify
- úloha techniky v životě člověka, zneužití techniky, technika a životní prostředí, technika a volný čas

Design a konstruování

- stavebnice (konstrukční, elektrotechnické, elektronické), sestavování modelů, tvorba konstrukčních prvků, montáž a demontáž

Práce s technickými materiály

- vlastnosti materiálu, užití v praxi (dřevo, kov, plasty, kompozity)
- pracovní pomůcky, nářadí a nástroje pro ruční opracování
- jednoduché pracovní operace a postupy

Příprava pokrmů

- příprava pokrmů – úprava pokrmů za studena, základní způsoby tepelné úpravy, základní postupy při přípravě pokrmů a nápojů

9. ročník

Design a konstruování

- stavebnice (konstrukční, elektrotechnické, elektronické), sestavování modelů, tvorba konstrukčních prvků, montáž a demontáž
- návod, předloha, náčrt, plán, schéma, jednoduchý program

Práce s technickými materiály

- vlastnosti materiálu, užití v praxi (dřevo, kov, plasty, kompozity)
- pracovní pomůcky, nářadí a nástroje pro ruční opracování
- jednoduché pracovní operace a postupy
- organizace práce, důležité technologické postupy
- technické náčrty a výkresy, technické informace, návody
- úloha techniky v životě člověka, zneužití techniky, technika a životní prostředí, technika a volný čas
- tradice a řemesla

Svět práce

- trh práce – povolání lidí, druhy pracovišť, pracovních prostředků, pracovních objektů, charakter a druhy pracovních činností; požadavky kvalifikační, zdravotní a osobnostní; rovnost příležitostí na trhu práce
- volba profesní orientace – základní principy, sebepoznávání: osobní zájmy a cíle, tělesný a zdravotní stav, osobní vlastnosti a schopnosti, sebehodnocení, vlivy na volbu

profesní orientace, informační základna pro volbu povolání, práce s profesními informacemi a využívání poradenských služeb

- možnosti vzdělávání – náplň učebních a studijních oborů, přijímací řízení, informace a poradenské služby
- zaměstnání – pracovní příležitosti v obci (regionu), způsoby hledání zaměstnání, psaní životopisu, pohovor u zaměstnavatele, problémy nezaměstnanosti, úřady práce, práva a povinnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů
- podnikání – druhy a struktura organizací, nejčastější formy podnikání, drobné a soukromé podnikání

Využití digitálních technologií

- digitální, informační a komunikační technologie

D) Očekávané výstupy

Práce s technickými materiály

Žák

- provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň
- řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí
- organizuje a plánuje svoji pracovní činnost
- užívá technickou dokumentaci, připraví si vlastní jednoduchý náčrt výrobku
- dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu

Design a konstruování

Žák

- sestaví podle návodu, náčrtu, plánu, jednoduchého programu daný model
- navrhne a sestaví jednoduché konstrukční prvky a ověří a porovná jejich funkčnost, nosnost, stabilitu aj.
- provádí montáž, demontáž a údržbu jednoduchých předmětů a zařízení
- dodržuje zásady bezpečnosti a hygieny práce a bezpečnostní předpisy; poskytne první pomoc při úrazu

Pěstitelské práce, chovatelství

Žák

- volí vhodné pracovní postupy při pěstování vybraných rostlin
- pěstuje a využívá květiny pro výzdobu
- používá vhodné pracovní pomůcky a provádí jejich údržbu
- prokáže základní znalost chovu drobných zvířat a zásad bezpečného kontaktu se zvířaty
- dodržuje technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu, včetně úrazu způsobeného zvířaty

Provoz a údržba domácnosti

Žák

- provádí jednoduché operace platebního styku a domácího účetnictví
- ovládá jednoduché pracovní postupy při základních činnostech v domácnosti
- a orientuje se v návodech k obsluze běžných domácích spotřebičů
- správně zachází s pomůckami, nástroji, nářadím a zařízením včetně údržby
- provádí drobnou domácí údržbu
- dodržuje základní hygienická a bezpečnostní pravidla a předpisy a poskytne

Příprava pokrmů

Žák

- používá základní kuchyňský inventář a bezpečně obsluhuje základní spotřebiče
- připraví jednoduché pokrmy v souladu se zásadami zdravé výživy
- dodržuje základní principy stolování, společenského chování a obsluhy u stolu ve společnosti
- dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazech v kuchyni

Práce s laboratorní technikou

Žák

- vybere a prakticky využívá vhodné pracovní postupy, přístroje, zařízení a pomůcky pro konání konkrétních pozorování, měření a experimentů
- zpracuje protokol o cíli, průběhu a výsledcích své experimentální práce a zformuluje v něm závěry, k nimž dospěl
- vyhledá v dostupných informačních zdrojích všechny podklady, jež mu co nejlépe pomohou provést danou experimentální práci
- dodržuje pravidla bezpečné práce a ochrany životního prostředí při experimentální práci
- poskytne první pomoc při úrazu v laboratoři

Využití digitálních technologií

Žák

- ovládá základní funkce digitální techniky; diagnostikuje a odstraňuje základní problémy při provozu digitální techniky
- propojuje vzájemně jednotlivá digitální zařízení
- pracuje uživatelským způsobem s mobilními technologiemi – cestování, obchod, vzdělávání, zábava
- ošetřuje digitální techniku a chrání ji před poškozením
- dodržuje základní hygienická a bezpečnostní pravidla a předpisy při práci s digitální technikou a poskytne první pomoc při úrazu

Svět práce

Žák

- orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí

- posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání a profesní přípravy
- využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání
- prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce

E) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Kreativita:

PČ 6 - 9 – výrobky z různých druhů materiálů – originální řešení

Kooperace a kompetice:

PČ 6 - 9 – skupinová práce na školním pozemku nebo v žákovské kuchyni, dovednost odstoupit od vlastního nápadu – rozvoj sociálních dovedností pro kooperaci (jasná a respektující komunikace, řešení konfliktů)

Mezilidské vztahy

PČ 6 - 9 – chování podporující dobré vztahy – respektování, podpora, pomoc

Komunikace

PČ 6 – 9 – komunikace v různých situacích (informování, prosba, vysvětlování, žádost...)

Psychohygiena

PČ 6 - 9 – organizace času – efektivní komunikace a hledání pomoci při potížích

Enviromentální výchova

Základní podmínky života

PČ 6 - 9 – voda - ochrana její čistoty – přírodní zdroje (zdroje surovinové a principy hospodaření s přírodními zdroji)

Lidské aktivity a problémy životního prostředí

PČ 6 – 9 – odpady a hospodaření s odpady - druhotné suroviny (recyklace papíru, plastů a kovů)

Vztah člověka a prostředí

PČ 6 – 9 – náš životní styl (spotřeba věcí, energie, odpady)

6. Hodnocení výsledků vzdělávání žáků

6.1 Pravidla pro hodnocení žáků

Předpokladem úspěšného plnění vytyčených cílů školy v oblasti hodnocení vzdělávacích výsledků žáků je, aby každý žák dostával dostatečný prostor ke **zvládnutí a osvojení učiva**.

Upřednostňujeme **pozitivní hodnocení** žáků, a to nejen při prověřování vědomostí, ale v celém procesu učení. Při výuce žáky co nejvíce chválíme, dbáme na pozitivní ladění hodnotících soudů. Pomáháme žákům předcházet chybám, dodáváme jim důvěru v jejich schopnost předkládané učivo dobře zvládnout a povzbuzujeme je. Pozitivně přijímáme i nesprávné závěry žáků, dáváme jim prostor pro otázky, trpělivě žákům odpovídáme a věnujeme jim individuální pozornost.

Pomocí často zařazované **zpětné vazby** zjišťujeme případné nedostatky žáků hned v zárodku a průběžně je odstraňujeme. Na chyby upozorňujeme žáky včas, bezprostředně, vstřícně, přátelsky a důsledně. Umožňujeme průběžně žákům poznání, že chyba se může vyskytovat v každé lidské činnosti, může mít však pro člověka různé následky podle její závažnosti. S chybou pracujeme tak, aby vyzývala žáka k většímu soustředění na plnění úkolu, k důslednější kontrole své práce, k sebepoznání svých schopností. Žáky hodnotíme nejprve při činnostech, při kterých máme možnost sledovat, jak pracují. Oceňujeme jejich snahu, pozornost, hodnotíme vyjadřování závěrů, oceňujeme jejich nápady.

Průběžná hodnocení a pocity úspěchu motivují žáky k učení, posilují jejich sebedůvěru a vedou je k vnitřnímu uspokojení. Tyto faktory mají pozitivní vliv na rozvoj klíčových kompetencí a na dobré osvojení učiva žáky.

Ústní hodnocení, klasifikace i písemná hodnocení mají v 1. období základního vzdělávání funkci především **výchovnou a motivační**. Úkolem učitele v 1. období vzdělávání je udržet, popřípadě vzbudit zájem žáků o učení, umožnit všem žákům osvojit si základní učivo potřebné pro další vzdělávání a pomoci všem žákům zformovat základy pro utváření a rozvoj klíčových kompetencí.

Hodnocení **známkou** můžeme v tomto období doplňovat povzbuzujícím pozitivním **písemným hodnocením**. Žáci jsou o způsobech a kritériích hodnocení informováni a uvědomují si, čemu se učí a proč, vědí přitom, jaké činnosti zvládli, vědí, co umí, co se po nich požaduje, z čeho mohou být zkoušeni. Velmi často proto také ústní nebo písemné zkoušení sami vyžadují. Prověřování vědomostí pro ně není stresovou situací nebo dokonce trestem, ale možností ukázat, co se naučili, možností využít svých poznatků při řešení předložených úloh, otázek a úkolů, možností, jak získat dobré hodnocení, pěknou známku. Dobrý výsledek posiluje jejich sebedůvěru a motivuje je pro další činnosti a poznávání.

PRAVIDLA PRO HODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ A CHOVÁNÍ ŽÁKŮ

Vycházejí zejména z ustanovení § 51 – § 53 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 14 - § 23 vyhlášky č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů.

Hodnocení žáků je nedílnou součástí výchovně vzdělávací práce základní školy. Účelem hodnocení je přispívat k odpovědnému vztahu žáka k výchově a vzdělávání v souladu se školskými předpisy.

Předávání informací o prospěchu a chování žáků

S hodnocením prospěchu a chování žáků jsou jejich zákonní zástupci seznamováni průběžně prostřednictvím webového informačního systému Škola OnLine. Souhrnné informace jim jsou poskytovány pravidelně 4x ročně:

- 1. čtvrtletí – třídní schůzka / konzultace
- 2. čtvrtletí – třídní schůzka / konzultace, pololetní vysvědčení (výpis)
- 3. čtvrtletí – třídní schůzka / konzultace
- 4. čtvrtletí – třídní schůzka / konzultace, vysvědčení

V případě výrazného zhoršení prospěchu nebo závažného kázeňského přestupku neprodleně informuje třídní učitel zákonného zástupce. Učitelé umožňují zákonnému zástupci konzultace mimo termíny třídních schůzek, a to po předchozí dohodě termínu v době, kdy nevyučují.

Zásady hodnocení a způsob získávání podkladů pro hodnocení

a) Hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání a chování žáků je:

- jednoznačné,
- srozumitelné,
- věcné,
- spravedlivé,
- srovnatelné s předem stanovenými kritérii.

b) Hodnocení vychází z posouzení míry dosažení očekávaných výstupů formulovaných v učebních dokumentech jednotlivých předmětů školního vzdělávacího programu. Je odborně správné, pedagogicky zdůvodněné a doložitelné. Respektuje individuální vzdělávací potřeby žáků a doporučení školského poradenského zařízení.

c) Při hodnocení uplatňuje učitel přiměřenou náročnost a pedagogický takt vůči žákovi.

d) Při celkovém hodnocení přihlíží učitel k věkovým zvláštnostem žáka i k tomu, že žák mohl v průběhu klasifikačního období zakolísat v učebních výkonech pro určitou indispozici.

e) Při určování stupně prospěchu v jednotlivých předmětech na konci klasifikačního období učitel hodnotí kvalitu práce a učební výsledky, jichž žák dosáhl za celé klasifikační období, a přihlíží k systematickosti jeho práce v celém klasifikačním období. Nestanoví ho pouze na základě průměru z klasifikace za příslušné období.

f) Hodnocení chování žáka ve škole i při akcích školy je nedílnou součástí výchovně vzdělávacího procesu. Všechny projevy porušování norem chování, agresivity (včetně verbálních forem), netolerance či xenofobie je povinen řešit okamžitě ten pedagogický pracovník, který je projevu přítomen (popř. vykonává dohled). V co nejkratší možné době o tom informuje třídního učitele a v případech závažnějších přestupků také ředitele školy.

g) Případy zaostávání žáků v učení a nedostatky v jejich chování se projednávají v pedagogické radě.

h) Na konci každého klasifikačního období zapíše učitelé příslušných předmětů výsledky celkové klasifikace do katalogových listů; případně připraví návrhy na umožnění opravných zkoušek nebo na klasifikaci v náhradním termínu.

i) Podklady pro hodnocení vzdělávacích výsledků a chování žáka získává učitel zejména těmito metodami, formami a prostředky:

- soustavným diagnostickým pozorováním žáka,
- soustavným sledováním výkonů žáka a jeho připravenosti na vyučování,
- různými druhy zkoušek (ústní, písemné, grafické, praktické, pohybové),
- didaktickými testy,
- kontrolními písemnými pracemi a praktickými zkouškami předepsanými učebními osnovami,

- analýzou různých činností žáka,
 - konzultacemi s ostatními učiteli,
 - rozhovory se žákem a s jeho zákonným zástupcem.
- j) Kritéria hodnocení určuje učitel vyučující příslušnému předmětu. Oblast hodnocení určuje váhu jednotlivých známek:
- Souhrnné ověřování (nejvyšší váha 5)
 - Kontrolní ověřování (váha 4)
 - Samostatná práce (váha 3)
 - Aktivita v hodině (váha 2)
 - Aktivní příprava na vyučování (váha 1)
- Při klasifikaci může být využita stupnice 1, 1-, 2, 2-, 3, 3-, 4, 4-, 5
- k) Žák na 2. stupni musí být z předmětu vyzkoušen ústně nebo písemně alespoň dvakrát za každé pololetí. Učitel musí mít dostatečné podklady pro hodnocení žáka (bodovací systém či jiné metody a formy hodnocení). Klasifikace vyjadřuje míru zvládnutí očekávaných výstupů předmětu za dané období.
- l) Bezprostředně po ústním vyzkoušení oznámí učitel žákovi výsledek hodnocení a slovně jej zdůvodní. Výsledky hodnocení písemných zkoušek, prací a praktických činností oznámí žákovi nejpozději do 7 dnů, u slohové práce do 14 dnů.
- m) V jednom dni mohou žáci konat pouze jednu kontrolní písemnou práci nebo zkoušku takového charakteru. Žáci jsou v dostatečném časovém předstihu seznámeni s termínem kontrolní písemné práce a jejím rámcovým obsahem.
- n) Učitel je povinen vést prokazatelnou evidenci hodnocení žáka.

1. Zásady a pravidla pro sebehodnocení žáků

- a) Kromě hodnocení práce pedagogickými pracovníky vedeme žáky k sebehodnocení.
- b) Sebehodnocení je důležitou součástí hodnocení žáků.
- c) Chyba je v procesu učení chápána jako přirozená záležitost; učitelé ji se žáky analyzují.
- d) Při školní práci jsou žáci vedeni k tomu, aby vhodným způsobem komentovali svoje výkony a výsledky.
Při sebehodnocení by žáci měli:
 - popsat, co se jim daří
 - popsat, co ještě nezvládají
 - popsat, jak mají pokračovat dál
 - navrhnout, co udělají oni sami pro zlepšení
 - navrhnout, co potřebují od učitele, aby se zlepšili
 - objektivně komentovat svoje výkony a výsledky, srovnávat se s ostatním
 - žáci by měli být i sebekritičtí
- e) Žáci mohou po dohodě s vyučujícím některé svoje práce sami opravovat.
- f) Znamky nejsou jediným zdrojem motivace k práci. Žáci potřebují zjistit, v čem jsou úspěšní a kde potřebují pomoc. Proto učitelé zařazují slovní hodnocení a sebehodnocení žáků do vzdělávacího procesu průběžně.

2. Hodnocení výsledků vzdělávání žáků

- a) Každé pololetí se vydává žákovi vysvědčení; za první pololetí lze místo vysvědčení vydat výpis z vysvědčení.
- b) Hodnocení výsledků vzdělávání žáka na vysvědčení je vyjádřeno klasifikačním stupněm (dále klasifikace), slovně nebo kombinací obou způsobů. O způsobu hodnocení rozhoduje ředitel školy.

- c) Škola převede slovní hodnocení do klasifikace nebo klasifikaci do slovního hodnocení v případě přestupu žáka na školu, která hodnotí odlišným způsobem, a to na žádost této školy nebo zákonného zástupce žáka. Pokud škola hodnotí slovně, převede pro účely přijímacího řízení ke střednímu vzdělávání slovní hodnocení do klasifikace.
- d) O použití slovního hodnocení rozhoduje ředitel školy na základě žádosti zákonného zástupce žáka.

3. Hodnocení chování

- a) Chování žáka ve škole a na akcích pořádaných školou se v případě použití klasifikace hodnotí na vysvědčení stupni:
- **1 – velmi dobré,**
 - **2 – uspokojivé,**
 - **3 – neuspokojivé.**
- b) Kritéria pro jednotlivé stupně klasifikace chování:
- **1 – velmi dobré**
 - žák uvědoměle dodržuje pravidla chování a aktivně prosazuje ustanovení školního řádu,
 - má kladný vztah ke kolektivu třídy a školy, přispívá k jeho upevňování a k utváření pracovních podmínek pro vyučování a pro výchovu mimo vyučování,
 - méně závažných přestupků se nedopouští, nebo jen ojediněle.
 - **2 – uspokojivé**
 - chování žáka je v rozporu s pravidly slušného chování a s ustanoveními školního řádu,
 - žák se dopustí závažného přestupku proti pravidlům slušného chování nebo školního řádu,
 - opakovaně se dopustí méně závažných přestupků, i přes udělení výchovných opatření se dopouští dalších přestupků,
 - narušuje výchovně vzdělávací činnost třídy i školy,
 - ohrožuje bezpečnost a zdraví vlastní nebo jiných osob (zejména zastrašování, záměrné ublížení, šikana, návykové látky).
 - **3 – neuspokojivé**
 - chování žáka ve škole je v příkrém rozporu s pravidly slušného chování,
 - žák se dopustí takových závažných přestupků proti školnímu řádu nebo provinění, že je jimi vážně ohrožena výchova nebo bezpečnost a zdraví vlastní nebo jiných osob (zejména zastrašování, opakované ubližování, závažnější popř. opakovaná šikana, přechovávání, používání a distribuce návykové látky, nevhodné chování k zaměstnancům školy...),
 - hrubým způsobem záměrně narušuje výchovně vzdělávací činnost třídy a školy; zpravidla se přes důtku třídního učitele nebo ředitele školy dopouští dalších přestupků.
- c) Měřítkem pro klasifikaci chování je dodržování pravidel stanovených školním řádem během celého klasifikačního období.
- d) Při klasifikaci chování se přihlíží k věku, morální a rozumové vyspělosti žáka a k účinnosti předešlých kázeňských opatření.
- e) O klasifikaci chování žáků rozhoduje třídní učitel po projednání s učiteli, kteří ve třídě vyučují, případně s ostatními učiteli; hodnocení druhým nebo třetím stupněm je projednáváno v pedagogické radě.
- f) Škola hodnotí chování žáků v době jejich pobytu ve škole a na akcích pořádaných školou. Poruší-li žák zásadním způsobem pravidla společenského či lidského chování mimo tuto dobu či prostředí, učitelé tyto skutečnosti nepřehlížejí a uplatní žákovo pochybení k pedagogickému působení vůči němu, případně i dalším žákům. Učitelé v tomto smyslu podporují rodinu ve výchově k vytváření návyků a postojů, které vedou ke společensky korektnímu chování žáka.

4. Hodnocení vzdělávání

- a) V jednotlivých povinných a volitelných předmětech stanovených školním vzdělávacím programem se v případě použití klasifikace hodnotí na vysvědčení stupni prospěchu:
- *1 – výborný,*
 - *2 – chvalitebný,*
 - *3 – dobrý,*
 - *4 – dostatečný,*
 - *5 – nedostatečný.*
- b) Při hodnocení klasifikačními stupni jsou výsledky vzdělávání žáka ve škole a na akcích pořádaných školou hodnoceny tak, aby byla zřejmá úroveň vzdělání, které dosáhl zejména vzhledem k očekávaným výstupům formulovaným v učebních osnovách jednotlivých předmětů školního vzdělávacího programu, k jeho vzdělávacím a osobnostním předpokladům a k věku. Klasifikace zahrnuje ohodnocení míry plnění daných úkolů, píle a přístupu žáka ke vzdělávání i v souvislostech, které ovlivňují jeho výkon.
- c) Při hodnocení žáka podle odstavců a) a b) se na prvním stupni použije pro zápis stupně hodnocení číslice, na druhém stupni se použije slovní označení stupně hodnocení podle odstavce a).

Klasifikace ve vyučovacích předmětech s převahou teoretického zaměření

Převahu teoretického zaměření mají jazykové, společenskovední a přírodovědné předměty a matematika. Při klasifikaci výsledků v těchto předmětech se v souladu s požadavky učebních osnov hodnotí:

- a) ucelenost, přesnost a trvalost osvojení požadovaných poznatků, faktů, pojmů, definic, zákonitostí a vztahů, kvalita a rozsah získaných dovedností vykonávat požadované intelektuální a motorické činnosti,
- b) schopnost uplatňovat osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení společenských a přírodních jevů a zákonitostí,
- c) kvalita myšlení, především jeho logika, samostatnost a tvořivost,
- d) aktivita v přístupu k činnostem, zájem o ně a vztah k nim,
- e) přesnost, výstižnost a odborná i jazyková správnost ústního a písemného projevu,
- f) kvalita výsledků činností,
- g) osvojení účinných metod samostatného studia.

Výchovně vzdělávací výsledky se klasifikují podle těchto kritérií:

Stupeň 1 (výborný)

Žák ovládá požadované poznatky, fakta, pojmy, definice a zákonitosti uceleně, přesně a úplně a chápe vztahy mezi nimi. Pohotově vykonává požadované intelektuální a motorické činnosti. Samostatně a tvořivě uplatňuje osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí. Myslí logicky správně, zřetelně se u něho projevuje samostatnost a tvořivost. Jeho ústní a písemný projev je správný, přesný a výstižný. Výsledky jeho činnosti jsou kvalitní, pouze s menšími nedostatky.

Stupeň 2 (chvalitebný)

Žák ovládá požadované poznatky, fakta, pojmy, definice a zákonitosti v podstatě uceleně, přesně a úplně. Pohotově vykonává požadované intelektuální a motorické činnosti. Samostatně a produktivně nebo podle menších podnětů učitele uplatňuje osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí. Myslí správně, v jeho myšlení se projevuje logika a tvořivost. Ústní a písemný projev mívá menší nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. Kvalita výsledků činnosti je zpravidla bez podstatných nedostatků.

Stupeň 3 (dobrý)

Žák má v ucelenosti, přesnosti a úplnosti osvojení požadovaných poznatků, faktů, pojmů, definic a zákonitostí nepodstatné mezery. Při vykonávání požadovaných intelektuálních a motorických činností projevuje nedostatky. Podstatnější nepřesnosti a chyby dovede za pomoci učitele korigovat. V uplatňování osvojených poznatků a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se dopouští chyb. Uplatňuje poznatky a provádí hodnocení jevů a zákonitostí podle podnětů učitele. Jeho myšlení je vcelku správné, ale málo tvořivé, v jeho logice se vyskytují chyby. V ústním a písemném projevu má nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. V kvalitě výsledků jeho činnosti se projevují častější nedostatky.

Stupeň 4 (dostatečný)

Žák má v ucelenosti, přesnosti a úplnosti osvojování požadovaných poznatků závažné mezery. Při provádění požadovaných intelektuálních a motorických činností je málo pohotový a má větší nedostatky. V uplatňování osvojených poznatků a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se vyskytují závažné chyby. Při využívání poznatků pro výklad a hodnocení jevů je nesamostatný. V logice myšlení se vyskytují závažné chyby, myšlení není tvořivé. Jeho ústní a písemný projev má vážné nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. V kvalitě výsledků jeho činnosti. Závažné nedostatky a chyby dovede žák s pomocí učitele opravit.

Stupeň 5 (nedostatečný)

Žák si požadované poznatky neosvojil uceleně, přesně a úplně, má v nich závažné a značné mezery. Jeho dovednost vykonávat požadované intelektuální a motorické činnosti má velmi podstatné nedostatky. V uplatňování osvojených vědomostí a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se vyskytují velmi závažné chyby. Při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí nedovede své vědomosti uplatnit ani s podněty učitele. Neprojevuje samostatnost v myšlení, vyskytují se u něho časté logické nedostatky. V ústním a písemném projevu má závažné nedostatky ve správnosti, přesnosti i výstižnosti. Závažné nedostatky a chyby nedovede opravit ani s pomocí učitele.

Klasifikace ve vyučovacích předmětech s převahou výchovného zaměření

Převahu výchovného zaměření mají: výtvarná výchova, hudební výchova a tělesná výchova. Při klasifikaci v předmětech s převahou výchovného zaměření se v souladu s požadavky učebních osnov hodnotí:

- a) stupeň tvořivosti a samostatnosti projevu,
- b) osvojení potřebných vědomostí, zkušeností, činností a jejich tvořivá aplikace,
- c) kvalita projevu,
- d) vztah žáka k činnostem a zájem o ně,
- e) estetické vnímání, přístup k uměleckému dílu,
- f) v tělesné výchově s přihlédnutím ke zdravotnímu stavu žáka všeobecná tělesná zdatnost, výkonnost a jeho péče o vlastní zdraví.

Výchovně vzdělávací výsledky se klasifikují podle těchto kritérií:

Stupeň 1 (výborný)

Žák je v činnostech velmi aktivní. Pracuje tvořivě, samostatně, plně využívá své osobní předpoklady a v individuálních a kolektivních projevech je podle požadavků osnov velmi úspěšně rozvíjí. Jeho projev je esteticky působivý, originální, procítěný, v hudební a tělesné výchově přesný. Osvojené vědomosti, dovednosti a návyky aplikuje tvořivě. Má výrazně aktivní zájem o umění, estetiku a tělesnou kulturu a projevuje k nim aktivní vztah. Úspěšně rozvíjí svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

Stupeň 2 (chvalitebný)

Žák je v činnostech aktivní, tvořivý, převážně samostatný na základě využívání svých osobních předpokladů, které úspěšně rozvíjí v individuálním a kolektivním projevu. Jeho projev je esteticky působivý a má jen menší nedostatky. Tvořivě aplikuje osvojené vědomosti, dovednosti a návyky v nových úkolech. Má aktivní zájem o umění, o estetiku a tělesnou zdatnost. Rozvíjí si v požadované míře estetický vkus a tělesnou zdatnost.

Stupeň 3 (dobrý)

Žák je v činnostech méně aktivní, tvořivý, samostatný a pohotový. Nevyužívá dostatečně své schopnosti v individuální a kolektivním projevu. Jeho projev je málo působivý, dopouští se v něm chyb. Jeho vědomosti a dovednosti mají četnější mezery a při jejich aplikaci potřebuje pomoc učitele. Nemá dostatečný aktivní zájem o umění, estetiku a tělesnou kulturu. Nerozvíjí v požadované míře svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

Klasifikace ve vyučovacích předmětech s převahou praktického zaměření.

Převahu praktické činnosti mají v základní škole zejména pracovní činnosti a laboratorní práce. Při klasifikaci v předmětech s převahou praktického zaměření se v souladu s požadavky učebních osnov hodnotí:

- a) vztah k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem,
- b) osvojení praktických dovedností a návyků, zvládnutí účelných způsobů práce,
- c) využití získaných teoretických vědomostí v praktických činnostech,
- d) aktivita, samostatnost, tvořivost, iniciativa v praktických činnostech,
- e) kvalita výsledků činností,
- f) organizace vlastní práce a pracoviště, udržování pořádku na pracovišti,
- g) dodržování předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a péče o životní prostředí,
- h) hospodárné využívání surovin, materiálů, energie, překonávání překážek v práci,
- i) obsluha a údržba laboratorních zařízení a pomůcek, nástrojů, nářadí a měřidel.

Výchovně vzdělávací výsledky se klasifikují podle těchto kritérií:

Stupeň 1 (výborný)

Žák trvale projevuje kladný vztah k práci a k praktickým činnostem. Pohotově, samostatně a tvořivě využívá získané teoretické poznatky při praktické činnosti. Praktické činnosti vykonává pohotově, samostatně uplatňuje získané dovednosti a návyky. Bezpečně ovládá postupy a způsoby práce; dopouští se jen menších chyb, výsledky jeho práce jsou bez závažnějších nedostatků. Účelně si organizuje vlastní práci, udržuje pracoviště v pořádku. Uvědoměle dodržuje předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a aktivně se stará o životní prostředí. Hospodárně využívá suroviny, materiál, energii. Vzorně obsluhuje a udržuje laboratorní zařízení a pomůcky, nástroje, nářadí a měřidla. Aktivně překonává vyskytující se překážky.

Stupeň 2 (chvalitebný)

Žák projevuje kladný vztah k práci a k praktickým činnostem. Samostatně, ale méně tvořivě a s menší jistotou využívá získané teoretické poznatky při praktické činnosti. Praktické činnosti vykonává samostatně, v postupech a způsobech práce se nevyskytují podstatné chyby. Výsledky jeho práce mají drobné nedostatky. Účelně si organizuje vlastní práci, pracoviště udržuje v pořádku. Uvědoměle udržuje předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a stará se o životní prostředí. Překážky v práci překonává s občasnou pomocí učitele.

Stupeň 3 (dobrý)

Žák projevuje vztah k práci a k praktickým činnostem s menšími výkyvy. Za pomoci učitele uplatňuje získané teoretické poznatky při praktické činnosti. V praktických činnostech se dopouští chyb a při postupech a způsobech práce potřebuje občasnou pomoc učitele. Výsledky práce mají nedostatky. Vlastní práci organizuje méně účelně. Překážky v práci překonává jen s častou pomocí učitele.

5. Slovní hodnocení

O slovním hodnocení výsledků vzdělávání žáka na vysvědčení rozhoduje ředitel školy.

Třídní učitel po projednání s vyučujícími ostatních předmětů převede slovní hodnocení do klasifikace nebo klasifikaci do slovního hodnocení v případě přestupu žáka na školu, která hodnotí odlišným způsobem, a to na žádost této školy nebo zákonného zástupce žáka.

Je-li žák hodnocen slovně, převede třídní učitel po projednání s vyučujícími ostatních předmětů slovní hodnocení do klasifikace pro účely přijímacího řízení ke střednímu vzdělávání.

Výsledky vzdělávání žáka v jednotlivých předmětech stanovených školním vzdělávacím programem a chování žáka ve škole a na akcích pořádaných školou jsou v případě použití slovního hodnocení popsány tak, aby byla zřejmá úroveň vzdělání žáka, které dosáhl zejména ve vztahu k očekávaným výstupům formulovaným v učebních osnovách jednotlivých předmětů školního vzdělávacího programu, k jeho vzdělávacím a osobnostním předpokladům a k věku žáka. Slovní hodnocení zahrnuje posouzení výsledků vzdělávání žáka v jejich vývoji, ohodnocení píle žáka a jeho přístupu ke vzdělávání i v souvislostech, které ovlivňují jeho výkon, a naznačení dalšího rozvoje žáka. Obsahuje také zdůvodnění hodnocení a doporučení, jak předcházet případným neúspěchům žáka a jak je překonávat.

Převedení klasifikace a slovního hodnocení

Ovládnutí učiva

1 – výborný	ovládá bezpečně
2 – chvalitebný	ovládá
3 – dobrý	v podstatě ovládá
4 – dostatečný	ovládá se značnými mezerami
5 - nedostatečný	neovládá

Myšlení

1 – výborný	pohotový, bystrý, dobře chápe souvislosti, samostatný
2 – chvalitebný	uvažuje celkem samostatně
3 – dobrý	menší samostatnost v myšlení
4 – dostatečný	nesamostatné myšlení, pouze s nápovědou
5 - nedostatečný	odpovídá nesprávně i na návodné otázky

Vyjadřování

1 – výborný	výstižné a poměrně přesné
2 – chvalitebný	celkem výstižné
3 – dobrý	myšlenky vyjadřuje ne dost přesně
4 – dostatečný	myšlenky vyjadřuje se značnými obtížemi
5 - nedostatečný	nedokáže se samostatně vyjádřit, i na návodné otázky odpovídá nesprávně

Celková aplikace vědomostí

1 – výborný	užívá vědomostí a spolehlivě a uvědoměle dovedností, pracuje samostatně, přesně a s jistotou
2 – chvalitebný	dovede používat vědomosti a dovednosti při řešení úkolů, dopouští se jen menších chyb
3 – dobrý	řeší úkoly s pomocí učitele a s touto pomocí snadno překonává potíže a odstraňuje chyby
4 – dostatečný	dělá podstatné chyby, nesnadno je překonává
5 - nedostatečný	praktické úkoly nedokáže splnit ani s pomocí

Aktivita, zájem o učení

1 – výborný	aktivní, učí se svědomitě a se zájmem
2 – chvalitebný	učí se svědomitě
3 – dobrý	k učení a práci nepotřebuje větších podnětů
4 – dostatečný	malý zájem o učení, potřebuje stálé podněty
5 - nedostatečný	pomoc a pobízení k učení jsou zatím neúčinné

6. Celkové hodnocení žáka na vysvědčení

Celkové hodnocení žáka na vysvědčení se vyjadřuje stupni:

- prospěl s vyznamenáním
- prospěl
- neprospěl
- nehodnocen

Žák je hodnocen stupněm:

- prospěl s vyznamenáním, není-li v žádném z povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem hodnocen na vysvědčení stupněm prospěchu horším než 2 – chvalitebný, průměr stupňů prospěchu ze všech těchto předmětů není vyšší než 1,50 a jeho chování je hodnoceno stupněm velmi dobré,
- prospěl, není-li v žádném z povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem hodnocen na vysvědčení stupněm prospěchu 5 - nedostatečný nebo tomu odpovídajícím slovním hodnocením,
- neprospěl, je-li v některém z povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem hodnocen na vysvědčení stupněm prospěchu 5 - nedostatečný nebo tomu odpovídajícím slovním hodnocením,
- nehodnocen, není-li možné žáka hodnotit z některého z povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem na konci prvního pololetí.

Při hodnocení žáků, kteří nejsou občany České republiky a plní v České republice povinnou školní docházku, se přihlédne k dosažené úrovni znalosti českého jazyka. Při hodnocení těchto žáků ze vzdělávacího obsahu vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura se na konci tří po sobě jdoucích pololetí po zahájení docházky do školy v České republice vždy přihlédne k možnostem dosažení výsledků jejich vzdělávání.

7. Hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

- a) U žáka se speciálními vzdělávacími potřebami vyučující respektují doporučení odborných vyšetření žáků a uplatňují je při klasifikaci a hodnocení chování a také volí vhodné a přiměřené způsoby získávání podkladů.
- b) Na základě doporučení školského poradenského zařízení mohou být žáci se souhlasem zákonného zástupce hodnoceni slovně.

8. Hodnocení individuálně vzdělávaných žáků

Individuálně vzdělávaný žák koná za každé pololetí zkoušky z příslušného učiva, a to ve škole, do níž byl přijat k plnění povinné školní docházky. Nelze-li individuálně vzdělávaného žáka hodnotit na konci příslušného pololetí, určí ředitel školy pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení bylo provedeno nejpozději do dvou měsíců po skončení pololetí. Ředitel školy zruší povolení individuálního vzdělávání, pokud žák na konci druhého pololetí příslušného školního roku neprospěl, nebo nelze-li žáka hodnotit na konci pololetí ani v náhradním termínu.

Ředitel školy může na základě žádosti zákonného zástupce žáka rozhodnout o použití slovního hodnocení.

9. Další ustanovení

Podmínky pro konání opravných zkoušek a opakování ročníku; případy, kdy žáka nelze na konci 1. nebo 2. pololetí hodnotit; má-li zákonný zástupce pochybnosti o správnosti hodnocení a další záležitosti, toto vše je řešeno podle ustanovení § 52 a § 53 školského zákona, ve znění pozdějších předpisů, a podle ustanovení § 22 a § 23 vyhlášky č. 48/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů; přezkoušení žáka, který plní povinnou školní docházku mimo území ČR, se řídí ustanovením § 18 – § 20 téže vyhlášky.

Podrobnosti o komisionálních a opravných zkouškách

Komisionální zkouška

1. Komisionální zkouška se koná v těchto případech:

- má-li zákonný zástupce žáka pochybnosti o správnosti hodnocení na konci prvního nebo druhého pololetí,
- při konání opravné zkoušky.

2. Komisi pro komisionální přezkoušení jmenuje ředitel školy; v případě, že je vyučujícím daného předmětu ředitel školy, jmenuje komisi krajský úřad.

3. Komise je tříčlenná a tvoří ji:

- a) předseda, kterým je ředitel školy, popřípadě jím pověřený učitel, nebo v případě, že vyučujícím daného předmětu je ředitel školy, krajským úřadem jmenovaný jiný pedagogický pracovník školy,
- b) zkoušející učitel, jímž je vyučující daného předmětu ve třídě, v níž je žák zařazen, popřípadě jiný vyučující daného předmětu,
- c) přisedící, kterým je jiný vyučující daného předmětu nebo předmětu stejné vzdělávací oblasti stanovené Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání.

4. Výsledek přezkoušení již nelze napadnout novou žádostí o přezkoušení. Výsledek přezkoušení stanoví komise hlasováním. Výsledek přezkoušení se vyjádří slovním hodnocením nebo stupněm prospěchu. Ředitel školy sdělí výsledek přezkoušení prokazatelným způsobem žákovi a zákonnému zástupci žáka. V případě změny hodnocení na konci prvního nebo druhého pololetí se žákovi vydá nové vysvědčení.

5. O přezkoušení se pořizuje protokol, který se stává součástí dokumentace školy. Za řádné vyplnění protokolu odpovídá předseda komise, protokol podepíše všichni členové komise.

6. Žák může v jednom dni vykonat přezkoušení pouze z jednoho předmětu. Není-li možné žáka ze závažných důvodů ve stanoveném termínu přezkoušet, stanoví orgán jmenující komisi náhradní termín přezkoušení.

7. Konkrétní obsah a rozsah přezkoušení stanoví ředitel školy v souladu se školním vzdělávacím programem.

8. Vykonáním přezkoušení není dotčena možnost vykonat opravnou zkoušku.

9. Třídní učitel zapíše do třídního výkazu poznámku o vykonaných zkouškách, doplní celkový prospěch a vydá žákovi vysvědčení s datem poslední zkoušky.

Opravná zkouška

1. Opravné zkoušky konají:

- žáci, kteří mají nejvýše dvě nedostatečné z povinných předmětů a zároveň dosud neopakovali ročník na daném stupni základní školy,
- žáci devátého ročníku, kteří na konci druhého pololetí neprospěli nejvýše ze dvou povinných předmětů.

Žáci nekonají opravné zkoušky, jestliže neprospěli z předmětu s výchovným zaměřením.

2. Opravné zkoušky se konají nejpozději do konce příslušného školního roku, tj. do 31. srpna. Termín opravných zkoušek a konzultací žáků s příslušnými pedagogickými pracovníky stanoví ředitel školy na červnové pedagogické radě. Žák může v jednom dni skládat pouze jednu opravnou zkoušku. Opravné zkoušky jsou komisionální.

3. Žák, který nevykoná opravnou zkoušku úspěšně nebo se k jejímu konání nedostaví, neprospěl. Ze závažných důvodů může ředitel školy žákovi stanovit náhradní termín opravné zkoušky nejpozději do 15. září následujícího školního roku. Do té doby je žák zařazen do nejbližšího vyššího ročníku, popřípadě znovu do devátého ročníku.

4. Žákovi, který konal opravnou zkoušku, se na vysvědčení uvede datum poslední opravné zkoušky v daném pololetí.

5. Třídní učitel zapíše do třídního výkazu žákovi, který koná opravnou zkoušku:

Vykonání opravné zkoušky (třídní výkaz – poznámka)

Žák vykonal dne opravnou zkoušku z předmětus prospěchem

Nedostavení se k opravné zkoušce (třídní výkaz – poznámka)

Žák se bez řádné omluvy nedostavil k vykonání opravné zkoušky, čímž jeho prospěch v předmětu zůstává nedostatečný